

DE HARINGVISSCHERIJ

van 1795 tot 1813

DOOR

J. C. VERMAAS.

Na diens overlijden voortgezet door

M. C. SIGAL jr.,

Archivaris der Gemeente Vlaardingen.

N.V. DORSMAN & ODE'S BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ
VLAARDINGEN

- 1922 -

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0700 9639

DE HARINGVISSCHERIJ

van 1795 tot 1817

door
J. C. VAN DER
WATER

Uitgegeven door de
W. G. VAN DER
WATER

Uitgegeven door de
W. G. VAN DER
WATER

1160 D 22

DE HARINGVISSCHERIJ

22/636 van 1795 tot 1813

DOOR

J. C. VERMAAS.

Na diens overlijden voortgezet door

M. C. SIGAL JR.,

Archivaris der Gemeente Vlaardingen.

N.V. DORSMAN & ODÉ'S BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ
VLAARDINGEN

~ 1922 ~

(65)
60072

DE HARINGVISSCHEKIJ

van 1705 tot 1811

door

J. C. VERMAAS

in twee deelen uitgegeven door

M. C. SIGAL JR.

Directie der Koninklijke Bibliotheek

DE HARINGVISSCHEKIJ

DEEL I

1811

Een woord vooraf.

Het was in 1844, na den brand van het departementsgebouw van Marine in het Lange Voorhout te 's-Gravenhage, dat het Rijksarchief in het bezit kwam van een groote verzameling notulenboeken en losse stukken van het College voor de Groote Visserij, oftewel Zoutharingvisserij. Ze waren daar, wel is waar, veiliger opgeborgen dan bij Marine, doch het publiek, dat het Rijksarchief bezoekt, wist niet, dat een kostelijke schat voor de geschiedenis van den voornaamsten tak onzer visscherijen daar aanwezig was. Het wordt zelfs betwijfeld of Mr. A. Beaujon, die in 1885 zijn beroemd „Overzicht van de Nederlandsche visscherijen” in het licht gaf, van de aanwezigheid van die bronnen kennis droeg, hoewel hij in datzelfde Rijksarchief de gegevens voor zijn werk zocht.

Sedert 1915 echter is de toestand in dezen beter geworden. De archivaris Mr. P. A. N. S. van Meurs heeft de geheele verzameling geïnventariseerd en beschreven en daarmede den onderzoekers een uitnemenden dienst bewezen.

In 1918 is de verzameling nog aangevuld met een aantal stukken, die tot dat jaar een plaats vonden in het Gemeentearchief te Vlaardingen.

Op die wijze is er nu een zoogenaamd geheel verkregen; zoogenaamd, want men moet het betreuren, dat er nog altijd gapingen zijn, die misschien nimmer zullen kunnen worden aangevuld. Slordige of onbevoegde handen zullen in ouden tijd ook wel in deze verzameling een schade hebben aangericht, welke nooit te herstellen zal zijn.

Wanneer nu iemand, die voor het visscherijbedrijf veel gevoelt en van de geschiedenis van dat bedrijf meer wil weten dan tot heden daarover bekend is, met die bronnen van het Rijksarchief kennis maakt, komt als vanzelf de wensch bij hem op, dat er een deskundige mocht gevonden worden, om naar die bronnen een geheel nieuwe geschiedenis van onze Hollandsche haringvisserij te construeren.

Wij van onzen kant durven zulk een omvangrijken arbeid niet aan. Bovendien zouden de groote kosten, welke in onzen tijd aan de uitgave van een dergelijk werk verbonden zijn, de publicatie er van toch onmogelijk maken.

Evenwel tusschen alles doen en niets doen is nog een middenweg

en wij besloten daarom een klein gedeelte van de bronnen te exploiteeren en daarvoor te nemen het tijdperk 1795 tot 1813.

Men zal misschien een dergelijke keuze vreemd vinden. De genoemde periode toch is een van de ongelukkigste, die de visscherijplaatsen in ons land hebben doorgemaakt; waarin zelfs jaren voorkomen, dat er in het geheel geen haringvisscherij was en volgens A. Hoogendijk Jz., in zijn bekend boekwerk „De Grootvisscherij op de Noordzee”, het gras welig groeide op de havenkaden te Vlaardingen.

Doch, wanneer de lezer de volgende bladzijden zal hebben doorgeloopt, zal zijne conclusie evenals de onze zijn, dat wellicht in de geschiedenis der haringvisscherij geen enkel tijdperk aan te wijzen is, waarin en door het Collegie voor de Groote Visserij — toen Committé geheeten — en door reeders en kooplieden zoo veel en zoo velerlei gedaan is tot instandhouding van de genoemde visserij; en het schijnt wel, dat juist de nood de belanghebbenden drong tot een intensiver krachtsinspanning dan ooit te voren.

Mr. Beaujon zegt in zijn inleiding: „Mogen zulke historici zich tot mijn onderwerp genoeg aangetrokken gevoelen om uit te werken, wat ik slechts aanstippen kon. Zij vinden in de geschiedenis onzer zeevisscherijen stof voor allerbelangrijkste studie op een veld, dat nog grootendeels braak ligt en waarvan ik, zonder den ploeg er diep in te drĳven, alleen de voor de hand liggende vruchten heb geplukt”.

Aan deze opwekking willen wij thans gehoor geven en wat betreft de periode 1795—1813 den ploeg er werkelijk wat dieper indrĳven dan Mr. Beaujon deed.

1795.

Als zoo vele colleges, die tijdens het Stadhouderlijk bewind min 1795 of meer nuttigen arbeid hadden verricht, werd maar weinig tijds, nadat de Representanten van het Volk van Holland het gezag in handen hadden genomen, ook door hen het Collegie van de Gedeputeerden tot de Zaaken van de Grootte Visserij „gemortificeerd”, dat wil zeggen voor dood verklaard.

Dat gebeurde bij het decreet van 5 Maart 1795.

Maar de belanghebbenden bij de haringvisserij te Vlaardingen, Maassluis, Enkhuizen en De Rijp, „als beminnaars van orde, begrepen zeer wel dat een tak van Commertie en Navigatie als die visscherij, zonder bestuur niet kon bestaan”. Het College moest dus weer herleven, liefst onder een anderen naam, minder kostbaar ingericht en meer nut stichten.

Tennis Brobbel, Paulus Drossaart, Pieter Wijnen en Johannes van der Kemp van Vlaardingen, Govert de Hoest, Lambregt Schelvisvanger en Hendrik van der End van Maassluis, werden afgevaardigd en vertrokken 11 Mei naar den Haag om met den President van de Representanten over de stichting van een nieuw bestuur te spreken en tevens om „toegang en visie” te hebben van al de registers en documenten van het gemortificeerde Collegie. De nog in kas zijnde bezittingen van het oude College, vroegen de heeren nog niet, dat zou later wel gebeuren.

De ontvangst door den President liet niets te wenschen over; hij raadde de Commissie aan het verzoek schriftelijk in te dienen.

Ten einde hieraan spoedig te voldoen, toog de commissie naar den Haagschen procureur M. H. van Son Hz., die met het request binnen een paar uren gereed was.

Ondertusschen waren ook burger Thade Pan met burger A. J. Kluppel van Enkhuizen en burger Jan Glazekas van De Rijp in Den Haag gekomen en hadden zich bij de Commissie aangesloten, welke nu uit tien leden bestond.

Het request kwam dadelijk in handen van het Committé van Algemeen Welzijn en een dag later, 12 Mei, was de zaak in orde. Men wist in dien tijd van zaken afdoen.

De vergadering van de Prov. Representanten besloot „goed te keuren en te decreteren, dat de gezamentlijke geïnteresseerden in

1795 de Groote Visserij van Vlaardingen, Maassluis, Enkhuizen, De Rijp, Delfshaven en van zodanige andere plaatsen, daar de haringvaart mogt geëxerceert worden, uit hun midden eenige persoonen zouden benoemen om ten allerspoedigste een plan en reglement voor een nieuw aan te stellen directie te formeeren".

21 Mei waren de afgevaardigden weer bijeen, maar toen te Delft, alwaar het vroegere Collegie steeds bijeenkwam. Daar werden reeds belangrijke besluiten genomen. Er zouden voor het loopende jaar 1795 geen hospitaalschepen of buisconvoyers worden uitgerust. Alle plaacaten aangaande de Haringvaart A°. 1794 werden weer vastgesteld in zoo verre de „huidige" omstandigheden daarin geen verandering noodig maakten; ze zouden ook gedrukt worden. De gewone „actens" zouden weer uitgegeven worden. Het volk zou evenals voorheen beëdigd worden. Het Committé van directie zou aanvankelijk voor 1795 dezelfde macht hebben als het vorige Collegie en bestaan uit tien personen, namelijk 4 van Vlaardingen, 3 van Maassluis, 2 van Enkhuizen en 1 van De Rijp.

De vergaderingen zouden gehouden worden in Den Haag; commissarissen zouden geen salaris genieten, alleen reis- en verblijfkosten in rekening mogen brengen. Voor iedere reis heen en terug zouden die van Enkhuizen f 54.—, die van De Rijp f 24.— en die van Vlaardingen en Maassluis f 9.— kunnen declareeren.

Nu er geen hospitaalschepen of convoyers uitgingen kon men de f 6400.— ontberen, die voorheen de Staten van Holland jaarlijks voor dat doel toestonden. Daarentegen was het ook billijk, dat de lastgelden grootendeels of geheel vervielen.

Het adres waarin al deze zaken waren opgenomen, hield ook het verzoek in om de schepen te mogen uitrusten, opdat zij konden uitloopen „en als van ouds op St. Jansnagt de netten op de neering konden uitwerpen".

Den 3den Juni werd het decreet uitgevaardigd, waarin alle voorstellen en wenschen van het Committé waren opgenomen.

Drie dagen later werd het Committé geconstitueerd. Thade Pan werd voorzitter, Paulus Drossaart onder-voorzitter. De betrekking van bode werd opgedragen aan Philippus Bouwmeester, die daarvoor f 6.— per dag kreeg. Deze had reeds 34 jaar lang dezelfde post bekleed bij het oude Collegie. Al spoedig werd hij benoemd tot secretaris van het Committé.

Het Committé zou voorloopig in het Keizershof te 's-Gravenhage vergaderen.

De voorstellen zouden aangenomen worden verklaard bij meerder-

heid van stemmen en als de stemmen staakten, zou die van den 1795 voorzitter den doorslag geven.

Besloten werd nu tot het drukken over te gaan van de „placaten, waarschouwingen en ordonnantiën”, die vóór 1795 bestonden. Het waren er heel wat. Voor de curiositeit drukken wij ze hier af. Den stuurman moet het heel wat hoofdbrekens gekost hebben, om zich den inhoud van al die papperassen eigen gemaakt te hebben.

1. Het placaat en de ordonnantie van de Haringvaart.
2. De acte van consent.
3. Waarschouwinge tegen het kerven van 't want.
4. Boek voor gemerkte tonnen.
5. Acten voor de ventjagers.
6. Ordonnantie voor de ventjagerije.
7. Ordonnantie wegens de kervers en doggevaarders.
8. Waarschouwinge tegen het verkoopen van zout.
9. Dito tegen het onbehoorlijk vissehen onder de Engelschen.
10. Dito tegen het onderhuuren van 't volk.
11. Dito tegen het uitvaaren in 't najaar.
12. Dito tegen het seperaat leggen van homharing.
13. Dito tegen het overpakken van yle haring.
14. Dito tegen het nahuiszeijlen in den jaagtijd.
15. Dito tegen het inbrengen van schooij- of brahaaring.
16. Dito tegen het kwalijk behandelen van den haring.
17. Dito tegen het inbrengen van steurharing.
18. Dito tegen het geeven van toegift.
19. Acte voor de versvangers.

Al deze kreeg de stuurman gewoonlijk in een bundel te zamen gebonden, op reis mede.

Het bleek al spoedig, dat de nieuwe mannen, die de zetels van het voormalige Collegie hadden ingenomen, op gebied van visscherij er vrijwel dezelfde beginselen op na hielden als hun voorgangers. Als de gelegenheid zich aanbood om op het oude Collegie af te geven, dan hadden zij merkwaardig twee zaken, die hoogelijk afkeuring verdienden en dat waren het geven van *presentharing*, die soms duur moest worden gekocht en het houden van een jaarlijksehe maaltijd door de leden van het Collegie.

Gelegenheid was er nu toch zeker geweest om in de bestaande visseherijwetten ingrijpende wijzigingen te brengen. Het tiental mannen, dat nu het Committé vormde, waren boekhouders of reeders, mannen uit de praktijk en geen regenten, als waaruit het Collegie was samengesteld. Al prijkten boven de officiële stukken, die van het

1795 Committé uitgingen, altijd met groote letters de woorden: Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap, van een vrije visseherij wilde men in den boezem van het Committé niet weten. 't Kan zijn, dat men er zelfs geen begrip van had, hoe een v r i j e visseherij bestaanbaar zou kunnen zijn.

Aan de knellende banden, die al eeuwen lang de visseherij hadden belet om tot vrije ontwikkeling te komen, was men zoo gewoon geraakt, dat men meende er niet buiten te kunnen. Het was als met iemand, die een groot gedeelte van zijn leven in de gevangenis heeft doorgebracht en zoo aan het gevangenisleven gewoon is geraakt, dat hij maar liefst de deuren niet ziet openen, die hem de volle vrijheid van beweging zullen geven.

20 Juni 1795 werden te Vlaardingen voor elk vaartuig de stuurlieden en twee bootsgezellen door het Committé beëdigd, evenals voorheen.

Hier volgen de namen der reeders met het aantal hunner schepen, waarvoor volk gemonsterd werd:

Alewijn v. d. Werff met 9, Abraham v. d. Linden v. d. Heuvel met 5, Teunis Brobbel met 5, Ary Hogendijk met 4, Erven Ary van Letten met 4, Jan Klink en Zoon met 4, Gillis Hogendijk met 3, Paulus Drossaart met 3, Abraham van Rijn met 3, Cornelis Bubbe-son en Zoonen met 3, Laurens Hogendijk met 2, Klaas Hoogendijk met 2, Pieter van Dijk met 2, Wed. Polderman en Pieter Wijnen met 2, Ary Voogd en Zoon met 2, Arij Brouwer met 2, Laurens Brouwer met 2, Johannes v. d. Kemp met 2, Hendrik de Willigen met 2, Pieter Goudswaard met 2, Pieter v. d. Drift met 2, Hermanus v. Leeuwen met 2 schepen; en de volgende ieder met één vaartuig: Anthony v. d. Ham, Anthony Ruiters, Jan Abraham v. Rijn v. Alkemade, Gijsbertus Roering, Gijsbertus Lockhorst en Zoon, Wed. Maarten v. Rossen en Zoon, Wouter v. Rossen, Andreas v. Roon, Johan Georg Betz, Hendrik v. Roon, Gerardus Vriens, Theodorus v. Effen van Amsterdam en Jacob v. d. Sluizen van Zwartewaal.

Denzelfden dag werden ook den stuurlieden voor Maassluis de eed afgenomen. De reeders, ieder met één schip waren:

Arij van Bezooijen, Wed. J. v. d. Drift, Ary v. d. End Stephz., Gijsbertus Dirkwager, Maarten Dirkwager, Pieter Zwanenburg, Lambert Schelvisvanger, Cornelis Zwanenburg en Pieter Schim.

Enkhuizen had de volgende reederijen: Frederik Hagha en Co., Andries Kluppel en Anh. Blok, Jan Botman en Co., Jan Valk,

Langedijk en Knol, Adr. Hessel en Jacob Slijper, Simon Schuijt en 1795 Kleijnhensen Schuijt, elk met één schip.

De Rijk telde slechts twee reeders: Willem Bek en Zoonen en Klaas Glazekas en Zn., ieder met één vaartuig.

Vier jagers werden door Vlaardingen uitgerust, waarop als kooplieden fungeerden: Govert Visser, Alewijn Huige v. d. Valk, Hendrik v. d. Berg en Ary Boog.

Maassluis zond één jager uit met den koopman Cornelis Bergwerff.

Zoo was in hoofdzaak alles geregeld om de haringvisserij te kunnen beginnen.

De vraag was nu maar hoe de toestand ter zee was; hoe de Engelschen zich zouden houden tegenover de visschende Bataven. Het Committé besloot daarom aan het Committé der Marine te verzoeken aan de commandanten van de Hollandsche gewapende schepen orders te geven, vooralsnog geen Engelsche visschers te molesteeeren, in de hoop, dat de Engelsche marine dan ook wel de Hollandsche visschers ongemoeid zou laten.

Doch daar kwam 10 Juni het bericht, dat de Engelschen de gaffelschoeners van Zwartewaal en Middelharnis in Engeland hadden opgebracht. Zoo ook de vischhoekers van de Maze. Dat gaf groote ontsteltenis, ook vooral bij de Regeering, die dadelijk overwoog een embargo op de haringschepen te leggen en op die manier het uitvaren te beletten.

Vlaardingen vooral, wiens inwoners bijna geheel in de haringvisserij hun bestaan vonden, kwam met kracht tegen dat embargo op en wees er op, dat alles wat voor de visserij noodig is, vervaardigd was, ja dat de schepen reeds geheel uitgerust waren en „dat het een hardigheid in zig sloot, dat iemand, per sé zijn haring-schip in zee wilde zenden, hetzelfde zoude worden belet”.

Pieter Paulus, de voorzitter van de Prov. Representanten, toonde ook nu weder een open oog te hebben voor de belangen van de visserij. Het Committé, dat door hem voor deze zaak in audiëntie werd ontvangen, kreeg van hem tot bescheid, dat, als de belanghebbenden het uitvaren wilden uitstellen tot nadere berichten uit zee waren ontvangen, hij wel zou bewerken, dat het embargo voorloopig achterwege bleef.

In de vergadering van 15 Juni kon de voorzitter van het Committé mededeelen dat de alarmeerende tijdingen, de vorige week ingekomen, werden teniet gedaan door het bericht dat de gaffel-

1795 schuiten van Zwartewaal en Middelharnis „op examinatie van Deensehe papieren waren ontslagen”, de vischhoekers van de Maze waren binnengekomen en verklaarden, dat zij, die door de Engelschen werden gepraaid, zelfs vriendelijk waren behandeld geworden.

Nu zou de vloot dus in zee kunnen gaan. Voor alle zekerheid echter werd evenals in 1782 aan alle courantiers dringend verzocht niets over het uitvaren der schepen te melden.

Gedurende de geheele teelt schijnt in 1795 de visseherij te zijn uitgeoefend zonder eenige vijandelijkheid op zee te hebben onder-vonden; althans men vindt in de notulen geen bijzonderheden daar-omtrent. Aan het einde van het jaar bleken gevischt te hebben van Vlaardingen, Delfshaven

en Zwartewaal 91 schepen met een vangst van 2156½ last	
van Maassluis	17 " " " " " 264½ "
van Enkhuizen	
en De Rijp 10	" " " " " 136 "

Totaal 118 schepen met een vangst van 2557 - last
of per schip 21 last 9 ton.

Deze cijfers, ontleend aan de verschillende jaarrekeningen van het Comitté, duiden aan, dat voorheen per vaartuig per jaar heel wat minder haring werd gevangen dan in onzen tijd, en dat is daaraan toe te schrijven: 1e. omdat in vorige eeuwen de zout-haringvisseherij vroeger eindigde — na twee reizen gedaan te hebben was begin October gewoonlijk de heele vloot al binnen — en 2e. omdat niet met meer dan 40 netten door ieder haringschip gevischt werd; een enkele had er 48.

Raadpleegt men het keurmeestersboek van den haringverkoop te Vlaardingen voor het jaar 1795, dan krijgt men per vaartuig een gemiddeld van maar ruim 13 last, doch dat verschil is voor een groot gedeelte te verklaren uit de omstandigheid, dat tijdens de eerste reis een groot gedeelte van de in Juli gevangen haring aan de vent-jagers was overgegeven; welke haring de keurmeesters waar-schijnlijk niet te zien kregen.

Het is bekend, dat de haringvisseherij in ouden tijd steeds een troetelkind geweest is van de Regeering. Zoo waren de Staten van Holland op klachten van de haringreeders over de moeilijkheid om

zich te handhaven, deze reeds in 1775 beginnen te steunen met een premie van f 500.— voor elk vaartuig, dat zij uitzonden; in 1786 was zelfs aan elk haringschip een premie toegekend van f 700.— en in 1788 verlaagden de Staten de premie wel tot f 500.—, maar voegden er aan toe dat zij ook de elf volgende jaren zou worden toegewezen. 1795

Men was dus tot het jaar 1800 gerust, maar zie, daar kwam de omwenteling, met mannen met nieuwe denkbeelden en opvattingen aan het nieuwe bewind, hoe zou het nu met de premie gaan? De belanghebbenden bleven niet stil zitten. Het Committé betoogde, dat reeds herhaaldelijk beproefd was of het mogelijk zou zijn zonder dien steun te blijven bestaan; doch steeds had men gezien „dat de haringvisscherij weder tot verval stond te geraaken, doordien dat andere Mogentheden, najverig geworden zijnde, bleeven voortgaan hunne haringvisscherijen op alle mogelijke wijze te ondersteunen, waardoor dezelve mededingers wierde van die der Hollanders, dewijl zij alles aanspanden om de Hollanders in deeze de loef af te winnen en de haringvaart aan zich te trekken”.

Deze jammerklacht trof doel; in het begin van het volgend jaar kregen de reeders uit 's lands kas een gezamenlijke uitkeering van f 59.000.— voor de teelt 1795.

Terwijl de schepen aan het vissen waren, had het Committé zich onledig gehouden met het ontwerpen van een reglement dat hun samenstelling en bevoegdheden zou regelen.

Het werd in November door de Provisioneele Representanten goedgekeurd; het was van den volgenden inhoud:

Reglement voor het Committé tot de zaaken van de Groote Visscherije.

Art. 1. De zaaken van de Groote Visscherije zullen voortaan door een Committé uitgeoeffend worden en de tien gecommitteerden, die reeds in het Provisioneel Committé werkzaam zijn, zullen worden gecontinueerd tot aan de eerste vergadering in Meij 1797, en dan zullen moeten afgaan twee van Vlaardingen, twee van Maassluis, één van Enkhuizen en die van De Rÿp, en vervolgens worden aangevuld, gelijk in de onderstaande artikels staat uitgedrukt, en dan maar uit negen Leden bestaan.

Art. 2. Het Committé zal vervolgens bestaan uit negen Leden, alle geïnteresseerdens in den Haringvaart deezer Landen, als vier van Vlaardingen, twee van Maassluis, twee van Enkhuizen, en een

1795 uit De Rijk, van welke jaarlijks zullen afgaan, twee van Vlaardingen, één van Maassluis, één van Enkhuizen en die van De Rijk, in welke vacante plaatsen door meerderheid van stemmen der Boekhouders van die plaats, waarvan die zijn afgegaan, anderen in derzelven plaats zullen gekozen worden.

Art. 3. Aan dit Committé zal worden verleend zodanige magt, als het gemortificeerde Collegie van de Grootte Visscherije heeft gehad en uitgeoeffend, zo uit kragte van het Placaat van de gewezenen Staaten van Holland, de dato 30 Meij 1656, of uit welken anderen hoofden die magt voormaals mogte zijn ontleend.

Art. 4. Het zal aan dit Committé vrijstaan zieh aan deeze Vergadering te adresseeren, wanneer het nodig geoordeeld wordt; voor de Haringvaart, een of meerder Ventjagers uit Zee, direct na de Elve of Wezer te zenden, dog zullen verplicht zijn jaarlijks te verzoeken, dispensatie wegens het 6de Art. van het voornoemde Placaat van 1656 (hetgeen altijd is verleend geworden) waar tegens het anders is strijdende.

Art. 5. Het Committé zal hunne Vergaderingen alhier in den Hage moeten houden en van wegens de Representanten van het Volk van Holland eene geschikte plaats worden aangewezen.

Art. 6. Het Committé zal worden geauthoriseerd een Secretaris, te benoemen op een vast jaarlijks Tractement van zes honderd guldens, waaronder zal begrepen zijn zijne Reis- en Teer-kosten, welke hij ten diensten van dit Committé zal noodig hebben te maaken, zonder verder iets in declaratie te mogen brengen, zullende daar voor alles moeten doen en verrigten, wat hem door het Committé zal worden opgelegd en zijne functie als Secretaris conceerneert, aanvang genomen hebbende met primo Meij 1795; ook zal het altijd aan het Committé staan, eenen anderen Secretaris voor den fingeerenden in deszelfs plaats aan te stellen.

Art. 7. Bij dit Committé zullen ook worden aangesteld twee Persoonen, die als Clerquen en Bodens tevens, zullen gebruikt worden; waarvan één zal worden aangesteld door de Leden van het Noorder Quartier en zijn verblijf zal moeten houden te Enkhuizen in het Magazijn aldaar, en de anderen door de Leden van het Zuider Quartier en woonachtig moeten zijn op zodanige plaats als bij die Leden het geschiktste zal geoordeeld worden, en welke persoonen het opzigt zullen moeten houden over de Equipage en andere Goederen, de Visscherije conceerneerende, alsmeede over het vertimmeren en equiperen van de Buisconvoijers of Hospitaal scheepen, het ontfangen en examineeren der Equipage Goederen en andere noodwendig-

beeden, en wat verder van ieder in zijne Functie zal worden gerequireerd — en zullen die Bodens genieten een jaarlijks Tractement van f 250.— ieder. De Bode bij het Zuider Quartier aangesteld, zal op alle Vergaderingen moeten assisteeren, en voor ieder dag, dat hij bij de Vergadering in den Haag zal gerequireerd worden, genieten drie gulden 's daags, zijn Reis- en Teer-kosten daar onder gecomprenheerdeert; wijders zullen deeze Bodens onder super-intendentie staan van dit Committé en jaarlijks worden gecontinueerd.

Art. 8. Bij dit Committé zullen aangesteld worden het nodig getal Persoonen tot ontfangers van de bepaalde Lastgelden, welke Ontfangers zullen moeten stellen behoorlijke cautie ten genoegen van die Leden van het Committé, door welke dezelve zullen worden aangesteld; welke Persoonen tot salaris zal gegeven worden van de Pekelharing twee en een half per Ct. en van de Versch Haring vijf per Ct. der penningen, welke dieswegens door ieder van haar zal ontvangen worden; de aanstelling van die Ontfangers wordt aan de Leden ieder in hun quartier overgelaten.

Art. 9. Het Lastgeld zal nu voor het vervolg bepaald blijven op twee gulden en tien stuivers van ieder last Haring, die door de Haringshepen zullen worden aangebracht, alsmede van de Versche Haring, die met Schuiten aan de Zeekant zal worden aangebragt, rekenende 12000 Haringen in het Last.

Art. 10. Aan de Secretarissen der Plaatsen, alwaar de Haring word aangebragt, als die van Vlaardingen, Maassluis en Enkhuizen, zal van wegen het Committé worden betaald drie gulden tien stuivers 's jaars voor ieder schip, dat ter Haringvaart zal zijn uitgevaren en zullen die Secretarissen daar voor publiceeren en Affigeeeren de Placaaten en Waarschouwingen, enz., bij de beëdiging der Stuurlieden assisteeren en den Haring van de Stuurlieden opnemen, ingevolge de Placaaten en Ordonnantiën, zonder dieswegens iets meer te mogen genieten.

Art. 11. De President van het Committé zal jaarlijks uit hun midden, met meerderheid van stemmen worden verkozen; het zal aan den Preses in der tijd vrijstaan de ordinaris en extra ordinaris Vergadering, door derzelver Secretaris tegens zekere dagen te doen beschrijven, omme met gecompareerden Gecommitteerden de deliberation aan te vangen en alle zodanige conclusie te nemen, als ten nutte van de Haringvaart, zal bevonden worden te behooren.

Art. 12. De eerste jaarlijksehe Vergadering zal gehouden worden de eerste Maandag in de maand Maart van ieder jaar, indien door besloten Water daar aan geen verhindering word toegebracht,

1795 omme te beramen zodanige poineten, als in de volgende Vergadering ter deliberatie zullen worden gebragt.

Art. 13. De Gecommitteerdens zullen gehouden zijn, alvorens ter beraming der poineten bijeen te komen, de geïnteresseerdens ieder in den haare op te roepen en af te vragen of zij ook iets hebben op te geven om ter overweging op de eerste Vergadering in te brengen en onder de Poineten te stellen, als meede aan die van de Zijkant aanschrijven of zij ook iets ten opzichte van de Versehe Haring hebben voor te stellen. De tweede Jaarlijksche Vergadering zal gehouden worden op de eerste Maandag van de maand Meij, ten ware de omstandigheden des tijds noodzaakelijk maakten dezelve te vervroegen, om alsdan verder te deliberereen en te arresteeren zodanige Poineten, als ten meesten nutte van de Haringvaart dienstig en nuttig zullen bevonden worden.

Art. 14. De Reekening en verantwoording zal worden gedaan aan het Committé van Financien van Holland, of aan derzelve Gedeputeerdens, teneinde aan derzelve te doen blijken, welk emploij van de ordinaris en extra ordinaris subsidien zijn gemaakt, en verder ten aanhoore van zoodanige Geïnteresseerdens in de Haringvaart, als ten hunnen eigen kosten dezelve zullen gelieven bij te woonen.

Art. 16. Alle de zaaken, conerneerende het aankooopen of huuren van Hospitaal-Scheepen, alsmeede het equipeeren derzelve, het aankooopen van Goederen, het aanstellen van Capiteinen en verdere Officieren, Doctooeren en andere onontbeerlijke Persoonen, het in den eed neemen en betaalen van Manschappen, op dezelve dienst doende, en verder alles wat daartoe zal vereischt worden, zal aan de werkzaamheden der Leden, ieder in zijn quartier worden overgelaten en de gecommitteerde Leden van dat Committé voor hunne directie over de Hospitaal-Scheepen als andersints, ieder in rekening mogen brengen eene somme van 60 guldens.

Wijders zullen de Leden van dit Committé niets mogen deelaareen, als alleen Reis- en Teer-kosten, en wel met deeze bepaling dat de Gecommitteerdens van Enkhuizen voor Reigeld vice versa zullen genieten ieder de somma van 36 guldens, die van de Rijk 29 guldens, die van Vlaardingen 9 guldens te samen, als mede 9 guldens aan die van Maassluis, en dat aan ieder Lid voor verteering zal worden toegelegd 6 guldens daags; echter niet anders, als dat de zelve dadelijk in functie zullen zijn of wegens de zaaken van de Grootte Visscherije in de Plaats der Vergadering zich zullen moeten ophouden.

Aldus gearresteerd bij de Provisioneele Representanten van het

Volk van Holland, den 11 Nov. 1795. Het eerste jaar der Bataafsche 1795
Vrijheid.

Nadat het reglement door de beide Kamers van het Wetgevend
Lichaam was goedgekeurd, had de overneming plaats van het geheele
archieef van het voormalige Collegie, ook van diens bezittingen. Daar
de Pilotage, het loodswezen, ook tot de directie van het vroegere
Collegie had behoord en daarvan in 1795 werd overgebracht naar het
Committé van de Marine, kreeg het nu bestaande Committé de helft
van die bezittingen, wat toch nog altijd een som van f 15809—12—11
bedroeg. Nog ontving het Committé bovendien een som van f 3000.—
van de executeurs van het testament van den voormaligen secretaris,
welke die som in zijn laatste rekening niet verantwoord had. Er was
dus dadelijk een vrij goede kas.

1796.

1796 Den 2en Mei opende de voorzitter van het Committé de vergadering met de verklaring „dat hij bij het scheiden in April gewenscht hadde, dat er thans voor deeze Republieq een voordeelige vrede zoude zijn tot stand gebracht geweest en de Groote Visscherij haare Neeringe ongehinderd tot algemeen nut zoude kunnen hebben exercereen; doch dat de publicque zaaken tot zijn leedwezen zodanig een wending hadde gekreegen, dat geheel andere maatregelen omtrent het stuk van de Haringvaart diende genomen te werden, als hij gewenscht en verwacht hadde”.

Doch het liep beter af dan de voorzitter verwacht had.

Er werd in 1796 toch weer geviseht; ja, er zouden nu zelfs 64 schepen meer in zee gaan dan het jaar te voren.

Niet weinig heeft daartoe bijgedragen het besluit van het Provinciaal Committé van Holland, vervat in deze bewoordingen: „dat, daar de Engelsche gewaapende vaartuigen tot nog toe geen nadeel aan de visschersschepen dezer Republieq toebrengen, maar dezelve ongehinderd laten varen, geene gewaapende schepen in dienst van de Republique of die op letters de Marque zullen varen, de Engelsche vissehers van de Groote en Kleine Visscherij zullen neemen, opbrengen, vernielen of schade doen, tenzij gemelde scheepen als koopvaardijsscheepen met een lading goederen vaaren, in welk geval zij niet als visschers, maar als koopvaardijsscheepen moeten geconsidereert worden”.

Nadat het Committé — thans voor goed geïnstalleerd in de besognekamer naast de vergaderkamer van het Provinciaal Bestuur van Holland — in Mei weer breedvoerig had besproken, welke van de placaten en waarschouwingen, die wij hiervoor achtereenvolgens opgaven, voor 1796 zouden gelden, ging de vloot op den gewonen tijd in zee. Thans bestond zij uit 182 schepen, namelijk van Vlaardingen 105, van Maassluis 31, van Enkhuizen 27, van De Rijp 15, van Zwartewaal 2, van Amsterdam en Delfshaven elk één.

Van Vlaardingen namen dit jaar aan de haringvisserij deel: Teunis Brobbel met 10 schepen, Alewijn v. d. Werff met 9 schepen, Laurens Hoogendijk en Paulus Drossaart ieder met 6 schepen, Abr. van Linden v. d. Heuvel, Ary Hoogendijk en Zn., Jan Klink en Zn., Corn. Bubbesson en Zn., ieder met 5 schepen, Gillis Hoogendijk, Anth.

v. d. Ham, de Erven Ary v. Letten, de wed. I. Polderman en Pieter Wijnen, Abr. van Rijn, ieder met 3 schepen, Pieter van Dijk, Dr. Adriaan van der Ham, Ary Voogd en Zn., Ary Brouwer en Laurens Brouwer en Zn., de Wed. Maarten van Rossen, Joh. van der Kemp, Hendrik de Willigen en Zn., Pieter Goudswaard en Zn., Pieter van der Drift, Herm. van Leeuwen en Klaas Hoogendijk, ieder met 2 schepen en met één schip Anthony Ruiterus, J. A. van Rijn van Alkemade, Gijsbr. Roering, Gijsbr. van Lockhorst en Zn., Wouter van Rossen, Andreas van Roon, de Wed. Ary v. d. Weijde, Johan George Betz, Hendr. van Roon, Gerardus Vriens, Dirk Klink, Klaas Dorsman en Timon Mojet.

Van Maassluis: de Wed. J. v. d. Drift en Arie v. d. Drift, ieder met 3 schepen, N. D. de Hoest van Holy, Pieter Schim en Ary v. d. End, ieder met 2 schepen en met één schip Alex. van Yperen, Ary van Bezooijen, Govert de Hoest, Jac. Koole, Jan van Arkel, Ary Kagenaar, Jac. v. d. Burch, Corn. Zwanenburch, Pieter Zwanenburch, Lamb. Schelvisvanger, Hendrik v. d. End, Jan Bregman, Marinus van Bezooijen, Jacob Oosterveen, de Wed. Gijsbr. van Loo, Jan v. d. Drift Zn., Gijsbr. Dirkwager, Maarten Keijzer, Simon de Beij, Maarten Dirkwager, de firma Mannekus, Beijers en Steur en Herm. Timmers.

Van Enkhuizen: de firma Fred. Hagha en Co., met 6 schepen, de firma A. Kluppel en A. Blok en de Erven Fred. Verbrugge, ieder met 3 schepen, de firma Corn. Haak en Co., de Gebr. Haak en Hendr. Stant, ieder met 2 schepen, en met één schip de firma Langedijk en Knol, de firma F. A. Duyvensz en Co., de firma Adr. & H. S. Slijper, de firma Kramps en Ruijters, de firma Kleinbens en Schuit, de firma V. de Willigen en Slijper en A. F. Stoffels.

Van De Rijn: Albert en Jan Boon en W. Beek en Zn., ieder met 3 schepen, Klaas Glazekas en Zn., en Jan Heines, ieder met 2 schepen en met één schip Alb. Vredenduin, Dirk Vroon, Aldert de Wit, Pieter Muusz en Jan Boon Jr.

Van Delfshaven: Pieter Kruyff en Zn. met één schip.

Van Zwartewaal: Jacob v. d. Sluijs met 2 schepen.

Van Amsterdam: de firma Theod. van Effen en Co., met één schip.

Er werden zeven ventjagers uitgezonden en wel vier van Vlaardingen en drie van Maassluis.

De kooplieden op de jagers van Vlaardingen waren Govert Visser, Klaas v. d. Meijde, Alewijn v. d. Valk en Ary Boog en op die van Maassluis Corn. Bergwerff, Gijsbr. Ouweland en Pieter Kouwenhoven.

1796 Gedurende de teelt van 1795 had men tot besparing van kosten zich moeten getroosten „op zig zelve in zee te loopen”, maar het was gebleken, dat men het buiten die hospitaalschepen moeilijk kon stellen. Enkele schepen waren met geringe vangst moeten terugkeeren, omdat er door ziekte van een of meer matrozen handen te kort schoten.

Er zouden nu weer twee hospitaalschepen in dienst worden genomen met de opdracht „naar de Noordzee op de Neringe te zeilen” en niet vóór den bepaalden tijd terug te keeren om victualiën te halen. Zij moesten de haringschepen „met Chirurgijn en timmerlieden assisteeren”, voor een zieken man een gezonden afgeven, ook voor een overledene; maar dan moest geconstateerd worden dat de betrokken persoon ziek geworden of gestorven was na het uitzeilen. Ook behoorde het tot hun taak, ter verkenning voor de haringschepen, dagelijks op gezette uren seinen te geven, en gestadig tusschen de vloot rond te zeilen om te vernemen, waar hulp noodig was.

Dit jaar mochten de hospitaalschepen niet als voorheen op de reede van Hitland komen; alleen bij hooge uitzondering. Kapitein noch matrozen mochten koopmansgoederen meenemen om daarmede handel te drijven; de eerstgenoemde moest ook toezien of stuurlieden of ventjagers zich daaraan schuldig maakten. De bemanning mocht geen haring inzouten om te verkoopen; werd er een betrapt, dan kostte hem dat zijn „huur”.

25 September of daaromtrent moesten de schepen de visscherij verlaten.

Als naar gewoonte nam Vlaardingen de zorg op zich voor het uitrusten van het eene schip en Enkhuizen deed dat voor het andere.

10 Juni werd te Vlaardingen aan kapitein Willem Groeneveld de eed op zijn instructie afgenomen. Die eed luidde:

„Dat zweere ik Capitain van het jegenswoordige hospitaalschip, dat ik het Provinciaal bestuur van Holland en het Committé tot de zaaken van de Groote Visscherij dezer Provintie gehoorzaam en onderdanig zijn zal; hunne orders in allen deelen observeeren volgens de instructie mij voorgelezen”.

Na den kapitein volgden de 20 koppen om mede te zweren.

Deze instructie bevatte een paar bepalingen, die wij om de curiositeit onzen lezers niet willen onthouden. Ze luiden:

„Wie geld ontfangen heeft en daarna uit den dienst scheid zonder paspoort van den Capitain, zal zonder genade gestraft worden”.

Welke straf zal hier nu eigenlijk bedoeld zijn?

Leuk zijn de drie volgende:

„Wie den kok of bottelier misdoet met woorden of werken of na de maaltijd spijs of drank eijst, zal gestraft worden ter discretie van den Capitain”.

„De kok zal met het vet en smeer van 't vleesch of spek de Pottagie kookken, zonder iets daarvan te houden, hetzij vuil of schoon”.

„Word wel expresselijk geinterdicteert en verboden dat niemand hen vervorderen (zich veroorloven) zal eenige brandewijn, genever of tabak in zee op het schip mede te nemen, omme dezelve aldaar te venten of te verkoopen; en ingevalle zulks ogter gedaan zoude mogen werden, zal een ieder, die daarvan iets zal hebben gekogt, niet gehouden zijn eenig geld daarvoor te betalen”.

Een eigenaardig staaltje van strafrecht!

Te Enkhuizen monsterde Jan Slok en zijn twintig matrozen op dezelfde voorwaarden.

De beide schepen kostten het Committé heel wat. Het eene, dat van Vlaardingen, de hoeker De Jonge Adriana van Maassluis, werd gehuurd voor *f* 2756.— Aan het „appropriëren” van den hoeker tot een hospitaalschip verdiende de scheepstimmerman *f* 474.— Een groote voorraad proviand werd medegenomen, aan gort b.v. *f* 200.—, aan 93 Edamsche en 2 komijne kazen *f* 70.—, aan boter *f* 188.—, aan erwten *f* 129.—. Maar ook gingen aan boord 11½ last nieuwe tonnen, 50 zware vloten, 50 breels enz. De tractementen waren voor de heele reis *f* 1761.— en in het geheel kwam men tot een uitgaaf van *f* 7373.—.

Het schip van Enkhuizen, de Jan en Gerardina, werd gehuurd voor *f* 3200.—. Op dit vaartuig zorgde ieder zelf voor zijn kost; als vergoeding daarvoor kreeg ieder matroos maar 10 stuivers per dag, wat toch nog in de vier maanden *f* 1166.— bedroeg; de traktementen waren voor kapitein en matrozen samen *f* 1088.—. In het geheel kostte dat schip voor ééne teelt *f* 6943.—; en nu komt men tot de conclusie, dat in 1796 voor de twee hospitaalschepen was uitgegeven de belangrijke som van *f* 14.316.—.

De teelt liep alles behalve gunstig af. Van de 182 schepen, welke vischten, maakten 66 slechts ééne haringreis, de overige twee. In het geheel werd aangebracht door de 182 vaartuigen 2237 last haring of gemiddeld 12 last en 4 ton per vaartuig.

Evenals in 1795 werd uit de schatkist door de regeering aan de reeders het jaarlijkseh subsidie van *f* 500.— uitgekeerd; wat in het geheel kwam op een bijdrage van *f* 91.000.—.

1796 De tijd was intusschen voor het Committé gekomen om den eed van getrouwheid aan het nieuwe landsbestuur af te leggen; het zou geschieden voor een commissie uit het Provinciaal Committé. Alle leden van het Committé tot de Zaaken van de Groote Visscherij verklaarden zich daartoe bereid, alleen de vice-voorzitter Paulus Drossaart, waarschijnlijk een Oranjeklant, weigerde. Zijn straf bleef niet uit. Hij werd door de commissie onmiddellijk als lid van het Committé ontslagen. Er staat in de notulen: „gedemitteerd en geinterdiceert omme immer deeze vergadering te frequenteren”. Zijn plaats werd weldra ingenomen door burger Laurens Hoogendijk.

Al was de visseherij in 1796 tegengeloopen, ook in dit jaar ontbrak de lust niet om de haringvisseherij uit te oefenen. Er gingen nog drie schepen meer uit, n.l. 185, waarvan van Vlaardingen alleen 112.

Het subsidie van f 500.— per schip werd ook nu weder toegezegd, op grond van de duurte van al hetgeen voor de uitrusting der schepen noodig was, „van welke duurte geen tweede voorbeeld was aan te wijzen”.

Van Vlaardingen gingen uit: 10 schepen van Alewijn v. d. Werff, 9 van Tennis Brobbel, 7 van Ary Hoogendijk en Laurens Hoogendijk, 6 van Paulus Drossaart en Corn. Bubbesson en Zn., 5 van Jan Klink, 4 van Abr. v. Linden v. d. Heuvell en Klaas Hoogendijk, 3 van Gillis Hoogendijk, Anth. v. d. Ham, de Erven Ary van Letten, de Wed. J. Polderman en Pieter Wijnen, Ary v. Rijn, de Wed. Maart. v. Rossen en Herm. v. Leeuwen, 2 van de Wed. Ary v. d. Weijde, Pieter v. Dijk, Ary Voogd en Zn., Ary Brouwer, Laurens Brouwer, Joh. v. d. Kemp, Pieter Goudswaard, Pieter v. d. Drift en Joh. George Betz, en één schip van Adr. v. d. Ham, Anth. Ruiteerus, J. A. v. Rijn v. Alkemade, Dirk Klink, G. M. Roering, Gijsh. J. Lockhorst en Zn., Hendr. v. Roon, Ger. Vriens, Klaas Dorsman, Timon Mojet en Jan de Willigen.

Van Maassluis: 4 schepen van de Wed. Jan v. d. Drift en Ary v. d. Drift, 2 van de firma Mannekus, Beijers en Steur, en van Nic. Dan, de Hoest, en één van L. Schelvisvanger, Hendr. v. d. End, Adr. de Jong, Govert de Hoest, Jan v. d. Drift Jz., Alex. v. Yperen, Ary v. Besooijen, Marinus v. Besooijen, Jan v. Arkel, Maarten Dirkwzager, Ary Kagenaar, de Wed. Pieter Zwanenburg, Jac. Koole, Pieter Sehim, Gijsh. Dirkwzager, Corn. Zwanenburg, de Wed. Gijsh. v. d. Loof, Jac. Oosterveen en Herm. Timmer.

Van Enkhuizen: 4 schepen van Fred. Hagha en Co., Andr. Kluppel en A. Blok, en de Erven F. Verbrugge, 3 van Corn. Haak en Co., 2 van Gebr. Haak, Jan en Lucas Pan en Hendr. Stant en één van Langedijk en Knol, F. A. Duivensz en Co., A. en H. J. Slijper, Krams en Ruiters, Kleinbens en Schuit, v. d. Willige en Slijper en A. F. Stoffels.

1797 Van De Rijk: 5 schepen van Aldert en Jan Boon, 3 van Willem Bek en Zn., 2 van Klaas Glazekas, en één van de Wed. D. Vroon, Aldert de Wit IJsbz., Pieter Muusz, Jan Heines en Jan Boon Jr.

Vlaardingen zond vier jagers uit, waarop als kooplieden fungeerden Gerrit Visser, Leendert Idoo, Klaas v. d. Meijden en Alewijn v. d. Valk; Maassluis als naar gewoonte drie, aan boord waarvan de kooplieden Pieter Kouwenhoven, Gijsh. Ouweland en Corn. Bergwerff.

De visscherij leverde slechte resultaten op; het totaal aantal lasten bleef ver beneden dat van het vorige jaar, hoewel ditmaal nog met een paar schepen meer gevischt was.

Te Vaardingen werd aangebracht	1190	last van	112	schepen
„ Maassluis	„	„	263½	„ „ 29 „
„ Enkhuizen en De Rijk	„	„	233½	„ „ 44 „

Totaal 1687 last van 185 schepen

Dus per schip ruim 9 last.

Aan premiën kregen de reeders weder uit de staatskas f 500.— per schip uitgekeerd, dus in totaal f 92500.—.

1798.

1798

Thans zou het met de vrijheid van vissehen gedaan zijn. Het Engelsche gouvernement zou niet langer een uitzondering maken voor de vissehers, van welke nationaliteit zij ook waren. Onze Regeering was daarvan onderriocht en den 16n Juni kreeg het Committé van haar de waarschuwing „dat veel licht (wellicht) sommige boekhouders der haringvisserij het zouden risqueren derzelver eigendommen bloot te stellen om door het roofzugtig Engeland te worden weggesleept en dus door een hoop op exhorbitante voordeelen zig zelve en dien geheelen importante tak van Commereie in gevaar stellen van eensklaps te worden vernietigt". Het Committé werd verzoocht en des noods gelast aan geen boekhouders of anderen, die bij de haringvisserij betrokken waren, een consent af te geven. Niettemin zou het Gouvernement alles in het werk stellen om te bewerken, dat de schepen met gerustheid in zee konden gaan.

Evenwel op dringend verzoek van de reeders werd het verbod om uit te varen, na eenige weken toch weer opgeheven; maar de reeders moesten later tot hun spijt en schade erkennen, dat de Regeering met het embargo op de vloot te leggen verstandiger was geweest dan zij.

Van de 54 schepen, die voorts uitgingen, vielen er niet minder dan 26 in handen van de Engelschen.

Ook de IJslandsvaarders hadden het hard te verantwoorden; van de 24, behoorende tot de Vlaardingsche vloot, werden er acht prijs-gemaakt, twaalf hadden een goed heenkomen gezocht in de havens van Noorwegen.

Onze Minister Bangeman Huijgens te Copenhage schreef aan onze Regeering het volgende:

„Er koomen dagelijks meer en meer Bataafsche vissehers in Noorwegen aan land, welke zoo door de Engelschen genoomen en in Noorwegen aan land gezet zijn, als ook door de Engelschen gejaagd en met hunne scheepen aldaar binnengeloopt zijn. Onder deeze laatsten zijn er die behooren tot de equipage van 32 uitgaande Groenlandvaarders te Fehrsund gekomen en waarvan reeds 80 man direct van daar naar Flensburg getransporteerd zijn geworden".

De nood maakt vindingrijk.

1798 De firma te Maassluis, Mannekus, Beijers en Steur, wilde probeeren van uit Emden te reederen. Zij schreef aan den Agent van Finantiën, dat zij had gecorrespondeerd met een vertrouwd man te Emden, die verzekerde, dat er geen zwaarigheid zou bestaan om eenige buisschepen met vleten en vaatwerk naar Emden over te brengen en te voorzien van Pruisische zeebrieven. De firma zou het willen beproeven met twee schepen De Hoop en De Vriendschap, waarvan het laatste reeds in de haven van Emden lag.

Het Committé, hierover gehoord, adviseerde ongunstig. Het voerde aan „dat de renommé, die den hollandschen haring in alle tijden boven die van alle andere Natiën heeft mogen wegdragen, was voornamelijk te attribueren aan het stipt nakomen van de keuren en ordonnantiën, op het havenen, keuren en pakken van den haring hier te lande”. Wanneer nu de schepen in andere landen zouden worden uitgerust, zouden zij blijven „buiten het waakzaam oog van het Committé en zou, zooals te vinden was in de ordonnantie van 30 Mei 1656, haring worden aangebragt, die een walging, oneer en veragting van den Hollandsehen haring veroorzaken zal”.

Al spoedig bleek het, dat de firma van Maassluis aanstalten maakte om schepen, want, enz. te laten vertrekken. Eenige leden van het Committé gingen daarom naar den Agent van Financiën Gogel, die den heeren geen opening van zaken wenschte te doen, en toen de commissie er nader op aandrang, tot antwoord kreeg: „dat hij als Agent zig niet verplicht achtte aan hun eenige reedenen te geeven”.

En met die opmerking konden de heeren naar huis gaan. Blijkbaar had de firma van Maassluis al reeds toestemming gekregen.

Den 25n Augustus was het Committé bijeen om van gedachten te wisselen over het gebeurde; men verwachtte dat de zaak „verziende gevolgen” zou hebben. Het prestige was weg. Men achtte het Comité, „met wier werkzaamheden tot nog toe alle Geïnteresscerdens zig zeer tevreden betoonden”, thans niet meer van de minste beteekenis.

Een weg was nog open en die zou gevolgd worden, men zou zich wenden tot het hoogste college van Staat, namelijk tot het Wetgevend Lichaam. In een zeer uitvoerig adres — wat waren de menschen in dien tijd toch breedsprakig en breedschrijvend — werd de geheele zaak uiteengezet en gesmeekt alle verdere verzoeken als van de kooplieden Mannekus, Beijers en Steur van de hand te wijzen.

Nieuwe verbazing van het Committé, toen de nieuwspapieren in October het bericht hadden opgenomen, dat 150 Hollandse vis-

sehers voornemens waren zich in Deensche havens te vestigen en van daaruit de visscherij te beproeven.

Het Committé stelde onmiddellijk te Vlaardingen en te Maassluis een onderzoek daaromtrent in en toen bleek het volgende het geval te zijn.

Cornelis Smoor, stuurman van een der te Fahrsumd in Noorwegen liggende schepen, die eenigen tijd van daar te Vlaardingen was teruggekeerd, verklaarde, dat wel is waar door den heer I. B. Lund te Fahrsumd aan hem en eenige andere matrozen voordeelige voorstellen waren gedaan om daar te blijven en om ze over te halen zelfs ter maaltijd had genoodigd; maar Smoor verklaarde, dat de voorstellen eenparig van de hand waren gewezen met de opmerking, dat zij niet zouden medewerken tot den ondergang van de Hollandsche visscherij. Nu kon het wel mogelijk zijn dat door Lund vertoogen aan het Deensche gouvernement waren gericht in de veronderstelling dat de stuurlieden en matrozen — ongeveer 150 in getal — aan zijn aanzoek zouden gehoor geven, doch de visschers waren getrouw aan hun vaderland gebleven. Er waren dan trouwens ook maar 12 zee-lieden te Fahrsumd gebleven om de schepen te bewaken.

In October kreeg het Committé antwoord op zijn request in zake Mannekus e.s.; het werd wel in 't gelijk gesteld, maar het moest ditmaal er in berusten en voortaan moesten dergelijke questies behandeld worden door het hoogste regeeringslichaam, door het Vertegenwoordigend Lichaam en niet door het Uitvoerend Bewind. Als de haring van Emden hier in 't land kwam, moest zij bij aankomst dadelijk zoo gepakt en behandeld worden als gewoonlijk; ze kon dan als Hollandsche haring beshouwd worden.

Nu in December kwam de haring. Keurmeesters in Amsterdam weigerden aanvankelijk het keuren, maar toen het Vertegenwoordigend Lichaam er aan te pas kwam, gaven zij toe.

Mannekus, Beijers en Steur hadden de overwinning behaald en lieten dat luidruchtig hooren. In het begin van het volgende jaar lieten zij te Vlaardingen en te Maassluis aanplakken de volgende

„BEKENDMAKING.

Met genoegen kunnen de Ondergeteekenden thans het geëerd en onpartijdig Publiek berichten, dat de door hun in diverse Nieuwspapieren gedaane Advertentiën omtrent derzelve aangebragte Hollandsche Nieuwe Haring en daarvan door het Committé van Justitie te Maassluis afgegeven Certificaaten, bij de uit-

1798 komst en na een nauwkeurig onderzoek gebleken is, met de waarheid exactelijk overeen te komen, gelijk dezelve Haring dan ook bereids op hoog Gezag door Keurmeesters van Amsterdam (de eenige, welke daaromtrent gedifficulteerd hadden) als zoodanig is gekeurd geworden; dit eenvoudige vermeenen wij genoeg te zijn tot wederlegging van de daar tegens gedaane Advertentien en aangeplakte Declaratoiren, waarvan de vorachtlijke oogmerken niet moeilijk kunnen worden opgemaakt, doeh welke op deeze rechtmaatige wijze, juist zoo als het behoort, verjüddeld zijn.

Maassluis, den 25 Febr. 1799.

Mannekus, Beijers en Steur'.

Het Committé ontving ook een exemplaar.

Van Regeeringswege kreeg het een nieuwen titel; het heette voortaan „Committé van de Grootte Visscherye der Bataafsche Republiek”.

Het was een vreeselijk jaar geweest. De Engelschen hadden niet minder dan 46 schepen opgebracht; een schip van Mannekus, Beijers en Steur was in den grond geboord.

1799.

1799

Nu de Republiek formeel in oorlog met Engeland was, kon er in dit jaar ook van geen haringvisserij sprake zijn. Het zag er in de visserijplaatsen allertreurigst uit. In een adres klaagt het Comité: „Hoe zullen wij Ulieden den nood, daar zoo veele ingezeeten in bijna alle onze woonplaatsen, die zig anders met het werk der visserijen geneeren, zig tegenswoordig in bevinden met de levendigste couleuren afschetsen, daar ons daartoe bijna de woorden ontbreeken, de schrijvende armoede komt ons op de straaten tegen; drie vierde van onze medeburgers zijn behoefte. In den voorleden allerstrengsten winter, zijn er zoo wij hebben vernoomen zelve van honger omgekomen. De vermogende zijn te gering in aantal om de armen bij aanhoudendheid genoegzaam te ondersteunen en vragen hun om werk. Het is er niet. Ook zijn de visschers bijna onbekwaam tot iets anders als tot hun beroep, waartoe zij van jongsaf zijn opgekweekt.

Wat zal er, nu de vaart nog langer moet stilstaan, van onze woonplaats, wat van de visschers aan de Zijkant woonende, die van tijd tot tijd door den vijand ontrust en genomen wordende, niet langer zullen durven waagen om van de wal te s'eecken. Ja, wat van de Groote- en Cabeljauwvisserijen eindelijk worden; 't is met zekerheid te voorzien, dat de meeste zeelieden zig na andere landen zullen begeven; onze woonplaatsen zullen geheel ontvolkt worden en de visserij, die voornaame tak van welvaart, zal in deeze Republiek geheel versterven''.

Er was nog één middel om aan den onmogelijken toestand een einde te maken, meende het Comité en dat was, dat onze Republiek samen met onze bondgenooten, de Franschen, met de Kroon van Engeland een overeenkomst sloten, waarbij over en weder de visserijen zouden worden vrijgesteld.

Maar in een volgende bijeenkomst van het Comité kon de voorzitter reeds mededeelen, „dat er thans geene de minste hoope was tot het treffen van een conventie met Engeland omtrent het vrijlaten der visserijen; er moest eerst worden gewerkt tegen de Fransche kapers''.

Pogingen om langs een omweg toch ongehinderd de visserij uit

1799 te oefenen werden wel aangewend, maar er kwam weinig van terecht.

Pieter Kruijff en Zoon te Delfshaven vroegen aan den Agent van financiën verlof om met een brikcheepje te mogen varen onder Pruisische of andere neutrale vlag voor „de Noordzeesche Zoutvisseherij”. 't Bleek het Committé bij nader onderzoek, dat die Kruijff nog twee andere schepen gereed liet maken in verband met het voornemen van zijn zoon om zich in het buitenland te vestigen; het Committé adviseerde ongunstig, omdat zooveel zout en fust het land zouden uitgaan en de gevangen visch in vreemde havens ter markt zou komen.

Klaas Hogendijk te Vlaardingen verzoekt met een „neutralen bodem” naar Bergen in Noorwegen te mogen gaan om te vissen bij IJsland en daarvoor ruim 200 ton zout en 27 à 28 last ledige tonnen mede te nemen; doch kort na het indienen van het verzoek was de „neutrale bodem” al door de Engelschen genomen.

In 1798 waren toch nu en dan enkele partijen Noordse haring aangekomen, die sluiks verpakt werden als Hollandse haring. Nu zulks weer te wachten stond, werden door het Committé in een aantal plaatsen den baljuw verzoekt daarop het oog te houden. De handelaren te Keulen werden eveneens gewaarschuid voor het kopen van die zoogenaamde Hollandse haring.

Den 25sten Juli kreeg het Committé van de Vlaardingsche en Maassluissche reederijen het volgende schijven:

„Wij zullen niet uitweiden in het aantal Treurstoffen, die wij hebben gehad en nog hebben omtrent de ondraaglijke schadens, die onze Rederijen ondergaan, zoo door het wegneemen der Scheepen, als door het stilleggen derzelven, waardoor die genoegzaam aan verrotting worden overgegeeven, derzelver Maatschappij in de grootste armoede gebragt, een menigte in een gevangenis opgeslooten; andere beroofd van hunne kostwinning, hadden geen brood nog voor hun zelve, nog voor vrouw, nog voor kinderen, hetwelk tot die benaauwdheid is geklommen, dat men zelfs genoodzaakt is geweest behalve andere verzoeken, nog een collecte in den Lande te solliciteeren, waarbij komt de aangelegenheden die er den Lande aan heeft, als zijnde de haringvisseherij sedert Eeuwen als 's Lands Goudmijn erkend geweest en daarom met meerdere oplettenheid en weldaden als andere Takken is begunstigd geworden en altoos door geïnteresseerdens met de opregste gevoelens van dankzegging is

erkend — in alle deeze zaaken hebt U.L. met ons gedeelt en doet het 1799
nog, God weet daarvan het einde.

Het is bekend wat al folteringen deeze Bron van 's Lands welvaard heeft ondergaan; dan wierd een groot aantal scheepen verbrand, dan een groote quantiteit genomen en dan wederom door 't mislukken van de Visscherij met een geringe vang't tot onze havens wedergekeerd en of deeze rampen niet genoeg waaren, heeft men moeten ondervinden, dat vreemden werden uitgelokt door beloften als anders om die Visscherije te onderneemen en was het mogelijk die tot hun over te brengen. Alle deeze Rampen hebben onze voorvaderen mede ondervonden en niettegenstaande de onoverkomelijke schadens hebben zij den moed niet opgegeven, maar in weerwil van alle die verliezen met ijver doorgezet. Willen wij dan hunner niet outaard zijn....."

Dat gaat nog een poos zoo voort en dan komt de aap uit de mouw. De reputatie van den Hollandschen haring is weer in gevaar. De adressanten hebben vernomen, dat men te Harderwijk en mischien nog op andere plaatsen aan de Zuiderzee, goedgevonden heeft om de haring uit die zee, welke toch eigenlijk maar een „binnenwater" is, in te zouten, ook in Hollandsch fust te leggen en dan naar het buitenland te zenden.

De belanghebbenden hadden de geschiedenis er op na geslagen en gevonden dat Philips van Bourgondië ook reeds hun gevoelen deelde. Bij handvest van 22 September 1440 werd door den Graaf bepaald, dat alle Zuiderzeeharing moest blijven in de steden van Holland en Westvriesland. Zijn zoon Maximiliaan ging nog een stap verder en noemde de plaatsen op; het waren Amsterdam, Monnikendam, Edam, Hoorn, Enkhuizen en Medemblik.

Het Committé als het lichaam, dat in de eerste plaats had te zorgen, dat de roem van het Hollandsch zeebanket niet aan het tanen ging, was terstond bereid deze zaak aanhangig te maken bij het Vertegenwoordigende Lichaam.

In Augustus wendde zich het Committé met een zeer uitvoerig schrijven tot het Wetgevend Lichaam „over de laagte, waartoe de haringvaart dezer Republiek vervallen was en het gevaar liep binnen korten tijd geheel ten onder gaan.

Als oorzaken voor dat verval werden opgegeven:

- 1°. „de alsints ruineuze oorlog, die de zee onveilig maakte".
- 2°. de nijd van andere Mogendheden, welke het groot belang van dien tak van nijverheid hadden leeren kennen. De koning van Pruisen b.v. had nog onlangs aan alle zijne onderdanen

1799

buiten de geotroijeerde compagnieschap te Emden, niet alleen vrijheid gegeven om schepen tot de haringvangst uit te rusten, maar daarenboven hooge premiën toegezegd voor elk haring-schip, dat in zee zou gaan. Ook had deze vorst maatregelen genomen dat geen vreemdelingen onder de vlag van Pruisen de haringvisscherij zouden beginnen. Op de Hollandse haring werden belastingen geheven, voor den invoer werd in sommige provinciën zelfs $2\frac{1}{2}$ stuiver per stuk betaald, wat vrij wel gelijk stond met verbod van invoer.

- 3°. door de ongelukkige stagnatie van de visscherij zijn de visschers genoodzaakt in andere landen hun brood te gaan verdienen.
- 4°. „in den eigenbaat en ongepermitteerde winzugt” van sommige Nederlanders, die Noordsehe en andere vreemde haring invoeren, ze overpakken en voor Hollandse haring verkoopen.
- 5°. in het misbruik dat gemaakt wordt van de zoogenaamde Harderwijksche panharing. In 1798 was een groot gedeelte van de vangst als pekelharing aan de markt gebracht, zonder dat de haring vooraf gekeurd was. Het Committé stond daartegenover onmachtig, omdat zijn toezicht zich over die plaatsen niet uitstreckte. Nu was het Committé van meening dat tegen de bezwaren onder 4 en 5 vanwege het Vertegenwoordigend Lichaam zeker wat te doen was, namelijk de placaten te herzien en dan vooral er rekening mede te houden, dat in geen enkele plaats van de Republiek voortaan geduld zou worden vreemde of panharing uit de Zuiderzee als Hollandse haring te verkoopen.

Na de vergadering in Augustus kwam het Committé de volgende drie maanden niet bijeen. Er waren andere belangen te behartigen geweest dan die van de visscherij. De Republiek was in gevaar geweest. De Engelschen hadden een landing in Noord-Holland ondernomen, aanvankelijk met groot succes, om ten slotte geheel verslagen te worden. Ze waren ook de Zuiderzee binnengekomen en hadden Medemblik, Hoorn en De Lemmer ingenomen.

Opperbevelhebber van de Engelse strijdmacht was de hertog van York, Brune die van het leger der Republiek.

Intusschen werd de maatschappelijke toestand van de bevolking van Vlaardingen en andere visscherijplaatsen met den dag treuriger.

In October schetste het Committé aan het Uitvoerend Bewind den toestand aldus: „de armoede wandelt alomme op de straten, de gebreeken zijn groot en menigvuldig, ja zoo groot, dat het met

grond te vreezen is, dat evenals in den voorleeden jaare, in den nu 1799 aanstaanden winter, menschen van gebrek zullen moeten sterven. De publieke of plaatselijke en armen cassen zijn leedig; de nood is dringend, de voorziening allernoodzakelijkst.

Daar nu de onstandigheeden van ons gefolterd Vaderland een gunstigen keer genoomen hebben door de opschorting der vijandelijkheden te Land tussehen onze Republiek en de gecombineerde Engelsche en Russische armee, daar onzen Vaderlandsehe grondcerlang van die vijandelijke troepen staat ontruimd te worden, daar uit hoofde van deze gemaakte schikkingen het zeer moogelijk is, dat er over de zoo schandelijke als verraderlijke overgegeeven Landsvloot ofte over andere zaaken met het Engelsche gouvernement nadere onderhandelingen zullen plaats hebben, moet men die gelegenheid niet laten voorbijgaan om vrijheid te krijgen voor de visscherij".

6 November opende de Voorzitter van het Committé de vergadering met een felicitatie tot zijn medeleden, „dat de werkzaamheden, die door de invasie der Vijands waren afgebroken nu weer konden worden voorgezet".

Tijdens den oorlog had burger Pan het Committélid voor Enkhuizen den voorzitter geschreven, dat er geruchten liepen dat een commissaris naar Engeland zou gezonden worden om over den inhoud van een conventie tussehen generaal Brune en den hertog van York gesloten, nader in onderhandeling te treden. Moest, had burger Pan gevraagd, niet van deze gelegenheid door het Uitvoerend Bewind gebruik worden gemaakt om de visscherij weer vrij te krijgen? De voorzitter had Pan geantwoord dat de leden van het departement Enkhuizen een commissie behoorden te zenden aan generaal Brune „en dezelve een compliment van dankzegging te doen wegens desselfs aangewende devoirs ten voordeele der visschers". De commissie ging op stap, maar kon den generaal niet te spreken krijgen en toen besloten zij hun opdracht maar schriftelijk te doen — in de Fransche taal, zeggen de notulen. Men begon al aardig Fransch te spreken en te schrijven.

1800.

1800 Tengevolge van de invoering van de nieuwe staatsregeling had het Committé de besognekamer van de voormalige Staten van Holland moeten verlaten en zijn intrek nemen in het gebouw van de voormalige Staten-Generaal.

Het lidmaatschap van het Committé was gansch geen sinecure. Soms werd dagen achtereen vergaderd; de secretaris Ph. Bouwmeester vooral had de handen vol aan administratie en correspondentie. Bij elk bezok aan regeeringspersonen of particulieren, maakte hij de reis mede. Dank zijn ijver zijn ook alle requesten, die het Comité verzond of ontving, in haar geheel in de notulen ingelaseht en op die wijze uitstekend bewaard gebleven.

Het Vertegenwoordigend Lichaam had bezwaar gemaakt om de Harderwijkers met hun panharing zoo aan banden te leggen als het Committé wilde; het achtte 't in strijd met art. 153 van de Staatsregeling om iemand de vrijheid te benemen met zijn gevangen haring te doen, wat hij wilde. Het Committé diende daarop uitvoerig van repliek; het was zijn overtuiging, dat wanneer Harderwijk pekelharing maakte, dat moest uitloopen op een groot nadeel der Republiek, en daarom was het verbod niet strijdig met de bepalingen van de wet. Panharing kon geen goede pekelharing worden, want ze werd gevangen in fuiken, schakels en met sleepwant en altijd „leven- en schobbeloos” aan wal gebracht; men kan er dan ook nimmer een „goede bloedpekel” op krijgen, zooals bij de Noordzeeharing, „die door de beweging van het schip in zee in haar eigen sap als 't ware wordt gaar gekookt tot eene aangename en gezonde spijze voor den Eeter”.

Het Committé gevoelde zeer goed, dat voor de haringreederen vooral, die van Vlaardingen en Maassluis, deze quaestie met Harderwijk meer beteekenis had, dan het op het oog leek. Kreeg Harderwijk gelijk, dan was het met het monopolie van de Maassteden, Enkhuizen en De Rijp gedaan, en de visschers aan den Zijkant, die van Katwijk, Noordwijk en Scheveningen, zouden stellig de vrijheid om pekelharing te maken, eveneens opeischen. Het Committé, wier

leden mede de profijten van het monopolie genoten, moesten met 1800 alle kracht de meening van de toenmalige regeering bestrijden.

Ja, beweerde het Committé, na de omwenteling zijn wel alle gilden, corporaties, enz. vervallen verklaard, maar de Groote Visserij behoorde daar niet onder, aangezien „zij nimmer een uitsluitend voorrecht heeft gehad of gepretendeerd”. Ieder burger van de Bataafsche Republiek heeft altoos de vrijheid gehad en heeft die nog om te visschen waar hij wil; hij moet zich alleen onderwerpen aan de „heilsame” wetten. Zoo voorbeelden in andere takken van nijverheid iets kunnen bewijzen, dan zou men uit de vele deze kunnen aanhalen „dat een iegelijk fabriquier tot Leijden, wil hij zijn gefabriceerde Laakenen en Carzaaijen debiteren, hij zich aan de daartoe ge. chikte Hallen moet onderwerpen en aldaar laaten looden”.

Het Committé kreeg zijn zin. Bij besluit van het Vertegenwoordigend Lichaam van 7 Mei werd de invoer van vreemde haring en het bereiden van Zuiderzeeharing tot pekelharing verboden, de 100 vaatjes, die de Harderwijkers al gereed hadden, mochten zij in het binnenland verkoopen, maar onder toezicht.

In Januari had het Committé een groot werk voltooid. Het had in één placaat samengevoegd al de placaten, waarschouwingen enz., die in den loop der eeuwen op het stuk van de haringvisserij waren uitgevaardigd, maar hier en daar eenigszins gewijzigd naar de ondervinding, welke het Committé sedert het jaar 1795 had opgedaan. Dat concept van een nieuwe visserijwet, hetwelk niet minder dan 107 artikelen bevatte, werd voorafgegaan door eenige beschouwingen van historischen aard. Het Committé wijst daarin op de groote belangstelling en bescherming, die de Groote Visserij eeuwen lang van regeeringswege heeft ondervonden. Prins Willem van Oranje beschreef den 15en Februari 1567 de afgevaardigden van alle steden en plaatsen in ons land die zich met haringvisserij „geneerden”. Op die vergadering in Den Haag gehouden kwamen belanghebbenden uit Delft, Rotterdam, Schiedam, Brielle, Enkhuisen, Grootebroek, Wisp, Goeree, Bommenes, Zierikzee, Terveere, Brouwershaven en Zoutelande bijeen. Het hoofddoel van die bijeenkomst was te overwegen hoe „deze voorname tak van commercie en navigatie in stand te houden, uit te breiden en voor alle aanvallen des vijands te beschermen”. Later werd de taak van den Stadhouder overgenomen door de Staten van Holland. Als nevenbedrijven van de haringvisserij werden genoemd: zeildoekmakerijen, spinne-

1800 rĳen, touwslagerĳen, anker- en andere smederĳen, kuiperĳen, die per jaar duizenden tonnen afleverden, zoutkeeten, enz. Zeer belangrijk was vooral de haringhandel. In 1774, toen de haringvaart al aan het kwijnen was, werd nog 48000 ton alleen naar de kleine Oost verzonden. Maar door „eigenbaat en winzigt" was door den handel in den loop der tijden heel wat bedorven. De Zeeuwen vooral hadden in dat opzicht veel op hun geweten. Gedeputeerden van de Maze waren al in 1591 verplicht aan die van Zeeland de in Holland bestaande placaten op het vangen, zouten en behandelen van de haring, op het maken en branden der haringtonnen toe te zenden, met het verzoek die ook in Zeeland toe te passen. Maar het baatte niet, de voorschriften werden veronachtzaamd, zoodat men in Holland genoodzaakt was de Zeeuwsche haring op de markt te weigeren en het mengen van Hollandsehe met Zeeuwsche pekelharing te verbieden. In al de bovengenoemde Zeeuwsche plaatsen is de haringvisserij dan ook te niet gegaan.

Ook het buitenland heeft de Hollandsche pekelharing niet kunnen verdringen. De haring van Vlaardingen, Maassluis, Enkhuizen en De Rĳp heeft altijd de voorkeur gehad. Tot zoo ver de historische bijzonderheden.

Het samenstellen van de nieuwe visscherijwet had het Committé heel wat inspanning gekost; er was vier en twintig dagen aan één stuk aan gewerkt. De meeste arbeid werd natuurlijk verricht door den Secretaris, die te Delft wonende, in den winter vier en twintig dagen op zijn voetjes de reis naar Den Haag en terug maakte. We weten dat, omdat hij een declaratie bij het Committé had ingediend voor een extra belooning voor copieerwerk, hetgeen het Committé hem aanvankelijk niet wilde uitkeeren. De man had voor de vier departementen 408 folio bladzijden moeten schrijven, en rekende daarvoor 25 cents per bladzĳde.

Het ontwerp werd nu achtereenvolgens bij de Eerste en Tweede Kamer ingediend, die, — dat moet tot haar eer gezegd worden, — het concept nauwkeurig onderzochten en hier en daar wijzigden. Maar het duurde tot het midden van het volgende jaar, eer de nieuwe wet in het Staatsblad verscheen.

Intusschen verlangde men te Vlaardingen vooral, met hart en ziel, dat de werkloosheid van de vloot toch een einde mocht nemen. Begin Mei ging er request naar het Committé, onderteekend door alle Vlaardingsche reeders en boekhouders, en waarin aangedrongen werd de regeering over te halen opnieuw een poging te doen om de

zee voor de haringvissehers vrij te maken. Het was een noodkreet. 1800

Vlaardingen had in 1797, toen het laatst gevischt werd, 101 haringzehepen en 22 IJslandvaarders, dus voor dien tijd een mooie vloot. Door den nood gedrongen hadden vele visschers dienst genomen op vreemde haringschepen en nu trokken vreemde natiën partij van de omstandigheden. Het stond te vreezen dat het met den naam van de Hollandse haring voor goed gedaan zou zijn.

De Vlaardingers wezen ook op het feit dat aan den Zijkant, waar ook langen tijd de visscherij gestremd was geweest, de bomschuiten weer geregeld ter vischvangst gingen; er was dus bij de Engelschen reeds een zekere toegevendheid te bespeuren. Op goed geluk in zee te gaan, bleef een waagstuk en Vlaardingen mocht niet meer scheepen opofferen, dan het reeds gedaan had.

Nu, het Comité bracht den Sen Mei de jammerklacht van de Vlaardingers bij de Regeering over en voegde er aan toe „dat zij door de enorme schade door het ruïneren hunner vischvloot en het stilstaan der visscherij in zodanig eene beklagenswaardigen toestand zijn gebragt, dat zo er dieswegens geen voorzieninge in kan worden gedaan, de ingezetenen zodanig zullen worden uitgeput en de steede Vlaarding zodanig ontvolkt, dat daardoor voor altoos de gelegenheid zal benoemen zijn om deeze Visscherije te doen herleven, ja welligt een geheele ruïne en volkome vernietiging ten gevolge zal hebben. Vele ingezeetenen zullen genoodzaakt zijn hunne plaats door honger en gebrek te verlaaten en bij andere Natiën hun eenig geleerd handwerk, het visschen namelijk, te gaan uitoeffenen en wij aldus onze weleer bloeyende haringvisserij naar andere landen zien overvoeren”.

Het sehrijven had dit gevolg, dat in Juni de Agent van Marine een schip met een cartelvlag naar Engeland zond, met de opdracht aan de Lords ter Admiraliteit vrijheid voor de visscherij te vragen. Een commissie uit de belanghebbenden ging mede om het verzoek zooveel mogelijk te steunen.

Den 16en Juni ontving de Agent van Marine van die commissie de heuglijke tijding „dat het Zijne Majesteit had behaagd om door „den Secretaris van Oorlog Dundas aan alle Officieren, Capitains, „Commandanten als andersints van de oorlogschepen en vaartuigen „kennis te geven, dat het zijn wil was, om de ordres tot het neemen „van Fransehe en Hollandsehe visscherlieden en scheepen voor het „tegenwoordige in te trekken, om zich in 't vervolg ten opzigte van „dezelve te gedragen evenals vóór het geeven van gemelde ordres „geschied is. Wij hebben wijders het vermaak U.E. het ontslag van

1800 „de zig in dit Rijk bevindende Hollandsche krijgsgevangen visscher-
„lieden te kunnen berichten, mits zij zich engageeren in geene capa-
„siteiten hoegenaamd om landen te dienen en zig eeniglijk bij hun
„metier van visscher te houden”.

Hoewel deze tijding een ware opluchting in reeders- en visschers-
kringen gaf, wilde men toch liever de terugkomst van het cartel-
schip afwachten om te weten of het officieuse bericht wel met het
officieele overeenstemde. Het was altijd nog mogelijk, dat de
Engelsche koning alleen het oog had gehad op de visschers van den
Zijkant en de haringvisschers nog niet de zeer gewenschte vrijheid
gaf.

Het Committé desniettemin bepaalde al, dat er een hospitaalschip
en ook ventjagers in zee zouden gaan en elke reeder nam zijn maat-
regeelen om spoedig de schepen in gereedheid te hebben. Doch
daar kwam een tweede officieus bericht, dat den inhoud van het
vorige weer geheel teniet deed. In den nacht van 27 op 28 Juni werd
de voorzitter in zijn nachtrust gestoord door een expresse, hem
brengende een brief, gedateerd 17 Juni, van E. Buis te Londen aan
Bultman te Amsterdam, van dezen inhoud:

„Mijnheer! Mijn voorige daaruit zult gij gezien hebben de vrijheid
tot de Haringvisscherij; twee dagen na dien tijd hebben de Engel-
schen een Resolutie genomen van geen scheepen verder in zee te
permitteren als 20 uren van onze Hollandse kust. Alle die ver-
der bevonden worden, worden als prijs verklaard, dus van onze
Haringvisscherij verstookt zijn. Zij waren zeer goed van onze
IJslandse vloot geïnformeerd; zij zijn reeds of werden genoomen,
niettegenstaande de Pruisische vlag. Ik stond reeds op mijn vertrek
na Holland. Dog nu word mijn persoon hier nog eenige dagen ver-
eijst of 't nog mogelijk is dit besluit te zien veranderen, daar ik
zeer aan twijffel. Ik zal den Agent *) maar waarschouwen, die is
onkundig van dat laatste decreet. Dan kan hij na den Haag schrij-
ven. Die zou de vloot maar loffelijk na zee laten gaan en dan was
de heele boel weg. Deze ongunstige tijding zal U raar in de ooren
klinken, maar mij nog wonderlijker. Ik zal U zoo spoedig mogelijk
den uitslagen schrijven, of zelfs overkoomen”.

„Nadat” zeggen de notulen van het Committé, „deeze fatale tij-
ding met verontwaardiging ten opzigte van de handelingen van het
Engels Ministerie was aangehoord, werd na deliberatie besloten met
de gewone werkzaamheden voort te gaan”. Maar dit protest hielp

*) Bedoeld wordt de agent Spoor.

niet veel. En het laatste bericht bevatte helaas de volle waarheid: 1800 het cartelschip kwam terug met dezen officieelen brief.

„Transport officie
Londen den 25e Juny 1800

Mijnheer,

„Ingevolge de ordres van Hun Hooggeëerde de Lords en Commis-
„sarissen van de Admiraliteit moeten wij U berigten, dat hun Lord-
„schappen Uwen brieven den 24e dezer voorlede Maandag ontvangen
„hebben, waarbij gij begeert geïnformeerd te worden aangaande
„hunne intentie nopens de Hollandsche haringvisscherij en dat zij
„L. denzelve aan den hooggeëerden Heer Dundas, een van Zijne
„Majesteits eerst Secretarissen van Staat, gecommuniceerd heb-
„bende, dezelve hunne Lordschappen, des Konings welbehagen te
„kennen had gegeven, met opzigt tot de Haringvisscherij en an-
„dere visscherijen, welke door de Hollanders op eene grooten afstand
„van hunne eigen kusten gedaan worden met scheepen in groote en
„hoedanigheid zeer verschillende met die, waarop de instructies van
„Zijne Majesteit door hunne Lordschappen aan alle Vlagofficieren
„en Commandanten van Zijn Majesteits scheepen op den 1e dezer
„maand afgevaardigt, toegepast behoorden te worden. Wij hebben
„hunne Lordschaps ordre van dien datum bereids aan Uwe Agenten
„van Dijk, Gevers en Co. gecommuniceerd en zenden U bij dezen
„eene gedrukte copie van over tot Uwe informatie.

„Het oogmerk dezer instructie was de intrekking der ordres,
„welke men nodig geacht hadde te geeven omtrent het begin van
„het jaar 1798, tot het neemen zonder onderscheid van alle vis-
„scherscheepen zonder uitzondering, zelve van die welke in de
„nabuursehap hunner eigen kusten vischten, ten einde hunne na-
„burige markten voor de dagelyksche consumptie met visch te
„voorzien en tot onderhoud der visschers en hunne gezinnen te
„strekken.

„De gronden, waarop deeze ordres steunden, grootendeels, voor
„zoo verre deeze bepaaling van persoonen aangaat, opgehondende
„hebbende, zijn wij gelast U te verwittigen, dat het Zijne Majesteit
„tot genoegen strekte aan hen die zelfde zekerheid en toegenegen-
„heid te vergunnen, welke zij te voren genoten hadden, maar de
„Haringvisscherij en andere visscherijen op eenen afstand van de
„Hollandsche kust voortgezet wordende, komen Zijne Majesteit
„voor, van een geheel verschillenden aard te zijn en op een voet en
„met uitzigten uitgeoeffend te worden, welke dezelve met grond

1800 „doen aanmerken als steunende op commerciële speculatiën en „vormende eenen tak van den koophandel van Zijn Majesteits „vijanden.

„Op deze gronden heeft de heer Dundas aan hunne Lordseheppen „Zijn Majesteits welbehagen te kennen gegeven, dat namelijk de „ordres door zelve op den eerste dezer gegeven ten behoeve van de „visschers en hunne scheepen, niet te verstaan zijn noch toegepast „moeten worden op eenige scheepen, welke uit hoofde hunner groote „Takelagie en andere omstandigheden, niet schijnen zig te bepaalen „tot het eerstgemelde voorwerp, waarin het Zijne Majesteits welle- „behaagen is, dat zij niet gemolesteert worden.

„Wij zijn verder gelast U te verwittigen, dat het Zijne Majesteits „wellebehaagen is, dat alle soort van vijandelijke visseherschepen „voortaan door Zijn Majesteits kruissers zullen genomen worden, „indien dezelve bevonden worden te vissehen of andersints bezig „te houden buiten den afstand van Twintig Uuren van hunne eijge „kusten, tenzij het blijke dat dezelve door storm of andere onont- „wijkbare oorzaaken verder verwijderd zijn.”

Wij hebben de Eer te zijn

Mijnheer,

Uw zeer gehoorzaame en ootmoedige

Dienaer

(geteekend) Rusit. George.

W. A. Otway.

Im. Hinss.

Alzoo was de haringvisserij ook in 1800 tot werkeloosheid
gedoemd.

1801.

1801

Het besluit van den Engelschen koning was in zulke termen vervat, dat zoo lang de oorlog voortduurde, wel geen opheffing van dat besluit kon verwacht worden. En toch — toen in 1801 de tijd gekomen was, waarop voorheen de schepen werden opgetuigd voor de visscherij, klopte het Committé op aansporing der reederijen nog eens aan bij den Agent van Oeconomie — de autoriteit, welke in die dagen alle visscherijzaken behandelde. — Men vroeg hem of er nog „eenige aparentie” zoude zijn, dat de schepen zouden kunnen varen. Maar de Agent wist „geen middel, dat eenige de minste vrucht kon opleveren”.

Nog altijd werd beproefd vreemde haring in te voeren en die in den handel te brengen. In September gebeurde het weer met haring uit Eenden; om te traachten de wet te ontduiken, had men ze het etiket gegeven van *presentharing*; ze werd in Groningen en Amsterdam in het openbaar verkocht. Thans kon tegen dien handel met meer succes worden opgetreden, dank zij de *Generale wet voor de Haringvaart*; deze was niet alleen geldig in het voormalig gewest Holland, zooals de plaaten in den loop der tijden door de Staten van Holland nitgevaardigd, zij was van kracht voor de geheele Bataafsche Republiek.

Wij moeten voor deze wet in het bijzonder de aandacht van onze lezers vragen. Zij is een uitstekend voorbeeld om in te zien, hoe noodzakelijk het is bij de bescherming van een belangrijke zaak zich altijd zekere beperkingen voor te schrijven, wil men niet ten slotte komen tot een toestand van ware dwinglandij.

Bezien wij de wet nu nader.

Nadat de beide Kamers van het Wetgevend Lichaam met zeer veel zorg de honderd en meer artikelen van het ontwerp van het Committé hadden onderzocht, gewijzigd en aangevuld, werd de nieuwe Visscherijwet den 28en Juli afgekondigd. De wet, waaronder men tot nu toe het visseerijbedrijf uitoefende, was honderd vijf en veertig jaar oud.

De wet telt 109 artikelen; haar hier in te lasseten zou ons te veel ruimte kosten; we meenen te kunnen volstaan met een uittreksel van de voornaamste bepalingen te geven, hier en daar met eenige toelichting.

1801 Het eerste artikel ziet er bij uitstek vrijheidlievend uit; daar leest men: De Grootte of Haringvisserij zal mogen worden uitgeoeffend door alle Ingezetenen van deeze Republiek, welke daartoe niet anders zullen nodig hebben dan consent van het Committé der Grootte Visscherij, welk consent aan niemand, zonder wettige reden, zal mogen worden geweigerd". Maar in werkelijkheid was dat zoo niet. De visschers van den „Zijkant": van Katwijk, Scheveningen, Noordwijk enz., ook ingezetenen, konden eenvoudig geen consent voor de zoutharingvisserij krijgen, waarom niet? Ja, het heette, dat hun vaartuigen voor die visserij niet deugden en dat zij de kunst om de haring te kaken niet verstonden. En dat was al eeuwen zoo. De ware reden zal wel geweest zijn, dat men vreesde door ook vrijheid aan de visschers van den Zijkant te geven, de haringaanvoer een omvang zou krijgen van dien aard, dat voor de haring geen flinke prijzen meer te maken zouden zijn.

Wanneer de stuurman en twee van zijn bootsgezellen voor de leden van het Committé den eed op de Visscherijwet hadden afgelegd, kreeg hij kosteloos een acte van consent; hij kon dan in zee gaan, mits hij veertig netten aan boord had. Wanneer hij er een of meer minder had, dan verbeurde hij f 300.— en de reeder van het schip f 3000.—! De stuurman mocht vissen van 24 Juni tot 31 December; begon hij vóór 24 Juni, dan kreeg hij f 200.— boete; daarenboven werd hij als meenedige gestraft. Als hij met voorkennis van den reeder had gehandeld, kreeg deze laatste f 3000.— boete. Niemand mocht op zee „eenige haring overgeven, verkoopen of vermangelen anders dan aan zodanige Haring-jagers". Bij overtreding kreeg de stuurman f 600.— boete, „werd naar exigentie van zaaken arbitrairlijk gestraft" en kon nooit meer voor stuurman in aanmerking komen.

Na 15 Juni mocht een stuurman geen pekelharing meer aan de Haring-jagers overgeven; boete f 300.—.

De stuurman en zijn bootsgezellen moesten de haring behoorlijk warren en inzouten, voor het last te gebruiken vier ton zout; boete f 6.— per ton.

De haring moest in de tonnen worden gelegd „gelijk en vier lang in zijne laagen, kruiswijze van den eenen bodem tot den anderen, zonder den haring met manden in tonnen te werpen"; boete f 25.— per ton. De stuurman, die dit voorschrift overtrad, kreeg het nog met den koopman ook aan den stok, hij moest de schade betalen, die de koopman had geloopen, maar hij kon op zijn beurt de „Leggers" aanspreken. Om nu uit te maken welke Leggers hun plicht

verzuimd hadden moesten deze „hun Merk binnen in de Ton stellen, 1801
 een hand breed beneden het Kroos, als mede buiten op de Ton,
 tussehen den Halshoop en den vierden Band”.

Haring, die in het ruim was blijven liggen of langer dan één
 nacht in de vleet had gezeten, mocht niet geakaakt worden; boete
 f 25.— per ton.

De vangst van iederen nacht moest afzonderlijk gehouden wor-
 den, en vooral de vollen bij vollen, de maatjes bij maatjes en de
 ylen bij ylen. Om de maatjes en ylen bij gesloten tonnen gemakke-
 lijk te herkennen, was voorgeschreven dat de stuurman verplicht
 was de maatjes te merken „met twee Gordingen tussehen de Hals-
 hoepingen van ieder eind en de yle haring met één Gording op den
 buik der Ton”. Bij overtreding verlies van zijn post als stuurman
 voor altijd en dan nog deswegen arbitrairlijk gestraft. Maar, het
 zou kunnen zijn, dat één nacht zooveel haring opleverde, dat men
 niet behoorlijk sorteeren kon, dan liep de stuurman vrij, als hij
 maar bij aankomst het geval vertelde en zijn vangst opgaf als
 ongezonden haring.

De haring mocht aan boord niet meer dan éénmaal opgepakt
 worden en gezorgd moest worden, dat de bloedpekkel zoo weinig
 mogelijk verloren ging.

De haring met keetzout gezouten, mocht niet in het ruim gestre-
 kan worden, alvorens de tonnen te merken. Vrouwtjes-haring, ge-
 vangen tussehen 21 en 25 Juli kreeg een V, Jacobie-haring gevangen
 tussehen 26 Juli en 24 Augustus een I, de Bartholomei-haring ge-
 vangen van 25 Augustus tot 14 September een B, en de Kruis-
 haring gevangen na 14 September een †. Voor elke ongemerkte ton
 f 3.— boete.

De haring mocht alleen aangebracht worden in die plaatsen van
 de Bataafsche Republiek, waar de haring door keurmeesters kon
 onderzocht en gebrand worden.

Om te voorkomen, dat in het begin van de teelt, als de haring
 gewoonlijk zeer hoog in prijs was, de markt door haring werd over-
 voerd, mochten de schepen niet vóór 19 Juli binnengaats komen;
 tenware zij een volle lading hadden. Deze bepaling was geheel
 nieuw; de overtreders kreeg een boete van f 3000.—!

Bij aankomst moest de stuurman met twee bootsgezellen van de
 quantiteit en soorten haring, welke hij gevangen had ter secretarie
 aangifte doen en met z'n drieën onder eede verklaren, dat alle hier
 voorgaande voorschriften waren nagekomen. Vóór de eedsaflegging
 had hij drie gulden te storten voor elk last haring. Van die eeden

1801 moesten door secretarissen pertinent register gehouden worden, die daarvoor aan het einde van de teelt f 3.50 per schip ontvingen.

Aan de zoutharingvangers werd verboden de haring te steuren op een boete van f 25.— per ton; echter waren er nog twee achterdeurtjes. In de eerste plaats, wanneer bij een buitengewone vangst, deze niet kon worden geborgen in de nog beschikbare tonnen; en ten tweede, wanneer door ruw weder het den bootsgezellen onmogelijk was de haring te kaken. In beide gevallen werd weder een „solemneele eed” van den stuurman en twee zijner matrozen gevergd.

Elk haringsschip mocht als klein vaatwerk slechts meenemen zeven kinnettes, ieder uitmakende een kwart ton en zeven achtereendeeltjes, ieder groot een achtste ton. Die vaatjes moesten „met een apart daartoe gemaakt ijzer” gebrand worden door een der klerken van het Comité. Als er meer klein vaatwerk aan boord was, werd de reeder beboet met f 300.—

De doggevaarders, welke vóór den 15en Juli uitgingen, mochten haring vangen als aas voor hun kabeljauwvisserij en daarvoor hoogstens acht haringnetten meenemen; zij moesten vooraf zweren geen pekelharing te zullen maken. Bij overtreding f 600.— boete, desnoods te verhalen „aan schip en goed”.

Maar de doggevaarders na den 15en Juli mochten tien netten aan boord hebben, en de haring, welke zij niet voor aas behoefden, kaken en zouten en in tonnen leggen; echter bij thuiskomst zou die haring „niet anders dan voor ongezonderden en met grof zout gezouten haring met opene bodems” mogen worden verkocht.

Met een boete van f 600.— „op poene van meenedigheid en arbitraire straffe, naar exigentie van zaken, zelfs aan den Lijve” werd hij gestraft, die aan ingezetenen van Holland of aan andere personen te Land of ter zee verkocht, verruilde of verceerde zout, pek, tonnen-hoepen, want, nettengaren, visch- of hoekwant; ook hij, die tijdens de reis handel dreef in thee, wijn, brandewijn, genever of „gedistilleerde wateren”.

De nieuwe wet zorgde ook door enkele voorschriften voor de handhaving der orde op zee. Zoo was het aan haringvaarders en doggevaarders „op het sterkste verboden eenige insolentien te plegen of schaden toe te brengen aan eenige vreemde Natiën op poene van arbitraire correctie”.

Dan werd den stuurlieden, welke om de Noord en speciaal in Diep Water op haring vischten, verboden „elkanders want te kerven of eenige schade of hinder op de Neering toe te brengen”.

De wet schreef daaromtrent voor: „zullende dezelve stuurlieden gehouden zijn ten behoorlijken tijde hunne ankers te ligten, hetzij dezelve Neering doen ofte niet, zullende degeenen, die geene Neering doen, gehouden zijn onder zeil te gaan en te blijven, ten einde alle schade te verhoeden, die anderzints aan een anders wand konde worden toegebracht, ten ware Weer en Wind het ligten van hun anker onmogelijk maakten. En wanneer iemand van hun mogt denken Zee-weer te wezen om zijn wand te schieten, zal hij verplicht zijn achter op zijn schip een Lantaarn te plaatsen en met behoorlijk licht voorzien op te steeken, al eer hij zijn anker gaat winden en zijn licht op zijnde en zijn wand willende in zee werpen, zal hij gehouden zijn nog een anderen Lantaarn als vooren op te steken van vooren op zijn schip en zal niet vermogen twee Lantaarnen op te steeken, voor en al eer zijn anker van den grond is; en zullen de andere schepen, daar omtrent liggende, gehouden zijn van gelijk hunne ankers te ligten, hetzij dezelve Neeringe doen willen of niet, op poene van alle schade, die zij door verzuim een ander zullen hebben toegebracht, volgens taxatie te vergoeden en in eas van moedwilligheid, naar exigentie van zaaken, arbitrairlijk te zullen worden gestraft”.

Aan de gezagvoerders van de buisconvoijers en hospitaalschepen was het politietoezicht ter zee opgedragen.

Streng was het den Hollandschen visscher verboden in dienst te treden bij een buitenlandsche visscherijonderneming; hij werd eenvoudig verbannen. Zoo bevreesd was men in die dagen, dat de „Kunst” van het kaken in den vreemde bekend werd.

Het zout, voor de haring gebruikt, moest zijn Spaansch of Portugeesch zout, of zout, dat binnen de Republiek „van zout gezoden” was. Alle haring, na den 24sten Juni gevangen, moest met de eerste soort zout behandeld worden en heette daarom grofzoutharing, in tegenstelling van de fijnzoutharing, waarvoor gebruikt werd het zout, afkomstig van onze zoutkeeten. Vóór het inladen van het zout werd het gekeurd door den keurmeester. De boekhouder, die zich aan dat onderzoek onttrok, kreeg een boete van f 600.—.

Thans volgen eenige bepalingen omtrent het keuren en het pakken van de haring.

Alle haring moest worden gekeurd binnen den tijd van drie weken, nadat de haring was verkocht of vóór zij naar andere plaatsen werd verzonden. Wanneer die keuring niet binnen drie weken had plaats gehad, kon de koper van den verkooper geen korting eischen.

Alle reeders en stuurlieden mochten hun haring niet anders ver-

1801 koopen dan op pak en keur; overtreding hiervan werd gestraft met verbeurte van de haring en een boete van f 50.— per last.

De Jacobi-, Bartholomei- en Kruis-haring mocht eerst na minsten tien dagen in de pekel gelegen te hebben, gepakt en gekeurd worden; bij overtreding f 25.— boete voor iedere ton, klein of groot.

Dat pakken van de haring moest geschieden op de „gemeene wegen of kaden en in die plaatsen, daar zulks gebruikelijk was, met open deuren”; bij overtreding f 6.— boete.

Onzuivere, wrakke, kuitzieke, homzieke of melkzieke haring mocht niet gehogd worden met goedgekeurde haring; wanzoute haring moest directelijk onder toezicht van keurmeesteren in het water geworpen worden.

De grofzout (wrakke) haring kon worden afgespoeld en opnieuw gepakt, op dertien ton per last en verzonden worden naar plaatsen aan de Oostzee, „maar geenszins naar de Elve of Wezer”, daar scheen men kieskeuriger te wezen; op verbeurte van de haring, een boete van f 100.—, mitsgaders arbitraire correctie.

De kuipers waren verplicht „alle kwaade en onbekwaame tonnen eerst uit te hoogen”. Gehoogde, gebrande of andere tonnen moesten gebonden worden met heele-tonnenhoepen.

Met den grooten of zogenaamden *Rouanschen Brand* mocht alleen gebrand worden de goedgekeurde Kruisharing.

De haring naar Hamburg en Bremen moest van veertien op twaalf ton gepakt, de ton gebonden met zestien banden.

De haring van veertien op twaalf ton moest gebrand worden met het groot brandijzer en van veertien op dertien ton alleen met het datumijzer.

Geen haringtonnen en klein vaatwerk, hetwelk éénmaal met gepakte of gehoogde haring naar het buitenland was uitgevoerd, mochten de Republiek weder binnenkomen.

Vreemde haring werd niet geduld, ze moest weer met ton en al terstond na aankomst worden uitgevoerd, op verbeurte van de haring en een boete van f 600.— de ton!

Nu krijgen we eenige voorschriften voor de bemanningen.

De stuurman zorgde voor de volledige bemanning; hij moest zich bij het aannemen van matrozen vergewissen, dat niemand zich reeds bij een anderen stuurman had verhuurd, liet hij dat na, dan kostte hem dat f 50.— uit zijn eigen beurs voor elk geval, dat de zaak niet in orde was.

Desertie en ook vergripen tegen de tucht aan boord, werden in dien tijd eveneens gestraft. De onwillige matroos werd gewillig of

gerechtigd aan boord gebracht en verloor een derde van zijn huur, 1801
welk geld aan de algemeene armen kwam.

Als de matrozen op het vastgestelde uur van vertrek niet aanwezig waren, verbeurden zij f 6.— en als zij in 't geheel niet kwamen opdagen f 25.—, met verbeurdverklaring van hun goed, dat reeds aan boord was.

Wanneer een matroos aan boord niet geschikt bleek voor zijn taak of zich aan dronkenschap overgaf, had de stuurman het recht om hem te ontslaan.

Na elke reis ontvingen de bootsgezellen van den reeder het verdiende weekloon; hij was gerechtigd veertien dagen huur in te houden, om die na de laatste reis uit te betalen.

Elke matroos, die weigerde de gansche teelt uit te dienen of niet verkoos de bevelen van den stuurman op te volgen, kreeg f 50.— boete, of bij „manquement van dien, moest dat geboet worden met een veertiendaagsche gevangenistraf, te water en te brood”.

Voor fooi of zoogenaamde voering mocht door den stuurman of reeder aan elken matroos na afloop van een reis niet meer geschonken worden dan een vierde ton haring, of de waarde daarvan in geld. Zout, brood, gort, enz. mocht niet gegeven worden. Boete f 25.— voor den reeder of den stuurman, die zich aan overtreding schuldig maakte.

Ook regelde de Wet van 1801 de zaken van de haringjagerij.

Ieder ingezetene van de Republiek kon zoo'n jagerij ondernemen, mits in het bezit van een consent, afgegeven door het Committé van de Groote Visscherij; ontbrak dat consent, dan had de ondernemer f 1000.— te betalen.

Aan boord van elken jager was een koopman, die vóór het afvaren ook een plechtigen eed had te zweren.

Hij mocht van den aanvang der visscherij tot den 15 Juli van ieder jaar, haring van de buizen en hoekers overnemen. Bij dat overnemen moest de stuurman hem geven een verklaring, waarop waren aangetoekend de hoeveelheid haring, de naam van het schip, enz. De attestatie moest de jager bij zijn thuiskomst overleggen.

De jaagharing moest aangebracht worden binnen de Republiek en wel op plaatsen, waar de haring kon gebrand worden.

Kreeg de koopman van den stuurman eenige haring als „versehe Braas of Schooij”, dan mocht hij die aan boord zelf gebruiken, doch vooral niet kaken en zouten tot pekelharing; bij overtreding f 100.— boete en vervolging wegens meined. Het overgeven van een consent aan een ander koopman werd gestraft met f 600.— boete.

1801 Het was den koopman ook verboden op zee voor eigen rekening eenige koopmanschap te drijven.

Bij aankomst had de koopman opnieuw een eed af te leggen voor de leden van het Plaatselijk Bestuur en daarna kon de haring gelost worden. Als de stuurman en de bootsgezellen thuis kwamen, hadden ze al weer een eed te doen.

Ook aan het haringwant had de Wet zijn aandacht geschonken.

Het eerste artikel daaromtrent luidde: „Men zal voordaan geen Garen tot Haring-Wand mogen spinnen, dan van Hollandsche en Oostersche Rhijnhennip, waar van de fijne Hennip niet zal zijn afgenomen en zonder dat daar onder eenig Vlas of iets anders zal worden vermengd; en dat alvorens hetzelfde daartoe zal mogen worden gebruikt, door beëdigde Keurmeesteren voor zodanig zal moeten zijn goedgekeurd op eene boete van f 50.— voor ieder bos gehelkele hennip, die ongekeurd tot het spinnen van Haring-Wand zal zijn gebruikt, ten behoeve van den Keurmeester”.

Ieder Gemeentebestuur, waar „Netten-Garen-Spinnerijen” gevonden werden, moest daarvoor keurmeesters aanstellen.

Verder moest het garen naar behooren gewaterd, gewerkt en gedroogd zijn, „zonder dat iemand met twee handen twee draaden te gelijk, maar alleenlijk één draad tevens zal spinnen”.

Wat de afmetingen der netten betreft, elk vierendeel moest breed zijn 750 scholen en diep of lang 69 à 70 volle mazen; de halve vierendeels 50 scholen en diep of lang $34\frac{1}{2}$ à 35 mazen; elk maze van twee knoopen, te rekenen van boven tot beneden.

Aan een net mocht maar een en dezelfde persoon breien. Zoodra het net afgewerkt was, moest het door een gezworen teller of telster worden geteld en gelood. Gelood, omdat als het net volkomen in orde werd bevonden, er door den teller of telster een loodje aan werd bevestigd, waarop aan de eene zijde het stadswapen, aan de andere de eerste letter van den naam van den teller of telster te zien was. Voor dat onderzoek werd voor elk vierendeel acht penningen betaald, ook als het net afgekeurd werd.

Toezicht op het naleven van deze voorschriften hadden ook de hoofdboetsters, die het „bewind” op de boetzolders hadden en moesten zorgen, „dat geen nieuw Wand op eene Vleet opgeslagen werde, dan een dat behoorlijk geteld en gelood was”.

Ook voor de degelijkheid van de haringtonnen was door de Wet gezorgd.

Ieder kuiper moest hebben een eigen merk en dat branden op elke ton, die hij gereed had. Dan kwamen de keurmeester en de

brander, onderzochten de tonnen, vulden ze soms met water en rolden ze dan drie of viermaal om. Dan volgde het meten van het fust en dat alles moest „altijd geschieden op de publieke Straaten, zonder dat de maaker of iemand van zijnentwege daarbij mocht zijn en niet anders dan na Zonnen opgang en vóór Zonnen ondergang”.

De stedelijke of plaatselijke brand moest gesteld worden op den buik der tonnen en het merk van den kuiper op de naaste duig daaraan.

De ton moest gemaakt zijn van goed eiken hout en dertien duigen hebben, alle zoo na mogelijk van gelijke breedte; het einde van de duigen niet smaller dan twee duim. Gebonden moest de ton worden met „goede, tijdige, roode tonnenhoepen”.

Tonnen met kwaad spint, wormstekig kwaad, kwastig of met schampscheuren moesten stuk geslagen worden.

De afmetingen der tonnen waren voorgeschreven aldus:

Heele tonnen.

lang buitenwerks	27½	Rijnl. duimen
binnenwerks	25½	” ”
wijd in den buik		
buitenwerks	65	” ”
aan de einden	18	” ”

Halfvaten.

lang buitenwerks	22	Rijnl. duimen
binnenwerks	20	” ”
wijd in den buik		
buitenwerks	54¾	” ”
aan de einden	14½	” ”

Kinnetjes.

lang buitenwerks	17	Rijnl. duimen
binnenwerks	15¾	” ”
wijd in den buik		
buitenwerks	43½	” ”
aan de einden	12	” ”

Achtendeelen.

lang buitenwerks	13½	Rijnl. duimen
binnenwerks	12¼	” ”
wijd in den buik		
buitenwerks	34¼	” ”
aan de einden	10	” ”

1801 De bodems van de haringtonnen mochten uit niet meer dan drie stukken bestaan en moesten de dikte hebben van de duigen.

Wanneer van een kuiper een zelfde ton voor de tweede maal werd afgekeurd, had de keurmeester het recht de kinnen van het vat af te slaan en de ton „ten zijnen profijte naar zich te nemen”.

Als de tonnen al een teelt hadden medegemaakt moesten de merken, die er op stonden worden „uitgedaan” en het fust opnieuw gekeurd en gebrand worden.

Ten einde te voorkomen, dat de visschers van den „Zijkant” die ook jaarlijks met hun schuiten ter haringvisserij gingen, zich zouden gaan toeleggen op het bereiden van pekelharing, bevatte de Wet een aantal bepalingen, waaraan wij het volgende ontleenen.

In de eerste plaats was voor deze verschharingvisserij noodig een consent af te geven door het Committé, dat ook van den stuurman en twee bootsgezellen van elke schuit den eed afnam.

De visserij mocht niet aangevangen worden vóór den 20n September; den 14n mocht men in zee gaan, maar de gevangen haring, hetzij heele of stukken op de schuit of aan land te kaken, te zouten en dan in tonnen, potten of pannen te leggen en die dan te verkoopen of te „verschenken”, wie zulks waagde te doen, verbeurde zijn haring en mocht f 600.— betalen en als meinedige worden gestraft.

Voorgescreven was nog aan de bemanning de haring in verschillende nachten gevangen afzonderlijk te houden; geen handel op zee te drijven, geen toegift van versche haring aan de koopers te geven en zelve geen voering of braa hoegenaamd te eischen.

De gevangen haring werd na lossing geteld door daartoe aangestelde personen; van iedere twaalf duizend stuks haring moest als lastgeld drie gulden afgestaan worden aan de kas van het Committé. Om die gelden te innen werden in de verschillende kustplaatsen door het Committé ontvangers aangesteld, die voor hun diensten 5 percent van het lastgeld ontvingen.

Als de teelt ten einde was — uiterlijk 31 December — werden stuurlieden en bootsgezellen bij het Plaatselijk Bestuur verwacht om weder te zweren, dat zij alle bepalingen van de Wet stiptelijk waren nagekomen. De secretarissen dier besturen kregen uit de kas van het Committé voor het publicceeren, affigeeren, enz. f 1.50 per schuit.

De eventueele boeten werden aldus verdeeld: een derde voor den aanbrenger, een derde voor den Officier, die de ealange deed — gewoonlijk de baljuw — en de rest voor het Committé.

Welke macht het Comité in zake vervolging van het overtreden van eenige wetsbepaling was toegekend, spreekt duidelijk uit art. 106: „De Officieren zullen niet mogen composeeren van eenige van de voorsz. delicten of contraventien zonder expres consent van het Comité van de Grootte Visserij of van deszelfs Gecommitteerden in die plaatsen, alwaar zodanige fraudes geschieden en zullen alle compositiën zonder hunlieder consent gemaakt, worden gehouden voor nul en onwaarde”.

Het Comité genoot dan ook van de zijde der toenmalige regeering een onbeperkt vertrouwen, en het werd in een slotartikel nog eens aangemoedigd, om wanneer het in toekomende tijden nieuwe voorzieningen in zake de haringvaart en den haringhandel noodig achtte, zich tot het Uitvoerend Bewind te wenden, dat dan de noodige voorstellen aan het Wetgevend Lichaam zou doen.

Wij in onzen tijd kunnen ons moeilijk voorstellen, hoe de visserij met zulke draconische bepalingen als de Wet van 1801 te lezen geeft, zich heeft kunnen handhaven. Nu moet men wel in het oog houden, dat niet alle 109 artikelen van die wet nieuw waren. Reeders en visschers waren al lang aan een streng regime gewoon geraakt, ook hun grootvaders en overgrootvaders hadden den druk der telkens verschijnende nieuwe placaten op het stuk der visserij gevoeld, maar zich steeds geschikt in de toch niet te veranderen omstandigheden. En vraagt men nu, of men dikwijls gehandeld heeft in strijd met die placaten, in strijd met de Wet van 1801? Een stellig antwoord moeten wij daarop schuldig blijven, maar wel willen wij opmerken, dat in de notulen van het Comité slechts een klein aantal gevallen van wetsovertreding werd geconstateerd en vervolgd. Een daarvan leverde het Comité f 200.— op, als een derde deel van de boete, waartoe stuurman Kortebout van Zwarte-waal was veroordeeld. Daarom gelooven wij dat vooral onder de visschers de vrees er zoo in zat, dat zij zich maar hoogst zelden aan een overtreding van eenige beteekenis schuldig maakten.

En wat de reeders aangaat vergete men vooral niet, dat de leden van het Comité, die de wet ontwierpen, gekozen waren uit den boezem der reederij zelve. Met het indienen van een nieuwe visserijwet vervulde het Comité niet zoo zeer een wensch van de Regeering, dan wel een opdracht van die reederij; en zoo beschouwd was de gehoorzaamheid aan de wet vanwege deze laatste zeer begrijpelijk.

Maar nog grooter belangstelling dan voor de nieuwe visserijwet

1801 hadden reeders en visschers voor de vraag of zij toch eindelijk weer het bedrijf konden voortzetten. Die onzekere toestand bleef evenwel nog eenigen tijd voortduren; nu eens scheen de kans om vrijheid voor het vissen te verbeteren, dan weder kwamen er berichten, die alle hoop deden vervliegen.

Maar het gewichtige oogenblik kwam toch eindelijk.

De beide strijdende partijen, Frankrijk en Engeland verlangden naar rust en den 1sten October 1801 werden te Londen preliminair gesloten, die tot een vrede leidden, welke het volgende jaar te Amiens werd geteekend.

Al spoedig drong nu het Comité bij het Uitvoerend Bewind aan om de resolutie van 15 Juni 1798, waarbij verboden werd het uitgeven van consenten om ter haringvisserij te gaan, in te trekken. Aangezien vele haringvisschers, door den nood gedrongen, op oorlogsschepen en kanoneerbooten hadden dienst genomen, werd door het Comité aan de Regeering verzocht deze te ontslaan, en aan dat verzoek werd vrij spoedig voldaan.

Van Katwijk, Noordwijk, Enkhuizen en Maassluis kwamen bij het Comité aanvragen voor een acte van consent in; ze waren meestal afkomstig van „verschvaarders”, die nog eer het jaar ten einde was, een kansje wilden wagen. Het Comité hield een oog in het zeil, want de verleiding om van verse haring toch nog een gedeelte pekelharing te maken, was natuurlijk heel groot. Eenige malen moest het Comité dan ook daartegen optreden; bij die gelegenheden had zij de hulp noodig van den bekenden Agent J. H. van der Palm, waarnemende de zaken van Oeconomie. De betrekkingen, met dezen hoogst bekwamen bewindsman aangeknoopt, schonken het Comité een geschikte gelegenheid om ook voor de belangen van den handel een goed werk te doen, namelijk bij de Regeering aan te dringen op het congres te Amiens te pleiten voor vermindering van de drukkende invoerrechten, welke door de Franschen in Brabant, Vlaanderen en in de Rijnstreek op Hollandsche haring en andere visch werden geheven. Van der Palm verklaarde zich bereid aan dien wensch gehoor te geven. „De representant Van den Heuvel had hem ook reeds over de zaak gesproken” en van dezen vernomen, dat in 1796 de rechten op haring, zoutevisch en verse visch zoo hoog waren geworden, „dat de verzending uit het gewest Holland had moeten cesseeren”.

Die belasting was: op verse visch ..... 20 livres de 100 pond
 op gezouten visch ..... 5 „ „ 100 „
 op haring ..... 2½ „ „ 100 „

hetgeen werd *f* 7.— à *f* 8.— per ton visch, *f* 3.— per ton haring en *f* 2.— op iedere kabeljaaw. 1801

Daarenboven hadden de Franschen een buitengewoon hoog last- en tonnegeld ingevoerd voor het vrij bevaren van de Schelde, waarvan men vroeger nooit gehoord had; op een schuit van 17 last kwam iedere reis nu wel *f* 50.— Hollands.

Intusschen had weldra het laatste uur voor het Provisioneel Comité tot de Zaaken van de Groote Visscherij der Republiek geslagen. Nu er een geheel nieuwe wet voor de visscherij was gekomen, die van 28 Juli 1801, moest het Comité „gedissolveerd” worden, wat 14 October 1801 gebeurde. Het nieuwe Comité kreeg nage- noeg denzelfden naam als die van het afgedankte, alleen het woord „Provisioneel” was er afgekapt.

De boekhouders van Vlaardingen, Maassluis, Enkhuizen en De Rijk moesten nu uitmaken, wie de nieuwe leden van het Comité zouden zijn. In het geheel moesten negen vertegenwoordigers ge- kozen worden en ziet — alle negen, die al een zestal jaren zoo ijverig de belangen van de haringvisscherij hadden behartigd, werden herkozen. In de eerste bijeenkomst van het nieuwe Comité, 6 November 1801 gehouden, waren ze bijeen: Theunis Brobbel, Johannes van der Kemp, Pieter Wijnen en Laurens Hoogendijk, voor Vlaardingen; Lambregt Schelvisvanger en Hendrik van der End, van Maassluis; Thade Pan en Andries Jacobus Kluppel, van Enkhuizen; en W. Bek, van De Rijk. Voorzitter werd Schelvis- vanger en vice-voorzitter Pan.

Het Comité zelf herkoos, na den eed te hebben afgelegd, ook den bekwamen secretaris Phillipus Bouwmeester en bepaalde zijn salaris op *f* 600.— 's jaars.

Er was nu heel wat werk van administratieven aard aan den winkel, om de nieuwe visscherijwet in volle werking te brengen; alle oude instructies, zooals die voor het keuren van de haring, werden herzien.

Er werden ook twee klerken aangesteld, waarvan de een zou zetelen te Vlaardingen en de ander te Enkhuizen. Aan hen werd opgedragen het toezicht op het naleven van de wet en van de instructies, door het Comité gegeven.

Eer het jaar ten einde was, meende het Comité nog een goed werk te moeten doen met bij het Uitvoerend Bewind aan te dringen op het verleenen van een subsidie uit 's Lands kas aan elk schip dat het volgende jaar ter haringvisscherij zou gaan. Het voerde o.a.

1801 aan, dat 26 jaar geleden de toestand op de visscherijplaatsen van dien aard was, dat deze tak van bestaan weldra niets meer zou beteekenen. Toen kwam de Souverein te hulp en zie, in een jaar tijds vermeerderde de vloot met 20 schepen. Thans was door het verloren gaan van vele schepen en het bederf van de stilliggende door den zeeworm (zeker paalworm) de toestand nog veel hachelijker dan een kwarteeuw geleden. Het Committé achtte het daarom noodzakelijk weder tot het subsidiestelsel terug te keeren en „tot opheffing” van de visscherij het eerste en tweede jaar telkens f 800.— en voor de tien volgende jaren telkens f 500.— uit de schatkist toe te kennen, voor elk schip, dat ter haringvisscherij zou gaan.

Het Wetgevend Lichaam wilde echter in die ondersteuning niet zoo ver gaan als het Committé en gaf bij een besluit van 27 April van het volgende jaar f 700.— voor elk vaartuig, dat in 1802 ter haringvisscherij zou uitzeilen.

Niet minder dan een bedrag van f 119.000.— uit 's Lands kas kwam op die wijze der reederij ten goede.

Toen het Committé dat jaar zijn eerste bijeenkomst op den 1sten 1802 Maart hield, was het zoo goed als zeker, dat de haringvisserij over een paar maanden zou kunnen worden hervat. Door het sluiten van den vrede te Amiens, die den 27sten van die maand plaats vond, zou de zee als weder vrij zijn en weer de bron worden voor het bestaan van duizenden nijvere visschers en mannen, die op directe of indirecte wijze de visserij dienden. Op alle visserij-plaatsen voelde men zich overgelukkig.

Het Committé hervatte blijmoedig zijn taak en bracht in de eerste plaats de zaak van de keurmeesters in orde. Hun instructie opgesteld door het Committé en goedgekeurd door het Wetgevend Lichaam, werd gedrukt en in vele exemplaren verzonden aan de gemeentebesturen van Dordrecht, Amsterdam, Rotterdam, Schiedam, Delfshaven, Vlaardingen, Maassluis, Enkhuizen, De Rijp en Zwartewaal, en ook aan alle boekhouders van haringschepen.

Voor de inning der lastgelden werden ontvangers benoemd, voor dien tijd goed gesalarieerd. Die te Vlaardingen kreeg b.v. per jaar f 3000.—, die van Enkhuizen f 1000.—, die van Maassluis f 600.— en die van Delfshaven f 200.—.

Die ontvangers waren: te Vlaardingen Johannes v. d. Kemp, te Maassluis Hendrik Schim v. d. End, te Enkhuizen Arien Kuijper, te Delfshaven W. L. v. d. Cool, te Katwijk E. L. v. Rooijen, te Noordwijk Ary Schoneveld v. d. Cloet, te Egmond Jacob Pluim en te Vlissingen Cornelis Weijs.

Voor de verschharingvisserij stond in dien tijd Katwijk bovenaan; de ontvanger daar ontving per jaar f 1000.—, dan volgden Noordwijk met f 600.—, Egmond met f 200.— en Vlissingen met f 100.—.

Betaald moest worden f 3.— per last of 14 ton voor de pekelharing en f 3.— voor de 12000 stuks verse haring; bovendien voor „gaarloon” — de kosten voor het innen — $2\frac{1}{2}$ percent voor de pekelharing en 5 percent voor de verse haring.

Als een goed huisvader begon het Committé ook met het vaststellen van een begrooting van uitgaven. Op de posten van den dienst 1802 komen daar o.a. op voor f 15.000.— voor de hospitaalschepen en f 2000.— voor daggelden en reiskosten van de negen leden waaruit het Committé bestond; die daggelden waren te be-

1802 schouwen als verblijfkosten, want een eigenlijk salaris genoten de leden niet, daar hun betrekking als een eerre-baantje beschouwd werd.

1801 In de Meivergadering van het Committé kwam een verzoek om advies in van het Staatsbewind, op een request van boekhouders van haringschepen te Enkhuizen om wijziging van de Wet van 28 Juli 1801, waar deze voorschreef „dat geen boekhonder zal vermogen op iedere reis meerder klein vaatwerk mede te geeven, noch de stuurman in zijn schip vermogen in te neemen, noch te gedragen dat zulks door zijn scheepsvolk zal worden gedaan, dan 7 kinnetjes, ieder uitmaakende een quart ton en 7 agtdeelen, ieder uitmakende een agtste ton”.

Deze zaak was vroeger ook al eens aan de orde geweest en het advies was thans, „dat bovengenoemde wet niet in haar geboorte moest worden gesmoord”. Het Committé had al meer gewaarschuwd voor het misbruik van klein fust. En waarom? De ondervinding had geleerd, dat men aan boord de beste soort haring afzonderlijk hield en in dat klein vaatwerk legde, en de rest „zeer veel minder in valeur” in de gewone tonnen, waarmede het buitenland werd bediend. Zoo doende ging ook de reputatie van de Hollandse haring verloren, vooral wanneer de vangst niet overvloedig was. Bovendien, wanneer het verzoek van Enkhuizen werd toegestaan, zou men ook de andere visseherijplaatsen de volle vrijheid moeten geven.

Ook de Harderwijkers kwamen weer tot de Representanten met hun verzoek om te kaken; het adres van 6 Mei dat zij daarvoor zonden, was tamelijk scherp gesteld.

In het advies, dat 13 Mei werd vastgesteld zegt het Comité in den aanhef: „Echter alvorens wij overgaan ter refutatie van hunne frivole en ongefundeerde argumenten, neemen wij de vrijheid te remarqueeren, dat de steller van dat request terstond een verlegenheid aan den dag legt door die hooge vergadering te adieren met indeeente bewoordingen, dat niet in hare wijsheid, maar op het aangeeven van intriguanten, die also alles in haar Nest zoeken te sleeven, dat deereet van 24 Mei 1801 genomen is, daar het ieder bekend is, dat de Haringvaart der Republiek geen uitsluitend voorrecht heeft, maar aan ieder Bataafsch Burger vrij staat die visseherij uit te oefenen, mits zig submitteerende aan de wetten zo heilzaam tot maintien van die voor 's Lands Ingezeetenen zo gewigtige en aller voordeeligste visseherij van de vroegste tijd geëmaneert en zonder welke wetten en striete observatie derzelve

de Haringvisseherij reeds voor lange tijd totaal tot ondergang was 1802
gebragt; met meerder schijn zoude die aan de zeestranden zulks
kunnen vragen, maar niet kunnen erlangen, schoon haar gevangen
haring daartoe meer bekwaam is, dewijl de haringscheepen geen
verschen haring aan den wal mogen brengen dan alleen zogenaamde
steur- of ongekaakte haring en dan nog niet als bij raw weder, dat
men de gevangen haring niet vóór zonnenondergang behoorlijk ge-
kaakt en onder het zout kan brengen, om goede en gezonde pek-
el-haring te maken, alzoo ingerigt om de Bokking-rookerijen zoo aan
de zeestranden als elders niet te benadeelen en dus zoude men
kunnen zeggen uoert er een stilzwijgende conventie tusschen de
scheepen ten haringvisseherij en verschharingvisseherij, zo het niet
bij 's Lands plaacaaten expresselijk bepaald was; en dat alleen tot
instandhouding van de beide visseherijen. En zullen verder refe-
reeren tot die uitgebreide memorie op den 30 December 1799 aan de
Personeele Commissie van het Wetgevend Lichaam, op derzelve
requisitie ingelevert?.

Dan gaat het Committé voort: „de requestanten zeggen: hoe
elendig is het te beweerden, dat de beweging van het
schip tot het gaar maaken van den Haring in
de Pekel iets zoude brengen. O, diepe onkunde van den
steller, waarmede men waarlijk medelijden moet hebben, want het is
een bekende waarheid, dat de haring door haar bloedpekkel, gepaard
met de beweging van het schip, alleen tot een smakelijke spijsze
wordt voorbereid en dit gaat zo verre, dat bij een voorspoedige
reize van een thuiskoment haringschip geen fijn zoutharing gepakt
en gebrand mag worden, dan die ten minste tien dagen lang in zijn
eerste bloedpekkel gelegen heeft, om daardoor voor te komen, dat er
bedorven haring aan den buitenlander verzonden worde tot groot
deelien van den Hollandsehen haring.

Nu vragen wij, zullen de requestanten haar haring tien etmalen
op karren laten rondrijden, zo die beweging al evenredig veronder-
steld word en dan eerst ophogen en pakken, het is niet te denken.
En wat zoude het dan nog baten, daar dat soort haring met open
schuiten aan land gebragt wordende, veelal levenloos en schubbe-
loos in 't vaatwerk gelegd zijnde, nimmer een goede bloedpekkel kan
opleveren en is altoos bij deskundigen zeer wel te zien of den haring
op zijn tijd onder 't zout gebragt is, dan niet.

Men zegt, men zal den haring ook wel keuren door beëdigde
keurmeesteren, maar wat zullen dat voor menschen zijn en op wat
wijze zoude men bekwaame menschen vinden om alleen wegens een

1802 korten tijd en wegens een kleine quantiteit haring niet alleen tot Harderwijk, maar op zo veel plaatsen aan de Zuiderzee zich zouden willen nederzetten, daar zij voor zes stuivers een last of 14 tonnen moeten keuren!

Dat de Zuiderzeese haring aan de Grootte Visseherij geen nadeel toebrengt willen wij toestemmen, mits men die tot bokking rookt en dat die in renomé is.

Alleen gelieven wij nog aan te merken, dat die visseherij gepleegd word met open schuiten van weijnig waarde en haar vischwant is ook bijna niets waardig in vergelyking van de kostbare vleeten der haringseheepen; zij lieden gaan 's morgens van Land en keeren middag of avond weder naar hunne huisgezinnen, daarentegen de exorbitante kostbare uitrusting van een haringsschip, slegts voor eene reis dit jaar ten minste op f 5000.— getaxteert, is het zeker dat de visseherij gezeegent en de prijzen hoog moeten zijn, zullen de reederijen kunnen bestaan".

Het Committé behaalde de overwinning; bij besluit van 14 Juni 1802 werd door het Wetgevend Lichaam, het verzoek van de Harderwijkers afgewezen.

De tijd voor de haringvloot om in zee te gaan, begon te naderen. 9 Juni werd te Vlaardingen de bemanning voor een der hospitaalschepen aangemonsterd; het tweede zou geleverd worden door Enkhuizen. Den kapitein Cornelis Scheffer werd den eed afgenomen, maar met het volk wilde het niet vlotten. Er deed zich deze quaestie voor. Het hospitaalschip nam meer varensgezellen mede, dan striet noodig was; deze moesten, wanneer door een of andere omstandigheid op een haringsschip op zee een man kwam te ontbreken, op dat haringsschip overgaan en dan moesten zij genoeg nemen met het loon, dat hij had genoten, wiens plaats zij innamen.

De „volksaannemer" kwam nu het Committé vertellen, dat het volk daartegen protesteerde, want het zou kunnen gebeuren dat een volwassen man geroepen werd om een jongen te vervangen.

De commissie, die het Committé vertegenwoordigde, gedoogde niet zich de wet te laten stellen en het volk droop af. Later kwam de „volksaannemer" terug met een ander aantal mannen, die zich aan de voorschriften wilden onderwerpen, als zij een maand gage vooruit kregen en toen kwam de zaak in orde.

Het schip was gehuurd voor vier maanden tegen f 724.— per maand en zou 18 à 24 koppen tellen. Dat van Enkhuizen kostte f 600.— per maand. Het sein was een rood-witte-blauwe vlag in

den top van den mast en in de witte baan met groote letters geschilderd *Groote Visscherij*. 1802

Opmerkelijk is het, dat men in de zeer uitvoerige notulen van het Committé nergens iets vindt over de verpleging aan boord van die hospitaalschepen, zoodat men zich soms afvraagt, dienden zij werkelijk voor het doel, waarvoor wij in onzen tijd in de eerste plaats hospitaalschepen bestemmen? Wel leest men herhaaldelijk over dat overgeven van manschappen aan vaartuigen, die behoefte aan een werkkraacht hadden. Het eenige, wat nog op verpleging wijst, was het aan boord hebben van een medicijnkist, voor welke uitgaaf een post voorkomt in de rekeningen van het Committé.

De hospitaalschepen kregen eenige netten aan boord, maar mochten alleen voor eigen consumptie visschen.

12 Juni had te Vlaardingen de gebruikelijke eed aflegging van de stuurlieden en bootsgezellen plaats voor de schepen van de volgende reederijen:

Laurens Hoogendijk met 9 schepen, Teunis Brobbel, Jan Klink en Alewijn v. d. Werff met 6 schepen, A. v. Linden v. d. Heuvell, Dr. Adr. v. d. Ham en Wed. Corn. Bubbesson ieder met 4 schepen, Ary Hoogendijk, Gillis Hoogendijk, Wed. Jan Polderman en Pieter Wijnen, Abraham van Rijn, Wouter van Rossen en Herm. van Leeuwen ieder met 3 schepen, Poulus Drossaart, Erven Ary van Letten, Ary Voogd, Klaas van Rossen, Hendr. de Willigen, Pieter Goudswaard, Pieter v. d. Drift, Klaas Hoogendijk Corn.z., Hendrik en Pieter van Heijst ieder met 2 schepen, Pieter van Dijk, Ary Brouwer, Gijsh. Roering, Gijsh. van Lokborst en Zn., Job. v. d. Kemp, Johan George Betz, Hendr. van Roon, Ger. Vriens Lamb.z., Dirk Klink, Klaas Dorsman, Timon Mojet en Zn., Dirk de Zeenw, Jacob Drossaart en Jacob Goudswaard, Pieter van Bekum en Jac. Hoogendijk ieder met één schip. In den loop van de toelt gingen nog in zee vijf schepen van Jac. Hoogendijk, van de Wed. Ary v. d. Weijden, van Hugo Kalisvaart en van Pieter Kruijff Jr.

Van Delfshaven zouden drie schepen visschen, n.l. van Pieter Kruijff, Jan Kruijff en Pieter Kruijff Jr.; en van Zwartewaal ook drie, waarvan 2 van Jacob v. d. Sluis en 1 van Dirk Koene.

Vlaardingen zou vier ventjagers uitzenden: aan boord waren de kooplieden Hendrik de Jong, Klaas v. d. Meijden, Leendert Struis en Ary Boog.

Te Maas-luis volgde 14 Juni de beëdiging voor de reederijen: Erven Wed. Jan v. d. Drift, Mannekes, Beijers en Steur en Adrs.

1802 de Jong ieder met 3 schepen, Bernardus Draeijer, Jan Zwartewaal en Pieter Schim met 2 schepen, Pieter Schim, Ary Besoijen, Govert de Hoest, Ary v. d. End, Jan v. Arkel, Wed. Corn. Swanenburg, Hendrik v. d. End, Jan Bergman, Wed. Gijb. Dirkwager, Maarten Dirkwager, Herms. Timmer en Klaas v. d. Loos ieder met 1 schip.

De drie haringjagers van Maassluis kregen aan boord de kooplieden Pieter Goedhart, Corn. Metaal en Corn. Bergwerff.

Enkhuizen had de volgende haringreederen: Jan Botman en Co. 6 schepen, Gebrs. Haak, Mr. Andries Kluppel en Mr. Anths. Blok, Corns. Haak en Co. en Gebrs. Haak ieder 4 schepen, de Erven Mr. Fred. Verbrugge 3 schepen, Jan en Lucas Pan, Hendr. Stant en Fred. Hagha 2 schepen, Langedijk en Knoll, François Adriaan Duijven en Co., Andries en Hessel Slijper, Kleinbens en Schuit, Jacob Schuit en A. J. Slijper, Andr. Stoffel, Simon en Jacob Kleinbens ieder 1 schip.

De Rijk had de haringreederijen: Aldert en Jan Boon 5 schepen, Willem Bek en Zoonen 4 schepen, Klaas Glazekas en Zn. 2 schepen, Wed. Dirk Vroon, Jan Heinis en Jan Boon Jr. ieder 1 schip.

Voor de ventjagerij werd de volgende overeenkomst gesloten. „Conditien volgens welke wij ondergechreevene, alle boekhouders van haringscheepen tot Enehuijsen, Vlaardingen, Delfshaven, Zwartewaal, Maassluis en de Rijk voorneemens zijn op te rigten een Societeijt van Ventjagerij, op hoope van Gods zeezen, soo ten profijte en welvaart van onse gesamentlijke intrest in den haringvaart, als met meerdere grond hoope te hebben tot een voordeelige ventjagerij voor dee'e Jaare 1802.

Art. 1. Deese Compagnieschap word vastgesteld voor één Jaar.

Art. 2. Dat tussehen de ondergetekendens sal zijn een compagnie of gemeenschap van ventjagerij, soodat de winsten en verliesen zullen gedragen worden na het getal der haringscheepen, in dee'e gemeenschap begreepen.

Art. 3. Dat de geïnteresseerdens van deese gemeenschap direct nog indirect geen andere ventjagerij zullen mogen aanleggen of met ymand buiten dese genoodschap eenige portie houden.

Art. 4. Dat voor reekening en risico van deese gemeenschap niet meerder zullen moogen uijtgaan en opgesonden worden dan 9 Jagers, waarvan 2 naar Enehuijsen, 4 naar Vlaardingen en 3 naar Maassluis zullen moeten binnenkoomen, ten waare door contrarie wind of scheepsgevaaren zulks in een enkel geval niet anders konde

geschieden, hetwelk egter door den Coopman en twee bootsgezellen met suffisante redenen ten genoegen van ons geïnteresseerden zal moeten verantwoord worden.

Art. 5. Dat den haring door onze respectieve haringscheepen van 't begin tot 't eijnde des Jaagtijds zal worden overgegeeven op een billet, inhoudende alleen de qualiteijt en dat alles op een gereguleerde prijs, mogende in de Eerste Jager ongepakte haring worden overgegeeven, waarvoor 18 en voor de gepakte 20 guldens de ton sal worden betaalt; sullende geen tonnen voor gepakte gehouden worden, dan nadat deselve een nagt in 't ruijn hebben gelegen en dus des daags daar aan of anders zijn opgepakt geworden.

Art. 6. Dat bij na te noemene Commissarissen ieder in zijn plaatze de orders zullen worden beraamt, en wel op een eguale voet, soo in 't Zuijder als Noorder Quartier.

Art. 7. Dat deselve Commissarissen met dezen insgelijks worden gequalificeert voor de Stuurlieden der haringscheepen te formeeren de ordres, waarna deselve zooveel dese gemeenschap aangaat en verder met haar zullen hebben te reguleeren en dat wij elk in 't onse aanneemen en gehouden sullen sijn onse Stuurlieden te gelasten deselve ordres na te koomen, als meede dat zij Commissarissen aan de Kooplieden van onse Ventjagers zullen geven secrete ordres en instructien hoe deselve een ieder van hun in hunnen functien ten diensten en profijt van deesen gemeenschap sullen hebben te gedragen met dien verstande nogthans, dat deselve ordres niet zullen moogen contrarieeren met hetgeen in deze specificie is geconditioneert en vastgeteld.

Art. 8. Sullen Commissarissen aan elkander meede moeten oversenden een gespecificieerde Lijst, behelsende de namen der scheepen en Stuurlieden, mitsgaders de namen der Cooplieden.

Art. 9. Bij Commissarissen zullen worden vastgesteld de oude Seijnen voor de Jagers te gebruiken, zoo als de Blauwe te Vlaardingen, de Hollandse te Maassluis en de Groene te Enehuysen met haare gewoone merken.

Art. 10. Soo eenig Stuurman of Coopman tegen de Placeaten of ordres van deese landen quamen te misgrijpen, zullen deselve daarvoor aansprakelijk sijn, zonder dat deese gemeenschap daartoe enigzints zal contribueeren.

Art. 11. Door Commissarissen zullen yder in zijn plaatze als

1802 Enehuijsen en de Rijp, Vlaardingen en Maasslujs aangesteld worden de Kooplieden van de Ventjagers en mede de Schepen tot de Jagers te gebruiken, als na ouder gewoonte worden ingehuurt.

Art. 12. De Boekhouders van onse voorsehr. Jagers zullen genieten voor hunne administratie van yder Jager *f* 15.75, welke gelijke somma van *f* 15.75 ook de Verhuurder van een schip tot Jagers voor de vlag in plaats van $\frac{1}{8}$ ton haring eens af zal genieten en sullen voorengem. boekhouders verder gehouden zijn voor het uijteinde van October den dag en plaatse den anderen te notificereen en daarover te correspondeeren, te doen Reekening van hunne gehoudene administratie, ten overstaan des begeerende van wederzijdse gecommiteerdens en welke rekening tegen den anderen gebalanceert zijnde, bij ordonnantie of assignatie van deselve onse gecommiteerdens zal worden voldaan of ingevordert, de winst of schade op deeze gemeenschap gevallen, welke voorm. bepaling van tijd en wijze stricto zal moeten worden gehouden.

Art. 13. De Jaagbriefjes zullen over en weder franco worden ontvangen en op vertooning betaalt, en in gevalle er een boekhouder van een verliesende Jager was, zal deselve geholpen worden door een boekhouder van een winnende jager, om daardoor in zijn privé beurse niet te worden beswaart en in cas onverhoopt er geen winnende Jagers waaren, dan zoodra de gelden voor de verkogte haring zullen zijn ingekoomen.

Art. 14. De haring, die door de Ventjagers wordt aangebragt, zal ten eersten verkogt worden, namentlijk de eersten op de Maas op de klop en verder op de keuren en ordonnantien gelijk op de Maze en in Noordholland gebruikelijk is, dog bij manquement van Koopers, worden Commissarissen gequalificeert het meeste profijt en voordeel van deese gemeenschap te behartigen en dus Soldaaten Zeemanschap te gebruiken, egter met dien verstande, dat geen haring voor eijgene rekening der ventjagerije zal worden verzonden, tenzij er 6 Last vangersharing off meerder door een off meer schepen aangebragt, aan de wal is en dan nog Jaagharing te resto was, dat dan deselve Jaagharing direct moet verzonden worden, niet na de Elve off Weeser, maar na de Grootte Oost, zonder meerder van deselve te mogen verkoopen.

En om het algemeene welzijn te betragten en de prijze des te beter te maintineeren, zullen die van Enehuijsen gedurende de Jaagtijd geen haring op Amsterdam voor minder dan de Maazeprij:

mogen verkoopen of afleveren, zoo lang er Jagerharing op de Maze voorhanden of nog te wagten is, ten welke eijnde Commissarissen op de Maase zig verplichten om bij elken verandering van prijs daarvan aan Commissarissen te Enchuijsen ten spoedig ten advis te zullen geven.

Art. 15. Dat de Stuurlieden der haringschepen en kooplieden der ventjagers sig precieselijk zullen moeten gedragen en reguleeren na de Secreete of publique ordres aan deselve bij Commissarissen te geeven, sonder hun weten direct of indirect te mogen contracteeren en ingeval zulks egter kwam te geschieden, verbinden wij ons ondergeschr. ten behoeve van deese gemeenschap te zullen betalen en verantwoorden desselvs verdiende huur en dat wij nog niemand van onse geintresceerdens deselve immermeer in dienst sullen vermogen te employeeren, als zallende bij elk van ons sorge worden gedragen, dat de Stuurlieden en Cooplieden sig ten aansien van ons particulier en van deese onse gemeenschap sullen obligeeren.

Art. 16. Dat de Cooplieden in het overnemen van den haring geen aansien van personen, van wat Stuurlieden of plaatse dat deselve vaart, zullen mogen gebruiken, maar alle is 't mogelijk wat soeke te ontlasten en nauwkeurig letten of deselve hebben overgegeeven dan niet, welke laaste 't allereerst moeten worden geligt en geholpen met dien verstande, dat van ieder haringschip niet meerder te gelijk zal worden overgenomen dan uijterlijk $1\frac{1}{2}$ Last en in het geheel niet meer dan 30 tonnen in de gantsche teelt, ten ware bij wanvangst of op ordere van een der Commandeurs de Jager, die afgaan moet, meerder haring benoodigt hadde.

Art. 17. De haring, die wansouten of met stank aan land word geset, sal voor reekening van den Stuurman, die deselve heeft overgegeeven, worden in 't water geworpen en daarvan geen geld aan deszelvs Boekhouders worden betaalt, ten zij deselve veertien dagen of langer ongekeurt aan de wal was blijven leggen, dog in die term zal niet vallen zoodanige haring, die door keurmeesteren word geoordeelt door 't bijkoomen van water in de Jagers bedorven te zijn en verder zal door de Stuurlieden wel in agt moeten worden genomen het oppakken der haring volgens het 5de artic. zodanig, dat de overgegeevene haring aan land komende, en er meer dan twee lagen op één ton worden gekeurt of gehoogt, voor ieder meerdere laag aan de overgeever zal worden gekort Eene gulden, al waarmede de Stuurlieden gehouden sullen zijn, buijten haare ordinaire merken op de buijk ook de letters van hunne voor of toenaam op

1802 den bodem van de tonnen te stellen, om des te beter de fraudes te kunnen ontdekken.

Art. 18. De schikking wegens de quantiteit der aan te brengene haring zijnde overgelaten aan Commissarissen, wordt bepaalt als volgt:

De 1ste naar Vlaardingen met	20 à 25 Tonnen
„ 2de „ Maasslujs „	80 à 100 Gepakte
„ 3de „ Enchuijsen „	200 à 220 „
„ 4de „ Vlaardingen „	200 à 220 „
„ 5de „ Maasslujs „	250 à 260 „
„ 6de „ Vlaardingen „	250 à 260 „
„ 7de „ Enchuijsen „	350 à 360 „
„ 8ste „ Maasslujs „	350 à 360 „
„ 9de „ Vlaardingen „	360 à 380 „

Art. 19. De Coopliden zullen vooral de bestelvaantjes aan de boekhouders van de bujsse overnemen, alshoon dezelve geen ruijntte hadde om meerder haring te kunnen bergen.

Art. 20. De geene van de Commissarissen ofte derzelve gequalificeerde, die de correspondentie houd, zal daarvoor genieten veertig guldens.

Art. 21. De Coopliden der Ventjagers sullen voor hun huur trekken de somma van tagtig guldens, dog de drie Commandeurs als een van Enchuijsen, een van Vlaardingen en een van Maasslujs sullen ieder hondert guldens daarvoor genieten, mitgaders alle een halv anker Genever, sonder eenigzints ten laste van deeze gemeenschap meerder in rekening te brengen, dog sullen voor 't overgeven der haring aan andere Jagers betaalt worden drie stuivers per ton.

Art. 22. In deese Ventjagerije zullen geen scheepen begrepen worden, welke vóór of uijterlijk op den 20 Juny niet volkomen zeijlvaardig en van alles gereed leggen om zee te kunnen kiezen.

Art. 23. De generaale rekening onder Commissarissen zal uijterlijk voor het uijteijnde van dit jaar moeten gesloten worden.

Art. 24. Tot Commissarissen stellen en committeeren Wij voor deese teelt van Enchuijsen en de Rijp de Heeren François Adriaan Duijvenz, Hessel Jacob Slijper, mr. Thade Pan, Andries Jan Slijper, Cornelis Bek en Jan Boon Junior; van Vlaardingen de Heeren Alewijn van der Werff, Ary Hoogendijk, Thennis Brobbel en Pieter Wijnen; van Maasslujs Ary van Bezoien, Ary van der Drift, Adri-

anus de Jongh en Hendrik van der End; aan hunne goede directie mede al het gunt overlatende, hetgeen in dese niet genoemd sal worden, met belofte van Approbatie en ratificatie en dat wij alle hetzelfde zullen houden, even of zulks door ons waare verrigt.

Art. 25. Ingevalle over het verstand van deese Conventie ofte uytvoering van dien eenige disputeren mogten komen te ontstaan, verklaren wij ondergeschr. deselve nu als voordan en alsdan voorals nu, te submitteeren aan de arbitrage van neutrale persoonen op de navolgende wijzen te kiezen. Indien het disput mogte ontstaan tussehen Vlaardingen en Maassluys ter eenre en Enehuysen ter andere zijde, dat dan door het laatstgemelde 2 en door die van de 2 eerstgemelde één, dus tesamen twee arbiters gekoosen worden.

Indien het verschil mogte ontstaan tussehen Vlaardingen ter eenre en Maassluys ten andere zijde, als dan door elk der voorschr. twee partijen 2 arbiters.

Indien tussehen Vlaardingen en Enehuysen ter eenre en Maassluys ter andere, als dan door de laatstgemelde 2 en door die van de twee eerstgemelde ieder één, dus te samen twee.

Indien tussehen Maassluys en Enehuysen ter eenre en Vlaardingen ter andere zijde, in dien gevalle mede door die van 't laatstgemelde 2 en door die van de twee Eerstgenoemde yder één, dus te samen twee, of eijndeljk: Indien tussehen Vlaardingen en Enehuysen ofte tussehen Maassluys en Enehuysen respectie, dat alsdan door yder der discrepeerende partijen 2 Scheijdslieden zullen worden gekoosen, welke arbiters de zaak in quaestie de plano zullen decideeren en afdoen, en aan welkers uijtspraak wij ons zullen houden, zonder ons verder in eenig form van Proees, hoe ook genaamt te mogen inlaten; latende aan de Voorsz. Cazuquo te verkiezene arbiters in cas van dispariteit de magt en faculteit van assumptie van nog een of meer Superarbiters.

Art. 26. Tot nakominge van deesen verbinden wij ondergeschrev. onse persoonen en goederen als Representeerende de geïntresseerden van 't Zuider en Noorderquartier stellende ten bedwang als na regten.

Actum Enehuysen den 24 Meij, te Vlaardingen den 26 Meij en te Maassluys den 26 Meij 1802.

(Volgen de handteekeningen van de in de artikel 24 genoemde commissarissen).

10 Augustus berichtte het Committé aan den Raad van Binnen-

1802 landsche Zaken, dat in het geheel 170 schepen ter haringvisserij waren en voegde er het verzoek bij om uitkeering van de beloofde premie.

Het Comité grondde haar verzoek ook op de volgende overweging: „dat door die premie een aanmerkelijke vloot van Haring-scheepen uit deeze Republiek was uitgevaren en de buitenlanders graag zijn geweest naar de van ouds zoo gerenommeerde haring deezzer Lande, welke nog continueert de preferentie boven alle haring van andere Natiën weg te dragen blijkens het sterk debiet, zoo, dat zelfs de Maire der stad Keulen op den 17 vendimaire dezes jaars op verzoek en advis van de Commereiekamer aldaar heeft besloten de oude Conventie van den jaare 1565, gerenoveert den 12e November 1608 tusschen den Raad der stad Keulen en de steeden van Holland (alwaar de Haring-Negotie wordt geëxerceert) omtrent de Haring en Laberdaan gesloten, weder te hernieuwen”.

Spoedig kwam nu ook de ordonnantie tot betaling uit 's lands schatkist, ten bedrage van niet minder dan f 119.000.—.

De reeders van de schuiten of bommen aan den Zijkant namen lang niet alle aan de verschharingvisserij deel; de reeders daar hadden te laat vernomen, dat er voor hen een premie van f 300.— te behalen was, voor elk vaartuig, dat zij voor dat doel uitzonden.

Van Katwijk namen deel: Gerrit Varkevisser met 3 schepen, de Wed. Bastiaan Kuyt, Huig Kruyt, Jacob Varkevisser en Gerrit Spaanderman ieder met 2 schepen en Jacob Kruijt, Jacob Spaanderman, Herm. van Staveren, Dirk Pluijngraaff en Ary Plokker ieder met één schip.

En van Noordwijk: Jan Zonneveld, de Wed. Claas Waasdorp ieder met 3 schepen, Ary Schoneveld v. d. Kloot en Hendrik Smit ieder met 2 schepen en Maarten Kruijt met één schip.

De visserij had dit jaar een gunstig verloop. Van vijandelijkheden van Engelsehe of Fransche zijde hadden de visschers niet te lijden.

In de maand October werd de aandacht van het Comité gevraagd door den Raad van Binnenlandsche Zaken betrekkelijk een door hem ontvangen „Memorie van Consideratien en advies nopens het verleenen van de Premien aan de Haring- en vischschepen”.

Hoewel de memorie geen onderteekening droeg, zijn wij den schrjver er toch zeer dankbaar voor, want hij stelde ons in de gelegenheid om een juiste voorstelling te maken van de loonregeling, welke in

die dagen voor de visschers was vastgesteld met betrekking tot de 1802 verschillende visscherijen.

In de eerste plaats had men de Zoutharingvisscherij, die 10 tot 22 weken, gemiddeld 16 weken duurde. Op ieder schip waren 14 à 15 koppen. De stuurman kreeg f 5.— van elke last haring, de overigen hadden weeggeld: de stuurmansmaat f 6.—, de kok f 5.80, zes „zwaare“ matrozen ieder f 5.05 en de overigen daar beneden tot f 1.50.

Dan kwam de IJslandsche vaart; ze begon half April, duurde 10 tot 20 weken en leverde alleen gezouten visch. De twaalf opvarenden werden alle naar evenredigheid van de vangst beloond. Per last kregen de stuurman en de stuurmansmaat ieder f 7.— en de overige f 4.— tot f 2.—. Bij deze visscherij voer men dus „op hoop van zegen“.

Meer dan 30 last konden de schepen niet thuis brengen; menigmaal hadden zij er slechts tien.

Nog had men kol- en kerfvaart, dat was de visscherij op kabeljauw in de Noordzee. De namen kol en kerf houden verband met het aas, waarmede gevischt werd. Deze visscherij werd uitgeoefend in het voor- en najaar. De schepen, welke voor de haringvisscherij bestemd waren, deden gewoonlijk een voorjaarsreis, somtijds gingen zij ook nog in het najaar uit. Voor deze visscherij waren aan boord van elk schip 12 man, die geen vaste gage genoten, maar de winst met de reeders deelden.

Deze verdeling geschiedde in 164 portien: het schip (bedoeld wordt de reeder) kreeg 42 porties, de stuurman 15, zeven bootsgezellen ieder 12 en de minderen 2 tot 10 porties; zoodat wanneer een bootsgezel f 20.— ontving, de reeder f 70.— beurde. Bij tegenslag, als de onkosten niet konden gedekt worden, droeg de reeder alleen de schade.

Ten vierde was er nog de winter- of beugvaart in de Noordzee, die gezouten en tevens verse visch opleverde. De loonen voor de visschers waren hier dezelfde als bij de kol- en kerfvaart.

Nu waren er drie soorten van vaartuigen: a. hoekers, die voor alle vier visscherijen geschikt waren, b. hoekerbuischepen en c. buisshopen, welke beide laatste voor de winter- of beugvaart niet deugden, maar wel voor de andere genoemde takken van visscherij.

1802 De wintervaart was in het algemeen niet voordeelich en daarom toonden de reeders weinig lust het aantal hoekers uit te breiden. Dat nadeel zat niet zoo zeer in de slechte vangsten, dan wel in de groote slijtage van schip, zeilage en touwwerk en in verliezen van want en vischtuig bij stormweer. In den laatsten oorlog had de vijand vele hoekers buitgemaakt, zoodat er nauwelijks een derde over was van het aantal, dat voor den oorlog bestond. Op die wijze was een verlies te boeken van meer dan een half miljoen gulden.

Wat een matroos nu werkelijk per jaar verdiende? Ziehier.

1e geval: voor een IJslandsche en een kerfreis.	2e geval: een kerfreis en een haringreis.
lastgeld ..... f 100.—	kerfreis ..... f 30.—
nog extra ..... - 20.—	nog extra..... - 20.—
handgeld ..... - 30.—	20 weken haring- reis à f 5.50 ..... - 110.—
kerfreis ..... - 50.—	extra voor een tonnetje haring... - 10.—
_____	_____
f 200.—	f 170.—
af uitrusting - 40.—	af uitrusting - 25.—
_____	_____
blijft f 160.—	blijft f 145.—

En nu zegt de schrijver dat de visschers in dien tijd blij waren, als zij buiten de wintervaart f 170.— konden verdienen, maar men kon toch wel begrijpen dat een gezin van 5 à 6 personen daar niet van bestaan kon. En daarom drong de ongenoemde schrijver aan op het bouwen van meer hoekers, de wintervisserij zou dan toenemen. De regeering kon hieraan medewerken door aan den bouw van hoekers en voor het uitoefenen van die visserij premies te verbinden. Nog wilde de schrijver het gebruik van vreemde arbeidskrachten tegengaan; eigen landslieden behoorden steeds bij het monstereen voor te gaan.

Het Committé verklaarde in zijn advies aan den Raad van Binnenlandsche Zaken, dat de schrijver niet onervaren was in visserijzaken, maar dat hij blijkbaar alleen het oog had gehad op Vlaardingen en Maassluis. Verder was het Committé het met hem eens over de wenschelijkheid „dat er meerder hoekers werden aangetim-

mert voor de wintervaart, ten behoeve der arme visschers en van alle Inwoners der Republiek, maar voor die schepen meer premie te geven dan aan de Hoekerbuijzen of Buïjscheepen, dat zou zeer onvoegzaam zijn". 1802

Onbillijk zou het zijn het eene haringschip meer premie te geven dan het andere, omdat het anders was samengesteld. En nu kwam weer het motief, dat we elk oogenblik in de stukken van het Comité kunnen lezen: „De onberekenbare voordeelen, die zoo vele duizenden ingezetenen met den handel in haring zo binnen- als buitenlands trekken, alsmede zo veele onderscheiden Fabricquen en Trafiquen, ja zelfs ook de Navigatie aanbrenghen, hebben onze voorvaderen de haringvisscherij altijd doen beschouwen als de voor naamste van al onze visscherijen”.

Ja, het was zoo, de visschers van Vlaardingen en Maassluis, die alleen 's zomers ter visscherij gingen, moesten met hun gezin van October tot Maart zonder eenige inkomsten leven. Maar de wintervaart heeft over het algemeen den reeders meer nadeel dan voordeel bezorgd en men kon van hen niet vergen, dat zij nog meer bunscheepen bouwden, alleen om de arme visschers te helpen en het Comité vond dan een „encouragement” ook wel noodig, maar in een anderen vorm, als de ongenoemde schrijver wenschte; het wilde een premie van 's Lands wege geven voor elk nieuw gebouwd bunhoekerschip en dan nog een tweede premie voor elk schip, dat in den winter 2 à 3 reizen zou doen.

Want er kwam nog dit bij, de wintervaart leverde de zoutevisch en de versche kabeljauw, en die werden door de gansche Republiek en naar het buitenland ter negotie en consumptie verzonden!

De wensch van den schrijver om met „eigen” volk te varen, kon niet altijd vervuld worden; de boekhouders waren wel verplicht in geval van nood vreemde zeelieden aan te nemen.

Wat betreft het loon van de visschers, het Comité had daar geen klachten over gehoord en men kon ook niet zeggen dat f 4, 5 of 6 gulden per week met vrije kost, niet voldoende was voor een visserman. Daarenboven waren de werkzaamheden van de matrozen gansch niet zwaar te noemen, alleen uit te zonderen de dagen, wanneer zij een overvloedige vangst hadden en de noodzakelijkheid was niet in te zien „om hun door meerdere gelden, als zij van oude tijden af gewoon waren wekelijks te genieten, tot vlijtiger arbeid aan te sporen en de ondervinding leerde, dat men den gemeenen man, door meerder geld te geeven, eerder verkwistender dan spaarzaamer maakt”.

1802 Met dergelijke argumenten ging het advies den 2n November naar den Raad van Binnenlandsche Zaken.

Aan de haringvisseherij hadden dit jaar deelgenomen:

van Vlaardingen	96 schepen
„ Maassluis	26 „
„ Enkhuizen	34 „
„ De Rijp	14 „

Totaal 170 schepen

Gevangen werd door:

Vlaardingen	3028½ last
Maassluis	616½ „
Enkhuizen en De Rijp	1011 „

Totaal 4656 last

d.i. per schip 27 last 5 ton.

1803.

Het jaar begon onder minder gunstige voorteekenen. Er liepen 1803 geruchten omtrent een nieuwen oorlog tussehen Engeland en Frankrijk, en in de visseherijplaatsen vroeg men zich met vrees af wat dit jaar van de haringvisseherij worden zou. Men had het vorige jaar weer moed gevat en de regeering wilde ook nu weer mede-werken.

Bij publicatie van het Staatsbewind van 27 Januari werd aan elk haringship, te beginnen met 1803, twaalf achtereenvolgende ja-ren een subsidie van f 500 toegekend en voor het loopende jaar nog f 200 daarboven.

Het Committé stelde zich voortdurend in betrekking met de Re-geering om op de hoogte van den toestand te blijven. Aanvankelijk heette het Engelsche gouvernement vredelievend gezind, en zou alles nog wel goed afloopen als het Fransehe ministerie zich wat toegeeflijk toonde.

Half April heerschte er nog steeds onzekerheid. Het Committé wilde trachten voor de haring-schepen Engelsche passen te krijgen, maar de Staatsraad J. Spoor ried dit af; men moest toch al het mogelijke doen om de neutraliteit van de Republiek niet in gevaar te brengen.

Begin Mei liep het gerucht, dat de Engelsche ambassadeur bij het Fransehe gouvernement reeds zijn paspoort had gevraagd en toen opperde het Committé het denkbeeld om aan Engeland en Frankrijk voor te stellen de visseherijen „over en weer” vrij te laten.

Toen het Committé 25 Mei weer vergaderde, stond de oorlog op het punt van uit te breken. Of er gegronde hoop bestond, dat de Republiek neutraal zou blijven, was nog altijd niet te zeggen. Zonder een oorlogsverklaring te hebben ontvangen, namen de En-gelschen reeds de Hollandsche schepen en de Fransche hadden zich niet ontzien „om den Engelsche Agent, de Paoquetbooten en derzelver Capitainen, zoo in den Briel als te Helvoetsluis te arres-teeren”.

Dat men toch nog Engelsche passen voor de visseherij zou kunnen krijgen, zoo iets moest men zich maar uit het hoofd zetten.

26 Mei deelde de Staatsraad Spoor mede, dat in de Lettres de Marques, die in Frankrijk werden uitgegeven, speciaal gewezen werd om de Engelsche visseherisschepen te nemen. Dat de Repu-

1803 blik neutraal zou blijven, was onwaarschijnlijk, omdat niet alleen Hollandse schepen werden aangehouden en opgebracht, maar omdat men ook verzekerde dat Engeland de hulp door Rusland aangeboden, wel wilde aannemen, doch niet anders dan zonder schorsing der vijandelijkheden.

Den 6n Juni volgde dan ook een aanschrijving van het Staatsbewind aan het Committé „met den meesten spoed de noodige maatregelen te neemen, dat provisioneel geene scheepen ter Haringvangst gedestineerd, in zee zouden gaan”. Alle leden van het Committé verklaarden eenparig dit besluit van het Staatsbewind aan te merken „als een daad van vaderlijke zorg tot behoud van de Haringvloot dezer lande, wijselijk genomen, en daarin volkomen te moeten berusten”.

20 Juni deelde het lid van het Committé van der End, die zitting had voor Maassluis, nog mede, dat de ambassadeur Schimmelpenninck den vorigen dag uit Londen te Maassluis was aangekomen, hem had gezegd, dat „alle moogelijke en dringende Instanties bij het Engelsche gouvernement waren aangewend tot verkrijging van vrijheid der visseherij, zonder eenig goed gevolg en hij geen reden had om op een gunstigen uitslag dien aangaande te hopen”. En door wien kon men in die dagen voor deze zaak al beter ingelicht worden dan door den ambassadeur Schimmelpenninck!

Den 24n Juni in den avond was een heele vloot van Scheveningche en Katwijksehe visseherspinken in zee gestoken. Den volgende morgen met het aanbreken van den dag zag een tal van schepen zich door de Engelschen van den wal afgesneden. Gelukkig wisten de meeste vissehers te ontkomen. Van Scheveningen alleen waren er 29 in gevaar geweest. Het Staatsbewind daarvan onmiddellijk in kennis gesteld, vaardigde terstond het volgende besluit uit: „In aezting genomen zijnde de ongehoorde handelwijze heden gepleegd door het wegrooven van de visseherspinken van Scheveningen, Katwijk en elders, is besloten den Raad van Marine aan te sehrijven en te gelasten om onverwijld de nodige ordens te stellen, ten einde bij provisie en tot nadere order geen Visseherspinken of andere vaartuigen ter vischvangst van onze kusten uitvaren”.

Drie dagen later, toen bekend werd dat te Vlaardingen een paar schepen geroed lagen, met oogmerk als koopvaarders uit te loopen, onder neutrale vlag en tegelijk voorzien van het noodige vischtuig, verzoekt het Staatsbewind aan het Committé ten spoedigste dat oogmerk te helpen verijdelen.

Den 1n Juli kregen de visschers van den Zijkant weder verlof **1803** om in zee te gaan, maar onder zeer beperkende voorwaarden. Voor de haringschepen bleef het embargo van kracht, doch hoe stond het met de doggevaart? Mocht men met de hoekers voor de kabeljauwvisserij uit gaan? Enkele reeders meenden van ja en zonnen al op de beste middelen om hun bunhoekerschepen uit te zenden, zonder gevaar te loopen ze te zullen verliezen. Dat ze zouden trachten op die wijze ook wat pekelharing aan de markt te krijgen, daar maakten ze geen geheim van.

Het Committé, daarvan onderriecht, vreesde hierdoor weder benadeeling van de reputatie der Hollandsche haring.

Het was aan bedoelde schepen bij de visserijwet van 1801 veroorloofd, wanneer zij na 15 Juli uitgingen, 10 haringnetten mede te nemen, om daarin het aas te vangen voor hun kabeljauwvisserij. Wat van die haringvangst overbleef, mochten zij kaken en zouten. Nu eisehte het Committé, dat zij niet meer dan acht netten aan boord hadden, wat in onze oogen wel wat kleinzielig schijnt. Zij, die zich reeds hadden aangemeld schepen ter dogge- of kerfvisserij uit te zenden, waren P. Kruijff en Zn. van Delfshaven en Klaas Hoogendijk Kz. te Vlaardingen; de eerste wilde, dat de bemanning, vóór 15 Juli uitgaande, meer haring mocht vangen, dan zij noodig had voor aas, en niet gebonden was aan het aantal netten. Hoogendijk wilde er 20 meegeven en dan de overtollige haring als pekelharing invoeren. Bij hun thuiskomst zouden de stuurman en twee bootsgezellen onder eede verklaren „dat de-zelve haring door hun als Hollandsche was gevangen”. Bedoeld werd hier natuurlijk niet „gevangen”, maar „bereid”.

Het Committé kreeg ook hier weder zijn zin. Bij besluit van het Wetgevend Lichaam van 7 Juli werd het verzoek „gedeclineerd” en gewezen van de hand”.

Maar Kruijff en Zn. zouden het er toch maar op wagen; Kruijff was ook baljuw te Delfshaven en bij het vertrek van zijn schip controleerde hij zelf. 8 October kwam het vaartuig van de zoogenaamde kerfreis in de Goeree binnen met 17 last en 10 ton pekelharing, namelijk 4 last kruisharing, 8 ton ylen en de rest grofzoutharing. Uit deze hoeveelheid in vier weken tijds gevangen, maakte men wel op dat de stuurman Cornelis v. d. Weijden meer dan 10 netten aan boord had gehad. Bij een onderzoek bleek het Committé, dat terstond in actie kwam, dat de stuurman 36½ net had medegenomen. Een eed bij vertrek en bij aankomst, zooals de plaecten eischen, was er niet afgelegd door den stuurman en twee bootsge

1803 zellen. Kruijff had zijn schip, dat hij voor deze gelegenheid Christiansburg had gedoopt, onder Deensehe vlag laten varen. Het Committé bracht de zaak bij het Hof van Justitie van Holland en drong aan op het beboeten van Kruijff met f 3000.— en Van der Weijden met f 300.—

Een ander geval dat het Committé te behandelen had was dat van Jan Bregman, van Maassluis. Zijn hoekerschip was vóór het uitbreken van den oorlog uitgegaan voor het maken van een IJslandsehe reis. Op zijn thuiszeilen vernam de stuurman van den nieuwen oorlog en daarom zette hij den steven naar Noorwegen, waar hij behouden aankwam. Nu wilde Bregman zijn schip aan Douwe Tomas Camminga te Emden verkoopen — wat een fictie zal geweest zijn — om zoo met de lading onder vreemde vlag in Holland binnen te vallen. Op advies van het Committé werd Bregman door het Staatsbewind verlof voor dien verkoop gegeven onder voorwaarde, dat het bewuste schip „niet ander zal vermogen te varen dan op de havenen dezer Republiek” en het stellen van een cautie van f 2000.—

Met het uitbreken van den oorlog waren de Fransche kapers op zee van alle kanten komen opzetten, en menig visschersschip behoorde tot hun prooi. Toch hadden zij bij het nemen van dergelijke vaartuigen niet zoo'n groot voordeel, omdat die Hollandsehe schepen door hun eigenaardigen bouw weinig in trek waren. Daardoor was het dan ook mogelijk, dat de beroofde langs een onweg, voor een prijsje, nog wel weer in het bezit van zijn schip kwam.

„Dan” zegt het Committé tot het Staatsbewind, „eigenbaat zoekende lieden binnen dezen lande, welker scheepen niet genomen waren, gaven in vervolg van tijd mede commissie om bij den vijand de genomen scheepen hunner ongelukkige medereeders op te koopen en vele werlen in hun gansehe bestaan geruïneerd”. Daarbij kwam nog, dat de kapers, wanneer zij wisten dat er bij een eventueelen verkoop concurrentie zou zijn, zich meer op het nemen van visschersschepen zouden gaan toelleggen.

Placaten bestonden er wel om „eigenbaat zoekenden” te weren, zooals bij die van 1678 en 1705, maar deze spraken alleen van schepen, welke tot de kleine visscherij, dus voornamelijk die van de kust-plaatsen, behoorden. De haringschepen had men er niet bij opgenomen, omdat deze altijd in tijd van oorlog geconvojeerd en beschermd werden door 's Lands oorlogsschepen.

Het Staatsbewind maakte aan de onedele concurrentie voor goet

een einde door te bepalen, dat de oorspronkelijke eigenaar het recht 1803 zou hebben de gekochte schepen aan te tasten, zonder restitutie van kosten of betaalde kooppenningen

De consul Bonaparte eischte aan het eind van 1803 het samenstellen van een oorlogsvloot, om daarmee Engeland aan te vallen. Bij Vlissingen moesten o.a. in December 100 kanonneerbooten met 250 platboomde gewapende transportvaartuigen voor het overbrengen van 36000 man gereed liggen. Het was voor het Staatsbewind een moeilijke taak om aan dien eisch te voldoen. Voor de platboomde vaartuigen werden de ankers van 250 tot 270 pond gevraagd van de visseherijplaatsen; deze werden tegen taxatie afgestaan. Nu de visseherij toch zoo goed als stilstond, kon men die ankers ook wel missen. Vlaardingen gaf er 70, Maasluis 22 en De Rijp 30. Van Enkhuizen wordt het getal niet vermeld.

Wat men al gevreesd had, gebeurde. In naam van de Marine werden ook de schepen geëischt. Vlaardingen en Maasluis moesten 108 schepen leveren zonder bun, om te dienen voor het overbrengen van troepen bij de voorgenomen landing in Engeland. De ontsteltenis was groot. Wel werd een flinke huur toegezegd voor het gebruik en een billijke schadeloosstelling bij een eventueel verlies der vaartuigen, maar hoe zou men spoedig aan een nieuwe vloot komen, als de haringvisseherij weer mogelijk was. Het Committé kwam Zondag 4 December in buitengewone zitting bijeen en besloot al het mogelijke te doen om het onheil af te wenden. De President van het Staatsbewind bleek gedacht te hebben den reeders er een goeden dienst mede te zullen bewijzen: de schepen lagen toch stil en het scheepsvolk was buiten kostwinning. De president van de Marine ontving het Committé minder vriendelijk; hij had de schepen noodig en had de visseherij tot nog toe altijd „gemenageert”. Binnen 3 à 4 dagen moesten de schepen afgeleverd worden.

Het schijnt evenwel dat de bezoeken van het Committé aan de beide presidenten een gunstigen invloed hebben gehad, want 6 December kwam van den equipagemoester Hoek — den man, die de vaartuigen in naam der Marine had opgeëischt — het bericht „dat hij, vermeende de aanvraag der schepen afgewend en elders heen geleid te hebben”.

En zoo dreef het dreigende onweder af.

Het Committé had, zooals men weet, ook de verscharingvisseherij onder zijn hoede; het hield steeds op de handelingen van reeders

1803 en visschers van den Zijkant een wakend oog, of deze of gene bepaling van de Visserijwet door hen soms werd overtreden. Maar die visscherij beschermen, zooals het Committé de zoutharingvischerij deed, daarvan was geen sprake. Duidelijk komt dat uit in het volgend geval.

De reeders van Katwijk, Noordwijk en Egmond aan Zee hadden in de laatste jaren voor hun vershharingvischerij een premie van het Rijk gehad van f 200.—. Met het oog op hun treurigen toestand vroegen zij dit jaar — 1803 — voortaan een subsidie van f 400.— voor twaalf achtereenvolgende jaren. Het Committé, om advies gevraagd zijnde, zond aan het Wetgevend Lichaam het volgende epistel.

„Het Committé is evenals verleden jaar van gedachten, dat de vershharingvischerij door premies van 's Lands wegen behoort te worden ondersteund, maar het kant zich tegen een verhoogde premie.

De adressanten fundeeren zich namelijk op de onevenredigheid, die bevorens altoos heeft plaats gehad in het verleenen der premien aan de zoutharingschepen en aan die van de verssharingschuiten en beweerden:

- 1°. dat niet de onkosten tot den aanbouw en uitrusting, maar de tijd in aanmerking moet genomen worden, die de Rheders daarvan genieten — want dat de zoutharingchepen in de havens binnenloopen, maar de bomschuiten in het ongunstig jaargetij genoodzaakt zijn op strand of banken aan te zetten, waardoor de bomschuiten zodanig lijden, dat er denzelfden tijd dat één zoutharingschip kan dienen, vier of meerdere nieuwe bommen benodigt zijn.
- 2°. dat de Pikelharing door het debiet daarvan door geheel Europa, de Rheeders van de prijs derzelve eenigzints verzekerd zijn, daar de Bokking door de zwaare belasting in 't voormalig België, werwaarts de meeste verzending van bokking bevoorens plaats had, nu bij eene gezeegende vangst de prijzen schadelijk zouden uitloopen, en op dien grond vragen zij een premie van f 400.—, twaalf jaar lang.

Wat het eerste argument aangaat, zulks zoude al zeer ligt als een ingewikkelde beschuldiging kunnen aangemerkt worden, zoo wel ten aanzien van het tegenwoordige als van het vorige Bestuur. daar naar ons inzien door beiden de Evenredigheid op de best mogelijke wijze is in acht genomen, zonder dat onzes weetens hier tegens eenige klagen zijn ingebracht — maar daarenboven vermeenen wij dat die klagte op eene ongefundeerde suppositie is rustende, dat namentlijk de Zijdsche Bomschuiten alleen voor de verssharing-

visscherij zouden gebouwd worden, daar ieder bekend is, dat deze- 1803
ven genoegzaam het geheele jaar door tot het vangen van versche
zeevisch of ter koopvaart gebruikt worden en daarmede haar ge-
noegzaam bestaan vinden, zooals blijkt te Scheveningen, daar in het
geheel geen versche haring gevangen word en welker getal van
bomschuiten die van Katwijk en andere plaatsen te boven gaan;
daar integendeel de meeste Haring-scheepen alleen tot uitoefening
van de Haringvisscherij worden gebouwt; althans in het Noorder
Quartier vind men geen Haringscheepen, die tot andere eindens
gebruikt worden; terwijl die Haringscheepen, welke in het Zaid-
er Quartier in den wintertijd tot de Kabeljauwvangst gebruikt worden,
voor de Rheeders dooreen gerekend, meerder schaadten dan voordeel
aanbrengen.

Buiten dat vermeenen wij dat de kosten tot de vernieuwing van
één Haringschip dat van vier Zijdsche Bomschuiten niet alleen
evenaaren, maar zelfs te boven zouden gaan.

En wat hun 2e argument betreft, het keert zig geheel tegen de
Requetranten, wanneer men het voornaame oogmerk, waarom de
Premiën gegeven worden, uit het rechte oogpunt beschouwt, want
immers deeze worden niet gegeven alleen om de Inwooners van één
Dorp of Plaats binnen onze Republiek aan de kost te helpen, maar
voornamelijk om alle Ingezeetenen dezer Republiek daardoor voor-
deel aan te brengen; want is het waar dat de Pekelharing door
geheel Europa verzonden word, zoo is het ook evident, dat de voor-
deelen, die daarmede gewonnen worden, van buiten 's Lands naar
onze Republiek toevloeyen en alle ingezeetenen deezer Landen daar-
van voordeel genieten. Daar integendeel door de zwaare belasting
in het voormalig Belgien, waarheen bevorens de meeste bokking
pleeg verzonden te worden, nu de meeste bokking binnenslands moet
worden geconsumeert, dus de finantieele staat onzer Republiek
daardoor weinig verbeterd''.

Ten slotte adviseert het Committé twaalf jaar lang *f*200.— als
premie te geven.

Het Wetgevend Liechaam volgde dit advies; bij besluit van 23 Juni
kregen de reeders van den 'Zijkant' voor elk schip dat ter versche-
haringvisscherij ging, *f*200.— per jaar; doch voor het loopende jaar
nog *f*100.— daarenboven.

Het jaar 1803 leverde voor de haringreederijen een groote schade-
post, te meer omdat vele reeders alles in gereedheid hadden gebracht
om bij een eventueele verbetering in den oorlogstoestand, terstond

1803 hun schepen in zee te kunnen zenden. Toen October in het land was, kon de hoop op verandering natuurlijk wel opgegeven worden; in die maand eindigde toch altijd de zoutharingvisserij.

Daar nu het gewone rijkssubsidie niet zou worden uitgekeerd en er niettemin schade was geleden, beproefden de Vlaardingsehe reeders met Hendrik de Willigen aan het hoofd ditmaal een schadevergoeding te krijgen van f 700.— voor elk schip, dat zich voor de haringvisserij gereed gemaakt had.

De leden van het Committé — vergeten wij niet dat zij zelven belanghebbenden waren — bleken terstond bereid het verzoek te steunen en gaven zelfs een zeer gedetailleerd overzicht van de geleden schade, welke op het volgende neerkwam:

De schepen in het Noorderkwartier hadden geleden door den zee-worm, die in het Zuiderkwartier door het zoete water, schade f 350.— per schip. De kosten van uitrusting bedroegen f 4000.— à 4% = f 160.—. De vertimmering der schepen had gekost f 175.—. Het verlies door lekkage op het ingeslagen zout was f 110.—. De waardevermindering der tonnen — zeer duur ingekocht — was f 180.—. De reken'ng van smid, koperslager en blokmaker was f 150.— en het aftuigen van het schip had f 50.— gekost. Zoo kwam men aan een totaal verlies van f 1175.— per schip.

Maar het Wetgevend Lichaam vond geen termen om het verzoek in te willigen; bij besluit van 15 December werd het gewezen van de hand.

Met een tijing van heuglijken aard, heuglijk althans voor de toekomst, eindigde het jaar 1803. Het verzoek, indertijd aan Frankrijk gedaan tot verlaging van invoerrechten op visch, had ten gevolge gehad, dat bij decreet het recht voor versehe, gezouten, gedroogde en gerookte visch van fr. 22 per 100 pond was gebracht op fr. 10.

1804.

Niettegenstaande de zee onveilig was, hadden enkele dogge- of 1804 kerfvaarders het er toch maar op gewaagd en ..... wonderlijk genoeg, ze waren door de Engelsehen niet gemolesteerd. Dat gaf te denken. De Staatsraad Van Hoogstraten gaf er deze verklaring voor: het was niets anders dan een vijandelijke list van de Engelsehen; ze lieten die enkele schepen ongemoeid om alle haring- en vischschepen naar zee te lokken en dan hun slag te slaan. Doch de reeders, sterk verlangende om het bedrijf dat geheel lam geslagen was, weer voort te zetten, wilden de zaak niet zoo duister inzien en toen de tijd al meer en meer naderde, dat er gewoonlijk aanstalten voor de haringvisserij moesten gemaakt worden, presenteerden een paar reeders, Mannekes, Beijer en Steur van Maassluis en L. Hoogendijk van Vlaardingen, ook uit naam van al hun collega's te Vlaardingen en te Maassluis, een verzoekschrift aan het Staatsbewind om toe te staan, dat hun haringschepen toch in zee zouden gaan, „onder neutrale vlagge”.

't Zou dan heeten, dat ze ter doggevaart gingen; maar als het Staatsbewind dan toeliet, dat ze 36 netten in plaats van 10, zooals bij de Wet was voorgeschreven, medenamnen, hadden ze materieel voldoende om haring te vangen.

Het Committé, wiens advies gevraagd werd, had wel bezwaren; vooral het vooruitzicht, dat in menig opzicht tegen de placaten zou worden gezondigd, woog zwaar bij de adviseurs; maar het geheel verwerpen durfden zij niet en 18 Mei kwam de toestemming van de Regeering. Deze besloot „aan al zodanige boekhouders en reeders, die zulks speciaal zouden verzoeken, mits eijgenaars dezer scheepen en ingezetenen dezer Lande, vrijheid te verleen en om met die scheepen gedurende dezen lopende jaare 1804 te navigeeren ter kerf- of doggevaart zonder te zijn gehouden aan het aantal haringnetten”.

Er werd evenwel de nadruk op gelegd, dat zij niet vóór 10 Juni mochten uitloopen en niet schieten voor St. Jansdag; verder moesten de gebruikelijke eeden worden afgelegd en al de gevangen haring hier te lande aangebracht.

Er kwamen bij de Regeering ook verzoeken in om schepen als haringjagers dienst te laten doen; waar tegen het Committé zich ook al verzette, o.a. op grond dat dit jaar geen sprake was van de gewone haringvisserij en het voorschrift, dat ieder stuurman zijn

1804 vangst in een der havens van de Republiek zou binnenbrengen. Maar de Regeering was niet zoo doctrinair als het Committé en bepaalde dat aan stuurlieden een consent kon verstrekt worden „om met hun schip in de Noordzee onder de kerf- of doggevaarders te varen, om van dezelve haring over te nemen, onder deze bepaling nogtans, dat zij verplicht waren alle de haring, welke de kerf- of doggevaarders hun zullen overgeeven, te moeten overneemen en dat wel tot den 25e Juli inclus en langer niet”.

Om zooveel mogelijk te voorkomen, dat de schepen op de thuisreis werden genomen, kregen de stuurlieden van bijna alle reeder: de opdracht de Eems binnen te loopen, hun vangst te Delfzijl te lossen en haar dan binnendoor naar Vlaardingen te zenden.

Aldus ging een groot deel van de vloot van Vlaardingen en Maassluis voor de haringvisserij in zee; het meerendeel der schepen had een vleet van gewone afmeting aan boord. Enkhuizen en De Rijp — uitmakende het Noorder-kwartier — deden niet mee. De komedie op zee schijnt goed gespeeld te zijn, want gevallen van ernstig molest worden niet vermeld. *) Ook de vangst blijkt nog al meegevallen te zijn, wat niet wegnam, dat de reeders bij de Regeering aanklopten om, als was 't in schijn een kerf- of doggevisserij geweest, toch het jaarlijkse subsidie van f 500.— te erlangen. En toen dat verzoek was ingekomen, en het Committé moest adviseeren, was dit college alweer in de contramine. Het verklaarde, dat van eigenlijke haringvisserij geen sprake was geweest, dat het eene schip met 10, het andere met 48 netten was uitgevaren, het zou hoogstens als een gratie kunnen beschouwd worden, wanneer de visserij allergeukkigst was afgelopen en dat was niet het geval. Maar deze argumenten kwamen der Regeering niet geheel steekhoudend voor en Vlaardingen kreeg uit 's Rijks kas een bedrag betaald van f 18.500.— en Maassluis f 6500.—, hoewel de financiële toestand van de Republiek in die dagen alles behalve rooskleurig, ja zelfs berooid kon genoemd worden. Doch een duidelijk bewijs was het, hoe hoog de haringvisserij ook bij de toenmalige Regeering aangeschreven stond.

Onder de schepen, die waren uitgegaan, bevonden zich enkele, die eerst een reis naar IJsland hadden gemaakt en na afloop daarvan aan de haringvisserij waren begonnen; deze werden aanvankelijk van de premie uitgesloten. Maar een verzoekschrift door hen bij het

*) Een voorbeeld van camouflage.

1804 Staatsbewind ingediend had ten gevolge, dat in den loop van het volgende jaar zij eveneens een uitkeering kregen, en wel berekend naar het aantal netten, dat zij hadden medegenomen; zij ontvingen ieder f 125.— tot f 325.—!

Van Vlaardingen namen in 1804 aan de haringvisserij deel: Laurens Hoogendijk met 5 schepen, Adr. v. d. Ham en Tennis Brobbel, ieder met 3 schepen, Jan Klink en Zn., Herms. v. Leeuwen, Pieter van Dijk, Erven Bubbezon, Hendr. Pieter van Heijst, Jacob Hoogendijk, Pieter Wijnen, Wouter van Rossen, Gillis Hoogendijk, Jan de Willigen, Pieter Kruijff, ieder met 2 schepen, A. v. d. Linder v. d. Heuvell, Van Roon en Vriens, Jan Dorsman de Willigen, Jacobus den Baars, Klaas van Rossen, Klaas Hoogendijk Kz., Dirk de Zeeuw, Jan Kruijff, Jacob Bergwerff, Dirk Klink, Jac. v. d. Sluijs. Hendr. de Willigen, Pieter v. d. Drift, Jan Kleinhens, Klaas Dorsman, Jesse de Heer, Barend Kortenbout, Cornelis Kwak en Martinus Spruit, allen met één schip.

Van Maassluis: Mannekes, Beijers en Steur met 5 schepen, Jan Zwartewaal, Jan v. Arkel, de Wed. Pieter Schim, de Wed. C. Swanenburg, Ary v. d. End, Ary v. Besooijen, de Wed. G. Dirkzwager en Adr. de Jong, ieder met één schip.

Enkhuizen en De Rijk hadden ditmaal hun schepen er niet aan gewaagd; zooals we reeds opmerkten.

Aan de haringvisserij hadden dit jaar deelgenomen:	
van Vlaardingen	43 schepen
„ Maassluis	13 „
	Totaal 56 schepen
Gevangen werd door:	
Vlaardingen	758 last
Maassluis	238 „
	Totaal 996 last

d.i. per schip 17 last 11 ton.

1805 De Regeering gaf in het begin van dat jaar weder een bewijs, dat zij al het mogelijke wilde doen om de visscherij en den vischhandel te helpen en aan te moedigen; in de vergadering van het Wetgevend Lichaam viel namelijk 19 Januari het besluit, „dat de Haring van de visscherije dezer Landen voortaan werd gelibereerd en vrijgesteld van de Uitgaande rechten“. Ook voor de zoutevisch zou dit besluit van kracht zijn.

Toen het Committé den 26sten Maart zijn gewone vergadering hield, was weder het voornaamste punt van de agenda: zal dit jaar de haringvisscherij uitgeoefend kunnen worden en zoo ja op welke wijze? Wel bleef de oorlog de zee onveilig maken, maar aan den anderen kant, wat beteekende het niet „zoo'n voornaame tak van negotie te laten stilstaan“. Daarbij — de visscherij was er toch in het vorig jaar goed afgekomen en zelfs waren er nu reeds schepen ter kabeljauwvisscherij uitgevaren. Was het nu geen geschikt oogenblik om het besluit van het Wetgevend Lichaam van 6 Juni 1803 in te trekken, waarbij het Committé was opgedragen „om de nodige zorge te dragen dat er geen schepen ter haringvangst in zee gaan, tot dat dieswegens nader zal zijn gedisponeerd?“ Zoo gebeurde en het Wetgevend Lichaam besloot den 20sten April de haringvisscherij dit jaar te doen uitoefenen als in 1804 had plaats gehad. Dus in naam kerf- of doggevisscherij, maar in werkelijkheid haringvangst.

Art. 1 van de instructie van het Committé zeide: „De zaken van de Grootte Visscherij zullen uitgeoefend worden door een collegie van de Grootte Visscherij der Bataafsche Republieq, staande onder het opptoezicht van het Uitvoerend Bewind“.

In de Meivergadering van het Committé moest jaarlijks ten overstaan van iemand, daarvoor door het Uitvoerend Bewind te benoemen, rekening en verantwoording worden gedaan. Maar bij de nieuwe staatsregeling was het Staatsbewind en ook den Raad van Binnenlandse Zaken „gedissolveerd“ en het Committé had nu een ongezochte, maar schoone gelegenheid, om met den Raadpensionaris Jan Rutger Schimmelpenninek, kennis te maken. Daar in gewone omstandigheden, zooals wij in vorige bladzijden reeds opmerkten, het Committé steeds in Den Haag vergaderde, kon, toen het besluit

viel om op audiëntie te gaan, de commissie, welke er voor benoemd 1805
werd, er onmiddellijk uitvoering aan geven. Als doel van het bezoek
wordt in de notulen van het Committé opgegeven: „om aan Zijne
Excellentie den jegenswoordigen Raadpensionaris der Republieq van
wegens dit Committé een compliment van filicitatie af te leggen,
de belangen der Grootte Visscherij hem aan te bevelen en zijn welle-
behagen te verneemen wegens het doen van rekening”.

De commissie keerde terug met de verklaring, dat door den
Raadpensionaris „op een vriendelijke en allesints hartelijke wijze
was betuigd, dat hij de Grootte Visscherije beschouwde als een voor-
name tak van handel en welvaart dezer Republieq en hem niets
nangenamer zoude zijn dan het zijne toe te brengen tot herstel van
deze bron van welvaart, dat hij in de gewigte post, die zijne schou-
ders drukte, hoopte en vertrouwde op de medewerking en onder-
steuning van alle diegeene, die in 't bestuur der bijzondere takken
dezer Republieq gesteld waren en dus ook die van de Grootte
Visseherij”.

Voor de benoeming van een gedelegeerde voor het nazien der
jaarrekening was de commissie verwezen naar den secretaris van
Staat voor de Binnenlandsche Zaken H. van Stralen, die ook namens
het Committé een „compliment van felicitation” kreeg”.

Reeds is nu en dan sprake geweest van het gebruiken van vreemde
passen tijdens den oorlog. Tot heden had het weinig moeite gekost
om die voor de haringsehopen te Emden te krijgen. Maar nu zou
het anders worden.

In een blad dat te Aurich verscheen, was aan het einde van April
deze advertentie te vinden:

„Door middel van de allerhoogste declaratie onder 30 Sept. 1798
in de openlijke Dagbladen bekend gemaakt, is toen een iegelijk
Pruissische onderdaan vrijgelaten geworden Haringsehopen uit te
rusten en te doen uitloopen, echter onder beding in acht te nemen
dat iedere uittezendene Haringbuijs in deze Landen moet gebouwt
zijn en zulks door de zogenaamde Bijlbrief moet blijken.

Met hÿgevoegde waarschouwing, dat degeenen, die tegen dit ge-
stelde voorschrift handelen, of hunnen naam tot uitrusting van
Buitenlandsche visscherij en inbrengen van vreemde haring bewijs-
baar leenen, niet alleen voor altijd van dit bedrijf zullen uitgesloten
wezen, maar ook met confiscatie van Schepen en Goederen en naar
bevind van zaken, nog zwaarder gestraft zullen worden.

Daar nu deze verordening, overeenkomstig inloopende aanklach-

1805 ten, op onderscheidene wijze uit het oog verlooren word, zoo word zulks hierdoor nogmaals tot eens ieders kennis gebragt, met uitdrukkelijke waarschuwing, dat tegens de contraventeurs in overeenkomst met dit verbod op het strengste zal gehandeld worden.

Aurich, den 27e April 1805.

De Koningl. Pruis. Oostvr.
Krijgs- en Domeinkamer''.

Men zou het dus zonder die vreemde passen moeten doen. Het Committé meende wel, dat de Pruisische regeering tot andere gedachten te brengen zou zijn, als onze Regeering toestond de haring door de Pruisische schepen gevangen, in de Republiek in te voeren; misschien was het voldoende als men die vrijheid gaf alleen aan de Pruisische schepen, welke in Holland gebouwd waren, doch hoe zou dat overoen te brengen zijn met het streven van het Committé en van alle reederij om den invoer van vreemde haring te weren?

Ten slotte bleek deze zaak een loos alarm geweest te zijn, want alle schepen, die in 1805 ter visserij gingen, hadden weer Pruisische papieren.

Tegen den tijd dat de haringschepen in zee zouden gaan wist het Committé te bewerken, dat de secretaris van Staat van Binnenlandsehe Zaken alle courantiers verbood iets in hun blad op te nemen wat betrekking had op het verkeer der schepen, zooals vertrek, aankomst, vangst, enz.

En nu zou men het nog maar weer eens wagen. Consent werd verleend te Vlaardingen aan:

Laurens Hoogendijk voor 6 schepen, Jan de Willigen en Hendr. Pieter van Heijst, ieder voor 4 schepen, Jacobus Hoogendijk, de Erven Korn. Bubbezon en Teunis Brobbel, Ary Hoogendijk en Dirk de Zeeuw ieder voor 3 schepen, Herms. van Leeuwen, Wouter van Rossen, Simon van Gijn, Pieter Wijnen, A. Voogd en Zoonen, A. v. Linden v. d. Heuvell, Adr. van den Ham, Klaas van Rossen, Jan Klink, Jan Dorsman de Willigen, Gillis Hoogendijk, ieder voor 2 schepen, Klaas van Rossen, Leend. v. d. Weijden, Joan George Betz, Pieter van Dijk, Mart. Spruit, Jacob Brouwer, Jac. den Baars, Van Roon en Vriens, Franc. v. d. Elst, Ary Brouwer, Jacob Bergwerf, Jacob Drossaart, Dirk Klink, Hendr. de Willigen, Timon Mojot, Joh. v. d. Kemp, Pieter v. d. Drift, Klaas Hoogendijk, Klaas Dorsman en Hugo Kalisvaart, ieder voor één schip.

Te Maassluis aan Mannekus, Beijer en Steur voor 7 schepen, Adr. de Jong, Jan Swartewaal en Jacob Patijn, ieder voor 3 schepen, Jac.

Verhoef, Ary v. d. Drift, Jac. v. Adrielem, Lambert Schelvisvanger, 1805
 Alb. Overman, ieder voor 2 schepen en ieder voor één schip: Adrianus de Jongh en L. Schelvisvanger, Ary v. d. End Steph.z., Hendr. v. d. End, Hendr. Schim v. d. End, Herms. Timmer, Jan van Arkel, Jac. Marcus, Ary van Bezooijen, Wed. G. Dirkzwager, Maarten Dirkzwager en Ary Roest.

Te Enkhuizen aan de Erven F. Verbrugge voor 2 schepen en aan S. Langendijk, Kleinhens en Schuit, Jac. Schuit en A. I. Slijper, A. F. Stoffels, A. J. Kluppel en A. Blok, en Simon en Jacob Kleinhens, ieder voor één schip.

Te De Rijp aan Aldert en Jan Boon en Bek en Boon, ieder voor één schip.

Te Delfshaven aan Pieter Kruijff voor 2 schepen en Jan Kruijff voor één schip.

Te Zwartewaal aan Jacob van der Sluijs voor 2 schepen.

Te Den Helder aan Pieter Kurff voor één schip.

Te Hoogvliet aan Dirk van 't Zand voor één schip.

Te Middelharnis aan Ary Kolff voor één schip.

De visscherij liep zonder ongelukken af.

In geheel hadden gevischt 127 schepen, waarvan 71 van Vlaar-
 dingen en 38 van Maassluis.

Het eenige feit van beteekenis was het volgende.

Een gaffelschuit van Middelharnis, varende onder Pruisische vlag, was in October door de Engelschen genomen en nu hadden de aan boord gebleven Hollandse visschers de drie Engelse matrozen, die op de „prijs” waren overgegaan, overmeesterd en ze overgegeven aan den commandant van een Hollandsch oorlogsschip, hetwelk voor Hellevoetsluis lag. De gaffelschuit was de Goeree binnengekomen en de visschers waren als helden gehuldigd, ook in de couranten. Het Gouvernement gaf de mannen zelfs een premie.

Het Committé bezag deze zaak met kalmen blik en was niet zoo geestdriftig gestemd, want er kwam nog bij dat de Engelschman de door hem gevangen genomen visschers reeds de vrijheid had gegeven en ze had overgezet op een Scheveningsche pink. Het verwachtte gewis nadeelige gevolgen voor de visscherij en daarom wendde het zich terstond tot den Raadpensionaris, die blijkbaar ook reeds het verkeerde van den ophef had ingezien, want hij verklaarde het Committé, dat hij reeds bevelen had gegeven om de drie gevangen Engelschen onmiddellijk te ontslaan.

1805 Aan de haringvisseherij hadden dit jaar deelgenomen:

van Vlaardingen	73 schepen
„ Maassluis	23 „
„ Enkhuizen	8 „
„ De Rijp	2 „

Totaal 106 schepen

Gevangen werd door:

Vlaardingen	1780 last
Maassluis	439½ „
Enkhuizen en De Rijp	119 „

2338½ last

d.i. per schip ruim 22 last.

1806.

Toen het Committé den 3en Maart zijn eerste bijeenkomst hield, 1806 moest voorzien worden in een vacature, ontstaan door het overlijden van Thade Pan, lid voor het departement Enkhuizen; de boekhouders aldaar kozen in zijn plaats Andries Jan Slijper.

Bij deze gelegenheid kwam de quaestie ter sprake voor welken tijd ieder lid van het Committé zitting had; de instructie liet deze zaak in het duister. In reederskringen werd beweerd dat een zitting voor twee jaar bedoeld was, maar de meerderheid van het Committé besliste, dat de leden voor het leven benoemd werden. Protesten bleven uit, trouwens men moest erkennen, dat het Committé steeds met grooten ijver en taet zijn taak had vervuld.

Al dadelijk werden de voornitzichten besproken, die de politieke toestand voor de visscherij opleverde. De Secretaris van Staat voor de Binnenlandse Zaken werd gepolst en deze verklaarde, dat de Republiek zich nog in zeer kritieke omstandigheden bevond en dat hij daarom niemand aanraadde zich „finaal” te bepalen tot het uitrusten van haringschepen.

Voor de versehe-vischvangst stond de zaak geheel anders, blijkens de hier volgende besluiten van de Engelsehe regeering.

„In de Raadkamer Whitehall 16 April 1806.

De Lords van Zijne Majesteits achtbaren Geheimraad.

Nadien aan deze Raadtabel is voorgesteld, dat verscheidene schepen onder Pruisische en andere vlaggen, gebruikt wordende ter visscherij en zulke visch versch ter markt brengende, aangehouden zijn door het Embargo van wegen Zijne Majesteits orders in de Raadsvergadering op Pruisische en andere schepen gelegd, is daaromtrent in gem. Raadsvergadering bevolen, dat alle vischschepen onder Embargo aangehouden, voerende Pruisische en andere vlaggen, gebruikt wordende ter vischvangst en dezelve versch ter markt brengen, op staande voet zullen ontslagen worden en toegelaten te vertrekken met hunne Equipage, Ladingen en Scheepsbehoefden en dat geen vischschepen van de voorgeselde descriptie hierna onder gem. Embargo zullen aangehouden worden.

De Hoognetb. Lords Commandeurs van Zijne Majesteits Schatkamer, de Lords Commandeurs der Admiraliteit, de Lord Opziender

1806 der vijf bevoorregte havens van Engeland hebben hier omtrent de nodige schikking gegeven, als aan hun respectievelijk toebehoorende.

(geteekend) Steph Costrell''

„In de Raadkamer Whitehall 23 Mei 1806.

Tegenwoordig de Lords van Zijne Majesteits Hoogachtbaren Geheim Raad.

Is op heden geordonneerd, dat alle vischsehepen onder Pruisische en andere vlaggen, ten oogmerk hebbende om versehe visch te vangen en dezelve versch ter markt brengende, niet zullen gemoles-teerd worden met hun scheepsvolk, lading en scheepsbehoefden, zullende alle sehepen van deze descriptie ongemolesteerd blijven.

En de Zeer Eerwaardige Lords Commissarissen van Zijn Majes-teits sehatkamer, de Lords Commissarissen der Admiraliteit en de Rechter van het Hooge Admiraliteitshof zullen de nodige bevelen hieromtrent geven, welke hun respectievelijk mogten toekomen.

(geteekend) W. Hawkener''

Maar voor de Maassteden was het om de haringvisseherij te doen, over die versch-visseherij bekommerden zij zich niet.

Hoewel de toestand er gansch niet op verbeterde, kondigde de president in de Mei-vergadering aan „dat sommige boekhouders zouden willen entameren om sehepen ter haringvangst onder den naam van kervers- en doggevaarders uit te rusten''; dus op dezelfde wijze als reeds twee jaren met goeden uitslag was gevolgd. Doch den 16en Juni des avonds te 10 uur, kreeg het Comité een spoedbericht van den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, Hen-drik van Stralen, waarin deze te kennen gaf, dat hij zich verplicht gevoelde er op te wijzen, dat het Gouvernement van gedachte was, dat de sehepen welke nog niet in zee waren, de havens niet moesten verlaten „ten einde geen prooij te worden van den algemeenen vijand, welke welligt meer dan ooit zou verlangen zich daarvan meester te maken''.

Bij nader onderzoek bleek, dat de ongerustheid werd veroorzaakt door een gebeurtenis in ons land zelf. Immers Rutger Jan Schimmel-penninek had als Raadspensionaris moeten aftreden om plaats te maken voor 's Keizers broeder, Lodewijk Napoleon, die den titel van Koning van Holland zou voeren. De Secretaris van Staat had op een diplomatiek diner, dat eenige dagen geleden plaats had en waarbij de Minister Verheull, alle Secretarissen van Staat en de voornaamste Fransche generals en ambassadeurs tegenwoordig waren, het ge-sprek gebracht op het uitvaren der haringssehepen en op zijn vraag

wat in deze het raadzaamst zou zijn, was het gezelschap eenparig 1806 van gevoelen en speciaal de Fransche ambassadeur, dat de schepen welke nog niet uit waren, binnen moesten blijven; evenwel moest men aan degen, die het toch wagen wilden, zulks toestaan.

Met den nieuwen regeeringsvorm, die ons land kreeg, gingen natuurlijk vele wijzigingen in collegiën, wetten, enz. gepaard. In dat van het Committé voor de Grootvisseherij bleven de werkkring en bevoegdheden dezelfde, alleen werd zijn naam veranderd in „Collegie van de Groote Visseherij van het koninkrijk Holland”. Wij zullen dus verplicht zijn die naamsverandering te honoreeren en spreken voortaan van het „Collegie”.

In het Collegie kwam al spoedig de wenschelijkheid ter sprake om, evenals zoovele corporatiën reeds gedaan hadden of nog zouden doen, zijn opwachting te maken bij den Koning, die bij zijn aankomst hier te lande op 18 Juni het Huis ten Bosh tot verblijf had rekozen. Stappen daarvoor werden gedaan bij den Ceremoniemeester van het Hof en na eenige dagen kwam het bericht, dat een commissie uit het Collegie op Zondag 6 Juli te 12 uur door den Koning zou ontvangen worden.

Men had dus den tijd om zich voor te bereiden. Men wilde niet met ledige handen komen; een memorie moest worden in elkaar gezet, waarin de waarde van de visseherij en vooral de haringvisseherij werd uiteengezet en als slot een bede om invoerrechten op haring en andere visch, die Frankrijk nog altijd hief, verlaagd of afgeschaft te krijgen. Hier volgt een afschrift van dat stuk.

„Sire! Het Collegie van de Groote Visseherij van Uw koninkrijk Holland neemt de vrijmoedigheid met gepasten eerbied en onderdanigheid Uwe Majesteit te naderen en aan dezelve voor te dragen:

Dat de Visseherij van den Haring door wijze wetten geregeld en waarvan het toezicht aan onze zorgen is toebetrouwd door de Ingezeten en dezer Landen, zoowel als de Cabbeljauwvisseherij van oudsher met veel succes is uitgeoefend geworden en het importante vertier van dezelve zoo binnenlands als buitenlands in geheel Duitsland, Vrankrijk, 't voormalig Brabant en Vlaanderen, alsmede naar Oostzee en de verafgelegene Oost- en Westindische coloniën, van het nutterste belang is voor den koophandel en navigatie. Ja een der voornaamste bronnen van welvaart voor een onnoemelijk getal van inwoners, die bij dezelve hun bestaan vinden, zoo zelfs dat in tijd van vrede de voordeelen daarvan somtijds onberekenbaar zijn geweest, waarom ook dezelve visseherij steeds op allerhande wijze,

1806 ook door het verleenen van praemiën door de Bestuurders van het Vaderland zijn en nog tot op heden worden aangemoedigt.

Om Uwe Majesteit het groot belang van dezen tak van welvaart voor de aandacht te brengen, dient kortelijk,

Dat tot den aanbouw en uitrusting der Haring- en Visschepen een groote quantiteit zout, hout, hennip en ijzer, zoo uit Portugal, de Oostzee en Duitsland met vele schepen naar dit land word gevoerd; door dezelve floreren de scheepmakerijen, zeildoekfabrieken, smederijen, de eijgenars der grienten en uitterwaarden, die het hoephout leveren en alle die in de onderscheide vakken arbeiden; de visscherlieden, die de haring en cabeljsaaw in de Noordzee en op IJsland gaan vangen, vinden daarin hun bestaan en wanneer de vangst voordeelig is, gaat het de eijgenars der schepen zeer wel.

Echter is deze tak, waardoor zoo veele duizenden hun bestaan vinden en voor Uw koningrijk Sire! zoo onberekenbaar nuttig, zedert eenige jaren werkelijk onderdrukt geworden, niet alleen door mislukking der visscherij, maar vooral door de voortdoring van den oorlog, waardoor de reeders van een groot aantal dier kostbare schepen zijn beroofd geworden, ja derzelyver ondergang is met allen grond te vrezen door de zware belastingen, die op den invoer van de gezouten en gerookte haring, alsmede op de gezouten en gedroogde visch in Vrankrijk, Brabant en verdere Landen thans onder het gebied van den Franschen Keijzer, zijn gelegd en van tijd tot tijd verhoogd geworden, zijnde die inkomende regten aldaar thans gestegen tot 22 livres per 100 pond, 't geen eiren f 37.— Hollands per ton beloopt, welke belastingen dierhalve genoegzaam gelijk staan met een finsal verbod.

Daar nu bij het Traetaat, hetwelk den 24e Mei dezes jaars te Parijs tussehen zijn Keijzerlijke Majesteit Napoleon, Keizer der Franschen en Koning van Italiën en vanwege de vergadering van Hun Hoog Morenden gesloten is, uitdrukkelijk wordt bepaald, dat er onmiddellijk tussehen de contracterende Mogendheden een Traetaat van Commerecie zal worden gesloten, volgens hetwelk de Hollandsehe onderdanen in de havens van Frankrijk en op deszelfs grondgebied ten allen tijden zullen behandeld worden evenals de Natie, dewelke het meest bijzonderlijk begunstigd zijn:

Zoo smeekt het Collegie van de Groote Visscherij voorn.d Uwe Majesteit om door Uw veelvermogenenden invloed bij den Grootmachten zoowel als Edelmoedigen Keijzer Napoleon te bewerken, dat deze enorme belasting op den Hollandschen haring en visch, worde opgeheven of althans zoo dragelijk gemaakt, dat die handel wederom

met succes kan worden uitgeoefend en daardoor de beide Natiën, 1806 op welke Uwe Majesteit zulk een nauwe betrekking heeft, meer en meer verbroederd en Uwe onderdanen welke in zulk eene groote meeningte door dezen handel bestaan, Uwe weldadige Regering moge zegenen.

Wij bidden den Opperbestuurder der Waereld, dat hij over Uwe Majesteit en deszelfs Koninglijk Huis en Geslacht, zijn milden zegen uitstorte en dat ons lang gefolterd Vaderland en ook in 't bijzonder onze vissecherijen onder Uwe Regering weder moge bloeijen, als in de dagen onzer voorvaderen, zoo zullen wij gelukkig zijn''.

Eindelijk was dan die heuglijke Zondag van den den Juli gekomen. De commissie uit het Collegie, aangewezen voor de huldebetooging, had zich in 't zwart gekleed, met driekante hoeden en den degen op zij. Om elf uur verlieten de hoeren de stad in een koets en dieht bij het Paleis in het Bosch gekomen zijnde, werd stapvoets gereden, terwijl de bode van het Collegie voorop liep. Bij de groote trap verlieten zij het rijtuig en werden toen geleid in de groote zaal, waar reeds vele commissies bijeen waren en telkens meer kwamen. Onze commissie telde er zoowat vijf en dertig.

Te één uur verscheen Zijne Majesteit in de Zaal. De commissie werd door den Minister van Britenlandsche Zaken, Van der Goep, aan den Koning voorgesteld met deze woorden: „Sire, j'ai l'honneur de présenter à Votre Majesté une commission du college de la Grande Pecherie”.

President Hendrik van der End hield toen de volgende toespraak:

„Sire! Le College de la Grande Pecherie du Roiaume de Hollande, s'acuitant d'un devoir indispensable a l'honneur d'approcher de Votre Majesté, tant en son nom, qu'en celui de tous les intéressés dans cette Branche maieure de la prospérité de ces Pays pour vous porter notre Hommage et vous exprimer la joie que nous ressentons de l'élevation de Votre Majesté au Trône de la Hollande.

L'Arbitre Souverain de l'univers fasse que notre chère patrie recouvre sous le règne prolongé et béni de Votre Majesté, son ancienne prospérité, qu'une paix désirée et solide soit bientôt le prix de Vos travaux et que le Roiaume confié à vos soins parvienne sous votre sage gouvernement au plus haut degré de bonheur et de gloire.

Nous avons pris la liberté Sire! de vous adresser à cette occasion un mémoire par rapport au Négoce de Haréng et de Poisson, contenant la grande importance de ce commerce et les griefs sous lesquels

1806 il est opprimé. C'est avec une confiance sans bornes que nous osons les présenter ces griefs à Votre Majesté et Vous prier avec ardeur de vouloir y remédier par tous les moyens convenables que Votre Majesté dans sa haute sagesse daignera y employer''.

Z. M. toonde zich voldaan en wilde reeds nu de bezwaren weten, die in de memorie vermeld waren.

Toen de Commissie daaraan gevolg gaf, was het antwoord van den Koning: „Wij zullen zien, wat daaraan te doen zal zijn''. Zoo althans vonden wij genotuleerd. Maar het antwoord zal wel in het Fransch gegeven zijn.

De Commissie had ook gezorgd voor een toespraak voor de Koningin. Het voornemen bestond ook die voor te lezen, maar ongelukkig was H. M. dien dag „onpasselijk'', (ziek, ongesteld heette in dien tijd *o n p a s s e l i j k*) en minister Van der Goes was wel zoo vriendelijk de geschreven toespraak voor H. M. in ontvangst te nemen. Ze was niet minder vleierend en hartelijk als die, uitgesproken voor den Koning; de lezer oordeele.

„Madame! Le college de la grande Pêcherie de la Hollande qui vient d'avoir l'honneur par l'organe d'une commission, nommée à cet effet dans son sein, de porter son Hommage à La Majesté le Roi, votre auguste Epou et de le féliciter avec toute la Patrie de son heureux Evenement *) au Trône voit encore augmenter cet honneur par la permission qu'il obtient de pouvoir aussi approcher de la Personne de Votre Majesté.

Que les aimables vertus et les grandes capacités que toute la Patrie reconnoit dans votre Majesté, vous fassent obtenir l'Amour et l'Affection d'une nation reconnaissante; que Votre santé soit inaltérée et Votre Bonheur non interrompu; que sous l'auspice de leur digne Mère vos augustus Enfans croissent en santé et qu'ils deviennent par des vertus éminentes les plus beaux ornemens de Votre Majesté et les plus sûrs garans du bonheur de ce peuple, Voilà, Madame! les souhaits sincères que nous osons former avec toute la Nation cette occasion mémorable''.

Den volgenden dag maakte het Collegie ook zijn opwachting bij den Minister van Binnenlandsehe Zaken Mollerus, zijnde de autoriteit, waarmede het Collegie in het vervolg zou hebben rekening te houden.

Wat nu die vleitaal betreft, we moeten daarvan het Collegie

*) De steller bedoelde zeker *avènement*.

geen bijzonder verwijt maken, in zoverre, dat vrij allen, die met den **1806** Koning en naderhand met den Keizer in aanraking kwamen, zich in denzelfden toonaard lieten hooren. Bovendien moeten wij ons trachten te verplaatsen in den algemeenen toestand, waarin toen het Nederlandsche volk verkeerde, en ons afvragen of het niet mogelijk is geweest, dat men werkelijk meende eindelijk onder het bestuur van een vorst een verbetering van den hoogst treurigen economischen toestand te gemoet te gaan. Napoleon was nog in zijn volle glorie en niemand in die dagen, en vooral niet in 1806, kon met zekerheid voorspellen dat zes jaren later een wereldgebeurtenis zou plaats vinden, waardoor Nederland weer zijn volle vrijheid weer zou terugkrijgen.

Ook dit jaar werden de voornemens om te gaan vissen op haring doorgezet.

Van Vlaardingen namen daaraan deel de reeders Laurens Hoogendijk met 6 schepen, Hendr. Pieter van Heijst, en de Erven Corn. Bubbezon met 4 schepen, Joan George Betz, Teunis Brobbel, A. van Linden van den Heuvell, Jan de Willigen en Simon v. Gijn, ieder met 3 schepen, Jan Dorsman de Willigen, Adr. v. d. Ham, Jan Klink en Zn., Ary Hoogendijk, Klaas van Rossen, Wouter van Rossen, Jac. Hoogendijk, Herm. P. v. Leeuwen en Pieter v. d. Drift, ieder met 2 schepen en Klaas Dorsman, Jacob Drossaart, Franc. v. d. Elst, Leend. v. d. Weijden, Hendrik de Willigen, Gillis Hoogendijk, Jacob Bergwerf, Dirk Klink, Ary Voogd en Zn., Timon Mojet, Herm. v. Leeuwen, Van Roon en Vriens, Mart. Spruijt, Dirk de Zeeuw, Klaas Hoogendijk, Ger. Vriens Lambz., Jac. den Baars, Pieter Wijnen, Pieter Goudswaard, Joh. v. d. Kemp en Ary Brouwer, ieder met één schip

Van Maassluis: Adr. de Jong, Mannekus, Beijers en Steur met 2 schepen en Jac. Berkel, Jan Zwartewaal, Wed. G. Dirkzwager, Jacob Marcus, Maarten Spaanderman, Bern. Draijer, Hend. Schim v. d. End, Ary v. d. End Stephz., Hendr. v. d. End, Jac. Patijn, Jac. Adrichem, Alb. Overman en Leend. Schelvisvanger, ieder met één schip.

Van Delfshaven: Jan Kruijff met 2 schepen en Pieter Kruijff met één schip.

Van Zwartewaal: Jac. v. d. Sluijs met 2 schepen, Dirk Koene en Corn. Kwak, ieder met één schip.

Van Enkhuizen: P. C. W. Mossel en Co. met één schip.

1806 Van De Rijp gingen vier schepen uit, waarvan de reeders niet genoemd worden.

De bemanning voor de schepen van Zwartewaal, Delfshaven en Enkhuizen werd te Vlaardingen beëdigd.

De teelt liep zonder ongelukken af. In het geheel kwamen 89 schepen in aanmerking van een subsidie van f 500.— Die som, in totaal f 44.500.— werd den reeders in het begin van het volgende jaar uitbetaald.

Zoo bleef de Regeering, niettegenstaande haar groote financiële moeilijkheden, de haringvisserij op zeer te waardeeren wijze steunen.

Noz een belangrijke gebeurtenis had in het midden van het jaar te Vlaardingen plaats gehad. Het was een dikwijls voorkomend verschijnsel, dat door onderlinge concurrentie en andere oorzaken bij den verkoop van de haring, niet die prijzen werden gemaakt, als mogelijk was bij een goede samenwerking. Een geldelijk verlies, soms van groote beteekenis, was daarvan het gevolg. Andere financiële tegenslagen werden in dien tijd ook vaak geleden door het geven van een te groot crediet aan de kooplieden; wat dikwerf nog uitliep op een totaal verlies door het bankroet van den debiteur.

De reeders te Vlaardingen meenden, dat zeer zeker thans het oogenblik gekomen was tegen de twee genoemde euvelen krachtig op te treden en dat was alleen mogelijk door een algemeene samenwerking. Den 24n Juli teekenden een vijftal reeders ten overstaan van notaris Pieter Verkade een contract, dat een groote wijziging in de manier van den haringverkoop bracht en tevens een regeling om met goed succes tegen de slechte betalers op te treden. In de eerste plaats werden negen comraissarissen benoemd, die het bestuur of de directie zouden voeren. Het waren Abraham v. Linden v. d. Heuvel, Hendrik Ludwijn v. Linden v. d. Heuvel, Jan de Willigen, Tennis Brobbel en Hendrik Pieter van Heijst, en deze laatste optredende voor zoo wat alle boekhouders van Vlaardingen.

In de eerste plaats werd overeengekomen dat alle haring, die door de schepen van contractanten werd aangebracht, zou worden verkocht door een commissie van negen leden, uit hun midden benoemd, n.l. Johan George Betz, Jan de Willigen, Tennis Brobbel, Jacob Drossaart, Pieter Wijnen, Abraham v. Linden v. d. Heuvel, Jacob den Baars, Pieter v. d. Drift en Gerardus Vriens Lambz. Deze com-

missarissen zouden van den dag af, dat het contract geteekend was 1806 — 24 Juli — tot zoo lang alle haring van de teelt 1806 verkocht was, elken morgen van 11 tot 12 uur in een te huren lokaal te zamen zijn, om na bevind van zaken te bepalen den prijs, waarvoor de haring verkocht mocht worden. Bij dat vaststellen van den marktprijs konden ook de boekhouders meespreken en meestemmen, wanneer zij haring aan den wal hadden, die nog niet verkocht was; deze stemming geschiedde hoofdelijk.

Een uitzondering werd gemaakt voor de groene haring, welke de betrokken boekhouder zelf publiek of uit de hand kon verkoopen; ook de wrakke haring bleef vrij, mits de zelve niet verkocht werd beneden den prijs, waarop de haring op het tijdstip van den publieken of onderhandseken verkoop door commissarissen gesteld was; overtreding daarvan werd gestraft met een boete van f 10.— per ton.

De haring moest aan „een legelijk daarom aanvraag doende kooplieden worden afgeleverd, om dezelve in contante gelden te voldoen, te weten: de volle, maatjes en yle haring op drie maanden en de kleinzoutharing op vier maanden, respectievelijk met een percent korting”.

Wanneer er twijfel bestond aan de credietwaardigheid van den koopman voor een betaling over drie of vier maanden, werd zoo noodig bij meerderheid van stemmen door commissarissen uitgemaakt of de verkoop al of niet zou doorgaan. In zulk een geval zou ook met een soliden borg kunnen worden volstaan, wanneer commissarissen met den aangewezen borg genoeg nemen.

Deze wijze van voorzorg voor een richtige betaling zou niet gelden voor de zoogenaamde parlevinkers en andere kooplieden binnen de stad Vlaardingen, die de haring bij kleine hoeveelheden kochten; commissarissen hadden het recht die menschen hetzij contant, op de maand, zes weken of drie maanden zooveel haring te verkoopen, „als zij in gemoede en ten meesten voordeele van de contractanten zouden oordeelen”.

Den boekhouder zou het verder vrijstaan om ten zijnen laste aan den koper van zijn haring een meerdere korting bij betaling op korteren termijn te geven; maar dat zou niet meer mogen bedragen dan twee percent voor zes weken en drie percent voor contant.

De boekhouders, die tegelijk koopman waren, zouden de vrijheid behouden, wanneer zij haring behoeften en hun schip met een lading was aangekomen, die haring van hun eigen schip te nemen tegen den dagprijs en zoo het vaartuig vóór de zetting was aangekomen, dan voor den prijs, welke commissarissen dien dag zouden stellen.

1806 Wanneer één of meer partijen op een dag niet geleverd, dus niet verkocht waren, zou die haring den volgenden dag het eerst voor verkoop in aanmerking komen; een uitzondering zou echter gemaakt worden voor de haring, die de boekhouder als koopman zelf wenschte te houden. Ieder boekhouder moest zijn eigen, door commissarissen verkochte haring zelf afleveren, de rekening daarvan op zijn eigen naam schrijven en de gelden zelf incasseeren.

Als het geld niet op tijd binnenkwam, moest de boekhouder daarvan binnen acht dagen aan commissarissen opgeven en hun dan procuratie geven, tenzij de boekhouder zelf wenschte te procedeeeren.

Wanneer de koper in gebreke bleef te betalen, werd de betrokken boekhouder schadeloos gesteld door een hoofdelijken omslag voor alle contractanten en wel in verhouding tot de „generale beschouwing”, waarvoor ieder boekhouder bij commissarissen aange-teekend stond. Op die wijze zouden alle „bankrotten” gedragen en betaald worden.

Hoe was het nu mogelijk fraude te voorkomen; te zorgen, dat spitsvondige boekhouders toch door de mazen van het net kropen? Vooreerst door te bepalen, dat onder welk voorwendsel ook, bij verkoop op drie maanden meer dan één percent, op zes weken twee percent en bij contant hoogstens drie percent korting te geven; voor elke ton, waarbij hooger percentage korting werd toegestaan, zou f 50.— boete geëischt worden ten voordeele van de combinatie en die bepaling zou nog toegepast worden, als de overtreding eerst binnen den tijd van één jaar na de leverantie werd ontdekt.

Aan commissarissen was het recht toegekend om den verdachten boekhouder „bij Eede te doen zweeren” dat aan hem directelijk de bepaalde somma was voldaan, zonder dat daarbij eenige indirecte handel had plaats gehad.

Alle boekhouders waren wel gedwongen geweest zich in de combinatie te laten opnemen, want in het contract was ook opgenomen het verbod aan commissarissen om eenige haring te leveren aan de boekhouders-kooplieden, die buiten het verband stonden. En dat zelfde verbod gold ook voor de contractanten-boekhouders; zij mochten niet leveren door „de eerste, tweede of meerdere hand, directelijk of indirectelijk” aan de buitenstaande boekhouders, die gewoon waren als commissionair op te treden voor koopers buiten de stad.

Bij eventueele quaesties zouden arbiters beslissen, elke partij zou een rechtsgeleerde tot scheidsrechter kiezen en deze twee een derde benoemen. Van die uitspraak zou geen hooger beroep mogelijk zijn.

De kosten, welke uit het contract voortvloeiden, ook die van eventuele procedures, kwamen ten laste van de gezamenlijke contractanten. 1806

Aan de haringvisserij hadden dit jaar deelgenomen:

van Vlaardingen	71 schepen
„ Maassluis	16 „
„ De Rijp	4 „

Totaal 91 schepen

Gevangen werd door:

Vlaardingen	2425 last
Maassluis	392½ „
Enkhuizen en De Rijp	82½ „

Totaal 2900 last

d. i. per schip 31 last 12 ton.

Het was dus een betrekkelijk gunstig jaar.

1807.

1807 Onze lezers zullen zich al licht hebben afgevraagd, waaraan het was toe te schrijven, dat Engeland na 1798 over het algemeen tegenover de Hollandse visschers een bijzondere houding aannam, die het vissen wel moeilijk, maar toch niet geheel en al onmogelijk maakte. Gedoogde de Engelsche regeering niet de zoutharingvischerij, als leverende een product voor den handel met het buitenland, de kustvischerij van een aantal dorpen van den Zijkant, de kerf- of doggevischerij van Vlaardingen, Maassluis, Enkhuizen en De Rijp liet zij daarentegen na genoemd jaar wel toe; de versche visch onontbeerlijk achtende in de kommelvolle omstandigheden, waarin de Hollandse visscherijplaatsen verkeerden.

Op die moegaande houding nu van Engeland heeft grooten invloed gehad de voormalige stadhouder Willem V. Om dat te bewijzen moeten wij een klein uitstapje doen en een tweetal brieven aanhalen, die de Prins tot het Engelsche gouvernement richtte, nadat in 1798 door de Engelsche marine een twintigtal schuiten van de Scheveningsche vloot genomen, als buit weggevoerd en de bemanningen in Engeland in de gevangenis had opgesloten.

Scheveningen riep nu de hulp in van den Prins, die zich toen ter tijde te Londen ophield, en die hulp werd spoedig verleend.

Eerst droeg de Prins zijn minister baron Van Nagell op, bij de Engelsche regeering stappen te doen om de visschers in vrijheid te stellen, en toen de gewenschte uitslag niet werd bereikt, schreef Zijne Hoogheid aan minister Grenville.

Hampton Court, 27 Oct. 1798.

Mylord,

Eenigen tijd geleden hebben de visschers van Scheveningen, die als een maatregel van voorzorg met hun schepen gevangen genomen zijn, zich tot mij gewend om hun vrijheid te verkrijgen en mijn tusschenkomst verzocht.

Ik heb den heer Van Nagell verzocht stappen te doen in hun belang; tot heden zijn deze vruchteloos geweest en ik begrijp zeer goed, dat in een tijd, waarin de vijand dreigt een inval te doen en waarin de menschen en hun schepen gebruikt zouden kunnen worden voor een dergelijke expeditie, zelfs tegen hun wil in, het noodig zou kunnen zijn, ze gevangen te houden, maar thans, nu de vloten van Z. M. van Brittannië de Franschen buiten staat hebben gesteld aan

dergelijke ondernemingen te denken, waag ik het opnieuw de invrijheidsstelling van die arme menschen, evenals van andere Hollandsche ingezetenen te vragen, die gevangen genomen zijn, terwijl zij aan het visschen waren; maar indien het ongelukkig nog niet mogelijk is de vrijheid te geven aan al de Hollandsche Vissehers, dan neem ik de vrijheid te verzoeken, dat ten minste zij, wier namen voorkomen op de lijst, die hierbij gaat, uit hun gevangenschap ontslagen worden en aan hun gezin worden teruggegeven, en dat als 't kan, men hun toesta, hun booten en hun netten en andere visscherijbenoedigheden mede te nemen, die alleen hun middel van bestaan zijn.

Uwe Excellentie zal zich niet verwonderen, dat ik mij bijzonder interesseer voor die arme lieden, want Zij zal zien in de lijst, die ik hierbij voeg, dat het dezelfde menschen zijn, die mij en mijn gezin naar Engeland hebben overgebracht in den tijd van den inval der Franschen.

Ik verzoek Uwe Excellentie wel mijn verzoek ten gunste van mijn landgenooten en in 't bijzonder ten gunste van de Scheveningsche ingezetenen, wier namen op de lijst voorkomen, onder de oogen van Zijne Majesteit te brengen.

Ik zal mij zeer gelukkig achten, als mijn tussehenkomst nuttig kan zijn voor die ongelukkigen en het is met de meeste hoogachting dat ik ben

Mylord,

Van Uwe Excellentie
de zeer onderd. dien.
W. Pr. v. Oranje''.

En de arme visschers kwamen vrij. Maar — er was nog een zestigtal opgesloten in de zoogenaamde prison-schepen. Ook deze zouden door den Prins uit hun gevangenschap verlost worden.

Den 26en Januari 1799 schreef Zijne Hoogheid te Londen aan lord Grenville.

„Mylord,

Eenige dagen geleden ontving ik van eenige ingezetenen van het dorp Scheveningen een brief, waarin werd gevraagd, dat ik de vrijheid zou nemen, Zijne Majesteit te verzoeken wel de gevangen inwoners van Scheveningen in vrijheid te willen stellen, die zijn opgesloten aan boord van de prison-schepen, welke zich dicht bij Chattam bevinden. Ik laat hier de lijst volgen van de gevangenen. Zij ver-

1807 keeren geheel en al in hetzelfde geval als die, welke in de gevangenis van Norman Cross waren opgesloten en welke Zijne Majesteit de goedheid had te ontslaan. Ik verzoek Uwe Excellentie wel deze lijst onder de oogen van den Koning te brengen. Ik zou mij zeer gelukkig achten, als Zijne Majesteit de goedheid wilde hebben hen vrij te laten.

De bewoners van Scheveningen zouden nog verder wenschen, dat Zijne Majesteit de goedheid hadde hun de visschersbooten terug te geven, die hier bewaard worden en aan de gevangenen, die zich op de prison-schepen bevinden, toe te staan, die schepen naar Holland mede te nemen en indien zulks niet kosteloos zou kunnen geschieden, dat men dan een prijs wilde bepalen, waarvoor zij de schepen zouden kunnen terugkopen en voorts, dat het hun veroorloofd werde de visseherij uit te oefenen, zooals zij die gedurende het begin van den oorlog hebben uitgeoefend tot den vorigen zomer. Ik weet niet, of er eenig bezwaar is, hun dit verzoek toe te staan, maar ik kan van hen getuigen, dat het menschen zijn, die de goede zaak zeer zijn toegedaan, die geen ander handwerk hebben dan de visseherij en die tot den bedelstaf zullen worden gebracht, als zij de visseherij niet kunnen uitoefenen. Ik verzoek Uwe Excellentie mij de meening van Zijne Majesteit in dat opzicht te doen kennen; en indien Zijne Majesteit de goedheid zou kunnen hebben, die ongelukkige visschers vrij te laten en de schuiten terug te geven aan de eigenaars of hun toe te staan ze terug te koopen, zou het zeer doelmatig zijn, dat de gevangenen werden gebruikt om die schepen te bemannen en er naar Holland mede terug te keeren. Ik voeg hierbij een lijst van de stuurlieden der schepen, welke aangehouden of vernield zijn.

Ik maak van deze gelegenheid gebruik, Uwe Excellentie bij hernieuwing de verzekering te geven van mijne hoogachting, waarmede ik ben

Mylord,

Van Uwe Excellentie
de zeer onderdanige en zeer gehoorzame
dienaar:

W. Prins van Oranje.

Uit dit tweetal brieven, waarvan wij de afschriften in het Huisarchief van H. M. de Koningin mochten vinden, blijkt wel duidelijk, dat de voormalige Stadhouders in zijne ballingsehap te Londen, de Hollandsche visschers is blijven beschermen. Hij was de goede genius, door wien het mogelijk werd de visseherij nog eenige jaren, zij het

dan ook onder zeer moeilijke omstandigheden en op beperkte schaal, 1807 voort te zetten.

Zeker, uit bovenstaande brieven blijkt wel, dat de Vorst in het bijzonder voor de belangen van de Scheveningers optrad, maar daarvoor was meer dan één reden. Zij waren het, die hem met hun pinken naar Engeland in veiligheid brachten, en dit vergete men vooral niet — geen enkele visschersplaats had bij den aanval van de Engelschen op de Hollandsche visschersvloot in 1798 zóó geleden als Scheveningen.

Maar van zelf moest de tegemoetkomende houding van de Engelschen jegens de Scheveningsche visschers van goeden invloed zijn op de gedragslijn, die het Engelsche gouvernement aannam voor de visschers van den geheelen Zijkant, ook voor die van de Maas.

Recht duidelijk is ons echter niet, hoe men de haringvisserij onder het mom van kerf- of doggevisserij jaren achtereen heeft kunnen blijven uitoefenen, zonder dat de Engelsche marine het bedrog bemerkte. Wat wij veronderstellen is, dat de Engelschen van dat alles wel degelijk op de hoogte waren, maar oogluikend dit spelletje hebben laten begaan.

Onder de „nieuwigheden”, die uit de nieuwe staatsregeling van 1806 werden ingevoerd, behoorde ook deze, dat het Committé voortaan zou heeten *Collegie van de Groote Visserij van het koninkrijk Holland*. Samenstelling en werkring bleven geheel dezelfde.

Eigenaardig was ook het Regeeringsbesluit van 23 Februari 1807, hetwelk verbod in den vervolge officieele stukken te doen eindigen met de formule: „Waarmede wij U bevelen in de heilige bescherming Godes”. Daarvoor kwam in plaats het voorschrift, als men zich wendde tot Ministers of Groot-officieren, in de aanspraak te gebruiken „Hoog Edel Gestrenge Heer” en op het adres te plaatsen „Excellentie”.

In het begin van 1807 moest het Collegie weder een van zijn leden missen. Willem Bek, vertegenwoordigende het departement De Rijk, had wegens hoogen leeftijd en opziende tegen het herhaaldelijk reizen naar Den Haag, zijn ontslag genomen; De Rijk koos toen in zijn plaats zijn zoon, Cornelis Bek.

Het oude gebruik, om den voornaamsten regeeringspersonen presentharing aan te bieden, door het Committé indertijd zoo verfoeid,

1807 dat in de notulen van die afkeuring in krasse termen melding moest worden gemaakt, was met het begin van het koningschap toch weer door het Collegie in eere hersteld. In de Maartvergadering kon de voorzitter met groote voldoening constateeren, dat het vorig jaar niemand vergeten was.

Niettegenstaande de oorlog steeds voortduurde, waren in April toch reeds verscheidene schepen ter kabeljauwvisserij uitgezeild en ditmaal onder Kniphauzer vlag en papieren, afgegeven door graaf Willem Gustaaf Frederik van Rhooen, die in die dagen bezitter was geworden van de heerlijkheid Kniphausen en Varel.

De reeders, die voornemens waren hun vaartuigen voor de haringvisserij uit te rusten, maakten van de gelegenheid, dat de graaf zich te 's-Gravenhage ophield, gebruik om van hem dezelfde gunst te mogen erlangen voor hun haringsehepen, wat hun door den graaf dan ook verleend werd voor 60 à 70 vaartuigen.

Door Napoleon Bonaparte's veroveringen had de kaart van Europa langzamerhand een heel ander aanzien gekregen, en zoo was o.a. ook Oost-Friesland bij het koninkrijk Holland gevoegd. En de reeders van Emden, die ook aan haringvisserij deden, en van verre hadden gadeslagen, wat de regeering van Holland al eeuwen lang voor de instandhouding van die visserij door placaten en subsidies had gedaan, besloten op audiëntie bij den Koning te gaan, om te trachten dezelfde ondersteuning deelachtig te worden als de Hollandsehe collega's. Zij hadden een viertal wenschen: 1°. een subsidie van 300 rijksdaalders voor elk haringschip, gelijk vroeger door Zijne Pruisische Majesteit was toegestaan; 2°. zekerheid, dat zij niet door Z. M.'s schepen of troupes bij het uitloopen gehinderd zouden worden; 3°. verlof om haring en labberdaan naar en door het koninkrijk Holland, als ook naar de Wezer, Elbe en Oostzee te verzenden; en 4°. zekerheid dat hun schepen geen gevaar zouden loopen door Fransche kruisiers genomen te worden. In Mei voerden zij hun voornemen uit; ze werden vriendelijk door den Koning ontvangen, maar kregen, nadat zij hun wenschen hadden voorgedragen, tot bescheid, „dat Emden vooralsnog maar konde aangezien worden als een land, dat provisioneel in bewaring werd gehouden". Zij kregen laten nog schriftelijk bericht krachtens het Kon. Besluit van 20 Mei „dat zij hunne gevangen Haring en Labberdaan naar neutrale plaatsen en ook naar dit Koninkrijk konden verzenden, met dien verstande nogtans, dat voor zoo veel dit laatste de aanvoer herwärts namelijk betreft in dit

Rijk, hunne visch als vreemde zal worden geconsidereert en onderworpen worden aan de wetten en bepalingen, dieswegens bestaande en in observatie zijnde". Een antwoord, dat de Hollandsehe collega's wel zeer naar den zin zal zijn geweest. 1807

Het is algemeen bekend, dat Lodewijk Napoleon werkelijk bezielde was met de gedachte alles te doen wat hem mogelijk was, voor de opheffing uit den staat van verval, waarin ons land door den aanhoudenden oorlog meer en meer was gekomen. Hij trachtte op alle wijzen op de hoogte te komen van den waren toestand der bedrijven en wat betreft de visscherij, valt hieromtrent het volgende mede te deelen.

Bij gelegenheid dat de Koning een bezoek bracht aan de stad Enkhuizen en daar de haringsschepen in de haven opmerkte, onderhield hij zich ook met het lid van het Collegie, dat zitting had voor het departement Enkhuizen en toen de Vorst zoo ter loops een en ander hoorde omtrent de haringvisscherij, verzoekt hij dringend aan zijn leidsman, hem een uitvoerige beschrijving toe te zenden over de visseherij in het algemeen en de haringvisscherij in het bijzonder; „over de aard en natuur der visseherij, over deszelfs bestuur, over de oorzaken van deszelfs verval en over de middelen tot herstel".

Uit besecheidenheid en misschien ook wel omdat deze opdracht hem wat zwaar viel, bracht de gedeputeerde uit Enkhuizen deze taak over aan het geheele Collegie. Met groote waardeering werd het verlangen van den Koning door de leden, die in de Meivergadering bijeen waren, aangehoord en dadelijk werd besloten alle krachten in te spannen om in de memorie een juist beeld van de visseherij te geven. En de leden hebben werkelijk hun best gedaan. Het stuk dat naar den Koning ging, telde niet minder dan 15 folio's of 30 bladzijden. Door dien grooten omvang zijn wij niet in staat het hier textueel weer te geven; evenwel zullen wij hier en daar een greep doen naar wat ons belangrijk of wetenswaardig toeschijnt.

Geschiedschrijvers vertellen ons dat aan het einde van de 13e eeuw de Hollanders reeds op haring vischten. In dien tijd hielden de haringsscholen zich voornamelijk op onder de Deensehe kusten. In de 15e eeuw verplaatste zich de haring naar de Schotse Noordkust tot Zuidwaarts bij Yarmouth en is daar tot heden gebleven.

Aan het einde der veertiende eeuw begon de Hollandsehe haring een goeden naam te krijgen, vooral door de bekende uitvinding van Willem Beukelszoon te Biervliet. Karel V met zijn zuster Maria Koningin van Hongarije te Biervliet zijnde, „heeft der ziele van

1807 Willem Beukelszoon alle zaligheid toegewenscht'', schrijft het Collegie.

De stad Hoorn leverde in 1416 het eerste haringnet en vanaf dat tijdstip begonnen ook Enkhuizen en De Rijp en meer plaatsen in Noord-Holland zich op de haringvisserij toe te leggen. Weer later zijn de Maassteden Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Den Briel en Maassluis gevolgd.

Ook vooral door medewerking van de landsregeering, heeft de Hollandse haring haar goede reputatie vijf eeuwen lang stand gehouden.

In het midden van de 18e eeuw en wel sedert 1759 begon de haringvisserij te kwijnen en men wist toen van overheidswege door premieën haar ondergang te verhoeden. „De haringvisserij'', zegt het Collegie, „is een vervrolijking des levens, het uitgaan der buizen is een algemeen vergenoegen. Het aankomen van de haringschepen is gelijk aan de verschijning van een algemeen weldoener, die met gejuig wordt ingehaald. De trek naar den haring is als die naar een verkwikkenden balsem, welke de zee opgeeft, naardien hij der gezondheid bevorderlijk en een geneesmiddel voor verscheidene ongesteldheden is. De smaak voor den haring schijnt het menschelijk gestel zoo eigen te zijn en te blijven als die van het brood''.

In den bloeitijd is de haringvloot wel 1500 à 2000 vaartuigen sterk geweest. Toen waren voor die 2000 schepen 28000 bootsgezellen noodig, voegt men bij dat getal de werklieden, die de schepen bouwden, die ze met vleet en al uitrustten, die hielpen om de haring tot de consumenten te brengen, dan kreeg men wel een leger van 100.000 menschen, die in ons land door de haringvisserij een goed bestaan vonden.

De Overheid werkte door het maken van allerlei wetten en verordeningen mede; verleende de haringvloot door buiseonvoijers een krachtige bescherming op zee tegen kapers en gaf het bestuur en toezicht over al wat de haringvisserij betrefte in handen van een Collegie „dat vonnisde in zaken de haringvaart betreffende bij uiterlijk gewijsde zonder hooger beroep. Wel bestond dat Collegie niet uit direct belanghebbenden bij de haringvisserij — uit reeders — maar de leden waren toch deskundig en stonden hoog in aanzien. Er was een Noorder- en een Zuiderkwartier, en in dit laatste hadden zitting burgemeesters uit Delft, Rotterdam, Schiedam en Den Briel. Enkhuizen vormde het Noordelijk kwartier. Er waren 5 penningmeesters, die jaarlijks als vergoeding een som van f 6400.— te verdeelen kregen. In 1795 werd dat Collegie ontbonden.

In de 18e eeuw kwam het verval. Waren in de eerste helft dier 1807 eeuw nog ruim 200 schepen, die ter haring voeren, omtrent 1750 was het aantal nog slechts 160 à 170 en daalde tot het begin der 19e eeuw nog steeds en in de laatste 10 à 12 jaren waren er niet meer dan 75 à 80 uitgegaan.

Als oorzaak van het verval wordt opgegeven voorcerst de oorlogstoestand. Schepen, die door den vijand werden genomen, moesten voor hoogen prijs worden teruggekocht. Lust tot nieuwen aanbouw in deze omstandigheden was er niet en vele schepen bleven ongebruikt in de havens liggen, en gingen in zeewaardigheid steeds achteruit.

Maar er waren ook andere oorzaken, zooals de groote duurte van het materiaal, dat voor den bouw en de uitrusting der schepen noodig was; het groote crediet op lange termijnen van betaling, die de haringhandelaars aan de afnemers in het buitenland moesten geven; en ook het feit dat in vroeger tijd in het najaar in Diepwater onder de Engelsche kust nog veel haring kon gevangen worden en thans de visserij vroeger moet eindigen.

Toch werden in sommige oorlogsjaren nog beduidende vangsten gemaakt, b.v. in het voorgaande jaar werd nog 40.000 ton aangebracht, waarvan $\frac{3}{4}$ naar het buitenland ging. Als men alle haring-schepen uitrustte, zou men komen tot hoogstens 140 huizen of hoekers.

Nadeel werd ook ondervonden van Duitsehe zijde. De Koning van Pruisen b.v. had bij besluit van 30 Sep. 1798 de Hollandsehe haring zwaar belast met het doel de Oost-Friesche Haringvisserij Compagnie te beschermen.

De premiën, welke jaarlijks aan de reeders van de haringschepen werden toegekend, die getuigden van den ernstigen wil van de Regeering om mede te werken, waren gebleken niet voldoende te zijn om de haringvisserij weder in haar bloeienden toestand van voorheen te brengen. Aanbeveling zou het vooral verdienen het verbruik van haring in het land zelf te bevorderen. Dat zou kunnen „wanneer goedgevonden wierd de haring een plaats te geven onder de gewone voedzels op de oorlogschepen en in de Arm- en Wees- en andere Godshuizen van dit Koninkrijk en deze schikking met hoog gezag kon worden ondersteund”.

Een betere toestand zou aanbreken, wanneer de koophandel zich zou zien bevrijd van drukke kosten en als er „geruste” tijden kwamen en „een herleving van den geest van vriendschap en een samenstrengeling der banden van eensgezindheid onder de Natiën”. In

1807 dat laatste geval zoude gewisselijk schaarsheid en gebrek, weder in vervulling en overvloed verkeren, welke gewoon zijn de prijzen van alle noodwendigheden op eenen matigen voet te brengen. Dan zouden ook geen schepen meer worden geroofd, waardoor de reederijen hun geheele kapitaal hebben verloren en haar nering niet meer kunnen voortzetten. Het bootsvolk zou dan ook niet in een langdurige gevangenis zuchten en bij thuiskomst zijn huisgezin tot den bedelstaf gebragt zien''.

Het stuk besluit aldus: „De algemeene wensch der natie, haar vurige verzuchtingen, welke zij ten Hemel opzend aan den Almachtigen Opperregeerder van het geheleal om de zegeningen van den vrede weder uit te storten, moge dan eerlang verhoord worden''.

De lust om dit jaar ter haringvisseherij te gaan was althans te Vlaardingen, veel minder dan vorige jaren; het was niet zoo zeer het gevaar ter zee dan wel de buitengewone duurte der materialen en scheepsbehoefden, die de reeders verplichtte hun schepen in de haven te houden.

Nu de haringsschepen onder den naam van kervers- en doggevaarders uitgingen, had de Wet van 1801 op enkele punten wijziging noodig; vooral waar het ging om het aantal netten, dat aan boord mocht zijn. Het Collegie had voor die wijzigingen reeds in het begin van het jaar maatregelen genomen. Daarvan was het gevolg een Kon. decreet van 13 Mei, dat de schepen niet aan een bepaald aantal netten bond en verklaarde „dat de alzoo gevangen en aangebrachte haring zal worden geconsidereerd, niet als kerfharing, maar als volgens de Wet op de Groote Visseherij behandelde haring en dienvolgende alsmede overeenkomstig dezelve Wet zal worden gekeurd, gepakt en gebrand en met de vereischte certificaten voorzien''.

Van Vlaardingen gingen in zee van Jan de Willigen 5 schepen, van Teunis Brobbel, Laurens Hoogendijk, Jacob Hoogendijk, Joh. G. Betz en Simon van Gijn, ieder 3 schepen, van Ary Hoogendijk, de Wed. Jan Klink, Dr. Adr. v. d. Ham, de Erven Corn. Bubbezon, Klaas v. Rossen en Hendr. P. van Heijst, ieder 2 schepen, en van de volgende ieder één schip: Abr. v. Linden v. d. Heuvell, Hendrik L. v. Linden v. d. Heuvell, Klaas Dorsman, Dirk Klink, Jacob Bergwerff, Wouter v. Rossen, Pieter v. d. Drift, Hendr. v. Roon, Jacob Drossaart, Franc. v. d. Elst, Dirk de Zeenw, Jacob v. d. Sluijs, Jan Dorsman de Willigen, Wed. Hendr. de Willigen, Gillis Hoogendijk,

Ary Brouwer, Ger. Vriens, Corn. Kwak, Pieter Speleveld, Mart. 1807 Spruit, Joh. v. d. Kemp, en Klaas Hoogendijk.

Van Maassluis 4 schepen van de firma Mannekus, Beijers en Steur, 3 schepen van M. J. Spaanderman en 1 schip van Adr. de Jongh, Maarten Dirkwager, Hendr. Schim v. d. End, Jacob Markus, Jan Zwartewaal, Js. van Adriechem, Jacob Berkel, Jacob Patijn en J. Willemse en Co.

Enkhuizen en De Rijk waagden hun schepen niet meer; Enkhuizen was in 1806 reeds achtergebleven.

Er scheen dit jaar niet alleen aan den Zijkant, maar ook te Maassluis veel animo geweest te zijn voor de verschharingvisserij; er kwam daar althans een Maatschappij van verschharingvisserij tot stand, welke zes schepen uitzond; stuurlieden daarvan waren Jacob Parlevliet, Leendert v. d. Plas, Jan v. Duin, Dirk Mooijkind en Jan Vink; naar de namen te oordeelen waren het visschers, die te Katwijk thuis behoorden.

Deze schepen vischten alle met 36 netten.

Gedurende de teelt 1807 namen aan de haringvisserij deel:

van Vlaardingen	55 schepen
„ Maassluis	16 „

Totaal 71 schepen

Gevangen werd door Vlaardingen 576½ last

„ Maassluis 123 „

Totaal 699½ last

Alzoo per schip ruim 9 last en 12 ton.

Als premie werd uitgekeerd aan degenen, die met 40 of meer netten gevischt hadden f500.—. Van de 71 schepen hadden er elf 6 tot 30 netten aan boord gehad; deze werden betaald naar verhouding van het aantal netten. In het geheel keerde het Rijk ditmaal f31.900.— uit.

1808 De wispelturige Koning van Holland wisselde meer dan eens van residentie. Na zijn verblijf in Den Haag, gedurende een jaar, vestigde hij zich voor eenigen tijd te Utrecht, om daarna het paleis op den Dam in de hoofdstad des lands te betrekken.

Het Collegie volgde evenals andere bestuurscolleges den Vorst en zoo vinden we in Mei 1808 zijn leden te Utrecht bijeen. Het was weer de maand, waarin een besluit moest vallen omtrent het al of niet uitrusten van de haringvloot. Ditmaal vond de Minister van Binnenlandsehe Zaken, daarover gehoord, geen bezwaar, mits de schepen onder neutrale vlag voeren, evenals het vorige jaar. 14 Mei kwam er wel een bericht uit Scheveningen dat de Engelsche regering een besluit had genomen, dat zeer gunstig heette voor de haringvissehers, maar bij onderzoek bleek het, dat het bewuste besluit alleen betrekking had op de verschevischvaart en op de zoogenaamde kantvisseherij.

Desniettemin kwam den 17en Mei het Kon. besluit om tot de uitrusting der haringsehopen als kerf- of doggevaarders over te gaan.

Den 26en Mei volgde nog deze Koninklijke boodschap: „dat de visseherssehopen, welke zullen verlangen ter haringvangst uit te varen onder Papenburgsche vlag, zullen kunnen vertrekken; dat zij successivelijk de een na den ander uitzeilen en zich onder de overige vissehers zullen voegen; dat zij zich met niets anders zullen bemoeien, als met hetgeen de haringvangst betreft en dat bijaldien, in weerwil van het uitdrukkelijk verbod, hetwelk hun zal worden gedaan, zij nogthans Engelsche koopwaren of andere verboden voorwerpen in de havens van dit Rijk willen invoeren of tegens de bestaande wetten en voorzieningen handelen, zij in dezelve havens niet geadmitteerd en met gestrengheid zullen worden gestraft, wordende de Ministers van Financiën, Justitie en Politie, Marine en Koloniën en Binnenlandsehe Zaken gelast, op de executie van deze decisie toe te zien”.

Waar deze aanschrijving op doelde was vrij duidelijk. Nu door het Continentaal stelsel alle aanvoer van Engelsche waren in ons land had opgehouden, was het voor de vissehers zeer verleidelijk een Engelsche haven binnen te loopen, om daar koopwaren in te nemen en die dan op clandestiene wijze het land binnen te brengen. Met dat smokkelen was heel wat te verdienen. In verband met deze zaak

moesten de haringschepen behalve de gewone acte, afgegeven door **1808** het Collegie, ook voorzien zijn, evenals de gewone koopvaardijschepen, van een consent, dat verstrekt werd door het Ministerie van Financiën.

Hospitaalschepen werden niet meer uitgerust, al eenige jaren niet meer, en daaraan was het toe te schrijven, dat de kas van het Collegie goed voorzien was. Dit jaar was een bedrag aanwezig van *f* 29.500.—.

Het Collegie was en bleef zeer diligent. Toen het vernam, dat in Holland kapers werden uitgerust, vreesde het, dat die kapers ook op de Engelsche visschers jaecht zouden maken, wat zoowel noodlottig zou worden voor onze eigen visseherij en daarom zond het terstond een schriftelijk verzoek aan den Minister van Binnenlandsehe Zaken om toch vooral de Engelsche visschers te sparen.

Nog een andere belangrijke zaak was er, welke de aandacht van het Collegie vroeg, n.l. het groote gebrek aan zout, dat zich in die dagen deed gevoelen. Schepen met Spaansch of Portugeesch zout werden geweerd, en die heimelijk waren binnengekomen, mochten het zout niet lossen. Werd in gewone tijden *f* 30.— tot *f* 50.— voor de 100 pond betaald, de prijs was nu al opgehoopen tot *f* 600.— de 100 pond. Het Collegie klaagde dan ook in een adres aan den Koning, „dat door de duurte van dat onmisbaar middel voor de haringvisseherij, niet dan de gelukkigste vangsten dit eenigzints zouden kunnen vergoeden”. Die stem van het Collegie vond bij den Koning gehoor en er kwam verlof de schepen, die met zout geladen waren, te lossen. De Minister van Binnenlandsehe Zaken, die het gunstig antwoord aan het College overbracht, voegde er de opmerking aan toe, dat „het hem het best en met de omzigtigheid het meest overeenkomende toescheen, om wegens het gebrek aan zout zoo weinig mogelijk openlijk *démarches* te doen”. Geen wonder, overal waren spionnen gereed om wat de Koning deed in het belang van de Hollanders, maar in strijd met de bepalingen van het Continentaal stelsel, aan den Keizer over te brengen. Er waren enkele reeders, die voorstelden het zout zelf in Portugal met hun schepen te gaan halen, maar de Minister van Financiën vond dat te gevaarlijk.

Dit jaar waren het weder alleen Vlaardingen en Maassluis, welke hun schepen voor de zoutharingvisseherij uitrustten, en weder als kerf- of doggevaarders.

Van Vlaardingen namen deel: Laurens Hoogendijk met 5 schepen, Tennis Brobbel en Jac. Hoogendijk, ieder met 4 schepen, Simon van

1808 Gijn met 3 schepen, Wed. J. Klink, Dr. Adr. v. d. Ham, Ary Hoogendijk, Wouter v. Rossen, Joh. George Betz, Jan de Willigen, Erven Corn. Bubbezon, Gillis Hoogendijk, Pieter Kruijff en Zn., en Jae. v. d. Sluijs, ieder met 2 schepen en met één schip Dirk Klink, Abr. v. Linden v. d. Henvell, Klaas Dorsman, Franc. v. d. Elst, Ary Brouwer, Pieter Wijnen, Klaas Hoogendijk, Hendr. v. Rooo, Ger. Vriens, Corn. Kwak, Dirk de Zeeuw, Joh. v. d. Kemp, Jan Dorsman de Willigen, Pieter Speleveld, Mart. Spruit, Andr. v. Ommeren, Hendr. Pieter v. Heijst, Klaas v. Rossen, Jacob Bergwerff en Andries Korff.

Van Maassluis: Mannekus, Beijers en Steur met 6 schepen, Adr. de Jong met 5 schepen, M. J. Spaanderman met 3 schepen, Jae. v. Berkel met 2 schepen, en met één schip J. Willemse en Co., Mart. Dirkzwager, Jan Marcus en Jae. Parlevliet.

Van de beide vloten gingen 62 schepen met een „volle" vleet — n.l. met 40 tot 48 netten — in zee; de overige vijftien hadden er 6 tot 34.

Voor de versoharingvisserij gingen van de kustplaatsen in October een tiental uit; n.l. 2 van Scheveningen, 3 van Katwijk en 5 van Noordwijk.

Er werd meer pekelharing aangebracht dan het jaar te voren.

Vlaardingen leverde	805½ last
en Maassluis „	274½ „

Totaal 1080 last

d.i. per vaarttuig ongeveer 15 last en 3 ton.

Vlaardingen trachtte voor dit jaar het gewone subsidie van f 500.— tot f 800.— verhoogd te krijgen, omdat maar een derde van de vloot was uitgegaan, vele schepen in 's vijands handen waren gevallen en het eene jaar door het andere wel f 150.000.— verlies te boeken viel.

De reeders van den Zijkant waren de Vlaardingens voor geweest met een vraag om meer subsidie voor hun versoharingvisserij; zij wilden hun subsidie van f 200.— op f 400.— gesteld zien en beriepen zich op de duurte van het touwwerk en de netten, die wel 100 percent in prijs gestegen waren en op de kosten om Papenburgsche en Oldenburgsche papieren te krijgen.

Doch den 30sten van Louwmaand van het volgend jaar kwam het afwijzende Koninklijk Besluit. „Z. M. kon in het tegenwoordig tijdstip geen verandering maken in de Wet van 1803, maar zou in het vervolg aan dezen tak van nijverheid en handel alle aanmoediging verleen".

Dit jaar ontmoeten wij het Collegie in Februari te Amsterdam, 1809 geïnstalleerd in een lokaal van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Hendrik van der End, vertegenwoordiger van Maassluis is intusschen overleden en zijn plaats is ingenomen door Adrianus de Jong.

In Mei kwam weer de vraag aan de orde om te vissen. De Minister van Marine door zijn ambtgenoot van Binnenlandse Zaken, daarover gehoord, ontraadde zulks ten sterkste; Z. E. gaf kennis „dat wat de onveiligheid der zee betrof, er geen dag voorbijging of de Telegraphen langs de kust seinde ontrustende tijdingen wegens vertoningen van vijandelijke schepen op de kusten, dewelke onze Zeegaten bezetten en ten naauwsten examineeren, dat echter om aan des Ministers verlangen zoo veel mogelijk te voldoen, hij den generaal Seinmeester Pansier te Scheveningen last had gegeven om den Minister naar aanleiding van deszelfs intentie en dezen van de bij hem inkomende berigten rapport te maken”.

Niettegenstaande den gevaarlijken toestand bleef de Vlaardingse reederij aannoudend aandringen om verior naar schepen toch in zee te laten gaan. Het Collegie spande zich er weder voor en wist den jui ten toon aan te slaan; het schreef aan den Minister van Binnenlandse Zaken „dat nog altijd van kracht was het besluit van den 6e van Wiedemaand 1803 om met den meesten spoed de noodige maatregelen te nemen, dat provisioneel geen haringseepen ter haringvisserij gedestineerd in zee zouden gaan. Het had echter het Gouvernement van tijd tot tijd en onzen achtenswaardigen Koning in de twee laatst verlopen jaren om wijze redenen goedgunstig behaagd de Haringvaart onder de benaming van Kerf- en Doggevaart en onder de nodige bepalingen uit te oefenen, en dat het Collegie verplicht was jaarlijks een voordracht te doen tot de uitoefening van de Haringvaart. Wel zijn de gevaren voor de reeders ter zee niet minder dan vorige jaren, maar geheele stilstand is uiterst nadeelig; het zeevolk, dat tot geen ander beroep geschikt is, zal licht in vreemde dienst treden, enz.”

Het waren de gewone argumenten, maar de tuschenkomst van het Collegie had weer goed succes.

Eerst kwam een Koninklijk besluit den 19en van Grasmaand, aan-

1809 kondigende „dat de Hoekerscheepen ter vischvangst in de Maas of Goeree uitgerust, bij derzelver terugkomst van de nering in Tessel of het Vlie binnenkomende, aldaar moeten worden toegelaten om te ontladen en vervolgens na gedane uitrusting van daar wederom ter visscherij zullen mogen uitvaren”.

De Vlaardingsche reeders wilden echter meerdere vrijheid wat betref le plaats en van het binnenkomen; zij wilden „dat aan de haring- en vischscheepen werd gepermitteerd in alle havens van het Rijk binnen te komen”.

Bij een nieuw secreet besluit van den 9en van Bloeiimaand, werden zij grootendeels tevreden gesteld; dat besluit regelde den geheelen toestand, waaronder de haringvisscherij dat jaar zou mogen plaats hebben.

Het Kon. Besluit was als volgt:

„Wij hebben besloten en besluiten.

Art. 1. Wij autoriseeren het Collegie van de Grootte Visscherij van dit Rijk om op den voet van ons besluit van den 20e van Bloeiimaand 1807 en onder alle de voorwaarden en stipulatiën bij hetzelfde besluit voorkomende, Aeten van consent uit te geven aan zodanige Boekhouders en Reeders van haringscheepen, als binnen dit Rijk woonachtig zijn en verkiezen zouden hunne schepen gedurende dit loopende jaar 1809 onder de vlag van onzijdige of met dit Rijk verbonden Mogendheden, vandaar uit te rusten, ten einde daarmede ter Kerf- en Doggevaart te navigeeren en alzoo haring te vangen om binnen dit Rijk te brengen.

Art. 2. De schepen, welke zullen verlangen ter haringvangst uit te varen, zullen successievelijk de een na den anderen moeten uitzeilen en zich onder de overige visschers voegen; zij zullen zich met niets anders mogen bemoeijen als met hetgeen de Haringvangst betreft en bij aldien in weerwil van het uitdrukkelijk bestaande verbod, zij nogthans Engelsehe koopwaren of andere verbodene voorwerpen in de havens van dit Rijk wilden invoeren of tegen de bestaande wetten en voorzieningen handelen, zullen dezelve in de havens niet geadmitteerd en met gestrengheid gestraft worden.

Art. 3. Met ampliatië van ons besluit van den 19e van Grasmaand 1809, veroorloven wij aan de schepen binnen dit Rijk ter haringvangst uitgerust om bij derzelver terugkomst van de Nering niet alleen in Texel of het Vlie, maar ook te Scheveningen, Katwijk, Noordwijk, Wijk aan Zee, Egmond, Harlingen, Groningen, Embden, Middelburg, Veere, Zierikzee, Delfzijl en Brouwershaven te mogen

binnenkomen om te ontladen, maar ook vervolgens na gedane uit-1809 rusting weder van daar ter visserij uit te varen.

Art. 4. De Eed, welke de stuurlieden, zoo van de Haringschepen, als van de verschharingsschuiten volgens de wet van den 28e van Hooimaand 1801 verplicht zijn te doen bij het bekomen van hunne acten van consent, wordt met de navolgende woorden geamplieerd: dat zij na dato van hunne Acten van consent, gedurende dezen loopende jare in geene Havens van den Vijand zullen komen, direct noch indirect, tegens de Generale wet van dato den 28e van Hooimaand 1801 en wel in het bijzonder in geenen deele tegen het 14e en 23e art. derzelve wet zullen handelen, noch hunne gevangen haring elders dan in de havens van dit Rijk inbrengen.

De voorsz. Eed zal ook speciaal moeten worden afgelegd door de kooplieden, stuurlieden en bootsgezellen van zodanige schepen en schuiten, die alleen eene acte als Jager zullen begeeren; zullende voorts den Eed, welke bij de Generale wet van 1801 is bepaald en bij deze word geamplieerd in Persoon en niet bij Procuratie moeten geschieden.

Gegeven te Goes, den 9e van Bloemaand 1809*.

Van Vlaardingen namen aan de zoutharingvisserij deel:

Teunis Brobbel, Simon van Gijn, Adr. v. d. Ham, Wed. Jan Klink, Klaas van Rossen en de firma Hoogendijk, Betz en de Willigen, ieder met 2 schepen en met één schip Laurens Hoogendijk, Abr. v. Linden v. d. Heuvell, Herm. v. Leeuwen, Dirk de Zeeuw, Jac. Bergwerff, Gerrit v. Noord, Klaas Dorsman, Erven Corn. Bubbezon, Hendr. v. Roon, Mart. v. d. Ham, Wed. Gillis Hoogendijk, Wouter v. Rossen, Jan Dorsman de Willigen, Franc. v. d. Elst en Pieter Goudswaard.

Van Maassluis: De firma Mannekus, Beijers en Steur met 7 schepen, Adr. de Jong met 3 schepen, L. Steur q.q. met 2 schepen en met één schip M. J. Spaanderman, Mart. Dirkzwager, A. Overman en Jacob Parlevliet.

Voor de verschharingvisserij gingen uit 7 schepen van Noordwijk, 5 van Maassluis, 4 van Katwijk en 2 van Scheveningen.

Nu deed zich weder een nieuwe zwaarigheid voor; de commiezen te Vlaardingen weigerden paspoorten af te geven voor het overbrengen binnendoor naar Amsterdam van de verschillende benooidigheden voor de uitrusting der haringschepen. De reeders beweer-

1809 den terecht „dat zij daardoor verstoken waren van 't oogmerk om hun schip uit Texel, 't Vlie of Terschelling te doen uitloopen; zij werden gepriveert van iets, waarvan zij geen ander gebruik maakten, als tot vermijding van zwaarigheden om door de Engelschen tussehen de Maas en voormelde zeegaten genomen te worden”.

Het Collegie trok zich terstond deze zaak aan en bij gelegenheid, dat de leden hun opwachting maakten bij den nieuw benoemden Minister van Binnenlandsche Zaken Baron van de Capelle, wisten zij te bewerken, dat ook hierin voorzien werd.

Terwijl de uitoefening van de haringvisserij al zooveel hoofdbreken en zorgen gaf, kwam midden in de teelt een algemeen embargo ook op visscher schepen beslag leggen.

Engeland had met een vloot van 160 oorlogsschepen en een transportvloot van 1500 schepen en 38000 man in het midden van Hooimaand (Juli) een inval in Zeeland gedaan en was spoedig in het bezit gekomen van Walcheren en Zuid-Beveland. Alleen Vlissingen hield den vijand een maand lang buiten de vestigmuren.

Toch wilden enkele Vlaardingsche reeders, waarbij zich de meer genoemde firma Mannekus, Beijers en Steur voegde, toen de eerste schrik voorbij was, weer laten varen. Het Collegie daarover geraadpleegd „kwam het voor, dat het in deze zeer critieke tijdsomstandigheden allerbedenklijkst was om ten dezen opzichte een voordragt te doen overeenkomstig aan de begeerten van Requestranten, te meer nadien de gesteldheid van zaken, nadat den Koning een generaal embargo op de uitgaande schepen had doen leggen, nog aanmerkelijk verzaard was”. Het Collegie wilde daarom aan den Minister van Binnenlandsche Zaken geen bepaald verzoek doen, maar diens raad inwinnen. Z.E. antwoordde, „dat, wat de opheffing van het Generaal Embargo voor sommige schepen aanbetref, een voorstel daaromtrent te doen zulks niet van Hoogst deszelfs departement te wachten was, doch al ware dit zoo, hij in deze crisis van zaken zonde difficulteren; dat hij natuurlijk begreep en overtuigd was dat het Embargo voor de reeders der haringschepen van zeer groot nadeel was en zulks hem leed deed. doch dat de belangen van de algemeene zaak voor die van particulieren moest in 't oog gehouden worden; dat de tijdsomstandigheden, waarin wij verkeerden, hem zeer ongeschikt voorkwamen, om dergelijke verzoeken te doen, en voorts van advis was, dat dit Collegie daaromtrent geene voordragt behoorde te doen, maar wanneer de Requestranten tegen Hoogst

deszelfs verwachting, zich hierover nader wilden adresseeren, hun 1809 te renvoyeren aan Zijne Majesteit den Koning".

Evenwel door gebrek aan troepen — 4000 man werden door de Zeeuwsche koortsen aangetast — was Engeland genoodzaakt in het midden van Herfstmaand al wat het veroverd had, in den steek te laten.

En toen kwam van hooger hand nog de toestemming om de haringvisserij voort te zetten onder bepaling „dat de schepen bestemd voor de haring- en kabeljauwvisserij, wanneer dezelve met behoorlijk consent voorzien, uitvaren, zich binnendoor naar Texel moeten begeven, ten einde daar gevisiteerd te worden door de beambten tot de reeherche en de middelen te water en daar vier dagen in quarantaine verblijven of zoo lang als de commandeerende officier noodig oordeelt, terwijl de schepen geen communicatie hoegenaamd met den wal mogen hebben. Daarna moeten de schepen zee kiezen".

De verschharingvisserij werd op haar beurt bij deze gelegenheid nog meer dan voorheen in haar vrijheid beperkt. Er was voorgescreven:

„1°. dat zoodanige te versche Haringvangst gedestineerde scheepen zich zullen moeten begeven op zoodanige plaats, als daartoe aan hen zal worden aangewezen;

2°. dat aldaar dezelve zullen worden gevisiteerd en vervolgens alle de schepelingen van het noodige voorzien, zich aan boord zullen moeten begeven en daarop gedurende den tijd van vier dagen zullen moeten verblijven, zonder eenige gemeenschap met den wal te hebben, op pene van niet te zullen mogen vertrekken;

3°. dat zoodanige schepen niet anders dan in de ordinaire zee-gaten van de Maas of aan voorwaarts tot en met Embden, zullen mogen binnenkomen;

a. dat deze schepen niet zullen mogen in zee gaan dan na Zonnenopgang en dat zij ten zelfden dage van het vertrek, vóór Zonnenondergang ter plaatse der afvaart zullen moeten zijn teruggekeerd;

b. dat dezelve zich niet zullen mogen begeven buiten het gezigt van de wal en op de nadering van eenig vijandelijk schip zich terstond strandwaarts zullen moeten begeven".

De haringvisserij leverde voor Vlaardingen met 28 schepen 356 last haring op en voor Maassluis met 13 schepen 192½ last, totaal 548½ last, of gemiddeld per vaartuig 13 last en 5 ton.

1809 Het gewone Rijkssubsidie werd weder toegekend voor dit jaar.

Als een bijzonderheid moet nog medegedeeld worden, dat van de firma Hoogendijk, Betz en de Willigen 2 schepen en van de firma Mannekus, Beijers en Steur 1 schip dit jaar een IJslandsche reis hadden gemaakt. Zij verzochten insgelijks een subsidie van f 500.— en kregen dat.

Er waren dit jaar weer twee nieuwigheden te boeken.

Door de Regeering waren de algemeen gebruikelijke namen Januari, Februari, enz. in de ban gedaan, voortaan moesten alle officieele stukken geschreven worden Louwmaand, Sprokkelmaand, enz.

De andere was van meer ingrijpenden aard; het betrof de invoering van het metrieke stelsel, waar tegen vooral de kuipers protesteerden; zij wilden „dat als de Wet voor de equaliteit der Maten en Gewigten in werking zou treden, de haring- en vischtonnen daarvan zouden worden uitgezonderd, dewijl de schepen naar de maat der tonnen zijn gebouwd en de verandering in de maat dier tonnen groote inconvenienten bij de haring- en vischvaart zoude kunnen veroorzaken”.

Zij wilden van geen andere maat weten dan van de oude Rijnlandsche.

Den 7den van Sprokkelmaand ontving het College van den Minister van Binnenlandsche Zaken een missive, welke de leden voor een poos in een slecht humeur bracht.

Z. E. schreef, „dat in aanmerking genomen hebbende, dat Oostvriesland, thans een gedeelte van het Rijk uitmakende, deszelfs Ingezetenen met alle de overige onderdanen van Z. M. den Koning gelijke aanspraak op dezelfde bescherming en voordeelen hadden” en gaf aan de Embder Haringvisserij Compagnie te kennen, „dat hoezeer sedert het uitbarsten van den tegenwoordigen oorlog met het Rijk van Groot-Brittanniën de zeevaart is gestremd geworden, de Haringvaart nogtans uit de havens van dit Rijk op het daartoe door het Collegie van de Groote Visserij bij het Gouvernement gedane onderzoek, bij voortdoring jaarlijks is gepermitteerd gebleven, mits geschiedende onder de vlag van onzijdige of met dit Rijk verbondene Mogendheden en onder opvolging van zekere naar tijdsomstandigheden gewijzigde restructiën en bepalingen; dat bijaldien de voorsz Embder Haringvisserij Compagnie mitsdien mogte inclineeren om in dezen loopende jare eenige onderneming ter haringvangst te doen, het geschikst zoude zijn zich ten dien einde in tijds te conerteeren met het Collegie van de Groote Visserij, hetwelk deszelfs gewone voorjaarsvergaderingen thans binnen de hoofdstad Amsterdam houdt”.

De directeuren van de Embder-maatschappij Bödeker, Schuurman en Abegg, reageerden daarop terstond en schreven aan het College, dat zij de heeren Ploos van Amstel en Ludwig, beiden wonende te Amsterdam, hadden aangewezen om de vergaderingen van het Collegie bij te wonen.

Groote ontstemming bij de leden van het College. Zij schreven aan de Embder maatschappij, „dat zij geen personen in hun vergaderingen konden toelaten dan zij, die door de Wet verkoren, en door den Koning of Hoogstdeszelfs Minister beëdigd waren”.

Doch wat gebeurt? In de bijeenkomst van het College van den 9den van Grasmaand te Amsterdam komt Abegg binnen „produceerende kennisgeving van den Minister van Binnenlandsehe Zaken, dat hij namens de Haring-Compagnie was gecommitteerd tot het bijwonen van de vergadering”. En Abegg nam als lid van het Collegie plaats. Er viel niets anders tegen te doen, dan zich in het onver-

1810 mijdelijke te schicken. Emden werd weldra als een vijfde departement van het Collegie erkend.

Toen het Collegie den 10den van Grasmaand bijeen was, deelde de voorzitter mede, „dat er van den Zijkant schrikwekkende geruchten kwamen, wegens het nemen door de Engelschen van versehiden onzer Bomschuiten, die ter versehe vischvangst waren afgezeild, alsmede van hoekerschepen, die op de Noordzee ter zoute en versehe kabbeljaauwvisserij waren uitgelopen, veroorzaakt naar verondersteld werd, doordien hier te lande kleine vaartuigen, die anders alle ter visserij worden gebruikt, voor de kaapvaart zouden waren uitgerust”.

In verband hiermede drongen Van Heijst en v. d. Linden v. d. Heuvel te Vlaardingen en Smeer te Rotterdam in een schrijven bij het Collegie er op aan maatregelen te nemen, dat het volk van de door een Franschen kaper opgebrachte Engelsche visschersboot, alsmede de krijgsgevangenen, die met de hernomen schepen binnengekomen waren, hun vrijheid herkrege. Zij konden mededeelen, dat de commandant der Engelsche schepen op onze kust stellig had beloofd, dat niet alleen alle reeds genomen visschersschepen zouden worden vrijgegeven, „maar ook, dat de Nering — waarschijnlijk bedoelende de verschvisserij — voortaan geheel ongestoord zoude blijven; dat ook om denzelve commandant in deze goede gezindheid te bevestigen, de Engelschen, die sedert het begin van Grasmaand met de visschers die zij naar Yarmouth moesten opbrengen, op de Hollandsehe kusten gestrand en gevangen genomen, reeds uit Texel waren geexpedieerd”.

Waarnit blijkt dat de Engelsche marine en de Hollandsehe visschers niet zoo vijandig tegenover elkander stonden, als de oorlogstoestand zou doen vermoeden.

De oorzaak daarvan moet gezocht worden in het besluit in die dagen door den Koning van Engeland genomen, waarvan het Collegie een afschrift kreeg als hier volgt:

„In het Hof van der Koningen Paleis, den 2 Mei 1810.

Present den Koning, voortreffelijkste Majesteit in zijn Raad.

Het behaagd Zijne Majesteit bij en met advis van Zijnen Geheimen Raad te bevelen, gelijk bevolen word bij dezen, dat alle schepen, welke uitgeclareerd zijn van eenige haven, welke onder bedwang van Frankrijk of des zelfs geallieerden is, in zoo verre, dat Britsehe schepen daar mede niet vrijelijk mogen handel drijven en welke gebruikt worden voor de walvischvangst of te eenige visserij onder andere

benaming (uitgenomen zoo als hierin nader is uitgezonderd) in zijn 1810 terugkomende of bestemd terug te komen, hetzij naar de haven, van welke dezelve uitgedaard zijn, ofte naar eenige andere haven of plaats, alwaar de Britsche vlag niet vrij mag handel drijven, zullen genomen en geconfisqueerd worden met deszelfs gereedschappen en ladingen als prijzen van de capteurs.

Doeh het behaagd Zijne Majesteit van dit bevel uit te zonderen de schepen, welke gebruikt worden om te visschen en versche visch ter markt te brengen en zulke schepen, welke niet zijn uitgerust om visch te zouten.

Er word verder bevolen, dat alle schepen onderhevig aan de voorzienne van dit bevel als bovengemeld en welke op derzelver tegenwoordige reis gezeild zullen zijn vóór het berigt van dit bevel, of eer zij er berigt van konden erlangen, zullen toegestaan worden naar derzelver eigen haven terug te keeren, zonder molest, uithoofde van 't geen in dit bevel is behelsd.

Mits dezelve op de visserij voorn. niet langer dan een en twintig dagen gecontinueerd hebben (het welk hiermede aan zodanige schepen wordt toegestaan) na behoorlijke waarschouwingen van dit bevel op zee ontvangen.

(geteekend) W. HAWKNER'.

Hoewel dus uitdrukkelijk was bepaald, dat de schepen, welke hun vangst zouden zouten — dus ook de haringsschepen — bij een eventuele aanhouding door Engeland, voor goeden prijs zouden worden verklaard, kreeg de haringvloot bij Kon. Besluit van 21 Mei toeh verlot om in zee te gaan.

Een nieuw eedsformulier was voor de stuurlieden en bootsgezellen vastgesteld. Zij moesten zweren, „dat zij na dato van hunne acte van consent gedurende dezen loopenden jare in geene havens van den vijand zouden komen, in geene de minste verstandhouding, hoe ook genaamd, met denzelven zouden verkeren, bijzonder in niets wat het zouten, pakken, ophoogen, opleggen als anderzints van de haring betreft met den zelve zouden handelen; — in een woord direct of indirect niets zouden verrigten, strijdig met de Algemeene wet en ordonnantie van de Haringvaart van den 28e van Hooimaand 1801, en wel bepaaldelijk in geenen deelen tegen het veertiende en drie en twintigste artikel derzelve wet, noeh dat zij hunne gevangen haring elders, dan in de havens van dit Rijk zouden inbrengen”.

Van Vlaardingen namen aan de zoutharingvisserij deel: de firma Van Heijst en Van den Heuvell met 4 schepen, de firma Hoogendijk,

1810 Betz en de Willigen ieder met 3 schepen, Simon van Gijn, Teunis Brobbel en de Wed. Jan Klink ieder met 2 schepen en voorts met één schip Jacob Bergwerf, Jan in 't Hout, Willem van Lyngge, Ger. Vriens, Franc. v. d. Elst, Pieter v. d. Drift, Klaas Dorsman, Dirk de Zeeuw, Wed. Gillis Hoogendijk, Herm. van Leeuwen, Rochus Troost, de Erven Corn. Bubbezon, Jan IJzermans en Ary van der Hagt.

Van Maassluis de firma Mannekus, Beijers en Steur met 3 schepen, Wed. Jac. Patijn, Jac. Parlevliet en Maart. Jac. Spaanderman, ieder met 2 schepen en met één schip Hendrik v. d. Kolf en Adr. de Jongh.

Het was dus maar een betrekkelijk kleine vloot, die voor pekelharing uitging. Opmerkelijk is het, dat de Vlaardingsche reeders besloten hun schepen onder Hollandsche vlag te laten varen, uit vrees voor..... de Fransche kapers!

Voor de verschharingvisserij gingen later in zee 12 schepen van Noordwijk, 9 van Katwijk, 6 van Maassluis en 4 van Scheveningen.

De reeders van Noordwijk, die in de laatste jaren nog al werk hadden gemaakt van de verschharingvisserij, waarschijnlijk aangeemoedigd door de houding en het succes van hun collega's te Emden, meenden dat zij ook een kans moesten wagen om in het veelvermogende Collegie een zetel te krijgen. Zij wendden zich daarvoor tot den Minister van Binnenlandsche Zaken, met een adres, waarin zij eerst wezen op de noodzakelijkheid om voor de kuil der netten, waarmede de verschvisserij werd uitgeoefend, grooter mazen voor te schrijven, de schrobnetvisserij geregeld te verbieden gedurende Slachtmaand, Wintermaand en Louwmaand en die maanden alleen het vissen met hoeken toe te laten. En daarna kwam de hoofdzaak: zij verzochten „dat het aan de supplianten moege worde vergund hun belangen door een Representant in het Collegie tot de Zaken van de Grootte Visserij te doen waarnemen”.

Het Collegie, door den Minister om advies gevraagd, besloot de zaak met den meesten ernst te behandelen. Drie van haar leden togen naar Scheveningen en één naar Katwijk. Deze rapporteerden, dat de visschers van den Zijkant, nu zij volgens de wet gedwongen waren, als zij 's morgens uitgingen, vóór zonsoudergang weder aan het strand te zijn, dus dicht bij den wal moesten vissen en de kuilen met nauwe mazen wel moesten gebruiken. In de wintermaanden de schrobnetvisserij te verbieden „zou voor het volkrijk Scheveningen

een important nadeel zijn, daar de visseherij met hoeken grooten- 1810
deels in onbruik was geraakt."

En wat nu betrof het toelaten van Noordwijk in het Collegie, wanneer zulks toegestaan werd, zouden natuurlijk de andere kustplaatsen er evenveel recht op hebben; niet het minst Scheveningen, dat alleen meer bomschuiten had, dan de andere visschersplaatsen aan de kust te zamen. Merkwaardig was het volgens het Collegie, dat indertijd, toen een groot aantal schepen, ook van Noordwijk ter verschharing-visseherij ging, de reeders aldaar zich niet lieten hooren over het innemen van een plaats in het Collegie.

Het was daarenboven ook niet noodig het Collegie nit te breiden, het had altijd de bewijzen geleverd, dat het de belangen van alle reeders en visschers behartigde.

Het advies aan den Minister moest dus in alle opzichten ongunstig luiden en het was geen wonder dat de Minister het driedelig verzoek van Noordwijk wees van de hand; dat gebeurde den 5den van Hooimaand.

Intusschen had een groote politieke gebeurtenis plaats gehad. Den 1sten van Hooimaand had Lodewijk Napoleon, als Koning van Holland afstand gedaan ten behoeve van zijn oudsten zoon. Maar de Keizer stoorde zich niet aan die overdraeht en achtte nu de gelegenheid zeer geschikt om Holland bij het Keizerrijk in te lijven; iets, dat reeds jarenlang in zijn voornemen lag. Bij decreet van den 9den van Hooimaand 1810 werd dat voornemen volvoerd. In artikel 1 stond eenvoudig maar duidelijk „la Hollande est réunie à l'Empire".

Wat had de visseherij van deze vereeniging te verwachten? Veel goeds zeker niet. Te voorzien was, dat de voorwaarden, waaronder zou mogen gevaren worden nog in veel grooter mate belemmerend voor de visseherij zouden zijn. Zou ook Engeland niet minder toegevendheid toonen, nu de Keizer en zijn gehoorzame generaals en ambtenaren in alles de wet zouden voorschrijven? Maar men diende zich in het onvermijdelijke te schikken en het Collegie achtte het verstandig op alle mogelijke wijze de nieuwe autoriteiten door vriendelijkheid en onderdanigheid te winnen.

Een eerste daad van dien aard vinden wij in de notulen van het College van den 20sten van Oogstmaand vermeld.

Toen gaven Lambregt Schelvisvanger en Adrianus de Jongh aan hun medeleden kennis, „dat ingevolge het besluit der algemeene vergadering van den 14den van Bloeimaand, de leden van de departementen Vlaardingen en Maassluis, zijnde de eenigste plaatsen, van

1810 waar dit jaar sehopen ten haring zijn uitgegaan, aan de respective Boekhouders hadden voorgesteld om bij de aankomst van den eersten haring als naar gewoonte daarvan presenten te doen, zulks door de Boekhouders was goedgevonden. Dat tot de uitvoering daarvan tot commissarissen waren benoemd te Vlaardingen Tennis Brobbel, Pieter Wijnen, Ary Hoogendijk en Jan de Willigen en te Maassluis Lambregt Schelvisvanger, Adrianus de Jongh en Jacobus Steur. Dat de uitkomst had doen blijken dat Zijne Majesteit de Keizer, zoowel als zijne Doorluchtige Hoogheid de Prins Aarts Thesaurier van het Rijk, den Hertog van Plaisance, Algemeen Stadhouder des Keizers, in het denkbeeld verkeerden dat de presenten aan Hoogsterzelven waren afgezonden door een Collegie of Geconstitueerde Magt betrekkelijk de Haringvaart, dat dierhalven de bovengenoemde Geconstitueerden goedgevonden hadden om hetgeen hieromtrent belangrijks voorgevallen was, ter kennis van het Collegie te brengen en over te leggen de voornaamste brieven dienaangaande, afgezonden en ontvangen om dezelve ter secretarie te deponeren; — komende het gebeurde op het volgende uit.

Den 18e Juli arriveerde te Maassluis stuurman Jacob Parlevliet met de eerste haring.

Van de gewone presenten zijn met den Bode of Clereq van dit Collegie te Maassluis, afgezonden aan Zijne Doorluchtige Hoogheid, hertog van Plaisance, enz. 4/16 haring met het volgende schrjven:

A.

Son Altesse, le Due de Plaisance, Archi-Thesaurier de l'Empire et Lieutenant Général de l'Empereur des François, Roi d'Italie etc. etc.

Sérénissime Prince!

Toujours pénétrés du respect, dû à l'autorité, qui nous gouverne, nous avons depuis de tems reculé envoyé à la haute puissance du pays les premiers fruits de la pêche des harengs; maintenant qu'il a plu son Majesté le Grand Empereur de nous placer sous son règne et sa protection, nous nous empressons d'offrir à votre Altesse Sérénissime, son illustre Représentant les premières de la pêche de cette année dans l'espoir flatteur, qu'elle daignera les accepter comme une marque de notre hommage.

Nous prenons la liberté de recommander très humblement la pêche des harengs et les pêcheurs en général à la puissante protection de Votre Altesse sérénissime.

Nous prions votre Altesse Sérénissime d'agréer le témoignage 1810
de la haute considération et du profond respect, avec lequel nous
avons l'honneur d'être.

18 Juillet 1810''.

Volgen de handteekeningen van Commissarissen.

De hertog van Plaisance — eigenlijk geheeten Charles François Lebrun — een 72-jarig welwillend en beschaafd man, toonde zich met het geschenk zeer ingenomen. De bringer van het zeebanket kreeg 1000 francs en een brief voor de schenkers. Deze brief ontbreekt in de losse stukken; wel is hij gecopieerd te vinden in de notulen van het Collegie van 1810. Dat spijt ons zeer, omdat wij niet de overtuiging hebben, dat de brief letterlijk is overgeschreven. Dat Lebrun zoo slecht de Fransche taal schreef, is niet denkbaar. Het afschrift volgt hier:

„Je recoi avec bien du plaisir Messieurs la premiere de la petrie du Hareng que vous avez bien voulu m'envoyer. Je veux vous en remercier de vive vous rejouir avec vous d'un evenement que a été marqué par un grand interie en Hollande. Je désire que vous fassier aussi une pareille offrande à S. M. l'Empereur, qui sai bien la pêche du Hareng importe à la prospérité de ce pays, ce qui se fera toujours un honneur et un devoir de la consevoir. Recevez Messieurs l'Assurance de sentiment qui je dois aux hommes qui travaillie à leur fortune, contribue à la prosperité de leur patrie.

Le Princee archi-thesourier de
l'Empire, etc.

LE BRUN.

Je vous recoi Messieurs quand vous voudrai vous présenter''.

„De Gecommitteerden oordeelden het derhalven van hunnen plicht'' — aldus zeggen de notulen — „om zich naar Amsterdam bij den Prins te vervoegen, dewelke op den 21e van Hooimaand door zijn Excellentie den Minister van Binnenlandse Zaken voorgesteld zijnde, door Zijne Doorluchtige Hoogheid met eene buitengewone vriendelijkheid ontvangen werden en bij die gelegenheid de belangen der Hollandsche Visscherijen in 't algemeen en der Haringvaart in 't bijzonder, aan de proteetie van Zijne Majesteit den Keizer en aan die van Zijne Doorluchtige Hoogheid opdroegen, gevende tevens te kennen, dat het hun tot een uitmuntend genoegen, zoowel als tot eene groote Eer geweest was, door eene Missive de blijken van Hoogst deszelfs genoegen te vernemen over den gezonden Nieuwen Haring. — Dat deze Eer en dat genoegen ten hoogsten top was ver

1810 heven, toen zij door deze Missive van Zijne Hoogheid aanleiding ontvingen, om ook een diergelijk geschenk aan Zijne Majesteit den Keizer te mogen doen. — Dat zij met de grootste bereidvaardigheid aan deze voor hun zoo Eervollen Tank bij de eerstvoorkomende gelegenheid zonden voldoen, met betuiging van des zelfs Eerbied en Hulde aan een zoo Magtig Vorst, van wien zij door de Missive van Zijne Hoogheid reeds hadden mogen vernemen, dat het zich altoos eene Eer en Pligt zal zijn, om de zoo zeer belangrijken Tak van de Haringvaart, te doen voortduren en beschermen. Dat de Commissie gaarne zoude vernemen, wat de intentie van Zijne Hoogheid zoude zijn aangaande het geschenk Nieuwen Haring aan Zijne Majesteit den Keizer, of dit door de Commissie dadelijk naar Parijs zoude behooren gezonden te worden, dan of de Commissie de vrijheid zoude hebben om hetzelfde aan Zijne Hoogheid te doen toekomen, met verzoek om hetzelfde aan Zijne Majesteit te doen geworden.

Hebbende Zijne Hoogheid aangenomen om, wanneer de Commissie den Haring voor Zijne Majesteit aan Zijne Hoogheid's Paleis bezorgde, hoogst dezelve met genoeg die aan Zijne Majesteit den Keizer zoude afzenden.

Oogenblikkelijk na deze audiëntie ontvingen de Gecommitteerden $\frac{2}{4}$ Haring, zijnde op dien dag te Vlaardingen een schip gearriveerd, medebrengende extra ordinaire grooten en groenen Haring, zijnde deze $\frac{2}{4}$ den 18e dezer gevangen geworden, waardoor de Commissie dadelijk in de gelegenheid gesteld werd om aan Zijne Majesteit den Keizer het verlangde present te doen toekomen; en goedgevonden om aan Hoogst denzelve $\frac{1}{8}$ ton, alsmede aan Zijne Hoogheid den Prins ook nog $\frac{1}{8}$ ton daarvan toe te zenden, ten geleide van twee brieven in de Fransche taal, luidende die aan Zijne Majesteit:

A

Sa Majesté L'Empereur
et Roi.

Sire!

Toujours pénétrés de respect, dû à l'Autorité, par la quelle il plait à la Providence de nous gouverner, il a été depuis des temps immémorables la coutume d'offrir à la Haute Puissance de ce Pais les premiers fruits de la pêche de Hareng. — Nous croirions manquer à notre premier devoir, si nous n'observâmes cette coutume, maintenant que nous nous trouvons placés sous la protection direct du plus puissant Monarque, dont les faits brillants font retentir le Monde et inspirent à tous les peuples de l'Univers les sentimens d'admiration, d'estime et de respect.

Pénétrés tout entièrement de ces sentimens et encouragés par Son Altesse Sérénissime le Duc de Plaisance, nous osons prendre la liberté d'offrir à Votre Majesté Impériale et Royale les prémices de la pêche de cette saison, daignez les accepter, Sire! comme une humble marque de notre hommage et de notre dévouement pour votre Auguste Personne.

Permettez nous, Sire de recommander à la haute protection de votre Majesté Impériale et Royale la pêche en général et particulièrement celle d'hareng, laquelle a été considérée de tous temps comme la branche la plus essentielle de commerce de la Hollande; — l'importance d'un objet si majeur et d'aussi grande conséquence à l'attention particulière et aux soins vraiment paternelles de Votre pour cette partie de vos vastes Régions, d'un commerce, dont les Hollandais sont seuls en possession et lequel a contribué si essentiellement à la splendeur mercantile de ce pays, ne peut échapper à l'attention particulière et aux soins vraiment paternelles de Votre Majesté Impériale et Royale.

Veuillez nous accorder la grâce, Sire! d'agréer le témoignage des sentimens de notre plus profond respect et du dévouement entier, avec lesquels nous avons l'honneur de nommer.

Sire!

De Votre Majesté Impériale et Royale les très humbles, très obéissans et très dévoués serviteurs et fidèles sujets.

Les Députés des Armateurs à la pêche de Hareng

L. SCHELVISVANGER.

ADs. DE JONGH.

J. STEUR.

T. BROBBEL.

P. WIJNEN.

ARY HOOGENDIJK.

J. DE WILLIGEN.

Maassluis, ce 20 Juillet '10''.

De brief aan den Hertog van Plaisance huijde aldus:

Sérénissime Prince!

Après que nous eûmes l'honneur ce matin d'être admis à une audience de votre Altesse, nous fûmes surpris aussi agréablement quoique inopinément par la nouvelle de l'arrivée à Vlaardingén, d'un bâtiment pêcheur, chargé de soixante tonneaux de haring; — le produit de la pêche de deux journées, le 17 et 18 du mois courant; — cet événement inattendu nous fournit l'occasion bien agréa-

1810 ble, d' offrir à Sa Majesté l'Empereur et Roi une partie de ce poisson, aussi frais qu'il peut l'être et dont même il y a peu d'exemples, dans la douce espérance et bien flatteuse pour nous, que Sa Majesté daignera l'accepter, comme une humble marque de notre profond respect pour son Auguste Personne.

Nous prenons la liberté, sérénissime Princee, de joindre à la présente un second échantillon de l'industrie Hollandaise; — Daignez, Prince! l'accepter aussi gracieusement que vous avez bien voulu accueillir le premier, que nous eûmes l'honneur de Vous offrir.

A l'arrivée dudit bâtiment notre joie a été à son comble en apprenant que tous les autres bâtimens étaient en pleine activité pour faire la pêche; — qu'aucun n'avoit été turbé par l'Ennemi et qu'il y avait apparence d'une très bonne récolte; — nous sommes pénétrés du désir le plus vif et égal à l'importance de l'objet que les bateaux déjà retournés de la pêche et ceux qui en retourneront successivement, ainsi que ceux, que sont prêts à sortir, armés tous à grands frais, n'y rencontreront point d'obstacles à continuer la pêche, cette branche si essentielle du commerce de pays; — nous prenons la liberté, Sérénissime Princee de recommander cet objet si majeur à la protection et à la bienveillance particulières de Votre Altesse.

Veuillez, etc.

Amsterdam, le 21 Juillet 1810."

Volgen de handteekeningen van het
zestal Commissarissen.

Nog denzelfden avond werden de vaatjes haring met de daarbij behoorende brieven aan het paleis van den Hertog van Plaisance bezorgd en reeds den volgenden dag kwam van den Hertog een dankbetuiging. In de notulen van het College komt die voor in het Fransch en vertaald. Aangezien de secretaris van het College niet volkomen op de hoogte van de Fransche taal schijnt geweest te zijn en hij het schrift van Le Brun waarschijnlijk moeilijk kon lezen, is zijn Fransche copie totaal onbruikbaar. Met het translaat, hetwelk hij er bijvoegt, is het in dit opzicht beter gesteld. Het volgt hier:

„Ik ontvang met veel genoegen. Mijne Hoeren, de eerstelingen der Haringvangst, welke gijlieden mij hebt gelieven te zenden. Ik wil er U mijnen dank voor betuigen en mij met U verblijden over een gebeurtenis, die in Holland als van groot belang wordt beschouwd.

Ik wensch, dat gij eene dergelijke offerande doet toekomen aan

Zijne Majesteit den Keizer, die weet hoeveel de Haringvisserij 1810
aan den voorspoed van dit Land toebrengt en die er zich altoos een
eer en pligt in zal stellen, om dezelve voor te staan.

Ontvang, enz.

LE BRUN.

Amsterdam, 22 Juli 1810.

Geen wonder dat het Collegie zeer benieuwd was te weten hoe de
Keizer het geschenk zou opvatten.

Een paar weken later werd het Collegie door den Minister van
Binnenlandsehe Zaken schriftelijk beriecht, dat de Hertog van
Plaisance een brief van den Keizer, geadresseerd aan het Collegie,
ontvangen had, en dat de Hertog er prijs op stelde, dien zelf aan de
heeren te overhandigen.

Den 8sten van Oogstmaand werden Schelvisvanger en de Jongh
door den Hertog ontvangen en nadat deze eenige inlichtingen ge-
vraagd had omtrent den actueelen toestand van de haringvisserij,
werd de brief afgegeven, welke het volgende bevatte:

„Messieurs les Députés des armateurs pour la pêche du Hareng,
j'ai lu avec plaisir votre lettre de 20 juillet et j'ai fait mettre sous
les yeux les premières de votre pêche de cette saison. J'agrée les
sentimens, que vous m'exprimez. Je connais toute l'importance de
vos travaux, soit pour pourvoir à l'approvisionnement de mon
Empire, soit pour former des matelots nombreux et intrépides, qui
puissent un jour se montrer les dignes descendans des Hollandais
qui sous Tromp et sous de Ruijter dominèrent les mers d'Angleterre;
couvrir comme vos ancêtres la mer des Indes et de la Chine, enrichir
l'Empire et être le libérateurs des mers. — Vous pouvez compter
sur toute ma protection.

Cette lettre n'étant à autre fin, je prie Dieu, qu'il vous ait,
Messieurs les Députés en sa sainte garde.

En notre Palais de Saint Cloud.

NAPOLEON''.

le 30 juillet 1810.

Den beiden afgevaardigden was nog door den Hertog aangezegd,
dat zij den brief veilig ter secretarie van het Collegie moesten depo-
neeren en dat hun nog zou worden toegezonden een „pourtrait''
van Zijne Majesteit den Keizer, hetwelk moest worden opgehangen
in de zaal, waarin het Collegie gewoon was te vergaderen.

Zij gaven daarop „hunne gevoelige dankbaarheid te kennen voor
de Eer, welke zij op dit oogenblik genoten en verzochten, deze ge-
voelens aan Zijne Majesteit den Keizer over te brengen''.

1810 Het origineel van het Keizerlijk schrijven is in de losse stukken van het Collegie niet meer te vinden; het was dan ook een al te begeerlijk document en wat het portret betreft..... het schijnt nooit ontvangen te zijn.

Voor het scheiden maakten de afgevaardigden van de gelegenheid gebruik om er op te wijzen, dat de reeders en boekhouders hadden gehoopt „dat het Reglement van den Ilden van Hooimaand, uitgevaardigd door den Maarschalk Hertog van Reggio — het hoofd van het Observatie-corps in Holland — zou worden opgeheven, als zijnde dit van een zeer important nadeel zoo voor de haringschepen, die reeds een reis hebben gedaan, als voor dezulke, welke voor hun eerste reis gereed liggen”.

De Hertog van Plaisance gaf Schelvisvanger en de Jongh den raad met den Maarschalk de zaak te gaan bespreken en liet door zijn secretaris onmiddellijk een introductie voor de heeren gereed maken.

Het reglement, door de afgevaardigden bedoeld, hield in de eerste plaats bepalingen in betreffende de verschvisserij; voor het uitvaren was verlof noodig van den militairen commandant van het arrondissement, waartoe de plaats van afreis behoorde; elk schip moest bij de afreis door de douanen gevisiteerd en de permissie geviseerd worden; bij vertrek mocht geen vaartuig het wachtschip voorbijzeilen, zonder gevisiteerd te zijn; indien de visscher genoodzaakt was geweest zich met den vijand af te geven, moest hij bij zijn aankomst daarvan onmiddellijk kennis geven aan den commandant; het uitzeilen vóór het dagschot en het aankomen na het nachtschot was verboden; aan boord mocht zich niets bevinden, dat niet tot eigen gebruik diende; verboden was het, langer dan twee etmalen in zee te blijven; wanneer de stuurman verdacht werd van smokkelhandel, kreeg hij een Fransch soldaat aan boord en wanneer deze soms in handen viel van den vijand, werd de geheele visscherij onmiddellijk verboden.

En nu kwam de haringvisscherij aan de beurt.

„De vaartuigen gebezigd wordende tot den haring- en zoutevischvangst, kunnen niet uitzeilen voor en aleer de Maarschalk, hertog van Reggio geautoriseerd zal zijn geworden een Reglement ten hunnen opzichte daar te stellen.

Wanneer bij terugkomst de equipage onvoltallig is, zal het schip in beslag genomen worden; de schipper zal van post tot post vervoerd worden naar het hoofdkwartier.

Dezelfde middelen zullen gebruikt worden opzigtelijk vaartuigen, aan boord waarvan men gefabriceerde Engelsehe goederen of koloniale producten zal vinden".

Midden in de teelt, die naar omstandigheden reden tot tevredenheid gaf, kwam nu het voorschrift, dat voorloopig geen haringsschip uit de havens van Vlaardingen en Maassluis mocht vertrekken. Evenwel er was nog hoop, dat de deputatie, voorzien van de aanbeveling van den Hertog van Plaisance, er in zou slagen het hart van den Maarschalk te vermurwen.

Bij het scheiden had de Hertog van Plaisance den afgevaardigden verzoekt hem den uitslag van het bezoek te komen mededeelen en indien het soms noodig mocht zijn, dat de Commissie haar opwachting maakte bij den Intendant-Generaal van het Huis des Keizers, den heer Daru, zou Zijne Hoogheid haar persoonlijk introduceeren.

De ontvangst door den Maarschalk, den Hertog van Reggio, was zeer gunstig; hij ried de Commissie aan schriftelijk de intrekking van het hierboven aangehaalde reglement te verzoeken en was bereid dat verzoek te ondersteunen, doch de beslissing in dezen stond aan den Keizer.

De Commissie, bij den Hertog van Plaisance teruggekeerd, om den uitslag van het bezoek mede te deelen, vond het noodig den Hertog in kennis te stellen van het zoo pas ontvangen treurige nieuws, dat niet minder dan zeven haringsschepen door de Engelsen genomen waren. Zou men nu wel blijven aandringen op een beschikking, waardoor men de haringvisserij kon voortzetten? Na rijpe overweging werd deze vraag door de Commissie bevestigend beantwoord en het verzoekschrift ging den 30sten van Oogstmaand in zee aan den Minister van Binnenlandsehe Zaken. Deze achtte het bovendien noodig, dat de Keizer een memorie ontving, waarin de groote beteekenis van de Haringvaart was uiteengezet. Het Collegie besloot nu een afschrift te zenden van de memorie, die het in de Zomermaand van 1807 aan den voormaligen Koning van Holland had aangeboden.

Het toegezegde „pourtrait" van den Keizer was nog altijd niet aangekomen; het lid van het Collegie, Hoogendijk, die expresselijk

1810 naar Amsterdam gereisd was, om het uit handen van den Graaf Daru, den Intendant-Generaal van het Huis des Keizers, te ontvangen, bleef daarvoor een dag te Amsterdam vertoeven, en later, nadat de Graaf zijn verontschuldiging had gemaakt, nog eens twee dagen, maar ook toen was en bleef de Graaf afwezig.

Eindelijk, den 14den van Herfstmaand toekende Napoleon te St. Cloud het zoo lang verbeide Reglement voor de Haring- en Zoutvischvangst.

Het bevatte elf artikelen:

„Art. 1. Aan onze onderdanen in de volgens Deereet van den 9e van Hooimaand l.l. aan ons Rijk vereenigde Provinciën, word de uitoeffening der Grootte Visseherij ter zee toegestaan met vaartuigen met negen man en daarenboven geëquipeerd.

Art. 2. De Boekhouders der voor de Grootte Visseherij uit te rusten schepen zullen gehouden zijn om ten overstaan der Commissarissen van Marine van hun ressort en in afwachting hunner benoeming, voor den Militairen Commandant der Haven, onder welke zij ressorteeren, te doen behoorlijke verklaring van hunne uitrusting van de aan zee gelegen plaats (parage), al waar de schepen of vaartuigen zijn liggende, van de bestemming derzelve schip, den naam en grootte van het schip of vaartuig, het getal der zeelieden op hetzelfde geëmployeerd wordende, hunne namen, ouderdom, de plaats hunner geboorte en eindelijk den tijd, dien zij vermoeden tot hunne visseherij te zullen benodigd hebben, aanvang nemende met den dag van hun vertrek tot op dien van hunne terugkomst toe.

Art. 3. Op deze verklaring zal ten behoeven van het opgegeven schip of vaartuig aan den Boekhouder van hetzelfde worden afgegeven een consent (permit) tot het uitoeffenen der visseherij voor den door hem gevraagd tijd en in welk consent, alle de in bovenstaande artikel omschreven bijzonderheden behoorlijk zullen zijn uitgedrukt.

Art. 4. Maandelijks zal, bij daarvan te formeeren staten, aan onzen Minister van Marine verslag worden gedaan van alle de voor de Grootte Visseherij verleende consents (permits) ten einde door denzelven Minister een staat zal kunnen worden gehouden van de alzoo uitgeruste schepen, of vaartuigen, derzelve Boekhouders, enz.

Art. 5. Geen ander zeevolk dan zamengesteld uit onderdanen

van ons Rijk, zal ten dienste der Groote Visscherij mogen gebruikt worden. 1810

Art. 6. De visschersvaartuigen mogen niets aan boord hebben dan de nodige gereedschappen der visserij en de levensmiddelen voor derzelver equipage, berekend naar evenredigheid van den veronderstelden tijd van hun afwezigheid; alle andere aan boord gevonden wordende voorwerpen of koopmanschappen zullen verbeurd verklaard worden.

Zij zullen geen passagiers aan boord hunner vaartuigen mogen nemen, hetzij om uit onze havens te vertrekken of om in dezelve terug te keeren, op verbeurte van hun schip en onder de bij de wet bepaalde straffen tegens stuurlieden van zodanige vaartuigen, die zich in dezen aan pligtverzuim zoude mogen schuldig maken.

Art. 7. Bij hunne terugkomst in onze havens zullen alle schepen of vaartuigen der Groote Visscherij ten overstaan van den Commissaris van Marine of in deszelfs afwezigheid, van den Militairen Commandant eene eerste verklaring moeten afleggen van hun wedervaren ter zee, en bepaaldelijk om alle de bijzonderheden, die betrekking zouden kunnen hebben op eenige gemeenschap, die zij zouden kunnen zijn genoodzaakt geweest met vijandelijke of vreemde schepen te hebben gehad. Deze verklaringen zullen aan onzen Minister van Marine worden opgezonden.

Art. 8. De Boekhouders der schepen of vaartuigen van de Groote Visscherij zijn verantwoordelijk voor het gedrag hunner stuurlieden; zij zijn gehouden om aan Onzen Minister van Marine te doen toekomen het verslag van alle de bijzonderheden, waarvan zij door derzelver Stuurlieden bij hunne terugkomst nopens de bij het vorig artikel omschreven onderwerpen berigt zullen bekomen hebben; op gelijke wijze zullen zij berigt geven van het product der vangst van elk hunner gezegde schepen of vaartuigen.

Art. 9. De bestaande reglementen van bijzondere Politie op het uit- en binnenzeilen der visschers in onze havens, zijn op alle schepen en vaartuigen der Groote Visscherij toepasselijk.

Art. 10. Het tegenwoordig Decreet zal niet gedrukt, maar de daarin vervatte bepalingen zullen bij wijze van administrative maatregelen bekend gemaakt en ten uitvoer gebracht worden.

Art. 11. De Prins Aarts-Thesaurier, onze Algemeene Stedehouder in Holland en onze Minister van Marine zijn belast met de uitvoering van het tegenwoordig Decreet".

De bomschuiten van Scheveningen, Katwijk en Noordwijk, samen

1810 30 in getal, welke reeds uitgerust waren voor de verschharingvischerij, konden nu ook in zee gaan.

Opnieuw kwam in het najaar de zout-quaestie aan de orde. Met den 1sten Januari van 1811 zouden alle wetten, decreten en reglementen van het Fransche rijk op den in- en uitvoer, ook in de nieuwe departementen, waarin ons land verdeeld was, in werking komen. Dat besluit van Napoleon noemde eenige waren, die daar buiten vielen, maar daaronder kwam het zout niet voor. Frankrijk zelf leverde wel zout op, maar dat was blijkens de ondervinding niet „krachtig” genoeg voor het zouten van de haring. Een commissie uit het Collegie, bestaande uit de leden Schelvisvanger, de Jongh en van der Kemp, gingen ter audiëntie voor deze zaak naar den Minister van Binnenlandsche Zaken te Amsterdam, maar kwamen met weinig bemoedigende mededeelingen terug. Toch meende het Collegie te moeten aanhouden en zond den Minister een adres, waarin zij de noodlottige gevolgen van den verboden invoer van Spaansch en Portugeesch zout aldus voorspelden:

„dan beschouwen wij de haringvaart” — schreef het Collegie — „die van ouds zoo zeer beroemden tak van welvaart van dit land met derzelve uitgebreide negotie als verloren! als vernietigd! dan is de zoutvischvangst onuitvoerlijk! en vele duizenden van ingezetenen zullen daardoor in de diepste armoede gedompeld! Zoude dan den Grooten Napoleon, onder wiens wijze Regeering wij thans leven en wiens onbegrijpelijk genie alle zwarigheden weet te boven te komen, zoude onze Geëerbiedigde Keizer kunnen zien en gedogen dat zoo een zoo voorname Tak van handel en welvaart van deszelfs nieuwe Hollandsehe departementen verlooren, vernietigd wierd? en een zoo groot aantal van deszelfs nieuwe, getrouwe onderdanen in de uiterste armoede gestort wierden?”

Toen het College deze woorden schreef, vermoedde het zeker nog niet, dat er in de volgende jaren, zoolang de Fransche heerschappij duurde, geen sprake meer zou zijn van een uitoefenen der zoutharingvischerij en er dus vooreerst ook geen Spaansch of Portugeesch zout noodig zoude zijn.

Hoewel tengevolge van de inlijving bij het Fransche Rijk van onze torens bij bijzondere gelegenheden de Fransche vlag woer, hadden de Hollandsehe visschers in 1810 op zee nog altijd de Nederlandsehe driekleur laten wapperen. Daaraan moest een einde komen.

Het Collegie kreeg inzage van een schrijven van den Franschen Minister van Marine Decrès, gedateerd 18 Oct. 1810, waarin deze verklaarde, „dat de Haringvisserij, die belangrijke tak der Hollandsehe nijverheid bij voortdoring van den Keizer die aanmoediging zal ondervinden, welke dezelve zal kunnen verlangen; dat diensvolgens degeene, die de visserij wenschen uit te oeffenen geen andere vrees te duchten hebben dan die der al te onbedachte stoutmoedigheid, om al te gunstige denkbeelden, nopens de gezindheid des Vijands te voeden; dat Hij Minister deze bedenking aanvoerd, uit hoofde dat hij niet wel besefd, om welke reden de Boekhouders der Haringsehopen het voor hun in dezen jare verkieselijkst hadden geacht om de Hollandsche vlag te behouden en dat in het tegenwoordig tijdstip, in hetwelk alle simulatie of verdekking voor hun van meerder nut zoude schijnen te zijn; en Hij Minister in zoodanig geval, niet inziet, om welke reden de Reders zich van zoodanige simulatie zouden onthouden.

„De rampvolle tijden, die wij beleven, schijnen ook grootenóeels der zelve smartelijke voortdoring verschuldigd te zijn aan den personelen haat, die de gezagvoerenden in de twee strijdende Rijken elkander toedragen. Ik geloof mij niet te bedriegen, indien ik denk, dat ook dezen brief daaraan grootendeels deszelfs oorsprong verschuldigd is. Men wilde gaarne de Fransche vlag zien voeren, en de Engelschen willen alle behalve deze vlag dulden. Tot staving van mijn denkbeeld kan ik UwelEd. melden, dat de Directeur-generaal te Parijs heeft doen bekend maken, dat voortaan geene Licences zouden worden verleend dan alleen aan Fransche schepen en dat de zoodanige, welke aan Neutrale schepen, om het even welke hunne vlaggen zijn, waren verleend, bij hunne terugkomst in de Fransche havens zouden worden ingetrokken”.

Aan het einde van het jaar — 14 Dec. — overleed Teunis Brobbel, een van de invloedrijkste mannen van het Collegie; zijn opvolger was Laurens Hoogendijk.

Het resultaat van de visserij in 1810 kon uit den aard der zaak niet schitterend zijn; slechts 29 schepen van Vlaardingen en 9 van Maassluis waren daarvoor bestemd geweest en de meeste vaartuigen hadden, door de verplichte staking, maar één haringreis gedaan.

Door Vlaardingen werd gevangen 167 en door Maassluis 110½ last pekelharing, totaal 277½ last, d.i. per vaartuig 7 last 4 ton; een zoo slechte teelt was nog niet voorgekomen.

1811.

1811 Nu met 1 Januari de inlijving in haar geheel was uitgevoerd en Nederland weer een nieuwe staatsregeling met nieuwe regeeringsorganen had gekregen, stond het Collegie voor de vraag, tot wien het zich in het vervolg voor de behandeling van visseherjaangelegenheden had te wenden. Het klopte eerst aan bij den Minister van Binnenlandsehe Zaken Gogel, die het verwees naar den prefect Hultman, maar deze maakte bezwaar, omdat Enkhuizen en De Rijk niet tot zijn amtsgebied behoorden. Ten einde raad riep men de hulp in van den Hertog van Plaisance, dezen tevens nog eens herinnerende aan het beloofde „pourtrait van Zijne Majesteit den Keizer, welk hoogst vereerend blijk van achting als nog met vurig verlangen wierd tegemoet gezien”. De Hertog verwees het Collegie nu naar „den Baron van het Keizerrijk, een der Commandanten van het Legioen van eer, Rekwestmeester, Intendant van Binnenlandsehe Zaken d'Alphonse”. Wat een titels voor een en denzelfden man! d'Alphonse bleek een werkzaam en bekwaam ambtenaar, die ook zijn volle aandacht schonk aan de belangen van de Nederlandsche visseherijen, wat nader zal blijken.

In April gingen de leden van het Collegie hun opwachting bij d'Alphonse maken; het bleek dat geen van hen de Fransche taal machtig was en zij hadden dan ook bij het ontwerpen van verzoekschriften telkens vreemde hulp noodig. Bij het onderhoud met d'Alphonse werden zij ter zijde geëtaan door Ebeling, gewezen chef van Binnenlandsehe Zaken. d'Alphonse verklaarde zich zeer gevoelig voor de beleefdheid en verlangde een uitvoerige memorie over de werkzaamheden van het Collegie, om die memorie dan op te zenden naar Minister Gogel te Parijs. Vanzelf kwam ter sprake hoe het dit jaar zou gaan met de haringvisseherij, en d'Alphonse „vermeende dieswegens zich niet wel gunstig te kunnen nitlaten, maar hij zou zijn best doen bij den Minister”.

Men trachtte ook den Hertog van Plaisance voor de goede zaak te winnen.

9 Mei boden de betrokken reeders hem het volgende verzoekschrift aan:

„De ondergeteekenden, wonende respectievelijk te Vlaardingen, Maassluis, Delfshaven, Zwartewaal en Pernis, allen reeders van sche-

pen, bemand met negen man en daarboven, bestemd voor de vangst van zoutevisch, nemen nederig de vrijheid aan de ernstige en welwillende overwegingen van Uwe Hoogheid het volgende te onderwerpen.

Het weldadig decreet van Zijne Majesteit en Koning van 14 September 11., betreffende de Grootte Zeevisscherij was niet ter kennis van ondergeteekenden gekomen of zij beijverden zich om te genieten van dat nieuwe bewijs van de vaderlijke zorg van den Souverain voor de belangen van zijn nieuwe onderdanen en lieten tengevolge van deze gunstige beschikking van den Monarch achtereenvolgens ongeveer tachtig schepen uitrusten, waarvan de meeste bestemd zijn voor de zoutevischvangst en een aanzienlijk kleiner getal voor de haringvisscherij, daar het seizoen voor deze laatste visscherij te ver gevorderd was om succes te hebben.

De schepen, uitgerust in overeenstemming van genoemd decreet en voorzien van een uitgang-vergunning, afgegeven door de bevoegde autoriteiten, hebben het geluk gehad — met uitzondering van enkele — aan de waakzaamheid der kruisers te ontsnappen; te visschen zonder door de vijanden lastig gevallen te worden, en in de respectieve havens binnen te komen, vanwaar zij waren uitgegaan, medebrengende gezamenlijk de hoeveelheid van plus minus twee duizend ton zoutevisch en een buitengewoon groote partij versehe visch.

Het resultaat van deze visscherij heeft gedurende den verloopen winter aan eenige honderden armoedige gezinnen van genoemde plaatsen de middelen van bestaan verschaft.

Overtuigd van het nut van deze visscherij, welke al sedert lang verloopen tijden een zoo belangrijke tak van industrie en handel der Hollanders was, hebben ondergeteekenden het zich als een aangename, maar in tijden van openbare rampen moeilijk te vervullen plicht beschouwd in de behoefte van werkzame en nijvere lieden te voorzien, die, zonder arbeid in hun vak te vinden, genoodzaakt zouden geworden zijn de liefdadigheid van hun medeburgers in te roepen.

Aangemoedigd door de voordeelen, welke deze visscherij schonk, hebben zij opnieuw schepen uitgerust voor de voorjaarsvisscherij. Maar hoe verwonderd waren zij, dezer dagen te vernemen, dat aan eenige van deze schepen, gereed om de monden onzer rivieren te verlaten, het uitgaan was belet op bevel van den Commandant-generaal van het landleger en dat bevelen waren gegeven, om aan geen van dergelijke schepen een uitgangsbewijs uit te reiken, zonder aan ondergeteekenden de reden op te geven voor dat bevel.

Ondergeteekenden meenen, dat zulks niet in verband kan staan met

1811 de uitvoering van de zee-conscriptie, daar de contingenten voor de verschillende plaatsen, hierboven genoemd, reeds geleverd waren en reeds naar de bestemde plaatsen op weg waren, vóór het bevel werd uitgevaardigd.

Deze zoo onverwachte gebeurtenis, zoo treurig voor de ondergeteekenden en voor allen, die eenigszins bij die visserij betrokken zijn, zou allen nog meer ter nedergeslagen hebben, als zij nog niet de gegronde verwachting bleven koesteren, dat een verzoek aan Uwe Hoogheid om voortzetting van de afgebroken visserij, nog zou worden toegestaan. Eene gunst, als een zichtbaar bewijs van de hooge bescherming, welke Zijne Majesteit de Keizer en Koning wel wil geven aan die klasse van werkzame en nuttige menschen onder de onderdanen van de departementen, kort geleden aan Zijn uitgestrekt Rijk toegevoegd.

Het is dus met innige overtuiging, dat ondergeteekenden meenen, dat Uwe Hoogheid, doordrongen van het groote belang der zaak in zeer ernstige overweging zal willen nemen de redenen, die hier volgen ter verdediging van den stap, die ondergeteekenden doen.

Alle departementen van het Fransche Keizerrijk en speciaal zij, die aan de kust grenzen van het voormalige Holland, zijn betrokken bij de visserij, omdat een belangrijk gedeelte van de vangst, naar die departementen wordt gezonden en verder naar het binnenland.

Z. M. de Keizer en Koning heeft, om aan zijn onderdanen in de Holandsche departementen een nieuw bewijs te geven, dat Zij met alle behoorlijke middelen de zoutevisserij wil steunen, bepaald bij een afzonderlijk besluit, dat de inkomende rechten van die visch zouden worden teruggebracht van 16 tot 8 francs per 100 Kilogram, van welke belangrijke gunst ondergeteekenden reeds eenigen tijd voordeel hebben genoten.

Zonder die visserij kunnen de inwoners van genoemde plaatsen niet bestaan. De verliezen, die zich laten gevoelen bij de minste staking van hun eenig middel van bestaan, drukken nog des te meer op hen, door den toestand van ellende, waarin zij vele jaren verkeeren. Het medelijdend hart van hun tegenwoordigen Souverain, heeft een blik van ontferming doen slaan op hun armoede. Door zijne vaderlijke zorg voor hen is het, dat zij goedheden en voorrechten schuldig zijn, die Hij hun heeft geschonken en die zij niet te vergeefs ook voor de toekomst zullen inroepen.

Het is dus om al deze redenen, dat ondergeteekenden zeer nederig de vrijheid nemen om zich tot Uwe Hoogheid te wenden, Uwe Doorluchtigheid verzoekende, dat het U behage de noodige bevelen te

geven, waardoor de schepen, die voor de zoutvisserij bestemd zijn en van vergunningen voorzien zijn en aan den mond der rivieren zijn aangehouden, hunne bestemming kunnen vervolgen, zonder door eenige militaire autoriteit of door de donanen opgehouden te worden en dat bovendien uitgaand-vergunningen worden afgegeven voor een behoorlijken tijd; zoo voor de schepen, welke uitgerust worden, als voor die later uit te rusten, en voor dezelfde visserij bestemd, zonder dat een enkele tak van openbare administratie hinderpalen in den weg kan leggen.

Voor het geval, dat de tegenwoordige aanhouding gegrond is op de meening, dat het decreet van 14 September laatsleden niet van toepassing is op vaartuigen, die de zoutvisserij uitoefenen, hetgeen niet de bedoeling van den Keizer en Koning heeft kunnen zijn, daar de schepen, bestemd voor de zoutvisserij, uitgerust zijn overeenkomstig de bepalingen van genoemd decreet artikel 1; dat het alsdan Uwe Hoogheid behage, wel de middelaar te willen zijn van ondergetekenden bij Zijne Majesteit, met het doel dat Zij zich verwaardige dezelfde gunst toe te kennen aan deze schepen, welke verleend is aan de haringschepen. En dat Uwe Hoogheid dit verzoek begunstige met Hare hooge en machtige bescherming''.

Het request droeg de volgende handteekeningen: Fa. Hoogendijk, Betz en de Willigen, I. Drossaart, I. Krujff, W. van Ling, A. van Ommering, Johs. Speelman, D. Pons, W. van Duijn, Jan Koster, Hs. van Leeuwen Franszoon, J. van Harwegen, Ary Hoogendijk, Pieter van der Drift, A. van Hagt, I. IJzermans, Dirk de Zeeuw, Jae. den Baars, M. Spruijt, Hendrik van Roon, Erven Cornelis Bubbezon, H. van der Sluijs, Pieter Arkenbout, Cornelis Kwak, Wed. Dirk Koene, Jilles Kortebout, Hend. Joh. van Hulst, Jan Zwartewaal, M. van Loopik, fa. Mannekus, Beijers en Steur, Jacob Parlevliet, Thomas Helu, M. J. Spaanderman, M. van Bezoiën, M. Dirkwager, Ary Roest, fa. J. van den Burgh en A. van der End, A. Pannevis, Klaas Dorsman, Wouter van Rossen, Maria van der Ent, Wed. T. Brobbel, François van der Elst, P. Goudswaard, Ads. v. d. Ham, fa. Van Heijst en v. d. Heuvell.

De toestemming om uit te varen liet echter steeds op zich wachten. Den 29sten Mei — de gewone benaming der maanden was weer ingevoerd — vernam het Collegie van d'Alphonse, dat er over het al of niet uitgaan der schepen een conferentie zou gehouden worden door den Minister van Marine en Koloniën, den Divisie-

1811 generaal, den Directeur-generaal van politie, de Maritime-prefect in Holland, den commandant van de Militaire Magt en den Directeur der douanen. De brief bevatte nog de verzekering dat d'Alphonse niet zou mankeeren bij de komst van den Keizer hier te lande het Collegie aan Z. M. voor te stellen.

De conferentie van de hooge ambtenaren werd nog den laatsten Mei gehouden. Een ontwerp-reglement voor de visscherij werd vastgesteld, maar de voorwaarden tot het uitoefenen voor de visscherij, met name die voor de zoutharingvisscherij, waren zoo bezwarend, dat zij eenvoudig niet na te komen waren.

De bezwaren, welke door de meerderheid van de leden der conferentie tegen de zoutharingvisscherij werden aangevoerd, waren de volgende.

Er was kans op verlies van vaartuigen met hun bemanningen; het was een middel om in aanraking te komen met Engelsche schepen; het zou gemakkelijk zijn Engelsche agenten over te brengen, de militaire bewegingen en beschikkingen te verraden en op die wijze de veiligheid van het land in gevaar te brengen; en men zou trachten verboden koopwaren en correspondenties binnen te brengen. Den reeders van de Grootte Visscherij werd nog verweten van hun vergunning misbruik te maken om te Riga bouwstoffen te gaan halen voor de Engelsche vloot en die in Engeland binnen te brengen; en verder uit Engeland gezouten visch — dus niet gevangen en gezouten door de schepen van de Hollandsche reeders — in Holland in te voeren.

Daarom luidde de beslissing van de conferentie: De Grootte Visscherij moet verboden zijn.

Een enkele stem verhief zich tegen dit noodlottig advies en dat was die van den Intendant d'Alphonse. Men kan hier lezen hoe hij de argumenten van zijn medeleden trachtte te ontzenuwen. Hij schreef den 1sten Juni aan den Hertog van Plaisancee:

„Men kan zich niet verhelen, dat de bezwaren zeer belangrijk zouden zijn, wanneer zij steunden op bepaalde feiten, maar het komt mij twijfelachtig voor, dat schepen, gelijk aan die, welke voor de Grootte Visscherij gebruikt worden, geschikt zouden zijn om uit de havens van Rusland in die van Engeland, bouwstoffen voor de vloot over te brengen. Voorts zou men de visch, gezouten door de Engelschen, wel kunnen onderkennen van die der Hollandsche visschers en haar in beslag nemen bij de terugkomst der schepen,

wanneer het bleek, dat zij van Engeland kwamen. Het was waar, dat schepen, die een reis mankten van vier of vijf maanden, wel in zee met Engelse schepen in verbinding konden komen, maar men overwege hierbij wel, dat de visschers wel kunnen mededeelen den toestand van hun land, zooals die op het oogenblik van hun vertrek was, maar onmogelijk de militaire bewegingen kunnen verraden, die na hun vertrek plaats hebben. Het doen van dergelijke mededeelingen kan dus niet die beteekenis hebben, dat zij het land in gevaar zouden kunnen brengen.

Wat betreft de gelegenheid van het overbrengen van passagiers, o.a. Engelse agenten, met haringschepen van en naar Engeland, het invoeren van verboden koopwaren en correspondentie, daarvan behoeft geen sprake te zijn, daar deze schepen vóór hun vertrek en bij hun aankomst gevisiteerd worden; verondersteld wordt natuurlijk dat de voorschriften door de kustwachten behoorlijk opgevolgd worden.

Het verlies der vaartuigen met hun bemanning was zeer mogelijk, daartegen kan niet gewaakt worden; doch sedert 1805 had de Groote Visserij elk jaar voortdurend plaats gehad; de Engelschen seheneu zieh daartegen niet verzet en geen enkel schip buit gemaakt te hebben; dat zulks nu wel geen zekerheid verschaft voor de toekomst, maar men mag er wel eenigszins op vertrouwen. Daarenboven het Fransche Gouvernement geeft aan de reeders geen enkelen waarborg, alleen een vergunning; zoodat alles alleen voor risico van de reeders komt.

Er is geen enkele tak van industrie, die in zes jaren, te rekenen vanaf 1805, een opbrengst van 34 millioen en meer dan 3 millioen nog het vorige jaar, heeft opgeleverd; en nog het vorige jaar heeft men de Groote Visserij niet stil gelegd en scheen het niet noodig noch in het belang van het Keizerrijk noch in het belang van Holland, een andere richting te volgen. Als de Groote Visserij moest worden belet, dan moest dat zijn door verdrukking en misbruik van Engeland, veel liever dan door een formeel verbod van het Fransche Gouvernement; het moest Engeland zijn, dat als oorzaak van dezen ramp door de Hollanders beschuldigd werd; het moest niet voortkomen uit Fransche ongerustheid.

De brief van Zijne Majesteit den Keizer aan het College van de Groote Visserij van 30 Juli 1810 en zijn decreet van 14 September van hetzelfde jaar, laten geen twijfel over Zijne gezindheid ten gunste van de Groote Visserij; Zijn genie heeft de voor- en na-

1811 deelen weten te wegen en niemand kan of zou verstandiger en beter in de toekomst kunnen zien dan hij; en dat daarom, al gaat de uitoefening van de Groote Visserij zeer zeker met moeilijkheden gepaard, in de tegenwoordige omstandigheden niet verboden kan worden, omdat Zijne Majesteit haar heeft toegestaan, tenzij Zij zelve herriep, wat Zij bevolen had.

Wanneer dan de Groote Visserij toegestaan moet worden, dan moet zij ook niet aan voorwaarden onderworpen zijn, welke haar de uitoefening er van onmogelijk maakt; eenvoudig omdat men het doel niet kan willen zonder de middelen toe te staan.

De bepalingen, vastgesteld bij het decreet van 14 September 1810, schenen voldoende en het kwam er misschien op aan ze met meer nauwgezetheid uit te voeren, dan misschien tot heden het geval was.

De meerderheid was van meening, dat de Groote Visserij, niet-tegenstaande de moeilijkheden, kon worden toegestaan; maar om dan aan de reeders de opgelegde verantwoordelijkheid volgens art. 8 van het decreet grooter en doeltreffender te doen zijn, was men van gevoelen van de reeders een borgstelling te eischen gelijk aan driemaal de waarde van het vaartuig. Ik heb gemeend mijn stem niet aan dit voorstel te moeten geven. Het kwam mij voor, dat de verantwoordelijkheid, geëischt volgens art. 8, alle eigendommen van den reeder bij een eventuele veroordeeling van hem of zijn schippers, in aanmerking kwamen en dan, wanneer die eigendommen een meerdere waarde hadden dan driemaal het vaartuig, de borgstelling onnoodig was; en dat, voor het geval, dat die eigendommen minder waarde hadden, de borgstelling een beletsel vormde voor de uitoefening der visscherij, omdat het niet was in een tijd dat handelshuizen, zelfs die van den eersten rang, crediet gaven en zelve moeilijkheden zouden onder vinden, om crediet te krijgen. Daarenboven, de reeders zouden een borgstelling moeten geven ten aanzien van onzekere gebeurtenissen, welke zich op zee kunnen afspelen, en deze, op meeder of minder strenge wijze beoordeeld, zouden bijgevolg meer of minder gemakkelijk tot een veroordeeling leiden.

Het is nu aan Uwe Doorluchtigheid de verschillende denkbeelden, welke U werden medegedeeld, te wikken en te wegen en een besluit te nemen om voor Holland den laatsten tak van zijne zee-industrie te behouden, zonder de veiligheid van den Staat in gevaar te brengen.

Ik verzoek U dus mij zoo spoedig mogelijk Uwe zienswijze te doen kennen, gezien het nabijzijnde tijdstip, waarop de Groote Visserij

moet beginnen en de noodakelijkheid om spoedig met de uitrusting der schepen een aanvang te maken. 1811

D'ALPHONSE''.

Wat een uitnemende pleitbezorger was toch die d'Alphonse!

Nog van een andere zijde werd aangedrongen reeders en visschers ter wille te zijn.

Toen namelijk de Intendant-Generaal van Financiën Gogel den Intendant d'Alphonse tijdelijk verving, schreef hij 12 Augustus aan den Prins Stedehouder:

„Monseigneur! Les armateurs, domiciliés à Vlaardingen, Maas-luis et Zwartewaal, viennent de renouveler auprès de moi leurs sollicitations pour la pêche du hareng et de la morue en me prévenant, qu'ils ont eu l'honneur d'entretenir Votre Altesse de cet objet important pour eux et plus important encore pour des milliers d'habitans, qui y trouvoient des moyens de subsistance, sans lesquels il vont être livrés à la plus grande misère. Ils désirent ardemment savoir si l'expérience, qu'ils ont conçue d'une décision favorable de la part de Sa Majesté, auprès de laquelle Votre Altesse leur a promis son appui, doit bientôt se réaliser. Il me semble, Monseigneur, que le réglément, arrêté par M. le Préfet Maritime et rendu par Votre Altesse exécutoire dans toute la Hollande le 15 Juillet dernier, a déterminé les obligations der armateurs pour la pêche, à laquelle il semble qu'ils ont maintenant la faculté de se livrer sans qu'il soit nécessaire d'une décision de Sa Majesté. Je prie Votre Altesse, de vouloir bien me transmettre ses instructions à cet égard. Je suis avec respect, etc.

GOGEL''.

Aan medewerking van de autoriteiten ontbrak het dus niet.

Zoo was het al Augustus geworden en nog altijd bleef de vergunning uit om ter haringvisserij te gaan. Het Collegie wendde zich den 18en van die maand weder tot den Intendant en zeide „in overweging genomen zijnde, dat door den stilstand van de zoutharingvaart, zoolwel als van de kabbeljaauwvisserij op IJsland en de Noordzee, de ingezetenen der plaatsen, die anders daaruit hun grootste bestaan ontleenden, zich in de diepste armoede bevonden en wanneer de kabbeljaauwseche vischerij in den aanstaanden winter niet zoude mogen worden uitgeoeffend, het dan bijna als zeker te voorzien was, dat verscheidene huisgezinnen van gebrek zouden moeten om-

1811 komen, wyl de armen- en plaatselijke kassen geheel waren uitgeput en het aantal ingezetenen, dewelke nog iets kunnen contribueeren te klein was om in de noodzakelijkste en dringende behoeften hunner medeburgers te kunnen voorzien”.

Was er geen mogelijkheid om ten minste de verscheharingvisserij te kunnen aanvangen in de Septembermaand? En de kabbeljaauwvisserij in November van dit jaar? vroeg het Collegie. Reeds den 23sten kwam het antwoord van den Intendant; hij schreef: „Ik heb mij zoo spoedig mogelijk was met Zijne Doorluchtige Hoogheid onderhouden over de nieuwe klagten, welke U.W.Ed. mij betrekkelijk de stremming der Groote Visserij hebben toegezonden. Zijne Hoogheid deelt in ons beider leedwezen. Zijne Hoogheid heeft er Zijne Majesteit over onderhouden, doch Zijne Majesteit heeft gemeend zulks nog niet te moeten statueeren en het is Zijne Hoogheid niet mogelijk zulks te doen. Zodanig is het ook met de twee nieuwe pétitiën mij door U.W.Ed. toegezonden. Het is mij onmogelijk U.W.Ed. uitsluitel te geven; alles hangt af van de bepaling Zijner Majesteit en U.W.Ed. kunnen den uitslag derzelve niet dan met eerbied en vertrouwen inwachten”.

De belofte van den Keizer, weldra een bezoek te brengen aan Holland, zou dan vervuld worden, en toen half September het bericht daarvan kwam, schreef Schelvisvanger — de president van het Collegie — terstond aan zijn collega's „of het niet gewenscht was, dadelijk het Collegie te convoeeren om deszelfs hulde en eerbied aan den Monarch te betoonen”. Het antwoord daarop was, dat het bezoek eenige dagen uitgesteld en het nog niet zeker was, dat het Collegie tot den Keizer zou worden toegelaten; er moest om die gunst gevraagd worden aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

9 October in den voormiddag, kwam de Keizer, na reeds een aantal plaatsen in het Zuiden des lands bezocht te hebben, te Amsterdam.

Den avond te voren kwam bij het Collegie een missive van den Intendant, met de mededeling, dat hij het noodig oordeelde, dat door het Collegie, met den meesten spoed een nota werd samengesteld, waarin 1°. werden aangegeven „al de hoogtens of plaatsen, alwaar de Haring- en Kabbeljaauwvisserijen bedreven werden; 2°. de gevaren, waaraan dezelve voor den vijand waren blootgesteld; en 3°. de middelen, die men kon aanwenden om de gemeenschap met den vijand voor te komen”.

Niet zonder betekenis voegde de Intendant er aan toe, „dat

deze Nota op een duidelijke en ondubbelzinnige wijze en met de waarheid overeenstemmende, moest gesteld worden, teneinde voor te komen dat de Minister van Binnenlandsche Zaken en Zijne Majesteit den Keizer niet misleid of bedrogen werd en; dat dit te noodzakelijker was, omdat de handelwijzen van sommige vaartuigen ter visscherij gedestineerd, in vorige tijden gehouden, zeer wel bekend waren”.

Het was namelijk niet verholten gebleven, dat de Engelsche marine, toen er nog gevischt was, in plaats van vijandig, zich zeer vriendschappelijk jegens de Hollandsche visschers gedragen had en op die goede verstandhouding was de Keizer zeker niet gesteld.

Het Collegie antwoordde in zijn Nota hierop het volgende.

„Om alle correspondentie hoe ook genaamd, met den vijand voor te komen, is zeer bezwaarlijk.

Wat de gedwongen correspondentie betreft, als daar is het ontmoeten en praaijen van vijandelijke schepen, het nemen der haringschepen en het opbrengen van dezelve in Engelsche havens, hiertegen is het volstrekt onmogelijk eenig middel uit te denken.

Wat de vrijwillige correspondentie aangaat, hier omtrent en tot voorkoming daarvan komt in aanmerking te bepalen 1°. het doen van den gewonen Eed volgens de wet met de nodige alteratie en ampliatie; 2°. het stellen van een behoorlijke cautie door de eigenaars der schepen; 3°. een allernauwkeurigst onderzoek van de schepen, zoo bij derzelve uitvaren als bij derzelve terugkomst, met bepaling van een zware boete of straffe in gevalle van overtreding; 4°. het bepalen van gebruik te maken van een e der Hollandsche zeegeten, waartoe ons als geschikt is voorgekomen Tessel, ten minste voor het uitloopen, terwijl deze bepaling voor het binnenkomen aan eenige uitzondering behoort onderhevig te zijn, b.v. om den vijand te ontvluchten of bij verandering van wind of stormweer, zodanig een ander zeeget te mogen inloopen, den stuurman zal oordeelen 't veiligst te kunnen binnenzeilen; 5°. de tijd, die zij vermogen uit te blijven en schoon dit zeer bezwaarlijk te bepalen is door de ongelijkheid en wisselvalligheid van de vangst, zoude daartoe 6 à 8 weken kunnen gesteld worden, te rekenen van den dag af, dat zij in zee loopen. In tijde van vrede, wanneer er geen de minste sprake voor correspondentie met den vijand was, zijn er veele voorbeelden, dat de reizen 15, 16 à 17 weken geduurt hebben en dan nog met een zeer geringe vangst thuis kwamen; dit word hier aangeteekend om te bewijzen, dat de hierboven bepaalde

1811 tijd van 6 à 8 weken niet als te lang, maar eerder als te kort kan geoordeeld worden".

De Nota bevat verder bijzonderheden over de verschillende takken van visserij, en daaronder deze, dat een schip van de firma Hoogendijk, Betz en de Willigen te Vlaardingen 9 October van een IJslandsche reis was teruggekomen met niet minder dan 42 last gezouten visch, waarvan de waarde wel op 100.000 francs kon geschat worden, „echter een bijzonderheid en geluk, zonder voorbeeld, zoolang de wereld bestaan heeft". De stuurman, het gelukskind, was Huig van der Valk.

Vrijdag 11 October kwam Janssen „een ambtenaar van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, die het Collegie ter zijde stond, als tolk en als translateur van de vele adressen, welke aan de autoriteiten gezonden werden, de vergaderzaal van het Collegie binnen met het bericht van den Intendant, dat deze met zijn rijtuig wachtte voor een audiëntie bij den Minister van Binnenlandsche Zaken. De commissie uit het Collegie, daartoe aangewezen, was spoedig gereed om in twee koetsen den Intendant te volgen. De gelukkigen waren ditmaal Schelvisvanger, Kluppel, Slijper, Bek, Van der Kemp, Hoogendijk en de secretaris Bouwmeester. Voor Teunis Brobbel was nog geen opvolger benoemd.

Maar helaas — gekomen aan het huis van den Amsterdammer Hope, alwaar de Minister steeds audiëntie gaf, vernam de Intendant, dat de Minister door den Keizer ontboden was en „dat de audiëntie heden geen voortgang zou hebben".

Evenwel uitstel was hier geen afstel; den 12en October trok de stoet er weer op uit en nu was de Minister aanwezig. Janssen, hun tolk, begon zijn toespraak aldus: „Met diepen eerbied bezielde voor hunne Grooten Souverein, verheugen zij zich — n.l. de leden van het Collegie — dat een zoo groot Monarch een zodanig Minister heeft; verheugen zij zich, dat het hun geoorloofd is met den eerbied aan Uwen Rang verschuldigt, de zagtere gevoelens van vertrouwen en liefde te mogen paren, die alleen aan talenten en deugd worden toegedragen".

Daarop volgde de verzekering dat het Collegie een officiële voorstelling aan den Keizer zou te danken hebben aan dezen Minister. Deze deed daarop een aantal vragen betreffende de visserij, welke meest alle door den Intendant werden beantwoord; het bleek toen

dat deze bewindsman zich al zeer goed op de hoogte had gesteld van de organisatie van het visscherijbedrijf.

Toen de Minister na aanbieding van de bewuste Nota vroeg of de Commissie nog iets te verzoeken had, kwam natuurlijk de wensch naar voren om de gelegenheid tot visschen, al was het dan onder zeer beperkte voorwaarden, weer spoedig open te stellen. Het antwoord daarop van den Minister gaf al zeer weinig hoop. De notulen, waarin het bovenstaande zeer uitvoerig is beschreven, zeggen daarentrent: „Na den afloop van dit alles verklaarde Zijne Excellentie groote zwarigheid voor de visscherijen te maken, uithoofde van de gevaren voor de Engelschen, doch niettemin zou de Minister de gedane voorstellen aan Zijne Majesteit den Keizer te kennen geven”.

Het Collegie wachtte nu op de groote gebeurtenis. Aan den Grootten Keizer te worden voorgesteld was dan ook iets heel bijzonders.

Zondag 13 October kwam het Collegie te drie uur bijeen en vernam toen het ontstellend bericht uit den mond van den voorzitter, dat waarschijnlijk de voorstelling aan den Keizer niet zou doorgaan.

Een bericht van anderen aard, dat ook de leden uit hun humeur bracht, kwam uit Katwijk; daar was daags te voren een bomschuit ter verschharingvisserij uitgegaan en een tweede lag voor hetzelfde doel zeilklaar; en dat zoo maar, zonder acte van consent gekregen te hebben en zonder den gebruikelijken eed. Natuurlijk moest dadelijk de Intendant gewaarschuwd worden, zoo iets tegen te gaan en te voorkomen.

Maar den volgenden dag zou het dan toch gebeuren. Pas is na begroeting, de vergadering van het Collegie geopend, of de bekende Janssen komt binnen en deelt mede, „dat Zijne Excellentie de Minister van Binnenlandsehe Zaken verzoekt, dat de president en een of twee leden van het Collegie zich heden ten één uur op het Keizerlijk Paleis laten vinden, om aan Zijne Majesteit den Keizer en Koning voorgesteld te worden”.

Om die eervolle commissie waar te nemen worden nu benoemd Schelvisvanger, Van der Kemp en Slijper; Janssen is weer bereid de commissie te assistieren.

In 't zwart gekleed, met driekante hoeden op, vertrokken de heeren in een rijtuig te half één van de Nieuwe Stadsherberg naar het Keizerlijk Paleis. De voorstelling aan den Keizer geschiedde door den Minister van Binnenlandsehe Zaken — en nu schrijven wij

1811 uit de notulen woordelijk af: „Binnen het Kabinet van Zijne Majesteit den Keizer tredende, bevond zich Zijne Majesteit aan een tafel zittende en nevens hem Zijn Doorluchtige Hoogheid, den Prins Gouverneur-generaal, alsmede de hier zijnde Ministers. Zijne Majesteit geïnformeerd wordende, dat de heer Janssen niet tot de Commissie behoorde, verkoos diens tegenwoordigheid of assistentie niet. De heer Janssen vertrokken zijnde, heeft Zijne Majesteit doen binnentreden een Heer, die de Fransche en Hollandsehe talen duidelijk sprak, om de vragen van Zijne Majesteit te beantwoorden. Deze vragen waren voor het grootste gedeelte dezelfde, als die welke vroeger door den Minister gedaan waren, doch buitendien zijn nog door Zijne Majesteit diverse andere informatiën gedaan; welke door de voorzitter op de best mogelijke wijze zijn beantwoord geworden. Daarna heeft Zijne Majesteit gevraagd of er door de Commissie ook eenige voorstellen of verzoeken te doen waren, waarop de voorzitter in substantie heeft geantwoord: Dat wij Zijne Majesteit eerbiedig smeekten om de belangen van de Haringvisserij, dien vorigen voornamen tak van 's Lands welvaart, alsmede die van de Kabbeljaauwvisserij in overweging te willen nemen en op dezelve in gunst nederzien; dat een Menschelijk deelnemend gevoel het ons tot een pligt maakte Zijne Majesteit allernederigst te verzoeken om, bij aldien het met Hoogstdezelfs groote oogmerken enigzints bestaande was, nog in den loop van dit jaar de verscharingvangst en in den aanstaanden winter de kabbeljaauwvisserij en in een volgend jaar de zoutharingvisserij te mogen uitoeffenen onder zodanige bepaling, dat Zijner Majesteits bedoelingen daardoor niet verhinderd werden”.

Waarop Zijne Majesteit heeft geantwoord: het is goed.

Hebbende deze audientie ofte wel ondervraging ruim $\frac{3}{4}$ uurs geduurd”.

Na het vertrek van de deputatie schijnt de Keizer aan zijn Minister te kennen gegeven te hebben, dat hij meer inlichtingen omtrent de visscherijen in het algemeen wenschte, meer feiten, meer cijfers. Om aan dat verlangen te kunnen voldoen zond de Minister aan het Collegie een aantal vragen ter beantwoording. Deze antwoorden moesten „binnen den kortst mogelijken tijd” ingezonden worden. In de departementen van het Collegie heerschte nu een buitengewone bedrijvigheid om de noodige gegevens te verzamelen. Het resultaat vindt de lezer hier onder en het is indirect aan den Keizer te danken, dat ons thans een vrij betrouwbare statistiek ten dienste staat

over een veertigjarig tijdperk der Nederlandsche visschrijen; voor onze geschiedenis zeker niet zonder beteekenis, en wij schroomden dan ook niet, al heeft niet alles wat hier volgt betrekking op de Haringvisscherij, het antwoord van het Collegie in zijn geheel op te nemen.

Nota van schepen, die gedurende de laatstverloopen 40 jaren uit verschillende havens van Holland uitgevaren zijn ter Zoutharingvisscherij, te weten van:

Anno	Vlaardingen	Maassluis	Enkhuizen	De Rijp	Totaal
1771	81	14	41	14	150
1772	79	16	42	14	151
1773	93	18	42	14	167
1774	88	18	44	15	165
1775	81	17	41	18	157
1776	99	21	41	19	180
1777	89	23	40	18	170
1778	81	20	40	17	158
1779	86	19	40	17	162
1780	83	17	41	18	159
1781	—	—	—	—	—
1782	39	7	—	—	46
1783	79	19	43	18	159
1784	82	22	43	17	164
1785	84	24	48	18	174
1786	89	24	44	17	174
1787	93	24	44	17	178
1788	94	25	45	17	181
1789	91	27	45	17	180
1790	93	29	44	17	183
1791	100	28	44	17	189
1792	107	30	45	18	200
1793	108	31	44	17	200
1794	100	33	44	17	194
1795	91	17	8	2	118
1796	109	31	27	15	182
1797	112	29	28	16	185
1798	—	—	—	—	—
1799	—	—	—	—	—
1800	—	—	—	—	—
1801	—	1	—	—	1

1811	Anno	Vlaardingen	Maassluis	Enkhuizen	De Rijp	Totaal
	1802	96	26	34	14	170
	1803	—	—	—	—	—
	1804	43	13	—	—	56
	1805	73	23	8	2	106
	1806	71	16	—	4	91
	1807	55	16	—	—	71
	1808	57	20	—	—	77
	1809	28	13	—	—	41
	1810	29	9	—	—	38

Aanmerkingen. Onder het getal schepen, vermeld onder het hoofd Vlaardingen, zijn er enkele, die op andere plaatsen thuis hoorden, als Amsterdam, Rotterdam, Schiedam, Delfshaven, Zwartewaal, enz.

Volgens informatiën bedraagt het getal der genomen schepen in de vorenstaande 40 jaren 80 à 90.

En dat der verongelukte nihil.

Tegenwoordig (1811) zijn er nog voorhanden tot uitoeffening van die visscherij 132 schepen.

De grootte van dezelve is 60 à 70 ton, berekend tegens 2 ton per last. De manschappen, die daarop varen, zoo jong als oud, zijn 14 à 15 in getal.

De waarde van elk schip bij zijn vertrek naar zee is f 12000.— à f 13000.—.

Bij deszelfs terugkomst f 9000.— à f 10000.—.

De waarde der lading is zeer moeilijk te bepalen, uit hoofde van de ongelijkheid der vangst en van de prijzen. Gemiddeld word daarvoor na aftrek van alle onkosten, gesteld f 4000.— à f 5000.—.

De schepen doen veeltijds twee reizen.

N.B. Zie verder de algemeene aanmerkingen.

Nota van vaartuigen, die gedurende de laatstverloopen 40 jaren van verschillende plaatsen in Holland zijn uitgevaren ter **Verscharingvisscherij**, te weten:

Anno	Noordwijk	Katwijk	Scheveningen	Maassluis	Totaal
1771	12	51	—	—	63
1772	12	56	—	—	68
1773	15	52	—	—	67
1774	16	53	—	—	69

Anno	Noordwijk	Katwijk	Scheveningen	Maassluis	Totaal	1811
1775	17	54	—	—	71	
1776	17	43	—	—	60	
1777	17	42	—	—	59	
1778	17	39	—	—	56	
1779	16	39	—	—	55	
1780	15	42	—	—	57	
1781	—	—	—	—	—	
1782	11	18	—	—	29	
1783	16	34	10	—	60	
1784	18	36	10	—	64	
1785	18	35	10	—	63	
1786	17	35	10	—	62	
1787	17	38	—	—	55	
1788	17	38	—	—	55	
1789	18	35	—	—	53	
1790	15	28	—	—	43	
1791	15	34	—	—	49	
1792	15	35	—	—	50	
1793	15	31	—	—	46	
1794	14	25	—	—	39	
1795	—	—	—	—	—	
1796	13	—	—	—	13	
1797	5	7	—	—	12	
1798	—	—	—	—	—	
1799	—	—	—	—	—	
1800	—	—	—	—	—	
1801	3	2	—	—	5	
1802	11	16	—	—	27	
1803	—	—	—	—	—	
1804	—	—	—	—	—	
1805	—	—	—	—	—	
1806	—	—	—	—	—	
1807	5	—	—	6	11	
1808	6	3	2	9	20	
1809	10	4	2	3	19	
1810	12	8	4	8	32	

Aanmerkingen. In de vorenstaande 40 jaren zijn er genomen 7 vaartuigen.

En verongelukt 2 dito.

- 1811 Tegenwoordig voorhanden 50.
 Dezelve zijn groot 30 tot 35 ton.
 Worden bevaren met 8 man, zoo jong als oud.
 De waarde bij het vertrek is f 5000.— à f 6000.—.
 Bij de terugkomst f 4000.— à f 5000.—.
 De waarde van de lading f 1500.— à f 2000.—.
 De vaartuigen doen 3 à 4 reizen 's jaars.

Nota van schepen, die gedurende de laatst verloopen 40 jaren uit
 verscheiden havens van Holland zijn uitgevaren op de IJslandsche
 Kabbeljauwvisscherij.

Anno	Vlaar- dingen	Maas- sluis	Totaal	Anno	Vlaar- dingen	Maas- sluis	Totaal
1771	40	71	131	1791	17	13	30
1772	56	66	122	1792	14	15	29
1773	42	58	100	1793	17	21	38
1774	30	49	79	1794	19	17	36
1775	28	40	68	1795	25	6	31
1776	24	11	35	1796	12	10	22
1777	22	4	26	1797	22	18	40
1778	19	5	24	1798	24	12	36
1779	34	26	60	1799	4	1	5
1780	32	26	58	1800	2	14	16
1781	36	24	60	1801	11	2	13
1782	45	28	73	1802	5	13	18
1783	29	18	47	1803	4	5	9
1784	28	17	45	1804	4	10	14
1785	31	16	47	1805	9	11	20
1786	28	22	50	1806	2	4	6
1787	24	21	45	1807	2	2	4
1788	20	9	29	1808	3	3	6
1789	22	11	33	1809	—	1	1
1790	20	12	32	1810	2	—	2

Aanmerkingen. In de vorenstaande jaren zijn er geno-
 men 60 à 70.

En verongelukt 8 à 10.

Tegenwoordig voorhanden 35.

Dezelve zijn groot 60 tot 70 ton.

Worden bevaren met 12 à 13 man, zoo jong als oud.

De waarde bij 't vertrek is *f*10.000.— à *f*11.000.—. Bij de terugkomst *f*6000.— à *f*7000.—. 1811

De waarde van een lading gemiddeld, na aftrek van alle onkosten, is *f*4000.— à *f*5000.—.

Deze schepen doen gewoonlijk ééne reis.

Nota van schepen, die gedurende de laatstverloopen 40 jaren uit verscheiden havens van Holland, op de Noordzee des zomers ter Kabbeljauwvisscherij gevaren hebben.

Anno	Vlaar- dingen	Maas- sluis	Totaal	Anno	Vlaar- dingen	Maas- sluis	Totaal
1771	5	19	24	1791	2	27	29
1772	6	16	22	1792	3	24	27
1773	7	27	34	1793	2	14	16
1774	8	28	36	1794	3	16	19
1775	11	34	45	1795	2	9	11
1776	7	54	61	1796	2	10	12
1777	9	57	66	1797	—	1	1
1778	7	56	63	1798	13	36	49
1779	3	34	37	1799	—	—	—
1780	6	39	45	1800	1	3	4
1781	8	68	76	1801	9	4	13
1782	4	35	39	1802	—	—	—
1783	5	43	48	1803	3	18	21
1784	4	35	39	1804	2	9	11
1785	5	40	45	1805	3	9	12
1786	3	29	32	1806	4	16	20
1787	5	32	37	1807	5	18	23
1788	6	34	40	1808	6	—	6
1789	3	29	32	1809	5	16	21
1790	3	27	30	1810	4	7	11

In de voorgaande jaren zijn er genomen naar gissing 70.

En verongelukt zoo verre bekend is, geen.

Tegenwoordig voorhanden 20 à 25.

Dezelve zijn groot 60 tot 70 ton.

Worden bevaren met 12 à 13 man, zoo jong als oud.

De waarde bij 't vertrek is *f*8000.— à *f*9000.—.

De waarde bij de terugkomst *f*6000.— à *f*7000.—.

1811 De waarde van een lading gemiddeld, na aftrek van alle onkosten, f 3000.— à 4000.—.

Deze schepen doen gewoonlijk 3 reizen.

Nota van schepen, die gedurende de laatstverloopen 40 jaren uit verscheiden havens van Holland op de Noordzee des Winters ter Kabbeljauwvisserij gevaren hebben.

Anno	Vlaar- dingen	Maas- sluis	Totaal	Anno	Vlaar- dingen	Maas- sluis	Totaal
1771	69	77	146	1791	75	52	127
1772	60	67	127	1792	70	49	119
1773	66	65	131	1793	68	46	114
1774	70	64	134	1794	69	40	109
1775	72	62	134	1795	52	31	83
1776	75	61	136	1796	49	33	82
1777	74	63	137	1797	62	34	96
1778	72	63	135	1798	49	43	92
1779	76	66	142	1799	—	—	—
1780	76	65	141	1800	—	—	—
1781	82	60	142	1801	33	16	49
1782	—	—	—	1802	37	20	57
1783	82	58	140	1803	33	16	49
1784	73	59	132	1804	32	10	42
1785	78	57	135	1805	34	11	45
1786	74	64	138	1806	29	20	49
1787	79	67	146	1807	17	1	18
1788	79	59	138	1808	21	2	23
1789	74	58	132	1809	32	8	40
1790	74	55	129	1810	36	4	40

Aanmerkingen. In de vorenstaande jaren zijn genomen 60 à 70 schepen.

Verongelukt 8 à 10.

Tegenwoordig zijn voorhanden circa 70.

Dezelve zijn groot 60 tot 70 ton.

Worden bevaren met 12 man, zoo jong als oud.

De waarde bij 't vertrek is f 9000.— à f 10000.—.

De waarde bij de terugkomst f 8000.— à 9000.—.

De waarde van hun lading gemiddeld, na aftrek van alle onkosten f 1500.— à f 2000.—.

De schepen doen gewoonlijk 3 à 4 reizen.

Algemeene aanmerkingen op de vijf vorenstaande Tableaux.

Uit de vorenstaande Nota's blijkt, dat tegenwoordig het getal schepen voor de Zoutharing-, voor de IJslandsche en voor de Kabbeljauwvisscherij des zomers op de Noordzee, te zamen bedragen circa 190 schepen, hetwelk het totaal der voorhanden zijnde schepen uitmaakt.

Hieromtrent dient opgemerkt te worden, dat deze schepen allen geschikt zijn tot uitoeffening van de drie bovenstaande visscherijen en een groot getal derzelven geschikt voor de Kabbeljauwvisscherij op de Noordzee des winters, zijnde het aantal schepen voor de laatstgemelde visscherij voorhanden en in de Nota daarvan gesteld op circa 70, onder het voorn. aantal van eiren 190 schepen begrepen.

Het voormelde getal van schepen is wel voorhanden, maar een groot gedeelte der manschappen ontbreken; zommige bevinden zich nog in de magt des vijands, andere zijn reeds dienst doende op de oorlogschepen van Zijne Majesteit en een aantal bevinden zich op schepen in Noordsche havens, welke schepen zonder speciale permissie of licences van Zijne Majesteit niet kunnen retourneeren.

Bovengemelde schepen zijn niet alleen tot de visscherij geschikt, maar ook zeer bekwaam om fruit en zout uit Spanje en Portugal en Noordsche waren uit Denemarken in te voeren, zooals de onderfinding in de laatste jaren zulks bevestigd heeft.

Van de genomen en verongelukte schepen zijn geen registers of geauthoriseerde aantekeningen; de opgaven daarvan zijn gedaan volgens de beste informatiën terwijl er onder het opgegeven getal verscheiden zich bevinden, die meer dan eens genomen zijn.

Ook zijn er geen registers van haringschepen vóór den jare 1795 bij dit Collegie, als zijnde die in dat jaar bij de Marine overgenomen.

Redenen van de vermindering der vaart.

Deze zijn te vinden:

- 1°. in de mislukte pogingen der visscherijen.
- 2°. in den naijver van andere volken.
- 3°. in de importante hooge prijzen van alle vereischte noodwendigheden.
- 4°. in de drukkende belastingen, welke in andere landen gelegd zijn op den invoer van Hollandse haring en visch en daaruit ontstane vermindering zoo in prijs, als in het vertier buitenlands.
- 5°. in de belemmeringen en verwoestingen der lang en nog steeds voortdurenden oorlog.

- 1811 Wat nu de visscherijen zouden kunnen zijn en tot welk een hoogte dien tak van handel en zeevaart zoude kunnen gebracht worden, ingeval de vaart vrij was?

Naardien de vereeniging van Holland met Frankrijk alle belastingen en verbodswetten op de Hollandsche haring en visch bij den invoer in Frankrijk, heeft doen vervallen, zoo opent zich hierdoor zulk een onmeetelijk ruim veld van débouche voor een der voornaamste producten van de industrie onzer Ingezetenen ('t welk niet alleen als een der oudste en natuurlijkste takken van den Handel dezer landen mag worden aangemerkt, maar tevens als een der voornaamste beginzels van al onzen Koophandel en Zeevaart) dat in gevalle de haring en Vischvaart vrij was, het zich moeijelijk laat beperken, tot welk een belangrijke hoogte de visseherijen zullen kunnen gebragt worden. Ja, wij zouden ons durven vleijen op gezegde gronden, dat indien dezelve onbelemmert konde bedreven worden tot de vorige hoogte, zooals in de bloeiendste tijden, die er zijn geweest, weder te brengen, uit aanmerking van het zonder voorbeeld voordelig uitzicht, dat onze visseherijen onder gezegde omstandigheden, buiten alle concurrentie van buitenlandsehe visseherijen zijnde, opleverd.

Daarbij geconsidereerd moet worden het onberekenbaar Nut en voordeel, dat zulke bloeiende visseherijen aan land en ingezetenen oplevert. Door het aankweeken van jongelingen zonder veel moeite tot bekwame Matrozen, die bij vervolg als zeelieden in den dienst van het Rijk geënroleerd zijnde, ingeval van nood, voor de Zeemagt bij de hand waren.

En door duizenden Ingezetenen, werkende op de scheepstimmerwerven, smederijen, touwslagerijen, zeilmakerijen, kuiperijen en traankokerijen, aan hun brood helpen'.

Toen het Collegie den 1sten November te Maassluis vergaderde, had de voorzitter uit Amsterdam bericht ontvangen, dat daar was aangevoerd een partij haring van Deensehen oorsprong en de koopers voornemens waren die te laten keuren. Dit moest, meende het Collegie, belet worden, als in strijd met de wet; de haring moest weer het land uit in hetzelfde fust, waarin ze ontvangen werd. Daartoe werd de hulp ingeroepen van den Intendant, die op zijn beurt den Hertog van Plaisance raadpleegde. Deze autoriteiten wilden de zaak niet zoo streng behandelen als het Collegie en lieten de keuring toe; alleen moest op de tonnen duidelijk gebrand worden de woorden „vreemde haring“.

En weder ging van het Collegie een uitvoerig adres aan den Prefect van het departement van de Zuiderzee, dat de inwoners van Den Helder een buitengewone menigte haring hadden gevangen en vrijheid vroegen „om die geheel te zouten en geprepareerd te laten passeeren in het binnenste gedeelte van het Rijk”.

En opnieuw ging van het Collegie een klacht aan den Intendant. Was het Zuiderzeeharing die de visschers van Den Helder hadden gevangen, dan was de bereiding tot pekelharing geheel uitgesloten, was het Noordzeeharing, dan was ze gevangen door mannen, die niet eens consent hadden, en zelfs den door de wet voorgeschreven oed niet hadden afgelegd.

Maar nu nog slimmer. Toen het Collegie den 28sten December vergaderde, moest de voorzitter constateeren dat opnieuw de wet schandelijk overtreden werd en niet veraf, doch ..... te Vlaardingén. Joh. van der Kemp deelde thans mede, dat daar was gearriveerd niet minder dan 112 ton haring aan het adres van Van Roon en Vriens en aan H. P. van Heijst. De haring was zonder gekeurd te zijn reeds gedeeltelijk in klein fust gelegd.

Dat was spotten met de wet en er ging daarover weer een klacht aan den Intendant, wien de zaak naar het seheen, niet zoo bedenkelijk voorkwam, als het Collegie. Van den uitslag lazen wij niets; Van Roon en Vriens en Van Heijst zullen wel gezorgd hebben, dat de haring spoedig opgeruimd was en de Hollanders zullen in dien treurigen tijd nog wel blij geweest zijn, dat zij bij hun brood weer eens een haring konden eten, al hadden zij tot het einde van het jaar daarop moeten wachten.

Het begon meer en meer duidelijk te worden, dat het Collegie bij de Franse Regeering niet dien invloed had, welke het te voren in zoo ruime mate kon doen gelden. Ook nu weder werd het bij de quaestie van de Heldersehe vissehers in het ongelijk gesteld. 27 December kreeg het Collegie van den Maire van Den Helder en Huisduinen bericht, dat de Prefect van het departement van de Zuiderzee aan de ingezetenen van genoemde plaatsen „gepermitteerd had de haring te vangen, te kaken, te zouten en in de binnendeelen van het Franse Rijk te verzenden”.

Wat ook de reeders in het algemeen in een treurige stemming bracht, was het feit, dat van de premies voor 1810, hun den 27en November van dat jaar verleend, in totaal 24.850.— gulden, aan het einde van dit jaar nog geen gulden was uitgekeerd.

1811 Voor zoover wij konden nagaan, werd het volgende jaar telkens op uitbetaling aangedrongen en wel telkens die betaling ook in uitzicht gesteld, maar de schatkist verkeerde in dien tijd in zulk een berooiden toestand, dat het onmogelijk was dergelijke betalingen te doen. Wat aan belastingen binnenkwam, ging heen aan militaire doeleinden.

Wat zou dit jaar voor de haringvisserij opleveren? Het afgelopen jaar was het steeds geweest een dobberen tussehen hoop en vrees met het resultaat, dat geen enkel vaartuig voor de zoutharingvisserij had kunnen uitgaan. En in dien onzekeren toestand verkeerde men nog altijd.

Emden gaf in Maart den moed op. De Haring-Combinatie aldaar verkocht haar 57 haringbuizen met compleet visehtuig en nog 3 jagerschepen.

Maar in Vlaardingen en Maassluis was het gelukkig nog zoo ver niet; daar bleef men nog altijd hopen op betere tijden en wist dat de belangen der visserij in veilige handen waren bij het Collegie, dat zijn taak onverdroten voortzette.

Den Intendant, waarschijnlijk uit zijn humeur gebracht door de aanhoudende klachten over de overtreding van de Visserijwet, was die ijver van het College blijkbaar minder naar den zin; althans toen het hem verlof vroeg om de gewone vergadering van Maart aan het einde van die maand te houden, schreef de Intendant:

„De volstreckte stilstand, waarin de Grootte Visserij voorleden jaar geweest is en de missehien al te gegronde vrees, dat zulks nog dit jaar zal plaats hebben, schijnen mij de vergadering van het Collegie van de Grootte Visserij geheel onnodig te maken. — Dit zou slegts eene verplaatsing van deszelfs leden zijn, zonder eenig oogmerk, een tijdverlies voor hun en onkosten in welke het missehien zeer moeilijk zou wezen te voorzien”.

Eindelijk kwam dan de lang verwachte toestemming om te gaan vissen. Het Keizerlijk decreet daarvoor luidde:

In het Paleis van Saint-Cloud den 25 April 1812.
Napoleon, Keizer der Franschen, Koning van Italiën, enz. enz.
Wij hebben gedeeteerd en deeteeren hetgeen volgd:

Titul I.

Van de Zouteviseh-, Haring- en Versche- vischvangst.

Art. 1. Wij autoriseeren de Zoutevischvangst op Doggersbank door alle vaartuigen, welke van den Briel, aan de kust van Holland

1812 uitgaan, alsmede de Haringvangst op de banken van Yarmout, door alle vaartuigen, welke van Noordwijk en van Katwijk zullen uitvaren, onder voorwaarde, dat zij in de havens van waar zij zijn vertrokken, zullen terugkomen, zonder eenig ander punt van de kust te mogen aandoen, ten ware in geval van volstrekte noodzakelijkheid, welke zal moeten worden bewezen.

Art. 2. De in het voorgaande artikel vermelde vaartuigen zullen niet langer dan ééne maand in zee mogen zijn, zonder in de havens, vanwaar zij zijn uitgezeild, terug te komen en telkens, wanneer zij uitvaren of binnenkomen zal hunne equipage-rol door de administratie der Marine moeten worden gevisceerd.

Art. 3. De bepalingen van ons Decreet van den 14e September 1810, rakende de Grootte Visscherij in zee, zijn toepasselijk op de hierboven vermelde vaartuigen.

Art. 4. Onze kusten van de Jahde af tot aan Sluis toe zullen, overeenkomstig den hiernevens gevoegden Staat, in Stations of punten van bijeenkomst ter vischvangst worden afgedeeld.

Art. 5. De vischschuiten zullen slechts van de plaatsen, welke in de hiervoren vermelde Tabel zijn aangewezen, mogen vertrekken en niet op eenig ander punt mogen binnenkomen, stationneeren, noch hetzelfde aandoen, ten ware in geval van volstrekte noodzakelijkheid, welke zal moeten worden bewezen.

Titul II.

Van de voorwaarden, welke door de visschers moeten worden vervuld.

Art. 6. Onze onderdanen zullen niet in zee mogen vissehen, dan voor zoo verre zij daartoe van onzen Zee-prefect verlof zullen hebben bekomen.

Genoemde Prefect zal dit verlof niet verleenen dan op een gunstig certificaat door den Maire der plaats afgegeven.

Maar bij aldien hij eenige, zijnen dienst betreffende reden mogt hebben om genoemd verlof te weigeren, zal hij de certificaten, die hem zullen worden verleend, inhouden en dezelve onder hetzelfde nummer bij de equipage-rollen, die hij moet afgeven, voegen.

Art. 7. Niemand zal in hoedanigheid van Schipper of Patroon ter visscherij kunnen worden erkend, wanneer hij in genoemde hoedanigheid bij het Bureau der Zee-inscriptie niet op de Lijst is ingeschreven, noch de visscherij, in welke hoedanigheid zulks ook zijn moge uitoeffenen, indien hij niet door een certificaat der inscriptie

van het quartier, waartoe hij behoord, bewijst dat hij niet voor den dienst is opgeroepen. 1812

Art. 8. Geen schuit zal ter visseherij mogen uitvaren, zonder van deszelfs equipage-rol in goeden en behoorlijken staat te zijn voorzien.

Bij aldien aan boord van genoemde vaartuigen andere personen mogten worden gevonden, dan die op de equipage-rol gebragt zijn, zullen dezelve gearresteerd en naar den Commissaris van politie gerenvoeyd worden, die na de nodige interrogatoriën en informatiën de aangeklaagden zal doen brengen voor dengeenen, bij wien zulks behoord.

Art. 9. De vissehers van de equipage-rollen en van permissiën van den Zee-prefect of van den eersten Commissaris van het Centraal arrondissement voorzien zijnde, behoeven om ter vischvangst uit te gaan, geen andere autorisatie.

Art. 10. Elke vischschuit zal bij het naderen der kusten en bij het uitgaan der Havens, aan den top van de Mast een klein wit vlaggetje moeten hijschen, waarop het nummer van het station, waartoe dezelve behoord in zwarte oly-verw zal moeten zijn geschilderd, alsmede onderaan het nummer, dat dezelve bij genoemd station draagt. Deze nummers zullen een halve meter (ongeveer 18 duimen) lang en naar evenredigheid breed moeten zijn.

Art. 11. Aan de vischschuiten wordt verboden om meer levensmiddelen aan boord te nemen, dan voor de consumptie gedurende den tijd, dien zij in zee moeten blijven, nodig geoordeeld zal worden. Zij zullen geenerhande koopwaren mogen transporteeren en slechts de goederen en gereedschappen, welke voor derzelve bestiering en voor de visseherij benodigd zijn, aan boord mogen hebben.

Art. 12. De zodanige onzer onderdanen, die zich met de visseherij ophouden, van alle de belemmeringen, welke aan hunne Nijverheid kunnen hinderlijk zijn, willende ontslaan, en hen met de lessen der ervarendheid voorlichten, zoo stellen wij bij dezen eene corporatie van Vroedmannen-vissehers bij elk station ter visseherij (station de pêche) in.

Zij zullen met de schippers, die ten minsten veertig jaren oud, door hunne heusheid en trouw aan het Gouvernement bekend zijn en zich in persoon met de visseherij ophouden, worden gekozen.

Art. 13. Er zullen twee Vroedmannen-vissehers zijn voor Twintig schuiten en daaronder.

Voor boven de twintig tot vijftig schuiten toe, zullen er drie Vroedmannen wezen.

1812 Indien het getal schuiten meerder dan vijftig bedraagt, zullen er vier Vroedemannen zijn, en vijf tot vijf en zeventig schuiten toe.

Er zullen zes Vroedemannen zijn voor honderd schuiten.

Art. 14. De Vroedemannen zullen door den Zee-prefect op het rapport van de administrateurs der Zee-inscriptie worden benoemd en de Prefect zal hun een dienstorder afvaardigen, welke bij het bureau der Zee-inscriptie en bij Municipaliteit der plaats, waar de visseherij word uitgeoeffend, zal geregistreerd worden.

Art. 15. De Vroedemannen zullen belast zijn met het opzicht over het gedrag der visschers in de uitoeffening van hun beroep, met hun de bevelen en de instructien, waar naaf zij zich zullen moeten gedragen, bekend te maken, met het voorkomen der geschillen, welke onder de visschers zouden mogen ontstaan en aan de administratie der Marine kennis moeten geven van alle feiten en misbruiken, strijdig met de goede orde, de openbare veiligheid en het belang der visschers.

Art. 16. De Vroedemannen zullen voor den Maire van den Municipaliteit der plaats van het station der visseherij en in tegenwoordigheid van den administrateur of beambte der Zee-inscriptie, den eed doen van hunne functiën getrouwelijk te zullen vervullen; en de Zee-prefecten zullen beveelen geven teneinde genoemde Vroedemannen in deze hoedanigheid door alle de visschers van het station, waartoe zij zullen behoren, worden erkend.

Art. 17. Dezelfde Vroedemannen zullen in de uitoeffening kunner functien, zoolang zij dezelve met naauwkeurigheid en getrouwheid vervullen, kunnen worden gecontinueerd.

Art. 18. De Vroedemannen-visschers zullen, zoo lang hunne functiën duren, eene zilveren Medaille van twee centimeters in diameter, aan een groen lint aan het knoopsgat dragen, waarop aan den eenen kant de woorden „Prud'homme pêcheur" (Vroedeman-visscher) en aan den anderen kant een anker zullen geslagen zijn.

Art. 19. De Vroedemannen-visschers worde geauthoriseerd om alle Zondagen na de uitoeffening van den Godsdienst, onder het voorzitterschap van den Havenmeester (chef du port) of van den genen, dien hij zal hebben gedésigneerd, bijeen te komen, teneinde over de verbeteringen, waarvoor de visseherij vatbaar is, te raadplegen, de middelen te beramen ter voorkoming van de abuizen en misdrijven van allerlei aard en zich onderling de visschers op te geven, welke zij oordeelen een bijzondere waakzaamheid te vorderen.

Art. 20. De vergadering der Vroedemannen zal de visschers, welke zij voegzaam zal oordeelen aan te hooren en te raadplegen in

haar midden kunnen roepen, gelijk zij hun ook den raad zal moeten geven, welke zij zoude kunnen behoeven en zelfs aan de zodanigen haar berispelijk mogte voorkomen, vermaningen doen.

Art. 21. Er zal door den Zee-agent (Agent maritime) een register worden gehouden van hetgeen in genoemde vergaderingen zal zijn verhandeld; en wanneer het geval zulks vereischt, zal hij er verslag van doen aan den Commissaris van het Quartier, die het aan den Zee-prefect zal mededeelen.

Art. 22. De functien van Vroedemannen-visschers zullen om niet worden uitgeoeffend, maar er zal hun na vijf jaren onafgebroken goed en getrouw in deze functien te hebben gediend, een pensioen van 50 franken op de kas der Invalides van de Marine worden toegestaan, welk pensioen achtereenvolgens met 20 franken zal worden vermeerderd voor elk volgend jaar dienst; begeerende wij dat zij deze pensioenen genieten met en benevens die, waarop zij naar mate van de langdurigheid hunner zeevaart regt zullen hebben, overeenkomstig den inhoud onzer Reglementen.

Art. 23. De Vroedemannen zullen voor de alzoo in de uitoeffening hunner functien verkregen pensioenen niet verstoken kunnen worden, voor zoo verre zij naderhand in dezelve voorbedachtelijk misslagen mogten begaen, die hunne vervanging zoude vorderen; in welk geval het verlies van hun pensioen alleen door den Raad van Administratie der Zee-prefecture zal kunnen worden uitgesproken.

Art. 24. Er wordt wel uitdrukkelijk verstaan, dat de daarstelling van genoemde Vroedemannen-visschers geene verandering hoegenaamd te weeg brengt in de attributien van den in Holland gevestigden Raad der Visseherijen, voor zoo verre door het tegenwoordig deereet geene veranderingen in de zelve worden gemaakt.

Titul III.

Policie over de Visscherij.

Art. 25. De schippers der vischschuiten zullen gehouden zijn om zich van een visa van vertrek te voorzien, hetwelk hun, het zij door de beambten der Zee-inscriptie, hetzij door eenen Vroedemann-visscher zal worden afgegeven. Dit visa zal door de schippers, die genoodzaakt mogten worden om in een ander station dan dat, waar zij vertrokken zijn, binnen te loopen, moeten worden vertoond.

Art. 26. Er zal op alle de kusten een overeengekomen sein worden opgericht, om de visschers in de haven terug te roepen; zij zullen gehouden zijn om aan genoemd sein, telkens wanneer het gedaan

1812 wordt, te gehoorzamen, en bij gebreke van dien, bewijzen in te brengen van de redenen, die hen helet hebben om zulks te doen.

Art. 27. Bij aldien een schuit, hetzij bij verrassing of anderszins, gemeenschap mogt hebben gehad met den vijand, zal de schipper, als mede degenen, die zulks zullen zijn gewaar geworden, er dadelijk na hunne terugkomst in de haven, bij het Bureau der Zee-inscriptie eene verklaring van moeten afleggen, op poene, dat deze laatste als medepligtigen van een visseher, die voorbedachtelijk gemeenschap met den vijand zoude hebben gehad, zullen worden gestraft. Deze verplichting wordt meer bijzonderlijk aan de Vroedemannen opgelegd, hetzij dezelve deze gemeenschap zijn gewaar geworden of wel er indirectelijk van verwittigd mogten zijn.

Art. 28. Elke schuit, die gemeenschap met den vijand zal hebben gehad, zal, wat ook de oorzaak daarvan zijn moge, bij het binnenkomen in de haven worden geconsigneerd; de schipper en het scheepsvolk zullen met niemand hoegenaamd gemeenschap mogen hebben, totdat zij door den Administrateur of beambten der Zee-inscriptie, door den Kommissaris van Politie of den Maire der plaats zullen zijn ondervraagd en geëxamineerd.

Art. 29. Bijaldien een schipper genoodzaakt is om in een andere plaats dan die, welke voor de bijeenkomst, waartoe hij behoort, is aangewezen, binnen te loopen, zal hij zich bij het Bureau der Zee-inscriptie en bij gebreke van dien, hetzij bij den Militairen Kommandant, hetzij bij den Maire of bij den Chef der Douanes vervoegen, om de verklaring der oorzaken van zijn binnenloopen te doen constateeren of op zijn rol inschrijven.

Indien deze redenen niet voldoende geoordeeld worden, zal er verslag van worden gedaan aan den Chef van het Zee-arrondissement, ten einde daaromtrent worde gestatueerd, gelijk zal behoren.

Art. 30. De vischschuiten zullen bij het uitloopen, alsmede bij het binnenkomen, door de beambten der Douanes kunnen worden gevisiteerd en de zodanigen, welke in de wateren der uitleggers (pataches) passeeren, zullen, wanneer zij gepraaid worden, dadelijk moeten bijdraaijen, om de voorgeschreven visitatien te ondergaan.

Art. 31. Wanneer de schuiten van de vischvangst terugkomen, zullen de beambten der Zee-inscriptie en de Vroedemannen-vischers, indien de haven niet gesloten is, zorg dragen, dat het roer, de riemen en de raa's door de schippers uit de schuiten genomen en door hun in eene veilige plaats nedergelegd worden.

Art. 32. De vissehers, die beschuldigd zullen worden van briefwisselingen met den vijand, bevorderd of gemeenschap met hem

gehouden; personen, welke niet op hunne equipagerollen ingeschreven zijn, aan boord genomen of aan wal gezet, verboden uit- en invoer bedreven te hebben, zullen voor de bevoegde Regtbanken of Machten worden betrokken, om naar den aard en de zwaarte van hun misdrijf en van de omstandigheden, welke hetzelfde zullen hebben vergezeld, te worden gevonnist en gestraft.

Art. 33. De Administratie der Marine zal in elk kwartier van Zee-inscriptie (quartier d'inscription maritime) provisioneel tegen de overtreding begaan hebbende visschers, de hier navolgende straffen kunnen uitspreken, namentlijk:

- 1°. drie dagen gevangenis op zijn langst, tenware het geval van zodanigen aard zij, dat de beschuldigde in hechtenis moet blijven, totdat men beveelen van den Prefect hebbe ontvangen;
- 2°. het verbod om te mogen vissen gedurende acht dagen op zijn langst;
- 3°. het afnemen van het bevel of kommandement aan de visschers gedurende denzelfden tijd.

Art. 34. De Administrateurs der kwartieren van Zee-inscriptie zullen gehouden zijn om binnen vierentwintig uren aan den Zee-prefect kennis te geven van de straffen van discipline, welke zij tegen de visschers zullen hebben vermeend te moeten uitspreken en zij zullen, indien daartoe termen zijn, zijne beveelen innemen omtrent het gevolg, dat aan dezelve moet worden gegeven.

Art. 35. De Inspectie, de Directie en Opper-politie der visscherij behoren bij uitsluiting aan den Zee-prefect. Dientengevolge zullen de rapporten over het gedrag der visschers in zee door Agenten, die niet tot het departement der Marine behoren, zooals de Kanonniërs der kustbatterijen, de Kustwachters, de Gendarmes, de beambten der Douanes, van hunne respectieve chefs gedaan wordende, aan den Chef van den Zeedienst worden medegedeeld, teneinde hij omtrent de visschers, die overtredingen hebben begaan, zodanigen maatregel voorschrijve, als zal behoren.

Desniettemin zullen de Militaire kommandanten, de opper-beambten der Douanes, de Kommissarissen van Politie, ingevalle van dringende noodzakelijkheid, de aan misdrijven en inbreuken schuldige visschers kunnen doen arresteeren, mits daarvan kennis gevende aan den Chef van den Zeedienst en er verslag van doende aan de Ministers hunner respectieve departement, die er Ons onmiddellijk rapport van zullen doen.

Art. 36. De Kommandanten van alle onze oorlogsvaartuigen en voornamelijk die van de flotilles, de Inspecteurs der kustseinen, de

1812 Administrateurs en beambten der Zee-inscriptie, zijn in het bijzonder belast met het opzicht over het gedrag der visschers en zij zullen, wanneer het geval hun zal toeschijnen zulks te vorderen, de aanmerkingen en informatiën, welke zij zullen inwinnen, aan den Zee-prefect doen toekomen.

Art. 37. Wanneer het belang van Onzen dienst of eenige buitengewoone omstandigheden zulks vorderen, zullen de Zee-prefecten of de Chefs van den dienst der Marine in de onder-arrondissementen het uitloopen van een of meer punten van bijeenkomst ter vischvangst kunnen beletten. Zij zullen de langdurigheid van den tijd, welke de visschers gewoonlijk in zee mogen doorbrengen, insgelijks kunnen verkorten.

Zij zullen diergelijke bevelen, hetzij tot opschorting, hetzij tot oogenblikkelijke beperking der visseherij geven, wanneer zij daartoe hetzij door de Kommandanten onzer eskaders en divisien ter zee, hetzij door de Kommandanten der Legers aan de kusten der militaire divisien en der Zee-departementen of vestingen, hetzij door de algemeene Kommissarissen van Politie, worden gerequireerd; maar de Prefecten of Chefs der Zeediensten in de onder-arrondissementen zullen gehouden zijn om onverwijld aan onzen Minister van Marine kennis te geven van de requisitiën, welke zij ontvangen en van de bevelen, welke zij gegeven zullen hebben, gelijk degenen, die de genoemde requisitiën zullen hebben gedaan, er insgelijks kennis van zullen moeten geven aan hunne respectieve Ministers, die er ons dadelijk rapport van zullen doen.

Art. 38. Ieder beambte der Marine, militair-geëmployeerde, agent der Douanes en der Policie, ieder Vroedeman-visscher, die zich mogt veroorloven om eenige beloning hoegenaamd van de visschers te vorderen of te ontvangen, zal voor de Regtbanken worden betrokken, om als knevelaar te worden gevonnist.

Art. 39. Elk schipper ter vischvangst, die aan eenen der hier bovengemelde beambten eenige vrijwillige gift zal hebben gedaan, zal het regt van visseherij verliezen en gedurende ten minsten acht dagen in gevangenis blijven.

Degenen, die, gedwongen zijnde geworden om eenige hoegenaamde gift te doen, er geene kennis van geeft aan den Zee-prefect, zal dezelfde straf ondergaan.

Art. 40. De Gouverneur-Generaal der departementen van de Opper-Eems, der mond van de Wezer en van de Elve en der Illyrische provinciën, zullen op voordragt van de Kommandanten

der Marine, bijzondere reglementen omtrent de Policie over de visserij op de kusten dezer Departementen en Provinciën vast stellen. 1812

Art. 41. Onze Ministers zijn belast met de executie van het tegenwoordig deereet.

(w.g.) NAPOLEON.

Het is te begrijpen dat de teleurstelling groot was, toen het Collegie kennis had genomen van het bovenstaande deereet. De regeling toch, waaronder de verscharing-visserij en de schrobnetvisserij voor de schuiten van de kustplaatsen werd veroorloofd, was zoo bezwaarlijk voor de visschers, dat van een visseherij van eenige beteekenis wel niets zou terecht komen.

Doch, dat was het voornamste niet wat het Collegie ontstemde; er waren nog twee andere zaken, die het meer ter harte gingen dan de visseherij van de dorpen aan de Zijde.

Wat had het Collegie verlangend uitgezien naar het oogenblik, dat de zoutharingvisseherij, welke in 1811 ook al verboden was, weder een aanvang zou kunnen nemen, en terwijl verzekerd was, dat een bijzondere wet daarin voor dit jaar althans zou voorzien, kwam nu een regeling, waarin de zoutharingvisseherij niet was opgenomen, waarin zelfs met geen enkel woord over die visseherij gerept werd.

Ook het Collegie zelf zag zich miskend; het werd zoo goed als uitgeschakeld. Slechts in één van de een en veertig artikelen werd het nog aangeduid als Raad der Visseherijen en dan uitsluitend aangewezen voor het uitoefenen van politietoezicht. Het verrichten van spionnagedienst, ziedaar wat van de autoriteit en den werkkring van het Collegie was overgebleven.

De nieuwe wet was eigenlijk een tweede, maar verscherpte editie van het reglement, dat de Admiraal Truguet, Zee-prefect van het arrondissement Holland den 15en Juli van het vorig jaar had uitgevaardigd, die daarbij de opmerking vergezeld deed gaan, „dat, indien er eene bijzondere protectie door den Keizer aan de Hollandse visseheren verleend was, alle de gestrengheid uer wetten moest ingeroepen worden tegen diegenen, welke deze weldadige beschikkingen van Zijne Majesteit zouden misbruiken tot het onderhouden van misdadige betrekkingen en het bevorderen van den invoer van koopwaren en correspondentiën met den vijand”.

De leden van het Collegie begrepen zeer wel, dat het moeilijk, zoo niet onmogelijk zou zijn om den Keizer en al de verdere autoriteiten,

1812 die in Holland de bestuursleiding hadden, tot andere gedachten te brengen.

Desniettemin meende het Collegie niet te mogen zwijgen; het wilde de volgende vragen beantwoord hebben:

- 1°. Is de zoutharingvisscherij onder de in de Wet genoemde visscherijen begrepen?
  - 2°. Zouden de schepen, welke men ten doggevaart zou willen uitzenden, netten mogen meenemen om haring te vangen voor hun aas en de meerdere quantiteit haring, welke zij zouden vangen, mogen kaken, zouten en binnenbrengen?
  - 3°. Blijft de Wet van 28 Juli 1801 nog in werking?
  - 4°. Blijft het Collegie van de Groote Visscherij al of niet gehandhaafd?
- Zoo ja, onder wiens superintendentie komt dan het Collegie te staan?

Tot wien zou het Collegie zich nu met deze vragen wenden. Ook dat was den heeren niet recht duidelijk. Er waren sedert de inlijving bij Frankrijk toch zoo vele mannen met openbaar gezag opgetreden. Het verstandigste was zich in de eerste plaats te richten tot den Intendant d'Alphonse, met wien het Collegie al geruimen tijd in betrekking stond en van wien men overtuigd was, dat hij de visscherij een warm hart toedroeg. Aldus geschiedde; maar de Intendant berichtte, dat de meeste zaken, die het Collegie gewoon was te behandelen, voortaan de sanctie noodig hadden van den Zee-prefect van Holland, den admiraal Trugnet.

De vragenlijst ging dus in een nieuw adres naar laatstgenoemde.

1 Juni kwam een antwoord, dat nog weinig opheldering gaf. Na verklaard te hebben, dat het hem niet mogelijk was een nauwkeurig antwoord op de vragen te geven, zeide de Zee-prefect:

„Ik meen evenwel van heden af al de leden van uw Collegie te moeten verzoeken in den tekst en in den geest van het Keizerlijk Decreet van den 25e April diep te willen indringen en stil te staan bij de uitgestrektheid der weldaden, welke Zijne Majesteit aan zijn onderdanen heeft willen toestaan, door hun te permitteeren in 't midden der ernstige omstandigheden, welke ons omringen, van een gedeelte der gunsten van de visscherij gebruik te kunnen maken.

De Keizer kon hun geen grooter bewijs van zijne Vaderlijke oplettenheid voor hunne behoefte geven en tevens van zijn vertrouwen in het gevoelen, dat zij van hunne pligten, als ook van hun getrouwheid aan zijne hooge persoon hebben.

De visschers en alle de particulieren, die in het geval mogen zijn,

om genot te hebben van de voordeelen, welke hun dit Decreet aanbied, moeten zich voor het oogenblik bepalen om te profiteeren van het gemak, welke het geeft en van den tijd en vooral van de politieke voorvallen afwachten de vermeerderingen en uitbreidingen, welke zij zoude vermeenen te moeten inroepen; eindelijk dat gelukkig tijdstip verbeiden, 't welk zich voordoet, waarin het mogelijk zal zijn, zich zonder bepalingen aan alle de vorige visscherijen over te geven.

Ik zal mij niettemin bezighouden met de vier punten, welke het voorwerp der overwegingen van het Collegie zijn. Het Collegie zal ongetwijfeld opgemerkt hebben, dat deszelfs Regten behouden zijn, voor zoo verre dezelve door het tegenwoordig Decreet zijn gemodeficeerd (Art. 24). Dan, dit Decreet uitdrukkelijk bepaald hebbende de plaatsen en den tijd, alsook de politie en het toezicht op de Zeevaart uit te oefenen en het personeel gedrag der visschers, blijft er voor Uw Collegie niet over, dan zich bestendig bezig te houden met de bewaring en handhaving der Wetten en Reglementen tot dezen tak van Hollandsche Nijverheid betrekkelijk; opdat dien tak in deszelfs gevolgen dat gezag kan behouden, 't welk dezelve altoos in den Handel heeft verkregen door de getrouwe waarneming derzelve Reglementen.

Het is voornamelijk voor de handhaving dier wijze Reglementen, dat het van belang is, dat ik onderrigt worde van de misbruiken en overtredingen, welke voortaan daarin zoude kunnen insluipen en het is op dit belangrijk punt, dat ik het toezicht van het Collegie in deszelfs directe mededeeling daarvan aan mij, inroep.

Ik zal mij ten allen tijden spoeden, om de prijselijke gronden, die het bezielen, met ijver te ondersteunen en alle gelegenheden waarnemen, welke zich zullen aanbieden om hetzelfde nuttig te zijn en mijne hoogachting aan hetzelfde te betoonen". Enz.

Het College had bij de aanhoudende wisseling van de autoriteiten, waarmede het in betrekking kwam, er niet voldoende aan gedacht, dat dezen nieuwen regeeringspersonen van de visscherijen, zooals die door de Hollanders werden uitgeoefend, weinig of niets bekend was. Dit laatste bleek ook nu weder met den Admiraal Truguet het geval te zijn. Zijn vraag om nadere gegevens, kort daarna door hem gedaan, toonde dat duidelijk. Het kostte aan het College weinig moeite om die gegevens te verstrekken, want het liet zijn secretaris slechts afschriften maken van memories en nota's die vroeger gediend hadden, o.a. die aan den Koning van Holland, en aan den Keizer.

Het bleek bij een schrijven van Truguet van 24 September, dat hij

2181 met groote belangstelling van het een en ander had kennis genomen en nu beter in staat was om het Collegie van antwoord te dienen, dan in zijn eersten brief. Hij schreef:

Mijnheer de President! Zijne Excellentie de Minister der Marine zend mij zijn antwoord op een algemeen rapport, dat ik hem had overhandigd en 't welk bijzonder de vier vragen behelsde, die mij door Uw Collegie zijn gedaan over het Decreet van 25 April van dit jaar. Ik ben niet onkundig geweest, dat verscheidene aanzienlijken in Holland over dezen tak van Nijverheid ter zee, de eer gehad hebben om bij Zijne Majesteit, gedurende deszelfs verblijf te Amsterdam geroepen te worden. Zij beklaagden zich over de bepalingen, die tot dien tijd toe, op de uitoeffening der Visscherij was gelegd en verzochten Zijne Majesteit daarin eenige verzagtingen te brengen. Het is om in hunne oogmerken te treden en aan hunne vragen te voldoen, dat de Minister der Marine alle mijne voorstellingen des aangaande ook heeft aangenomen, waaruit het Decreet van 25 April is voortgesproten.

Zijne Excellentie verklaard mij uitdrukkelijk, dat de intentie van het 1e artikel van dit Decreet geweest is, dat de Visschers ter Kabbeljauw en de Visschers ter Haring de zout- en verschvisscherij uitoeffenden, zoo als met hunne belangens zou overeenkomen en dat in dien het 2e artikel niet meer aan de Visschers heeft toegestaan, dan om ééne Maand in zee te blijven voor ieder reis, zulks komt, omdat de aanzienlijken niet meer gevraagd hadden.

Uit deze tijdsbepanking omtrent de langdurigheid van iedere reis, is geenszins reden om te besluiten dat men er eene heeft willen opgeven, die voor de uitoeffening der Visscherij niet genoegzaam zoude zijn.

Indien de aanzienlijken gevraagd hadden om onderscheidingen over den tijd van uitblijven, verzekerd de Minister mij, dat er geen twijfel is, of men zou het hun hebben toegestaan; want het Decreet is geheel opgesteld met het oogmerk om aan de Hollandsche Visschers hunne verzoeken te accordeeren.

Hiernit, Mijnheer de President, moeten wij besluiten, dat het Decreet niets betrekkelijk uwe aanvragen vermoed heeft, zoodat het soort van vaartuigen om te gebruiken, het soort van visch om te vangen, deszelfs behandeling, deszelfs invoer in de havens, dat alles aan het Decreet vreemd is.

Dus is dit Decreet slegts een Reglement van Politie omtrent de visschers, aangemerkt in hetgeen hun binnenkomen, uitvaart uit de havens en hunne zeevaart betreft; maar in 't geheel niet wat de voortbrengzels hunner visserij aangaat, als gevolgen van Nijverheid en Handel.

Het is mij ten uitterste aangenaam, Mijnheer de President, in het belang van Nijverheid en Handel, dergelijke inlichtingen veroorzaakt en verkregen te hebben, welke mij missehien tot het doelwit aller mijner wenschen dienaangaande zullen kunnen brengen, te weten: het lot der Visschers te verbeteren en de voortbrengzels der visserij te doen vermeerderen en aangroeijen.

Om mij in dit voornemen te begunstigen, moet, Mijnheer de President, uw Collegie doordrongen zijn over al het gewigt dezer Missive, welke ik de eer heb u te schrijven en vertrouwelijk doen toekomen, en met alle de nodige ontwikkelingen, deszelfs verzoek over de verschillende verzachtingen, welke het zoude begeeren te zien, dat aan het Decreet van 25 April werd toegebracht. Ik ben daarbij tevens wel overtuigd dat deze verzoeken niets dan hetgeen billijk en betamelijk is, zullen behelzen.

Het gedeelte dier vragen, welke de Minister van Marine aangaat, bepaald zich tot hetgeen de Politie der zeevaart raakt; 't geen betrekking heeft tot de voortbrengzels der Visserij, als behandeling en handel, schijnt tot den Minister van Koophandel te behooren, indien de Minister der Marine desaangaande met dezen Minister moet beramen, wil hij wel beloven, dat hij niet in gebreken zal blijven, aan te dringen, dat in de tegenwoordige omstandigheden, waarin de Visserij allerlei beletzelen ondervindt, alle tijd gegeven wordt aan de Visschers om zodanige visch, als zij begeeren en zodanig als zij willen vangen, die in de havens van het Rijk in te brengen, met zodanige behandeling en onder zulke gedaante of vorm, als zij nodig zullen oordelen, stellende aan deze eigenschap van Visserij, op deszelfs behandeling en invoer der visch geene andere bepaling, dan de gezondheid van dit voedsel vereischen, en zorgdraging, dat dezelve niet uit een vreemde visserij voortkomen.

De visserij, die plaats zal grijpen, zal ongetwijfeld binnen Lands gesloten worden; en dus zou er geene andere conditie op deszelfs behandeling gesteld behoeven te worden, dan hetgeen tot dit gebruik behoort. Evenwel moet men trachten zooveel mogelijk is, het tijdstip weder te naderen, waarin men aan de voortbrengzels der Visserij in Holland dien trap van volmaking zal kunnen geven,

1812 welke deszelfs roem uitmaakte en deszelfs vertier buitenlands verzekerde.

Dus al wat de overvloed der Visscherij zal begunstigen en gevolglijk het belang der Visscherijen, moet in het Deereet van den 28e July 1801 behouden worden en al wat dit belang zou tegenwerken, komt mij voor van die wet te moeten worden uitgesloten, voor zoover deze uitsluiting noch een aanslag op de Publieke orde, noch op de nodige politie, noch op de gezondheid van een voedsel, waarvan het gebruik zoo ver verspreid is, zou kunnen maken.

Ik leg U alle mijn bedoelingen, alle mijne denkbeelden open, Mijnheer de President. Gelieft mijne Heeren de Leden van Uw Collegie in eene extra ordinaire zitting te doen bijeenkomen en van hun en alle andere aanzienlijken, alle de inlichtingen in te winnen, welke ik tot het grootste voordeel der Hollandsehe Visscherijen inroep.

Ik zal mij van dezelve bedienen om een project van Reglement, gevoegd bij dat van den 25e April 1812, ondergeschikt te maken, of verzachtende van dit; en gij zult mij wel de middelen willen verschaffen om bij dit project te voegen, een Rapport, waarin ik mij zal toeleggen de beweegredenen van ieder artikel te ontwikkelen.

Ik zal gelukkig zijn voor al het goede, dat ik door mijne medewerking heb kunnen verschaffen aan eene Natic, die uit haren eigen aard tot de zee behoort, en handel drijft en zoo waardig, om onder alle de berigten, het levendigste belang in te boezemen.

Gelieft, enz.

De Admiraal Zee-Prefect
TRUGUET."

Al stond de eigenlijke zoutharingvisscherij stil, in Augustus kwam toch te Maassluis een partij nieuwe haring aan de markt, groot 25 ton; ze was gevangen door de bomschuit Maassluis 34, stuurman Pieter Schouten, reeder Maarten Jacobsz. Spaanderman en te Katwijk aangebracht. Ze werd naar Maassluis gevoerd, daar gelost, gekeurd en in het openbaar verkocht.

Het Collegie hield zich in deze zaak neutraal; toch was deze bomschuit haring hem een doorn in het oog. Doch wat moest men in deze treurige tijdsomstandigheden al niet door de vingers zien!

In het najaar deed zich een geval voor van nog bedenkelijker aard.

De firma M. Langeveld en W. Romans op het eiland Tessel hadden bij het gehucht Den Burg, met medewerking van den maire van Tessel, G. W. Reinbaeh, een inrichting gemaakt om haring te rooken; maar naar het voorbeeld van hun collega's te Den Helder wilden zij daarnaast ook oprichten „een haringkakerij met het zouten in ton-

nen". Ze hadden zich toen gewend tot den Zee-prefect, maar deze verwees hen naar het Collegie. In hun verzoekschrift gaven zij te kennen, dat door hun zouterij vele armen aan brood werden geholpen en dat men algemeen verlangde naar goede gezouten haring, waaraan „compleet gebrek" was. Zoo lang de Groote Haringvisserij geheel of gedeeltelijk belemmerd bleef, zouden zij met hun onderneming een grooten dienst aan de maatschappij bewijzen.

Het Collegie koos den verstandigsten weg. Het had zich vroeger in een soortgelijk geval van Den Helder verzet tegen het geven van een toestemming, doch zonder succes. Daarbij zou het onbillijk zijn met twee maten te meten en het gaf nu den Zee-prefect in overweging het verzoek toe te staan, onder voorwaarde dat het verlof volstrekt niet langer zou duren dan tijdens den stilstand der Groote Haringvisserij en dat de haring steeds vóór den verkoop, zoowel versch als gezouten, zou gekeurd worden.

Terwijl vanaf Juni in Rusland zich groote gebeurtenissen afspeelden, waaruit bleek, dat de tot heden onoverwinnelijke Napoleon niet meer onoverwinnelijk was, zette het Collegie zich onverdroten aan den arbeid om aan het verzoek van den Zee-prefect te voldoen en een middel op te sporen, dat de Groote Haringvisserij weer zou kunnen doen herleven. Alle reeders van Vlaardingen en Maassluis, door den Zee-prefect met den naam van „aanzienlijken" asngeduid, werden door het Collegie opgeroepen om bouwstoffen te leveren voor een uitgebreide memorie, aan den Zee-prefect aan te bieden.

Te Vlaardingen, Maassluis, Scheveningen, Katwijk en Noordwijk werden voorvergaderingen gehouden; Vlaardingen en Maassluis mochten bovendien een commissie benoemen, om samen met het Collegie in een bijeenkomst te Amsterdam het adres op te stellen. Scheveningen, Katwijk en Noordwijk genoten die eer niet, zij moesten alleen schriftelijk hunne bezwaren indienen.

Het antwoord van het Collegie kwam ten slotte in hoofdzaak hierop neer:

Het is wenschelijk dat de kabeljauwvisserij worde uitgeoefend door schepen, die niet alleen voorbij Den Briel uit de Maas maar ook van Maassluis, door het Maassluische Diep, in zee willen zeilen, omdat Den Briel voor schepen, die van Maassluis willen uitvaren bij sommige gelegenheden zeer ongeschikt is.

De kabeljauwvisserij worde niet alleen toegestaan in de Noordzee, op Doggersbank, maar ook op IJsland, omdat deze visserij, inzonderheid in oorlogstijden, de meest verkieslijkste is, zoo niet uit

1812 hoofde van den verren afstand, waar die bedreven wordt, waardoor het voor de vijandelijke kruisers moeilijk wordt de schepen te nemen, als wel, omdat de vangst aldaar in de laatstverloopen jaren overvloedig geweest is, en de gezouten visch voor de ingezetenen of onderdanen van het Fransche Keizerrijk — een begeerd en gezond voedsel is.

De haringvisscherij behoort te worden uitgeoefend niet alleen op de banken van Yarmouth maar in de geheele Noordzee.

De versche haringvisscherij op de banken van Yarmouth geschiedt met platboomde vaartuigen, bevaren door acht man.

De zoutharingvisscherij op de Noordzee heeft plaats met buizen of hoekers, bemand met 14 à 15 visschers.

De versche haringvisscherij mag niet vroeger dan 20 September aanvangen, terwijl de zoutharingvisscherij al 24 Juni kan beginnen. Dit voorschrift is nuttig en noodzakelijk, omdat vóór dien tijd, zooals de ondervinding heeft geleerd, de haring niet de behoorlijke rijpheid of wasdom heeft, en minder gezond, minder smakelijk en minder geschikt is voor conservatie en verzending.

De haring, jaarlijks na 31 December gevangen is tanger, droog, smakeloos en ongezond.

Om alle bedrog en misleiding te voorkomen, wordt de haring, voor het buitenland bestemd, met een gloeiend merkijzer gebrand.

De haring op de banken van Yarmouth is kleiner van stuk, wordt met weinig zout behandeld en tot bokking bereid. Deze bokking levert een gezond, smakelijk en min kostbaar voedsel op. Jaren geleden werd ze in Brabant en het Fransche rijk veel gegeten.

De zoute of pekelharing is gewoonlijk grooter van stuk en wordt met meer en kostbaarder zout behandeld; in zijn aard is zij gezonder en duurzamer, en alom bekend als een geneesmiddel voor, en een behoedmiddel tegen ziekten.

De zoutharingvisscherij is terecht in oude staatsstukken de „Goudrijn van den Staat” genoemd. Importante zendingen pekelharing gingen voorheen naar Hamburg, Bremen, den Rijn, door geheel Duitschland, Zweden, de geheele Oostzee, ja zelfs naar West-Indië en Amerika.

Het is onmogelijk, dat de buizen en hoekers, met haring geladen zijnde en dan 8 à 10 „Maasse” voet diep gaan, van Katwijk en Noordwijk kunnen afgaan of aankomen. Deze plaatsen hebben geen havens. Alleen de platboomde vaartuigen kunnen van het strand bij genoemde plaatsen nitgaan; geen kielschepen, zooals de buizen en de hoekers.

Thuiszeilende schepen, uit het Noorden komende en bestemd voor de Maas, kunnen met stormweder of tegenwind te kampen hebben en onmogelijk in een haven, Noordelijker gelegen binnen loopen, wil schip en lading en het leven der manschappen niet daaraan offerd worden.

Deze vrijheid van beweging is nog noodzakelijker in tijden van oorlog. In den nu nog voortdurenden krijg is het gebeurd, dat haringschepen, door den vijand nagejaagd, hun behoud te danken hebben gehad aan het binnenloopen van een vreemde haven.

Het voorschrift dat men voor de kabeljauw- en zouteharingvischerij niet langer dan een maand afwezig mag blijven, is oorzaak geweest dat geen enkele hoeker of buis dit jaar — d.i. 1812 — ter haringvischerij is gegaan, noch ter kabeljauwvischerij in de Noord-zee of bij IJsland.

Het is niet doenlijk voor de verschillende visserijen een zelfden tijd tusschen uit- en thuisreis vast te stellen. Men is te veel afhankelijk van weer en wind, ook van hetgeen gevangen wordt. Er zijn schepen, die in één jaargetijde 3 à 4 reizen deden, en dan 800 à 1000 ton haring aanbrachten, maar er zijn ook voorbeelden van schepen, welke in een haringseizoen maar één reis konden doen en dan 50 à 60 ton haring aan boord hadden.

In de vergadering van het College, gehouden te Amsterdam 31 October 1812, was dit rapport behandeld en besloten in te zenden met een vertaling in het Fransch, daar men de vreemde taal niet of niet voldoende machtig was. Aan het einde van die vergadering deelde de heer P. J. Abegg, van Embden, mede, nog eenige dagen te Amsterdam te blijven en wilde deze van de gelegenheid gebruik maken den Admiraal-zee-prefect en den Intendant van Binnenlandsehe zaken „een compliment” te maken; de president verzocht hem daarbij de belangen der vischerij „aan die hooge personen” aan te bevelen.

Thans kwam de Intendant het Collegie nog met een andere vraag lastig vallen; het Collegie had bij hem geïnformeerd hoe te handelen met de artikelen 17 en 99 der wet van 18 Juli 1810; hij meende, dat deze uitgevoerd moesten worden volgens het decreet van 25 April 1812, doch had de minister hem opmerkzaam gemaakt, dat genoemd decreet werkelijk bedoelde „dat het daarstellen van vroedemannen geene verandering in de attributiën der Raad van vischerij, in Holland geëtabliseerd, daarsteld, voor zoo verre dezelve niet veranderd zijn door dat decreet”. Tevens verzocht hij om opgaaf

1812 der kosten van het collegie en van de „taxen” — lastgelden — die ontvangen werden.

De leden kwam een antwoord op deze vragen niet alleen zeer moeilijk, doch in sommige opzichten ondoenlijk voor, waarom besloten werd de rekeningen van eenige jaren na te zien en het gemiddelde te nemen.

Na veel rekenen kwam men tot een antwoord. De kosten van het Collegie hingen af van het al of niet uitrusten van hospitaal schepen en van het aantal te houden vergaderingen.

Wat de hospitaal schepen aangaat deelde men mede, er vroeger gewapende vaartuigen gebruikt werden, die tevens geschikt waren om de haringvloot eventueel te beschermen; de kosten daarvan werden berekend op 30 à 40.000 gulden per schip; na 1795 had men echter twee schepen gehuurd van ongeveer dezelfde constructie als de haringsehepen, waarvan de kosten bedroegen:

in 1796	f 14316.10.—
in 1797	- 11279. 4.4 —
in 1802	- 13234.13.4 —

Echter werd daarvoor uit 's lands kas een bedrag van f 6400.— ontvangen per jaar, doch waar sedert 1805 geen hospitaalschepen in zee waren gezonden, had deze uitkeering opgehouden. Tevens deelde men mede, dat de hospitaalschepen van de grootste noodzakelijkheid en, indien niet aanwezig, tot groote schade voor de reeders waren.

Wat de vergaderingen aangaat hing het aantal van de werkzaamheden af; volgens de wet moesten er 2 gewone vergaderingen gehouden worden, doch het was te voorzien, dat in oorlogstijd meer vergaderingen moesten gehouden worden in verband met allerlei onzekere omstandigheden. De leden kregen f 60.— per jaar als vast tractement, benevens f 6.— per dag voor vertering; de reiskosten waren ook bepaald, doch later veranderd naar gelang van de door de leden af te leggen afstanden.

Met betrekking tot de „taxen”, lastgelden, hingen deze af van het aantal uitvarende schepen en van de hoeveelheid aangebrachte haring. In verband met de zeeoorlog was het onmogelijk een berekening te maken van de eventuele ontvangsten, in sommige jaren was niets, in andere zeer weinig, in 1802 b.v. f 15.000.— ontvangen.

1812 De totale ontvangsten werden gesteld op:

A. de vaste posten:

1°. Intresten van f 37000.— kapitaal loopende à 3 % ¹⁾	f 370.—
id. id. - 8300.— id. id. à 2½ % ¹⁾	- 69.3.6
id. id. - 2000.— id. 20 jarige renten	
(die echter na verloop van eenige jaren vernietigd of afgeloopen zullen zijn)	. . . . . - 33.6.10

B. de onzekere posten:

1°. Lastgelden, gemiddeld over 16 jaren	. . . . . - 4000.—
2°. Bijdrage uit 's lands kas voor uitrusting der hospitaalsehepen	. . . . . - 6400.—

Totaal der ontvangsten f10872.10

De totale uitgaven werden gesteld op:

A. de vaste posten:

1°. Salaris van den secretaris	. . . . . f 600.—
id. id. 2 boden en klerken	. . . . . - 500.—
id. id. 9 leden à f 60.—	. . . . . - 540.—
Pakhuishuur	. . . . . - 40.—

B. de onzekere posten:

1°. diversen, gemiddeld over 16 jaren,	. . . . . - 1305.14.—
2°. declaratiën, reiskosten en verschotten, id.	. . . . . - 3065.—
3°. Uitrustingskosten van 2 hospitaalsehepen	. . . . . - 13000.—

f 19050.14.—

N.B. In 1810 heeft een lid uit Embden zitting genomen,

waardoor bovenstaande uitgaven vermoedelijk

verhoogd moeten worden met . . . . . 800.—

Totaal der uitgaven f 19850.14.—

¹⁾ Men weet dat de rente getiëreerd was.

1813 Nog altijd zuchtte men onder het Fransche juk en weinig vermoedde men, dat het jaar, dat aanving, het einde zou brengen van de overheersching, die op bijna elk gebied ondragelijk werd.

Voor het Collegie der Grootte Visscherij begonnen de moeilijkheden weder toen de Minister van Manufacturen en Koophandel de in het laatst van het voorgaande jaar ingezonden begrooting niet naar den zin was en namens hem deelde de Intendant van Binnenlandsche Zaken dit aan het Collegie mede; een uitvoerig verzoeg werd hierover opgesteld en verzonden. In de vergadering van 27 April kwam het definitieve antwoord ter sprake, waaruit bleek, dat de Minister het Collegie de rechten liet, gegeven bij deereet van 25 April 1812 en het lastgeld behouden mocht worden, doch men geen verdere inkomsten van het rijk te wachten zou hebben; met de te ontvangen lastgelden moest het College dus rondkomen; „dus mijne Heeren, schijnen mij uwe verlangens, voor tegenwoordig vervuld en ik ben er niet minder over voldaan, dan UwEds. zelve het zult kunnen wesen”, aldus eindigde het schrijven van den Intendant, waarin deze dit heuchelrijk nieuws berichtte; de reeders waren dan ook zeer verheugd en besloten dadelijk „de verplichtende dankbetuiging van het Collegie voor de vereerende kennisgeving en kragtadige medewerking” toe te zenden aan den Intendant.

Naar aanleiding van dit besluit, moest de secretaris tevens aan de ontvangers der lastgelden, ter plaatse waar het vorige jaar haring was aangebracht, aanschrijven, deze gelden te ontvangen in verband met art. 17 en 99 en spoedigst te verantwoorden. Voordat deze brieven weggingen, besloot men den Intendant bij de dankbetuiging mededeeling te doen van de te verzenden aanschrijving aan de ontvangers der lastgelden, die met deze maatregel genoegen nam.

Echter niet zoo de Scheveningsche boekhouders; namens hen deelde de ontvanger mede, dat zij zich niet verplicht gevoelden de betaling der lastgelden van 1812 na te komen, daar 1°. de rekening over dat jaar reeds gedaan was, 2°. tonnengeld betaald moest worden, 3°. de premie niet ontvangen was; over een en ander zouden zij aan den Intendant schrijven.

Doeh het Collegie was hen voor en schreef, 20 Mei 1813, dat de lastgelden nog niet ontvangen waren, hoe die sedert „onheuglijke tijden” betaald was, dat die wel aan het Collegie, doch ten behoeve

van het Rijk, betaald werden, waaraan het Collegie verantwoording deed en dit ook nu geschieden zou. 1813

Het Collegie sprak zijn vrees uit, dat eenige moeilijkheden zouden opgeworpen door de reeders van de zee kant (Scheveningen, Katwijk, Noordwijk), die in 1812 zeer willekeurig en tegen de wet met de gevangen haring gehandeld hadden; wellicht wilden deze zich aan het Collegie onttrekken, waartoe het niet betalen der lastgelden een eerste stap was, waarbij den Intendant verzoekt werd, indien door bedoelde reeders over de te betalen lastgelden gereclameerd werd, hen te wijzen, dat art. 17 en 99 van de wet van 28 Juli 1801 niet ingetrokken was.

De Intendant behoefde zich niet druk meer te maken om deze zaak weer tot genoegen van het Collegie en boeckhouders op te lossen.

Napoleons zoon neigde ter kimme; tegenslag op tegenslag noodzaakte hem met zijn legers terug te trekken en de berichten hierover, die zich meer en meer verbreidden gaven de onderdrukte bevolking een weinig hoop, dat het met de Fransche onderdrukking ten einde spoedde, terwijl de Fransche autoriteiten begonnen in te zien, zij de langste tijd in Holland doorgebracht hadden.

De geruchten over den slag bij Leipzig, door Napoleon verloren, waren oorzaak, dat de gebeurtenissen elkander snel opvolgden; de Fransche autoriteiten begonnen aanstalten voor hun vertrek te maken en toen zich het gerucht begon te verspreiden, dat de Kozakken op komst waren, duurde het niet lang of de laatste Fransche ambtenaar had Holland de rug toegekeerd.

De geschiedenis der omwenteling van 1813 is te algemeen bekend om deze hier nog uitvoerig te herhalen; men herinnert zich, hoe op de geruchten van Napoleons tegenslagen, Van Hogendorp, Van Limburg Styrum en Van der Duyn van Maasdam, de leiding in handen namen tot de zoon van Prins Willem V, de erfprins van Oranje, teruggekeerd zou zijn.

Jacob Fagel en Hendrik de Perponcher werden afgevaardigd naar Londen om Prins Willem te bewegen naar Holland te komen; deze besloot hiertoe en landde den 30 November te Scheveningen en nam als Souverein Vorst daarna het bewind in handen.

Het Collegie van de Groote Visscherij kwam 18 December bijeen „uit hoofde van de zoo lang verlangde verandering van staat van zaken in ons vaderland“.

Men besprak daarbij de wenschelijkheid om een audientie bij den Souvereinen vorst te verkrijgen en den door deze benoemde Commissaris generaal van Binnenlandsehe zaken, Mr. Hendrik van

Stralen, te gaan complimenteeren, waarbij aan deze een adres betreffende de belangen van de Groote Visscherij, overhandigd zou worden, dat reeds door den secretaris opgesteld was en de goedkeuring der aanwezigen verkreeg. De leden van het Zuider kwartier met den secretaris werden verzoekt zich op den 22 December van deze taak te kwijten.

Uitvoerig werd in dit aan den Commissaris-generaal gericht adres de onbillijkheden van de Fransche wetten en besluiten betreffende de visscherij gewezen, en „daar het de Goddelijke voorzienigheid behaagd heeft, als door den blixem, het monster van disorde en verderf ter neder te slaan en ons weder te stellen onder de bescherming en bestuur van een vorst, uit het van ouds beroemd Oranjuhuis gesprooten, verkeren wij in het verzekerd vertrouwen, dat onder het wijs bestuur van dien vorst, de vervallene staat van Nederland in het gemeen en de weleer zoo algemeen beroemde haringvaart en derzelve negotie in 't bijzonder tot vorigen luister hersteld en tot die hoogte zal opgevoerd worden, waar voor dezelve vatbaar is”.

Het stuk sloot met het verzoek te willen bevorderen, dat de wet van 28 Juli 1801 weder geheel van toepassing zou worden.

Den 22 December werd den commissaris-generaal gecompimenteerd met „zijne aangevangene zwaarwigtige post”; na het adres gelezen te hebben verklaarde hij, dat „hetzelve hem oppervlakkig zeer wel voorkwam”, doch adviseerde een dergelijk adres den Souvereinen Vorst binnen 8 à 10 dagen aan te bieden.

Dit advies werd natuurlijk opgevolgd en toen de commissie 30 December op audiëntie ging bij den vorst, om deze namens het Collegie te complimenteeren, werd dit adres overhandigd met een toespraak van den president.

De Prins antwoordde, „dat de gevoelens van de leden van het Collegie hem aangenaam waren, dat hij alle pogingen zoude aanwenden om de vervallen zaken op de best mogelijke wijze te herstellen, dat de visscherijen dezes lands in het algemeen en de haringvisscherij in 't bijzonder, door hem als zeer belangrijk wierden beschouwd en dierhalven zeer genegen was, om die wederom op te beuren”, en dat hij zich ten aanzien van het herstellen van de wet van 1801 nader beraden zou.

De president van het Collegie voegde hier aan toe, het College nog een toelichting tot het overhandigde adres had opgesteld, vergezeld van een exemplaar van genoemde wet en van het Keizerlijk besluit, waardoor deze wet nagenoeg opgeheven werd en verzoekt deze

stukken tegelijkertijd te mogen overhandigen, wat toegestaan werd. 1813

Zoo eindigde de periode, waarin de haringvisserij tot verval was geraakt; onder het herstelde oranje-blanje-bleu zou een nieuw tijdperk intreden, waartoe het besluit van 10 Januari 1814, nr. 31, waarbij de Wet van 28 Juli 1801 op de Haringvisserij weder in werking trad, aan de wenschen van het Collegie der Groote Visserij tegemoet kwam.

Wegens overlijden van den Heer J. C. Vermaas werd het jaar 1812 en 1813 behandeld door den Heer M. C. Sigal Jr., Archivaris te Vlaardingen.

